

Vlad Mușatescu

CONTRATIMP

EDITURA
ALBATROS

Avertisment serios!

Pentru evitarea oricăror interpretări eronate, autorul ţine să-i asigure pe cei interesaţi că personajele romanului „Contratimp” sînt absolut fictive. Asemănarea cu indivizi (încă în viaţă), este doar întîmplătoare. Spre binele nostru, al tuturor!

COLECȚIA AVENTURA

VLAD MUȘATESCU

CONTRATIMP

Roman

EDITURA ALBATROS
BUCUREȘTI 1981

I. UN ROMAN SENZAŢIONAL

1. Ceasul rău (de la orele serii)

Celebrul meu telefon (doar la o cifră distanţă de numărul Agenţiei de Voiaj C.F.R.) porneşte să zbîrnîie demenţial. Fără intermitenţele binecunoscute. Ca şi cum m-ar chema provincia. Ciudat! Deoarece personalitatea subsemnatului nu mai întreţine cam de multişor relaţii cu sectorul respectiv. De cînd mi-am abandonat urbea natală, vrînd să uit de tot şi de toate.

Telefonul se ambiţionează să sune. Incontinent. Absolut normal! Pentru că, în Calea Moşilor, unde domiciliez de peste trei decenii, şi unde acum mă chinui cu romanul la care lucrez ca un ocnaş autocondamnat, nu există nimica normal. Mereu mă deranjează cineva, scoţîndu-mă din priză. Ca şi cum s-ar fi organizat împotriva mea o cabală malefică. Dar pe cine supără şi indignă oare romanele mele? Mai ales că, pînă la ora actuală, nu mi-a fost editat nici unul. Iar cel la care trudesc în clipa de faţă, romanul închinat lui Tatapetre, bunicu-meu după tată, am impresia că se bucură de-o atenţie specială, ocultă chiar, părînd a fi dinainte condamnat să nu vadă tiparul, dar nici să fie scris pînă la „sfîrşit”.

Caut receptorul, bîjbîind prin smogul generat de ţigările fumate vraişte, în neştire şi exces. Ce-i drept, există şi-un vag ochi de lumină, cam chior, dar numai în conul alimentat de lampa de pe birou. Biroul la care scrisesem pînă acum. Şi încă din zorii zilei.

— Da! – rostesc buimac de oboseală, plictisit şi cu glasul argăsit de nenumăratele ţigări trase în pieptu-mi de aramă.

— Ce da?... Cum adică da?... Nu eşti tu, Al, băieţelule?... Răspunde odată, dom’le, că nu-i uman ce se-ntîmplă!... Te sun de vreo cîteva

minute, şi nici nu te-nduri să ridici triftorul ăla blestemat!… Tu eşti, sau am greşit numărul?…

— Eu mi-s! – răspund urgent şi edificat, deoarece am recunoscut numaidecît vocea mărăşeştizată a mătuşă-mii Raliţa. Şi-n afară de asta, dragă tanti Raliţo, matale nu greşeşti niciodată, cu excepţia momentelor nefericite, cînd te-apuci să mă ridici de la scris!… Ce s-a mai întîmplat?… Arde-n bariera Vergului?…

— Arde, dom'le, cum să nu arză! La şapte şi jumătate se lansează la librăria „Sadoveanu”, care nu-i pe Vergului, şi cred că ai habar de-atîta lucru, o carte senzaţională, un roman de aventuri nemaipomenit…

— L-ai citit, tanti Raliţo?

— Da de unde, n-ai auzit că abia-l lansează?…

— Și cum ai aflat că-i nemaipomenit, şi încă de aventuri?…

— Lasă-mă, dom'le, în pace, că la de-al de-astea mă pricep ca nime' alta!…. Din titlu, Al, băieţelule! „Tare ca piatra”, ai mai auzit aşa ceva?…

— Sigur că da! „Tare ca moartea”…

— Tot poliţist?

— N-aş prea zice! Maupassant nu se cam dădea în vînt după problemele enigmistice…

— Treaba lui, îl priveşte!… Însă ăstălaltul se dă, mai ales că-l cheamă Bazil şi nu mai ştiu cum, în orice caz, sună foarte englezeşte! La şapte te aştept în faţa librăriei… Am să-mi trag „Trabant”-ul în dos, pe Pitar Moş…

— Perfect! Dacă vii cu maşina, înseamnă c-ai să mă găseşti înăuntru… Pînă-ţi parchezi matale catastrofa aia de autoturism, ce să mai vorbim, se termină precis şi lansarea englezului…

Pocnetul din receptor mă determină să bănui că tanti Raliţa a şi demarat în direcţia infernalei sale maşini.

În clipa cînd slobod unealta iadului în furcă, aceasta porneşte iarăşi să zbîrnîie. Dar mult mai abitir.

— Da! – urlu excedat în pîlnia microfonului.

— Parcul zoologic? Sau casa Conan? – mă interoghează personajul din căuşul de ebonită.

— Casa Conan, ori cuşca cu lei, tot aia-i! E bine? – răcnesc ceva mai moderat.

— Mă iertaţi că insist, însă n-aş vrea să fiu în eroare… Conan simplu, sau Conan Doi?…

— Doi!… Dar reprezentat printr-un singur element al familiei, celălalt fiind plecat după zarzavaturi, la Tîncăbeşti, de unde n-a mai venit… Şi mai zice că-mi e şi nevastă… Mă lasă aici nemîncat!…

— Uraaa!… Matale-mi eşti, romancierule! De data asta mi-a funcţionat coţofana!… Mi-este şi mie o foame, de-aş înfuleca şi beton expandat… Ştii ce? Am o idee de milioane… Te invit la „Casa Scriitorilor”, la o gustărică!…

— Se aprobă, dragă Bileţel! – îi comunic individului acordul meu entuziast. Dar mai întîi trecem pe la librăria „Sadoveanu”, că se lansează o nouă carte. Îi cumpărăm un exemplar mătuşă-mii Raliţa, după care o-ntindem la sursa indicată de matale… Şi-altceva, ce te mai arde?…

Glasul cu rezonanţe de tablă galvanizată hîrîie măgulit pe fir. După cîteva clipe purcede să emită şi considerente personale:

— Dom'le, nu se mai poate discuta normal cu matale! De nici un fel, de nici o culoare!… N-apucă omul să-ţi spună o vorbă, că l-ai şi descoperit! Cum faci, nene? Cum de m-ai recunoscut? Că-s răguşit cobză, dacă nu chiar contrabas… Toată dimineaţa am răcnit la bernebecii mei din atelier. Cînd mi-am clătit şi eu oleacă laringele, ca tot omul, apelînd la un amestec detonant, m-am trezit cu corzile vocale blocate… Noroc că eram, după slujbă, la „Cavernă”… Deci, ce mai tura-vura, mergem la librărie, să ne culturalizăm, iar după aceea la perfecţionare, printre colegii de breaslă!…

— Asta era problema creatoare care-ţi inflamase meningele? – îl sîcîi eu, amuzîndu-mă pe socoteala amicului.

— Ai să rîzi, da! Însă nu numai asta! – continuă Gig Mironescu.

— Atunci linişteşte-te, pune-ţi nervii la uscat, pentru că totul este mai dinainte aranjat. Am şi apucat să vorbesc cu Şecspira, directorul locantei. Mi s-a rezervat masa din colţ, aia din stînga intrării, peste drum de-a maestrului. Simţeam şi eu nevoia de-o relaxare activă, că-s obosit ca un catîr… M-a căpiat „Erika”! O ştii cum e… Hodoroagă, bătrînă şi supramaturată…

— Care Erika? N-o cheamă Raliţa?…

— Maşina mea de scris…

— Dom'le, dar eşti total şi global extraterestru… Autoturismul ţi l-ai botezat „Bombiţa”, deşi-i un nefericit de „Fiat” 600, iar uneltei de bătut romane te-ai apucat să-i zici, alintînd-o, Erika… – începe să se enerveze interlocutorul meu.

Blajin, îl lămuresc cu duhul blîndeţii:

— Măi Bileţel, asta-i marca dată de fabrică…

— E clar că nu-s în eroare, matale aparţii altei lumi! N-am văzut cu ochii mei proprii că pe maşină scrie „Remington”?…

— Exact! Însă numai pe cutie… Tanti Raliţa i-a lipit eticheta, după ce-a-ncercat cîndva s-o repare, şi i-a făcut praf acoperişul… Conţinutul contează, nu forma, iubitule!…

Gig Mironescu mormăie ceva în receptor, perforîndu-mi timpanul, apoi devine mai uman:

— Ai dreptate! Dar vacii noastre nu-i e bine…

— Adică? – mă strădui eu să decodez aberaţiile amicului.

— Uite-aşa… Nu-i e bine, pentru că vine tata cu pielea-i pe băţ!

— Aha! – mormăi şi eu, dîndu-mi seama unde bate Gig. Vaca ar fi subsemnatul? Nu?… Spune-mi deschis, nu te jena!…

— Nici aşa să n-o luăm! – vrea să mă-mbuneze Gig. Matale eşti un Zeus, şi nicidecum o Junonă…

— Slavă Domnului! Mi-ai luat o piatră de pe inimă… Ca pedeapsă însă, ai s-aduci nişte „Carpaţi”, cu micronite filter, dintr-ălea cu „K”. De la kilogram.

— Credeam că preferi de la kilometru, să fie mai Deluxe length! – vibră iarăşi rîşniţa vocală a lui Bileţel.

— Ia te uită! Ştii că ai subtext?… Pa, te-am pupat!…

— Iar eu contrapupat! – încheie Gig brusc.

Acum zîmbesc oarecum mai destins. Ba chiar, aş putea spune, şi distins. Îmi aleg din scrumieră, de fapt o strachină de Pisc, lucrată de meşterul Itili, un rest de „Snagoavă”, pe care-l aprind pofticios. Asta în timp ce privesc îngrozit la muntele de scrum şi chiştoace, înspăimîntat că se poate fuma în halul ăsta.

După ce-mi chitesc manuscrisul romanului, deschid larg fereastra. Fumul de ţigară năvăleşte afară, într-un schimb avantajos cu miasmele de cărbune, gaze de eşapament şi benzină care dau buzna din toate părţile. Şi dinspre Calea Moşilor, dar şi din direcţia bulevardului, aflat după colţ.

Trăgînd adînc în piept, şi fumul de ţigară, şi amestecul mai sus citat, îmi dau seama, printr-o asociaţie de idei eu totul aiurea, că mă bucur nespus de proxima întrevedere cu Gig.

Inginer de excepţie, dar totodată şi poet (de acelaşi calibru), Gig Mironescu, – pe care prietenii îl alintă, zicîndu-i „Bileţel”, de la patima

lui obsedantă de-a-şi boteza poemele „bileţele”, – reuşise, datorită talentului care-i răbufnea prin toţi porii, gîlgîind cu sonuri noi, pînă atunci neauzite, să fie tipărit de cîteva edituri. Acum devenise proprietar de volume, adică semnatarul a trei plachete de versuri care stîrniseră mai mult decît interesul.

Relaţiile noastre se declanşaseră pe temeiul unui profund şi inalterabil respect reciproc. Cu rădăcini ce se-mpleteau, pe undeva, prin adîncuri inexplicabile. De altminteri, eram şi arătam total invers. Sau „antagonic”, cum se exprima maliţios Bileţel. Eu, după cum mă ştiu, încă din fragedă maturitate, îndesat şi „trupeş” (oarecum în exces), în vreme ce Gig demonstrează o delicateţe fizică filiformă. Eu, ca-ntotdeauna, îmbrăcat la nimereală, fără pretenţii, pe cînd Bileţel îşi alege cu infinit gust tăietura, linia şi culoarea veşmintelor. Dacă eu mă tund scurt, la opt milimetri, iar în ultima vreme mă bate gîndul să-mi las şi barbă, Gig se rade insistent, abraziv, probabil de două ori pe zi, neuitînd însă să-şi organizeze pe cap şi-o coamă îmbelşugată, într-un stil vîlvoi, dar care-l prinde minunat, iar pe fălci nişte favoriţi de groază.

Prietenia noastră purta totuşi o dată suficient de recentă. În pofida unei sensibile diferenţe de vîrstă, de ordinul a nouă sau zece ani, ne „găsiserăm” rapid şi cultivaserăm o serie de întîlniri de creaţie. Creaţie, bineînţeles, între ghilimele. Deoarece discuţiile dintre personalitatea subsemnatului şi Gig aveau rareori ca obiect probleme legate de literatură. Mai ales în privinţa aceleia pe care o practicam. Exista între noi, mai totdeauna, o jenă liber consimţită, care ne oprea de la confidenţele penibile, de „producţie”.

„— Măiestrică, – îmi zisei eu, dă-i bătaie, că pierzi expresul de seară şi nu te mai vezi cu tanti Raliţa, şi nici cu Bileţel…”

Fără a manifesta curajul de-a da ochi cu brambureala ce domnea în locuinţă, acum de cînd mă abandonase şi bulgăroaica de nevastă-mea, care se deplasase pentru cîteva zile la ţară, la Tîncăbeşti, într-o expediţie de prospectări agro-alimentare, îmi căutai orbeşte hainele de „ţinere”, cu care (uneori) obişnuiesc să ies în tîrg. De fapt, cam unicul meu costum mai de doamne-ajută, confecţionat dintr-un tergal aproximativ original şi acceptabil. Oricum ar fi, cînd mi-l arborez, pot fi lesne confundat c-un individ de tipul turist internaţional cum arată cei care populează holurile şi restaurantele marilor hoteluri.

Numai astfel îmi explic invidia, plină de bonomie, a marelui prozator (dar și idol al meu, nu numai ca volum) Bantu Drăguș, care (cică) mă ironizează:

— Iacă-l, fraţilor, şi pe fermierul nostru from Tîncăbeşti-City. În ce domeniu mai investighezi acum, detectivule?…

Aşa mi se întîmplă, mai totdeauna, cînd îmi fac apariţia pe la „Casa scriitorilor”.

— Ce să-i faci, nea Bantule, – i-o întorc eu, nu toţi intelectualii de rasă, de calibrul nostru, sînt în stare s-arate ca Aldous Huxley sau Dostoievski!… Deşi, noi doi, aş jura că semănăm nemaipomenit cu nănaşu Balzac… Ca greutate!

Drăguş zîmbeşte a rîdere. Blajin. Că nu-i (totdeauna) om rău. Pîinea lui Dumnezeu. Şi trage şi dînsul spre suta de ocale… Cu bătaie. În plus.

De fapt, eu însumi fac un haz nebun pe seama aspectului propriu.

Simt precis că-i irită pe unii colegi. Pentru că se mai găseşte cîte un frăţîne care să mi-o trîntească verde în faţă:

— De cînd te-apucaşi de romane, bădie Conane, văz că te-nţolişi! Care din ele ţi s-a editat în anul ăsta?…

— Încă nici unul, dragule şi frumosule! Dar şi cînd s-o produce evenimentul, atunci să te ţii, ai să-mi devii şi mai antipatic. Cu predilecţie chiar! – îi comunic eu exultînd de afabilitate.

Bineînţeles, nefericitul etern debutant, de vreo zece ani încoace, şi care aşteaptă înveninat să i se imprime placheta de versuri încă nescrise, se arată şi mai mirat:

— Urlă invidia în tine, detectivule?…

— Ba deloc, colivie de sticleţi liricoidali! Dar am şi eu păsărica mea proprie. Precum şi prieteni de categoria ta. Însă suport greu demagogii şi caiafele, impostorii şi trombonıştii. Fauna asta îmi repugnă, şi încă la culme. Slavă Domnului, că sînteţi puţini. N-aveţi cadre suficiente, nestimaţilor! – îi susur eu îndeajuns de coroziv.

Părăsind locuinţa, dau un brînci lejer uşii. Suficient ca „Yale”-le să se închidă automat.

În aceeaşi clipă îmi caut şi cheile. După cum era şi normal, le uitasem în hainele celelalte. Şi nu-i pentru prima oară cînd mi se întîmplă. Dar nici ultima. De obicei, în asemenea plăcute ocazii, renunţ la specialiştii din sectorul lăcătuşerie, şi-mi sparg singur uşa.

„— Om trăi şi om vedea!” – îmi vorbii iarăşi de unul singur.

De la o vreme, de cînd trecusem prin terifiantele aventuri de la Colţiilupchii, Posada, Craiul Munţilor şi Deltă, începusem să practic solilocviul destul de intens. Cîţiva dintre vecini mă cam luaseră la ochi, însă, totodată, manifestau faţă de mine şi-o deplină şi umană înţelegere. „E scriitor, ce să-i faci… Îi zbîrnîie romanele în cap!” – îmi lua apărarea Mihăiţă „Sfîntul”, prietenul meu de la etaj. Şi nimeni n-avea curajul să-l contrazică. Arăta cît muntele.

Se înserase, după cum era şi firesc, în această toamnă timpurie. Bulevardul fornăia înăbuşit. Maşinile îl străbăteau în toate sensurile, creîndu-i şi microclimatul specific. Emanaţiile lor, în vremea din urmă, acţionau lent şi sigur, dezagregînd vegetaţia ambiantă. Numai omul mai rezista. Încă.

Suficient de sensibilizat la vuietul maşinilor, cu-atît mai mult cu cît îmi am şi eu autoturismul meu, aprinsei prima ţigară în aer liber. Aer, şi liber, bineînţeles, la figurat. Apoi demarai grăbit în direcţia librăriei „Sadoveanu”, blestemînd soarta care-mi condamnase maşina la o scurtă detenţie în atelierele „Ciclop”, din dealul Drumului Taberei. Eram curios, chiar nespus, să aflu despre ce roman de aventuri vorbise tanti Raliţa. Şi încă despre unul englezesc. Dar dacă era de provenienţă anglo-saxonă, de ce i se făcea lansarea la Bucureşti? Şi, iată o primă enigmă care începea să-mi frămînte bietul meu creier intens detectivizat.

Cînd ajunsei în dreptul splendidelor vitrine ale librăriei de pe bulevardul Magheru, mă pomenii învăluit şi îmbrîncit de mulţimea ce se înghesuia să asiste la scandalul dezlănţuit de nişte indivizi deocamdată invizibili mie.

Din forfota celor care asaltaseră trotuarul, dornici să ocupe un loc mai în faţă, răzbăteau strigăte enervate, emise în do major, însă de-o voce oarecum cunoscută.

— Dacă te mai împingi în mine, sfrijitule, te rad în două secunde, de te las chel de floştomocii ăia de pe cap… Şi te mai vîr şi-n magazin, de-a dreptul prin geam! Nu ţi-e ruşine?…

Dumnezeule! Unde am mai auzit glasul acesta?

— Mai slăbeşte-mă, coană mare, că m-aşteaptă lumea!…

Culmea este că şi glasul admonestatului mi se pare familiar.

Oricît mă zbat să-mi fac şi eu un loc, pentru a fi mai aproape de scena unde se desfăşoară spectacolul, abia într-un tîrziu izbutesc să

mă găsesc lîngă cei doi protagonişti. Însă exact în clipa cînd se rosteau ultimele replici.

— Mie îmi zici coană mare?… Mîncat-am oare dintr-un blid, nemuricule? Stai o ţîrişică, şi-ţi arăt eu ce-nseamnă o adevărată cucoană de pe Vergului!

— Lasă-mă să trec, oricine-ai fi! – susţinea interpelatul. Sînt persoană oficială!…

Mai departe n-am mai dovedit să aud ceva, deoarece scandalul evoluase într-o fază superioară, cînd se renunţase la atacuri verbale şi se proceda la utilizarea argumentelor mai convingătoare, chiar contondente. Un trosc sonor, ca şi cum s-ar fi frînt o trestie de bambus, urmat de un zgomot insolit, dar mult mai intens, de parc-ar fi intrat un autobuz în baraca florăriei de-alături, mă făcură să ciulesc urechile.

În jurul combatanţilor, brusc, se creă suficient spaţiu pentru a-i putea distinge. Mulţimea, care eliberase trotuarul, oferi astfel certăreţilor toate condiţiile necesare. Două mogîldeţe se îmbrăţişau pătimaş. Un bărbat şi-o femeie. Sau, mai precis, o motonaută în costumul adecvat, dar în mînă cu-o umbrelă din care rămăseseră doar spiţele, şi-un individ greu de identificat, deoarece se afla sub ceea ce, mai înainte, s-ar fi putut numi pînza apărătorului de ploaie.

Bineînţeles, am recunoscut-o imediat pe tanti Raliţa, care-şi arborase pentru lansarea romanului celebrul ei costum moto.

În timp ce mă pregăteam să intervin, pentru a salva ceea ce se mai putea din cetăţeanul care contribuise substanţial la transformarea restului de umbrelă în surcele, mătuşă-mea se încăpăţîna, cu fervoare neostoită, să-şi recupereze valoroasa cîrpă a străvechiului parasol. Trăgea îndîrjită de otreapa neagră care-l masca pe bietul individ, avînd grijă, totodată, să se ajute şi de ciotul din care mai exista doar mînerul de abanos. În acelaşi timp cu pînza, sfîrteca şi sfîşia fără cruţare şi surtucul atacatului, considerîndu-l (dintr-o evidentă eroare) parte integrantă din fosta umbrelă.

— Tanti Raliţo, lasă-l, şi nu te mai enerva, că-ţi face rău la tensiune! – am încercat să potolesc furia mătuşă-mii, dar fără a mă apropia prea mult de vijelioasa bătrînă.

Deodată, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, tanti Raliţa se opri din acţiunea ei devastatrice, întorcîndu-şi faţa către subsemnatul.

— Dom'le, nu-i uman ce se-ntîmplă! Păcat că n-ai fost aici, s-auzi cum m-a insultat bădăranul… Pe unde-mi umbli, de nu eşti punctual la întîlnire?…

Renunţînd la dezvoltarea în continuare a operaţiilor, mătuşă-mea îşi adună spiţele umbrelei, strîngîndu-le într-o fîşie de stofă, probabil din dotarea vestimentară a personajului care abia acum se desmeticea, făcîndu-şi apariţia de sub pînza întunecată, destul de compromisă, a fostului parapleu.

Renunţînd, pentru moment, să-i mai răspund mătuşă-mii, mă repezii într-ajutorul celui învins. Pentru că nefericitul individ, care arăta grav cocoloşit din pricina intempestivului atac, nu era altcineva decît Pompiliu Negreţu, redactor şef de secţie la editura „Prometeu".

2. Foamea de carte, fenomen profund contemporan

Prestigiosul factor cultural se dovedise, în ultima vreme, un frecvent vizitator al redacţiei unde lucram, tentînd să cultive relaţii din cele mai fructuoase cu directorul revistei. Acesta din urmă, care, pare-se, nu-l prea agrea în exces pe insistentul său colaborator (deloc solicitat), mi-l prezentase odată, mai mult pentru a se vedea izbăvit de obositoarea şi sîcîitoarea prezenţă din cabinetul de lucru, cu un zîmbet suspect de insidios:

— Iată-l şi pe viitorul tău editor, dragă Conan! Pompiliu Negreţu, oricît ai fi tu detectiv de excepţie, e totuşi şef de secţie la „Prometeu", plus un om de litere diabolic de perseverent. Critic literar, cronicar plastic şi teatral, reporter şi eseist, prezent în mai toate publicaţiile noastre din provincie, pregătitor de ediţii, prefaţator şi referent exclusiv al unor anumite edituri, are la dispoziţia sa posibilitatea concretă de-a te propulsa pe orbita publicării…

Pompiliu Negreţu, solemn şi distant, fără să se deranjeze din fotoliul în care-şi tolănise polobocul trupului şui şi unde-şi sorbea cafeaua oferită de director, îmi întinsese o mînă flască, incredibil de rece şi

umedă, mai degrabă pentru a se autoconvinge de amplele sale disponibilităţi faţă de scriitorii în faşă. Apoi adăugase la gestul lînced cîteva cuvinte pompos-amăgitoare:

— Oricînd la dispoziţie, tovarăşe Conan! E suficient doar să-mi dai un telefon, şi-organizăm numaidecît o întrevedere… La mine nu se face anticameră. Intră oricine doreşte, indiferent dacă-i scriitor consacrat sau debutant în cîmpul muncii literare…

După care îmi zîmbise sinistru. Un surîs glacial, inexpresiv, însă încărcat de efluvii magnetizante. În clipa aceea am înţeles de ce, în mediul scriitoricesc, i se spunea lui Pompiliu Negreţu – „Mătrăgună”.

Cufundîndu-se şi mai adînc în examinarea zaţului din ceaşcă, redactorul de la „Prometeu” se aştepta să dispar cît mai grabnic din cîmpul său vizual, mai precis din biroul şefului.

Însă directorul meu, mocnind în dînsul o mai veche răzbunare pentru timpul răpit de Negreţu, se făcuse că plouă şi pornise să-mi comunice o serie de indicaţii în vederea deplasării mele într-o serie de reportaje pe teren.

Pompiliu Negreţu suportase (fals) impasibil discuţia noastră, suferind crunt în demnitatea sa de şef şi polivalent om de litere. Motiv pentru care nu mă uitase. Niciodată. Îi rămăsesem înfipt în memorie. Şi, ori de cîte ori mă întîlnea, cu felurite prilejuri, îmi zîmbea straniu de la distanţă, făcîndu-mi un gest indescifrabil cu mîna. Apoi îşi întorcea capul preocupat, pentru a intra în vorbă cu realele personalităţi prezente. Şi de fiece dată părea că-şi manifestă regretul, doar prin mimica ocultă a feţei, încruntîndu-şi fruntea îngustă, de-a nu-mi putea acorda mai mult timp. El era cel care se considera văduvit de plăcerea unei convorbiri bilaterale.

De data aceasta, în vreme ce-l readuceam la verticalitate şi mă străduiam să repar, măcar într-o infimă măsură, rezultatele catastrofei, Pompiliu Negreţu mă abordă mai amical, simţind realmente necesitatea unui contact uman:

— Tovarăşe Conan, ai văzut ce poate ajunge un cadru de editură cu ocazia lansării unei cărţi? Victimă sigură şi inocentă a neînţelegerii publicului! Oare n-ar fi mai utile, şi mai lipsite de primejdii, nişte lansări televizate, organizate din vreme şi filmate în studiou?

Fără să-mi mai aştepte opinia solicitată, Pompiliu Negreţu dădu să pornească spre intrarea librăriei, dar brusc se răzgîndi şi, privind oblu

la tanti Raliţa, care-şi aranja exteriorul, se apropie de mine şi mă chestionă în şoaptă:

— O cunoşti cumva pe schizofrenica asta, care-a intenţionat să-mi compromită lansarea?... N-ar fi exclus să fi fost angajată anume de vreun scriitor pe care nu l-am publicat! Că sînt destui...

Întrucît tanti Raliţa îşi manifesta intenţia de-a demara în direcţia noastră, m-am gîndit, mai mult de ochii spectatorilor îngrămădiţi în jurul foştilor beligeranţi, că n-ar fi rău să împac lucrurile.

— Nu cred aşa ceva, tovarăşe Negreţu, cu-atît mai mult cu cît persoana în cauză este o cititoare pasionată, posedînd o bibliotecă de dimensiuni apreciabile...

— Deci o cunoşti? – se arătă mirat Pompiliu Negreţu.

— Bineînţeles. Este mătuşă-mea... Şi-aş dori nespus să v-o prezint pe tanti Raliţa. Neînţelegerea care s-a produs între dumneavoastră se datoreşte numai îmbulzelii stîrnite de evenimentul lansării...

— Aşadar, supoziţia mea se confirmă! Merci, tovarăşe Conan! O să ne mai vedem noi!... Te aştept, şi regret sincer că timpul nu-mi permite s-o cunosc mai îndeaproape pe originala dumitale mătuşă... Simpatică foc, persoana!...

Rostind cele de mai sus, pe un ton extrem de afabil-acid, redactorul editurii „Prometeu" se îndreptă grăbit, privindu-ne încă o dată, pe mine şi pe tanti Raliţa, către intrarea librăriei. Mai bine ar fi privit în direcţia de mers, şi-atunci n-ar mai fi intrat cu capul în vitrina cea mare, chiar aceea în care se afla expusă cartea ce trebuia prezentată. Noroc că geamul era (probabil) incasabil, şi n-a cedat impactului. Însă capul şefului de secţie avu de suferit, şi imediat se ornamentă c-un cucui de toată frumuseţea.

Uitîndu-se intrigat la mulţimea care nu era în stare să priceapă tentativa lui de-a intra în librărie de-a dreptul prin geamul vitrinei, Pompiliu Negreţu o cîrmi spre uşa puternic luminată, aceea pe care ar fi trebuit s-o utilizeze de la bun început. Nu mai înainte însă, de-a ne străfulgera cu privirile sale otrăvitoare, transformate în fascicule de raze laser. Şi n-aş fi putut jura că exprimau o dragoste din cale-afară de nebună. Ba chiar invers...

Lejer îngîndurat, mă întorsei către tanti Raliţa. Mătuşă-mea, cîtuşi de puţin afectată de comportamentul lui Pompiliu Negreţu, mă înhăţă de braţ, cam violent însă, şi-şi repetă întrebarea pe care mi-o pusese la începutul operaţiilor de mai sus:

— Pe unde-mi umbli, dom'le, de nu eşti punctual la întîlnire? Şi ce soi de relaţii ai cu mocofanul ăsta de-adineauri, care a încercat să ne dezintegreze cu uitătura lui de filatelist?…

Tanti Raliţa are şi dînsa părţile ei bune. Nu foloseşte mai niciodată cuvinte urîte şi ruşinoase. Cînd l-a etichetat de filatelist pe Pompiliu Negreţu, a vrut să spună cu totul altceva. Jenîndu-se însă, a procedat ca eroul lui Caragiale, acela cu silfida.

— Dragă tanti Raliţo, n-am întîrziat deloc, matale ai sosit mai devreme, şi uite ce-a ieşit!… De-aia-i bine ca omul să vină la ora fixată…

Calmă, mătuşă-mea privi la mine superior, apoi insistă:

— Bun, dar cine-i aschimodia, că nu mi-ai spus?

— Un redactor mare, de la editura „Prometeu”, care a venit să prezinte cartea ce se lansează astăzi… E bine?

— Sigur că nu! Dacă-i aşa, de ce nu m-ai avertizat? Că-l otînjam mai cu milă… Ai vreo carte la el?…

— Încă nu! Dar intenţionam să-i prezint ultimul meu roman…

— Atunci să mergem înăuntru, să stau de vorbă cu el şi să-ţi aranjez ploile, c-altminteri nu te mai editează bădăranul cît lumea şi pămîntul!… Am să-ncerc o explicaţie cu el…

Îngrozit de intenţia mătuşă-mii, încerc s-o lămuresc:

— Vezi-ţi de treabă şi nu te băga! Astea-s chestiuni ce mă privesc numai pe mine. În lumea literară există un anumit soi de relaţii, civilizate, şi micile conflicte nu se rezolvă cu băţul umbrelei!… Deocamdată aş renunţa la lansarea romanului pe care mi l-ai recomandat cu atîta patimă…

— Nici să nu-ţi deie prin gînd aşa ceva, Al, băieţelule! – se opuse cu toată energia tanti Raliţa. Haidem în librărie…

— Deocamdată nu-i cu putinţă, deoarece încă nu s-a dat drumul la public. Trebuie să mai zăbovim oleacă… Şi-apoi, ar fi cazul să-l aşteptăm şi pe Bileţel!

— Ăsta cine mai e? – mă interogă surprinsă mătuşă-mea.

— Dar îl cunoşti foarte bine, din cele povestite de mine… Mironescu Gig, poetul despre care ţi-am vorbit de-atîtea ori…

— Dom'le, nu-i uman ce se-ntîmplă! Ori vine personal, ori îţi trimite bileţele? Fă-mă să-nţeleg mai bine, că mi se umflă capul de-atîtea enigme…

Înghesuind-o pe tanti Raliţa mai lîngă vitrină, că începuse lumea să se uite la noi, i-am explicat cum devine chestia cu porecla lui Gig.

Din pricina îmbulzelii, acuma mă aflam turtit de suprafaţa geamului pe care-l contactase ilustrul cap al marelui redactor Negreţu.

Şi-atunci, ca printr-un miracol de tip „deus ex machina”, lîngă tanti Raliţa, care continua să reziste eroic, se ivi, din senin, prietenul mult aşteptat, exuberantul Bileţel.

Cred că numai datorită staturii şi subţirimii sale (la propriu şi la figurat) se putuse strecura pînă la noi.

Vîrît între mine şi tanti Raliţa, care aşteptam răbdulii scurgerea torentului de cititori, Gig Mironescu mă privea interogativ.

Atunci privii şi mai curios la interiorul vitrinei, unde se afla expus un munte de exemplare din „Tare ca piatra”. Lîngă acestea trona somptuos afişul care explica vulgului evenimentul zilei. Desenat într-o manieră publicitară destul de ieftină, chiar penibilă, anunţa lansarea ultimei apariţii de la editura „Prometeu”. Cu oarecare efort, abia am reuşit să descifrez numele autorului. Bazil Avaru. Era aproximativ strivit de literele uriaşe, cît palma, care precizau persoana, prezentatorului: Pompiliu Negreţu.

Bazil! De la pronumele acesta, cu rezonanţă de import, se trăgea şi tragica eroare comisă de tanti Raliţa, care-şi închipuise că vom avea de-a face cu un scriitor englez, autor de romane poliţiste. Poate o amăgise şi titlul. „Tare ca piatra”, nu suna deloc rău. Ba dimpotrivă chiar, părea foarte atractiv.

Însă despre scriitorul român Bazil Avaru, spre ruşinea mea, care-s destul de abilitat în problemele literaturii noastre contemporane, nu auzisem niciodată nimic.

După ce examinai interesat policroma şi tentanta copertă a romanului, după ce-i apreciai, din ochi, volumul de coale de autor, dădui să-l întreb pe Gig Mironescu ce ştie despre necunoscutul autor.

Dar Bileţel dispăruse fără urmă. Într-un tîrziu, cînd mă pomenii şi eu în centrul librăriei, propulsat de puhoiul amatorilor de romane de aventuri, abia atunci reuşii să-i depistez firava făptură în spatele lui tanti Raliţa, care-l camufla aproape 80%. Amîndoi se găseau la cîţiva metri de Pompi Negreţu, lîngă masa pe care se afla instalat microfonul instalaţiei de amplificare. Era mai mult decît clar că tanti Raliţa nu renunţase la ideea de-a-l aborda pe ilustrul redactor. Doamne Dumnezeule!

Pompilică, solemn şi distant, purta acum un alt sacou decît cel calamitat de intervenţia dezastruoasă a mătuşă-mii. Deşi am depus eforturi deductive remarcabile, n-am izbutit totuşi să realizez de unde îşi putuse face rost de noul vestiment. Mai ales că prestigiosul şef de secţie fusese înzestrat de maica natură cu-o talie cam şuie, posedînd şolduri planturoase, mult mai late decît umerii, precum şi un bust alungit, depăşind înălţimea picioarelor lejer rahitice, aduse bine înlăuntru.

Negreţu privea rece dar şi glacial la public, care-l privea şi el, la rîndul său, cu zîmbete oarecum ironice. Era clar că isprăvile lui Pompi Negreţu, atît discuţia (contondentă) cu mătuşă-mea, cît şi tentativa lui de-a străpunge geamul vitrinei cu capul, deveniseră de-o invidiabilă notorietate.

Puţin neliniştit de manevrele lente întreprinse de tanti Raliţa, pe care n-o părăsise ambiţia de-a se apropia cît mai mult de omul „Prometeu”-ului, pesemne în vederea unui schimb de vederi amical, mă deplasai şi eu, cît îmi fu posibil, în direcţia suscitaţilor.

La un moment dat, îl zării pe Gig Mironescu arătîndu-mi ceva.

Îndreptîndu-mi privirile spre obiectivul indicat de talentatul său deget, îl observai pe Pompi Negreţu avîntat într-o discuţie aprinsă, dar în şoaptă, cu responsabila librăriei.

Bileţel, care răzbise pînă lîngă mine, mă interpelă insidios:

— Ce-i facem, măiestrică, mai aşteptăm mult?

Înspăimîntat de faptul că Gig Mironescu îşi părăsise postul de gardă, lăsînd-o de capul ei pe tanti Raliţa, şi din partea căreia mă puteam aştepta la orice bazaconie dau să-l temperez. Şi-aşa aveam toate şansele de reuşită, deoarece observ sosirea precipitată a secretarului editurii.

Îndesat şi bondoc, cu-o figură păroasă, de bursuc evadat recent din cine ştie ce vizuină, îşi mişca plin de alegreţă picioarele butucănoase. Visarion Ţuluca, secretarul cu pricina, căci el era, e-un om tare de treabă, chiar amic de-al meu. Şi, în plus de asta, şi-un talentat nuvelist.

Aşa că-l trăsei discret de mînecă pe Bileţel şi-i comunicai:

— Stai blînd şi fii cu ochii pe tanti Raliţa, c-a sosit emisarul destinului! Acuşi începe şi circul!…

3. Incidente, la plural, că-s tare multe

Vasică (aşa-l adulam între noi pe nenorocosul nuvelist), lupta din răsputeri să răzbată pînă la idolul său. Pompilică Negreţu, care-şi continua elevata discuţie cu responsabila librăriei, căutînd s-o epateze cu multiplele sale cunoştinţe din domeniul esteticii, dar şi cu cele din sfera relaţiilor înalte, sau mai puţin înalte, din sectorul carte – editură, n-are însă cum să-l sesizeze.

Asistenţa, cu mult peste capacitatea librăriei, alcătuia un element compact, de netrecut. Nefericitul curier de lux, disperat, neavînd altă ieşire, recurse la ultima soluţie posibilă. Se lăsă încetişor de-a buşilea, după care se strecură către Negreţu printre picioarele publicului. Cînd, în sfîrşit, ajunse lîngă şeful său, constată îngrozit că nu-şi mai poate recăpăta verticalitatea, deoarece se găsea tocmai sub standul pe care zăcea muntele de exemplare din romanul „Tare ca piatra”.

— Tovarăşe Pompiliu! Tovarăşe Negreţu! – începu să clameze bietul Visică Ţuluca de la subsolul tarabei.

În acelaşi moment încetă brusc şi murmurul din incinta librăriei. Lumea devenise atentă la Pompiliu Negreţu. Nemaifiind acoperit de zgomotul de fond, putîndu-şi acum permite o sensibilă ridicare a tonului, şeful de secţie îi expunea responsabilei, cu intenţia vizibilă de-a fi auzit şi admirat de public:

— Cînd i-am comunicat tovarăşului vice-preşedinte, într-o convorbire personală, caldă şi cordială, că personal l-am descoperit pe scriitorul Bazil Avaru…

Dar Visică îşi continua apelul său deznădăjduit:

— Tovarăşe Negreţu! Maestre, m-am întors de la dom’ Bazil!…

„Mătrăgună”, plin de personalitatea sa, îşi întrerupse logosul. Oarecum supărat, deoarece i se deranja spectacolul, îl apostrofă pe Ţuluca, fără să-şi dea prea bine seama de unde i se adresa acesta:

— Ce maniere-s astea, tovarăşe Visarion, ai uitat unde sîntem şi cu cine stai de vorbă? Nu vezi că discut cu tovarăşa noastră din sectorul de difuzare a cărţii, tovarăşa noastră dragă, tovarăşa Maria… Maria…

Cum te numeşti, tovarăşă? – o interogă Pompilică pe şefa librăriei, niţel dezorientat.

— Mimi Podoleanu! – îi răspunse aceasta, surprinsă neplăcut de familiaritatea populistă a redactorului.

— Da, da!… Ştiam eu… Mimi de la Maria…

— Nu, din păcate! Ci de la Florica … Mimi îmi spunea numai bărbatu-meu…

Pompilică recuperează rapid:

— Exact! Exact! Acum mi-aduc aminte! De altfel, îl cunosc foarte bine pe tovarăşul matale de viaţă… Chiar zilele trecute ne-am întîlnit undeva… Ce mai face?…

— Nimic! – declară şefa librăriei.

— Cum aşa? – se miră contrariat Negreţu. – Acuma, cînd toată lumea munceşte cu sîrg, trudind să-şi depăşească angajamentele de producţie! Sau, poate, s-a pensionat?…

— N-a mai apucat, tovarăşe Negreţu! – regretă femeia. – A fugit de-acasă, cu-o altă putoare!… Încă de-acu şapte ani!…

Pompiliu Negreţu, în evidentă dificultate, renunţă la şefa librăriei şi-l caută din ochi pe Visarion Ţuluca. Cînd realizează că-l priveşte o lume întreagă, minus Visică, invizibilul său secretar, zîmbeşte lejer cadaveric, după care îl somează pe acesta din urmă:

— Unde eşti, tovarăşe? De ce n-ai curajul răspunderii?… Ce s-a întîmplat?…

În timp ce publicul se amuză copios pe seama incidentului, Visică se ridică, dificultuos totuşi, de sub standul, cu cărţi, şi răsare chiar lîngă Pompiliu Negreţu.

Neaşteptîndu-se la o apariţie atît de insolită, Mătrăgună face un pas îndărăt. Ceva cam brusc şi zvîcnit.

Mai bine ar fi rămas la postul său. Căci, şi-aici se arată mîna destinului, Pompilică se izbeşte puternic de taraba cu cărţi. Standul purcede să capete un balans îngrijorător. Omniştientul redactor se avîntă să-l stabilizeze, calculîndu-şi însă eronat posibilităţile.

Spre surprinderea mea, care mă aşteptam să asist la înmormîntarea de gală a lui Pompilică Negreţu îngropat sub un munte de exemplare din romanul „Tare ca piatra”, şi încă de Bazil Avaru, scriitorul descoperit de el personal, mormanul celor două mii de volume (pe puţin) îşi recapătă inexplicabil echilibrul.

În schimb, şeful de secţie îşi continuă deplasarea, în virtutea elanului pe care şi-l luase. Trece ca un bolid pe lîngă stand, se fereşte fricos de teancurile expuse, şi-şi modifică inabil traiectoria, pentru a stopa spectaculos la sînul lui Mimi Podoleanu. Dar nu-i vorba de-un simplu atac la pudoare. Responsabila se pomeneşte transformată în sandviş, deoarece Visică Ţuluca, dorind să sară în ajutorul şefului, se repezise şi el din cealaltă parte.

Performanţa realizată de cei doi bărbaţi, care-şi demonstrează o dragoste pătimaşă, îmbrăţişîndu-se reciproc, dar cuprinzînd-o între ei şi pe firava Mimi Podoleanu, n-o prea satisface pe şefa librăriei.

Ca paralizaţi, poate şi înspăimîntaţi de orăcăielile isteroide ale responsabilei, secretarul şi şeful de secţie se îmbrăţişează şi mai cumplit, alcătuind un grup statuar impresionant (dacă o punem la socoteală şi pe Mimi Podoleanu).

La un moment dat, şefa librăriei izbuteşte, cu preţul unor inumane eforturi, să se strecoare din grup. Nu mai înainte de-a-şi fi şters fardul, pînă la dispariţia totală, pe reverele elegantului sacou împrumutat de Pompiliu Negreţu.

Cînd se vede extrasă din fatidica încleştare, susnumita Mimi se adresează celor doi abandonaţi:

— Tovarăşe Negreţu, dom’le Ţuluca, să-mi faceţi una ca asta, de faţă cu atîta lume, tocmai mie care-s femeie cuminte, verificată, încă şi abandonată, de peste şapte ani!…

Apoi responsabila, nemaiaşteptînd replica solicitată, dă ochii peste cap şi se alungeşte comod pe duşumeaua librăriei, cufundîndu-se într-un binefăcător leşin.

Înmărmuriţi de neaşteptata evoluţie a evenimentelor, Negreţu şi Ţuluca ar da orice să se vadă şi ei în aceeaşi situaţie. Însă anchilotica îmbrăţişare continuă să-i menţină în aceeaşi poziţie.

Dîndu-şi seama, la un moment dat, de rizibilul situaţiei, Pompiliu Negreţu se îmbăţoşează şi-i ordonă secretarului:

— Tovarăşe Visarion, termină odată cu atitudinea asta servilă!…

Bietul Ţuluca se străduie din răsputeri să scape din strînsoarea şefului său personal. Văzînd că n-are nici o şansă, întrucît Negreţu şi-a pierdut reflexele musculare, se răsteşte şi el la Pompilică:

— Dacă nu luaţi braţele de pe mine, tovarăşe Negreţu, eu n-am cum să vă părăsesc!… Şi să nu-mi vorbiţi mie despre servilism, într-o

asemenea situaţie idioată, că vă pun în discuţia comitetului oamenilor muncii! M-am săturat de ifosele dumneavoastră!…

Uluit, Pompiliu Negreţu se desprinde ca prin farmec din îmbrăţişare. Apoi, scrutînd veninos mediul ambiant, încearcă o explicaţie, mai mult pentru asistenţă.

— Tovarăşe şi tovarăşi, stimaţi telespectatori, numai tensiunea incidentului de faţă poate lămuri comportamentul inadecvat al secretarului editurii noastre… În asemenea situaţii dificile pentru starea culturii noastre, cînd destinul unei cărţi valoroase, cum este aceea pe care intenţionăm s-o prezentăm publicului cititor, carte pe care aproape am smuls-o, ocupîndu-mă personal, din braţele talentatului ei autor, după cum am mai spus, în asemenea situaţii, da, numai în asemenea situaţii, se cere din partea factorilor responsabili, cum aş fi eu bunăoară, şi pe care mă cunoaşteţi din nenumăratele apariţii la televiziune şi din emisiunile radiodifuziunii române, din presa cotidiană, săptămînală şi lunară, atît din capitală cît şi din provincie, în asemenea situaţii…

Era clar că busola redactorului nu mai funcţiona normal. Pompiliu Negreţu prezenta toate simptomele unei dereglări nervoase. Deocamdată, cu manifestări lipsite de violenţă, dar precis cu anomalii în gîndire.

Întrucît, oricum, posed unele cunoştinţe de prim-ajutor sanitar, decid că-i cazul să intervin personal. Atît pentru a restabili echilibrul psihic al omului editurii „Prometeu” (care va trebui să prezinte, totuși, romanul pe care l-a tipărit), cît și pentru trezirea din leșin a „văduvei” Mimi Podoleanu.

Îl solicit pe Gig Mironescu-Bileţel să aibă grijă de Pompiliu Negreţu. Ajutat de tanti Raliţa, bineînţeles. Astfel, îi oferearn mătușă-mii prilejul de-a discuta mai intim cu Pompi Negreţu, şi de-a stabili între dînșii relaţii mai umane şi amicale, în ciuda celor întîmplate. Iar eu urmează să mă ocup de starea sănătăţii responsabilei, împreună cu funcţionarele librăriei.

În vreme ce mă opun unor iniţiative eronate, din punct de vedere medical, ale personalului, care pornise s-o dezbrace pe Mimi Podoleanu şi să-i tragă palme, răzbunîndu-şi astfel cine ştie ce tainice nemulţumiri, cer să mi se aducă un pahar cu apă.

Însă Bileţel strigă şi dînsul, adresîndu-se maselor:

— Apă! Urgent un pahar cu apă şi-o batistă, pentru a aplica o compresă!

Prin amabilitatea celor solicitaţi, ni se aduc două sticle cu apă minerală. Din nefericire, era apă de „Căciulata”.

Nedumerit, i-am cedat o sticlă lui Bileţel.

Pe cea reţinută, după ce i-am scos capacul metalic, cu ajutorul unui necunoscut (probabil ospătar) şi care avea asupră-i o cheie pentru desfăcut sticlele de bere, am turnat-o toată peste rochia leşinatei.

Cred că numai putoarea care s-a răspîndit în toată librăria, dacă nu şi pe bulevard, a reuşit s-o readucă la viaţă.

Ţinîndu-se cu mîinile de nas, privind înspăimîntată în juru-i, Mimi Podoleanu a izbucnit ca din puşcă, refugiindu-se în biroul ei.

Încîntat de succesul tratamentului administrat, m-am reîntors la Bileţel şi la tanti Raliţa, să-i văd dacă procedează corespunzător cu trezirea la realitate a stresatului redactor de editură.

Mefistofelicul meu prieten, cu sticla în mînă, se învîrtea derutat în jurul lui Pompiliu Negreţu.

— O batistă, dă-mi o batistă, coană Raliţo! – clama el.

Pînă să-i ofere mătuşă-mea una din impresionantele ei batiste, de dimensiunile unui prosop, Bileţel se orientă brusc, observînd-o pe cea de la buzunarul sacoului împrumutat de Pompiliu Negreţu.

Fără să mai ceară permisiunea redactorului, care şi-aşa n-avea cum să-i răspundă, fiind pe altă lume. Gig Mironescu se repezi inspirat la batistă.

Deşi pornise să tragă cu abnegaţie de peticul de pînză albă, acesta se încăpăţîna inexplicabil să-şi părăsească lăcaşul. Fireşte, Bileţel n-avea de unde şti că era vorba doar de-un ornament, reprezentînd, de fapt, o aplicaţie croitorească, nelavabilă, neşifonabilă, dar şi nedemontabilă.

Atunci a intervenit salutar tanti Raliţa. Forţînd niţel nota, determină imediata detaşare a batistei. Însă şi-a unei bune părţi din pieptul surtucului. Batista, împreună cu parcela de stofă, plus un fragment apreciabil din căptuşeala interioară, fură numaidecît smulse de Bileţel din mîna expertă a mătuşă-mii.

— Acuma ajută-mă, coană Raliţo, să-i fac rapid o compresă! – o solicită Gig.

Mătuşă-mea, terifiată de evenimentele care se precipitau, nu zăbovi prea mult, ci, luîndu-i poetului sticla din cealaltă mînă, îi turnă conţinutul de-a dreptul peste creştetul redactorului.

— Aplică-i urgent compresa, dom'le Gig, şi nu mai trage de timp! – îl mobiliză tanti Raliţa pe Bileţel.

Răspunzînd prompt apelului lansat, Mironescu aşternu batista pe fruntea scăldată de apă minerală, dar şi insolit mirositoare, a lui Pompi Negreţu. Bucata de stofă i-o petrecu pe după ceafă, fiind mai mare (aprox. 30 cm), iar peticul de căptuşeală i-l lipi numai pe obrazul stîng, pentru cel drept nemaiexistînd alt material corespunzător.

Deşi Pompilică nu reacţiona în nici un fel la cataplasma administrată de cei doi samariteni, considerai că-i cazul să intervin rapid, întrucît Negreţu se putea trezi în orice moment.

— Plecaţi de-aici, nefericiţilor! Nu vedeţi ce-aţi făcut?... Lăsaţi-mă să duc eu lucrurile pînă la capăt, de unul singur, atîta timp cît nu-i prea tîrziu!

— Dom'le, nu-i uman ce se-ntîmplă! – ripostă tanti Raliţa. Adică vrei să-ţi adjudeci doar pentru tine meritul readucerii la viaţă a bietului tovarăş, tocmai acum, cînd aveam şi eu ocazia să mă lămuresc cu dînsul? Nu pricepi că, procedînd astfel, îţi tai singur cracul de sub picioare? Numai eu eram în stare să-l readuc la sentimente mai bune, şi, eventual, să-l fac să-ţi tipărească unul din romane!...

Nu mai am vreme de discuţii sterile. Apelez disperat la Bileţel:

— Ia-o de-aici, că iese cu moarte de om!

Bileţel trage de tanti Raliţa, mătuşă-mea trage de omul editurii, iar eu dau să-l eliberez pe Negreţu, în ciuda împotrivirii ajutoarelor mele, de „compresele" ce-i ornamentau înfăţişarea exterioară.

Datorită operaţiunilor noastre, unele din ele niţel cam violente, Pompilică Negreţu se trezeşte brusc din transa în care căzuse.

Nedîndu-şi seama de turnura pe care o căpătaseră lucrurile, la început pare mirat de caruselul pe care-l întreprindeam în jurul său, eu, Bileţel şi tanti Raliţa. Apoi priveşte intrigat la public. Şi, din senin, porneşte să bîiguie:

— Tovarăşi telespectatori şi radioascultători... Pardon, mi se pare că n-au venit cei de la carul de televiziune... Unde-s oare? De ce-or fi întîrziind? Unde-i microfonul?...

Pompiliu Negreţu caută disperat în jurul său, intenţionînd să depisteze obiectivele enumerate mai sus. Citind în ochii asistenţei

stupoarea, dă să-şi şteargă fruntea de picăturile de apă rămase de la tratamentul administrat de tanti Raliţa. În clipa aceea înlemneşte. Batista, pe care nu reuşisem încă să i-o dezlipesc de pe osul frontal, ca şi stofa de la ceafă şi satinul de pe obraz, încep să se desprindă de la sine. Cînd se pomeneşte în mînă cu otrepele umede şi suficient de slinoase, ca să nu mai vorbesc de putoarea pe care-o răspîndeau spontan şi-n proporţie de masă, şeful de secţie editorială începe să-şi dea seama că ceva nu este în regulă.

— Tovarăşe Ţuluca! Unde eşti, tovarăşe Visarion? Ce se petrece aici? Unde sîntem!…

Aşteptînd neliniştit ca Visică să răspundă la apel, Pompiliu Negreţu dă cu ochii de mine.

— Tovarăşe Conan, fii atît de amabil şi prezintă-mi-o pe mătuşa dumitale, doar ţi-am promis că vom sta pe îndelete de vorbă… Ce faceţi aici, şi ce se întîmplă în librăria asta? Dă-mi o mînă de ajutor şi lămureşte-mă!…

Întrucît îmi este clar că personajul încă nu făcuse priză deplină cu realitatea, îl iau pe de departe şi-i explic:

— Tovarăşe Negreţu, cred că sînteţi niţel obosit… S-au petrecut cîteva incidente regretabile, dar totul se va aranja, mai ales dacă veţi accepta să treceţi în biroul tovarăşei responsabile, să vă repuneţi în ordine ţinuta… Sînteţi la librăria „Sadoveanu”, şi va trebui să prezentaţi cartea „Tare ca piatra”, tipărită de editura la care cu onoare colaboraţi, prezentare pe care toţi cei de-aici o aşteptăm cu îndreptăţită nerăbdare…

Pompiliu Negreţu pricepe instantaneu, îmi dă mîna demonstrativ, uită de rugămintea pe care mi-o făcuse, să i-o prezint pe mătuşă-mea, şi se îndreaptă cu paşi nesiguri spre ieşirea din librărie.

Intervin la timp, pentru a-i schimba direcţia de mers, şi-l călăuzesc către biroul unde (probabil) încerca să-şi revină Mimi Podoleanu.

Visarion Ţuluca, mobilizat de poetul Bileţel, care pornise în căutarea lui, apare la vreme pentru a ruga asistenţa să mai zăbovească niţel, pînă ce reprezentantul editurii „Prometeu” se va înapoia să-şi rostească alocuţiunea făgăduită…

4. Dispariţia scriitorului Bazil Avaru

Tanti Raliţa, vizibil demontată de strania amnezie a lui Negreţu, şopocăieşte ceva la urechea din dreapta a poetului Bileţel, apoi se apropie amîndoi de mine.

Gig Mironescu zîmbeşte mefistofelic, în vreme ce mătuşă-mea purcede să mă prelucreze:

— Al, băieţelule, acuma-i momentul să te facem om… Dacă nu-l ajutăm pe filatelistul ăsta de Pompilică, să-şi revină pe orbită, pierzi cea mai mare ocazie din viaţa ta de-a deveni un scriitor tipărit!… Haidem la el în birou, să vedem ce pritoceşte acolo, şi să-i oferim serviciile noastre… Și-aşa şi-a exprimat dorinţa să-i fiu prezentată!…

Ideea lui tanti Raliţa nu-i deloc rea, ba chiar îmi surîde. Numai expresia ce şi-a arborat-o Bileţel mă nelinişteşte.

— Să mergem, – îmi dau eu consimţămîntul, – dar să nu scoateţi o vorbă care l-ar putea enerva pe Pompiliu Negreţu. Știm cu toţii cît este de stresat!…

Îl găsim pe redactorul editurii „Prometeu” instalat în fotoliul lui Mimi Podoleanu, înconjurat de suporteri şi alte persoane tot atît de necunoscute. Se pieptănase pedant, aranjîndu-şi o fleică de păr, capabilă să-i ascundă cucuiul căpătat cu prilejul intenţiei de-a trece prin vitrină. Acuma îşi sufla nasul cu frenezie, plîngîndu-se că răcise atunci cînd i se turnase apă pe cap.

Tanti Raliţa, dorind să-i intre în graţii, îi oferă pe loc, din poşeta personală, un tub de balsam chinezesc.

— Dom’le Filat…, pardon, dom’le Pompiliu, unge-te matale cu alifia asta miraculoasă, şi-ţi trece imediat guturaiul cu care te-ai procopsit…

Negreţu mulţumeşte numai din cap, dar ia tubul şi-l depune lîngă el, pe birou. Apoi se adresează secretarului său, pe mine şi pe Gig abia luîndu-ne în seamă:

— Tovarăşe Ţuluca, unde-i Bazil Avaru, domnule? Nu trebuia să-l mobilizezi la librărie, pentru a fi prezentat publicului cititor şi să asiste la lansarea cărţii sale? Visarioane, tovarăşe, ce fel de organizare e asta? Nu trebuia să te ocupi personal de ea?…

Nu-şi poate continua însă paligoria, deoarece emite o salvă de strănuturi cutremurătoare. Chiar am impresia că i s-a mişcat şi proteza din gură.

Mătuşă-mea îi arată tubul. Mimi Podoleanu îi oferă o batistă. Cam mică. Haina pe care o poartă acum Negreţu nu mai posedă articolul respectiv, fiind tot de împrumut. Dar îi este atît de strîmtă, încît arată în ea ca un parizer.

— Mersi, dragă tovarăşe, mersi mult, însă neapărat trebuie să aflu ce-i cu scriitorul nostru… Spune-mi, tovarăşe Ţuluca, unde-i Bazil Avaru?… Nu mă mai fierbe!…

Lexicul şefului de secţie începe să mă mire. Nu-i recunosc stilul preţios, elevat şi afectat.

Visică îl lămureşte pe loc, apelînd şi dînsul la vocabularul superiorului său direct:

— Nicăieri şi niciunde, tovarăşe Pompiliu! Nevastă-sa mi-a zis că, precis, trebuie să fi înnebunit… De-aseară-i fugit de-acasă… Şi, pînă acuma, n-a dat nici un semn de viaţă… E diliu, tovarăşe Negreţu, ascultă la mine… Trebuie considerat dispărut… V-a trimis nevastă-sa şi-o scrisoare! Vai de mama noastră!…

În vreme ce Visică Ţuluca îi înmînează un plic slinos şi cocoloşit, Pompilică face o nouă criză. De data aceasta, însă, una de hipertensiune. Se înroşeşte ca o felie de şuncă degresată, adică virează spre vineţiu, şi depune tacticos plicul pe masă. Apoi se răţoieşte la secretarul năucit:

— Imposibil! Să-mi facă Bazil Avaru una ca asta! Mie? După ce l-am descoperit şi l-am făcut scriitor? Ai să răspunzi, tovarăşe Ţuluca… Şi nu te văd bine… Iar pe mama s-o laşi în pace! Că nu ea m-a promovat în sectorul artelor şi literaturii… Ce fac acu'? Pe cine prezint?…

E cazul să intervin. Să-l scot din belea pe Visică. Aşa că-i propun lui Pompilică:

— Tovarăşe Negreţu, dar nu-i o problemă! Prezentaţi romanul, iar autorul se va prezenta şi singur, atunci cînd cititorii îi vor decoda cartea…

— Fără mine? – se miră uluit Pompilică.

— Bineînţeles! Că doar n-oţi fi scris împreună „Tare ca piatra”! – se vîră în vorbă şi tanti Raliţa.

Negreţu o priveşte urît. Atunci, pentru a decongestiona atmosfera ce se anunţa încărcată, lansez o enormitate:

— Iertaţi afirmaţia mătuşă-mii! Dînsa nu cunoaşte dedesubturile lumii literare… Este lucru ştiut că nu-i posibilă apariţia unui roman de valoare, fără preţioasa dumneavoastră contribuţie… Indiferent de natura acesteia!…

Pompilică pare derutat. Nu ştie ce să mai creadă. Îmi bat joc de el, sau am aflat ceva?…

Pentru a cîştiga timp, apelează la recomandaţia mătuşă-mii, şi-şi unge degetele cu alifia miraculoasă. Abia într-un tîrziu îşi aminteşte că nu strănuta cu degetul, ci era necesar să-şi greseze nările. Prea tîrziu însă. Deoarece tubul pe care-l luase de pe masă, şi căruia-i storsese aproape tot conţinutul, nu era cel oferit de tanti Raliţa, ci tubul de „Lipinol” al responsabilei librăriei, aflat şi acesta tot pe biroul din faţă-i.

Realizează eroarea comisă, abia în clipa cînd vrea să-şi chitească filele dactilografiate ale discursului de prezentare. Cu paginile lipite pe ambele mîini, Pompilică priveşte răvăşit la secretarul de editură, aşteptînd din partea acestuia o explicaţie.

Ţuluca, interzis şi disperat, porneşte să-i desprindă discursul de pe podul palmelor. Îl ajut şi eu, turnînd puţină apă de „Căciulata”, pentru a dilua celebra soluţie de lipit. Sinistră iniţiativă. „Lipinolul”, în contact cu apa sulfuroasă, intră într-o reacţie din cele mai chimice. Dacă pînă atunci apa minerală mirosise doar a ouă clocite, acuma umpluse încăperea cu-o asemenea duhoare, încît majoritatea asistenţei o luă la goană afară.

Împreună cu tanti Raliţa, Bileţel şi Visică Ţuluca, muncirăm zdravăn pentru a degaja mîinile marelui redactor de resturile descompuse ale manuscrisului.

Ca să mai reduc din disperarea nemărturisită a lui Negreţu, îl liniştesc, sugerîndu-i să vorbească liber.

Zîmbindu-mi ambiguu, Pompilică se ridică de la birou, sprijinindu-se cu mîinile de plicul scrisorii trimise de nevasta lui Bazil Avaru. Spre stupefacţia noastră, şi acesta i se lipeşte de palmă.

Abia într-un tîrziu reuşirăm să-l desprindem. Pompiliu Negreţu, fără să-mi mai ceară scrisoarea care acuma aderase la mîna mea, uită şi de ea şi de noi, şi-l invită pe Visică în librărie:

— Haide, tovarăşe Ţuluca, să nu-şi închipuie asistenţa c-am uitat de ea şi că nu vom mai prezenta romanul nostru, adică romanul lui Bazil Avaru…

Într-un nor gazos de arome indicibile, Pompilică dispăru pe uşă.

Rămaşi singuri, tanti Raliţa contribui cu brio la deslipirea plicului de pe mîna mea. Cu prea mult brio însă, deoarece plicul se rupse şi mă alesei doar cu paginile scrisorii, hîrtia plicului transformîndu-se într-un tapet al podului palmei.

Vîrînd scrisoarea în buzunarul hainei, pentru a o preda mai tîrziu destinatarului, îi invitai pe zurbagii, pe tanti Raliţa şi Gig să mă însoţească în librărie, să asistăm şi noi la spectacolul pe care avea să-l ofere Pompilică Negreţu.

Prezentarea rostită de reprezentantul editurii „Prometeu" putea fi lesne apreciată ca o calamitate naturală. Aflat evident sub influenţa stresului, bietul Negreţu nici nu prea ştia ce vorbeşte. Din riscantele lui afirmaţii reieşea că scriitorul Bazil Avaru era o creaţie a sa, că numai datorită contribuţiei sale personale ajunsese acesta autor de cărţi, altminteri fiind condamnat să vegeteze în umila lui profesiune de avocat.

Asistenţa, începînd să-şi piardă răbdarea, şi dorind să plece cît mai repede acasă, cu cartea sub braţ, după atîta amar de vreme pierdută, îşi manifestă starea de nervozitate printr-o serie de întreruperi neavenite. Cînd lumea porni să aplaude furtunos, însă mai înainte ca Pompiliu să-şi fi isprăvit logoreica expunere, acesta îşi pierdu stăpînirea de sine şi jigni publicul, anunţîndu-l că se vede nevoit să amîne punerea în vînzare a romanului „Tare ca piatra", întrucît autorul, din motive întemeiate, nu avusese posibilitatea să vină la lansare.

— Vrem cartea, nu autorul! – se auziră cîteva voci indignate.

Pompilică o întoarse ca la Ploieşti, recăpătîndu-şi parţial simţul măsurii, şi declară că, supunîndu-se dorinţei maselor, este de acord să se înceapă vînzarea cărţii. Apoi făcu o plecăciune, total inadecvată, şi demară încruntat, îndreptîndu-se, şi de astă dată, tot către geamul vitrinei, însă din interior. Noroc că sesizai la timp direcţia aleasă, şi mă avîntai să-i corectez orbita.

Mai bine stăteam în banca mea. Pentru că Pompilică, în plină transă, nu-mi sesiză bunele intenţii, şi, ciocnindu-se de carcasa subsemnatului, care nu-i de ici de colo, mă proiectă drept în cuşca vitrinei. Apoi viră spre dreapta, şi ieşi ca din puşcă pe uşa librăriei, neuitînd să-mi strige din mers:

— Oricînd îţi stau la dispoziţie, tovarăşe Conan… Aştept un telefon!… Ne întîlnim şi discutăm problema romanului de care mi-ai vorbit… Salutări tovarăşului redactor-şef, spune-i că mîine poate îl vizitez! Noapte bună, copii! Pardon, noapte bună, stimaţi telespectatori…

E clar că, din poziţia în care mă aflam acum, nu i-am putut răspunde corespunzător, cu-atît mai mult cu cît lumea se strînsese în faţa geamului, de parcă eu aş fi fost scriitorul Bazil Avaru, expus în vitrină de reprezentantul editurii „Prometeu”.

Ajutat de inimoasa tanti Raliţa, care-mi întinsese ciotul fostei sale umbrele, precum şi de Bileţel, care mă smucea violent de mîneca hainei, am izbutit să fiu extras din vitrină.

— Ce te bagi, dom’le, unde nu-ţi fierbe oala? – mă interpelă tanti Raliţa. Dacă nu interveneai, în clipa asta asistam la exerciţiile de gimnastică ale prietenului tău Pompilică Filatelistu… Aşa-ţi trebuie!…

În următoarele minute, considerînd că spectacolul se terminase încununat de succes, am reuşit să cumpărăm fiecare, cu ajutorul lui Mimi Podoleanu, şefa librăriei, cîte un exemplar din romanul „Tare ca piatra”.

În stradă, adică, mai precis, pe trotuarul bulevardului, ne examinăm reciproc, încercînd să stabilim pagubele. În afară de umbrela mătuşă-mii Raliţa, pe care o ţinea sub braţ în piese detaşate, bune de dat la casare, cu excepţia unor insignifiante vătămări ale hainelor, arătam bine şi prestigioşi. Şi eu, şi Gig, dar şi tanti Raliţa.

Cînd dau să-mi vîr exemplarul romanului „Tare ca piatra” în buzunarul hainei, aud un foşnet bizar. Scrisoarea soţiei lui Bazil Avaru! Uitasem s-o predau lui Negreţu…

— Lasă, c-o citim la restaurant! – le comunic tovarăşilor mei de drum. Şi-aşa-i fără plic… Poate aflăm ceva despre adevărul adevărat în privinţa dispariţiei lui Bazil Avaru.

Tanti Raliţa, privindu-mă contrariată, de parcă aş fi preluat eu o parte din ciudăţeniile de comportament ale filatelistului ei drag, mă întrebă cu glas şovăielnic:

— Măi băieţele, despre ce vorbeşti? Care restaurant? Nu glumi cu chestii dintr-astea, că mi-e o foame de milioane…

Consultîndu-mă din ochi cu Gig Mironescu, după ce-i obţin acordul, îi transmit mătuşă-mii:

— Tanti Raliţo, om te fac! Dacă ne inviţi la masă, te ducem la restaurantul scriitorilor… Oameni de excepţie, mititeii cei mai gustoşi din Bucureşti, prozatori şi poeţi, ba poate chiar şi nişte dramaturgi, o lume ca-n poveşti, să ţii minte o viaţă!… Şi-acolo o să mai discutăm şi despre enigma Bazil Avaru…

— Perfect! Sînteţi invitaţii mei! – se-nvoieşte tanti Raliţa. – Haidem cu toţii la „Trabant”, să vă încarc şi să ne ducem la cantina aia specială, căreia nu ştiu de ce-i ziceţi restaurant, de vreme ce numai scriitorii mănîncă acolo!… Plătiţi voi, şi banii vi-i înapoiez mîine, că n-am la mine!…

Deşi nu-mi prea surîde propunerea mătuşă-mii, ştiind prea bine ce lapsusuri e-n stare să prezinte, atunci cînd e vorba de bani, ne îndreptăm grăbiţi spre străduţa unde-şi parcase surogatul ei de autoturism proprietate personală, dar şi acela cîştigat la loz în plic.

Culmea ar fi să dăm la „Casa scriitorilor” peste Pompiliu Negreţu. Deşi, dacă-mi funcţionează bine neuronii însărcinaţi cu ţinerea de minte, nu cred să-l fi văzut vreodată pe-acolo. Este un lucru bine ştiut, Pompilică nu bea, nu mănîncă, nu fumează! Şi, mai cu seamă, se fereşte de scriitori.

În special, cînd sînt mai mulţi laolaltă!…

II. CASA MISTERELOR

5. Cina cea de taina (cvasidietetică)

Pătrundem în Pitar Moş peste cîteva clipe şi începem să orbecăim prin beznă, în căutarea „Trabant”-ului mătuşă-mii. În apropierea ultimului felinar de la colţul străzii, dar care nu ardea, întreaga uliţă aflîndu-se în plină pană de curent, dăm peste maşina mult căutată şi-o ajutăm pe tanti Raliţa să-şi găsească cheile.

— Al, băieţelule, nu-s în poşetă! – ne comunică dînsa rezultatul infructuoaselor sale cercetări. Aha! Stai, că mi-am adus aminte… Unde mi-i umbrela?…

Spre surprinderea noastră, tanti Raliţa îşi găseşte cheile printre spiţele adunate grămadă ale fostului parapleu.

— Nu vă mai miraţi atîta, că totdeauna îmi păstrez cheile în fundul umbrelei… – ne comunică dînsa. Sînt mai sigură că nu rămîn fără ele, în cazul cînd mi s-ar fura poşeta!

Deschide portiera maşinei, însă cheia de contact nu se potriveşte în lăcaşul respectiv. După ce examinează intrigată cheia, iar apoi şi pe Bileţel, i se adresează acestuia lejer supărată:

— Domnule Mironescu, oi fi matale poet, dar pesemne că faci parte din secta aceea a ironicilor… sau oniricilor, cum i-o fi zicînd! Nu vezi că m-ai băgat în maşina altuia?… Nu-i „Trabant”-ul meu!…

Bileţel se scuză ruşinat:

— Să fiu iertat, coană Raliţo, dar fiind mai nou şi mai bine întreţinut, am zis că ăsta trebuie să aparţină persoanei dumneavoastră! Haidem să căutăm altul!…

— Nu altul, maestre, ci „Trabant”-ul meu! – se răţoieşte mătuşă-mea.

Pînă la urmă, își amintește că l-a parcat la celălalt capăt al străzii. După ce-o suim la volan și ne urcăm și noi, eu în față, lîngă dînsa, iar Bilețel pe bancheta din spate, coborîm din nou, deoarece motorul refuză să pornească.

Împingem la mașină vreo jumătate de kilometru. Aprindere, ioc!

— O fi vreun „Trabant” sport, și trebuie împins ceva mai mult! – își dă cu părerea Gig. Că doar îl cunosc pe otomobilul ăsta, căruia i se mai zice și știft…

— Vezi-ți de treabă, dom’le Bilețel! – îl astîmpără tanti Ralița. Lasă-te de glume… Totu-i în regulă, numai c-am uitat să pun în contact heblul de siguranță, care mă leagă de baterie…

Peste cîteva secunde rulam în trombă pe Calea Victoriei. După noi o mașină a miliției, deoarece tanti Ralița o luase la deal, spre piața Victoriei, în sensul interzis. Noroc c-a făcut urgent la stînga, și-a intrat rapid în curtea „Casei scriitorilor”.

Din grabă, altfel nu-mi pot explica cum, tanti Ralița stopează exact în bara din spate a unui „Opel” dărăpănat, în care recunosc mașina poetului Gheorghe Mihuț. Tot în grabă, însă, sosește și echipa circulației. Băieți de treabă. Chiar minunați. Ținînd seamă că au de-a face cu niște scriitori, o amendează pe tanti Ralița doar cu cincizeci de lei. Pe care, dînsa neposedînd măcar un sfanț, îi achit eu. Cu mulțumiri.

Cînd intrăm în salonul restaurantului, trebuie să duc unele tratative cu maestrul Șecspira (cum l-am botezat eu), responsabilul localului, și să-l conving, cu greu, că tanti Ralița mi-e mătușă autentică. Tratîndu-l cu o țigară („Kent”), din pachetul adus de Bilețel, recunoaște în figura dînsei unele vagi asemănări cu personalitatea subsemnatului.

Așezați în sfîrșit la masă, tanti Ralița își scoase pachetul de „mărășești” și începu să contribuie din plin la smogul din uriașa încăpere. Bilețel îmi ceru o țigară din pachetul pe care i-l solicitasem la telefon, și porni să fumeze întărîtat, servindu-se fără jenă.

— Dom’le, să știi că-mi place cantina asta a voastră! – se exprimă după un timp tanti Ralița, aprinzîndu-și a doua mărășească. Mai rămîne să aflu ce prețuri aplică tovarășii, ca să-mi dau seama cît o să mă coste… Doar sînteți invitații mei… Abia acuma pricep eu de ce nu dai jos din greutate… Pesemne că vii des pe-aici, dom’le Al… Sau servesc și regim dietetic!… Ai?…

— Dar bineînțeles, dragă tanti Rralițo! Seara prepară numai grătar! Iar grătarul este recomandat de toți specialiștii…

— Depinde în ce sînt specialişti, măi băieţelule! – conchide tanti Raliţa. Eu una, ştii prea bine, n-am probleme cu dieteticienii, aşa că mai dă-i un „Kent” responsabilului, şi cheamă-l să ia o comandă de nădejde… Voi, dacă sînteţi ambiţioşi, n-aveţi decît să vă cruţaţi pancreasul, vă priveşte. De altfel, cred că şi domnul Bileţel ţine să-şi păstreze silueta, după cît îi de plăpînd…

Sensibilizat de atenţiile mătuşă-mii, care-i oferă aproape jumătate din ţigările mele, meşterul Şecspira îi recomandă un antreu exclusiv din măduvioare, creier la grătar, fudulii, rinichi de purcel şi momiţe.

— Minunat! – exclamă mătuşă-mea. Şi după mărunţişurile astea?

— Coană mare, jucaţi tare, după cîte văd, – afirmă încîntat responsabilul zîmbind mînzeşte, păi, în cazul ăsta, vă propun un muşchi de vacă, sau un fileu de porc…

— Din amîndouă, cîte o porţie! – îl întrerupe tanti Raliţa. Iar la urmă, înainte de cafea, dar cafea să fie, tare şi groasă, de să te ridice de pe scaun, un caşcaval pané, ceva mai măricel…

— S-a notat, coană mare!… se hlizeşte Şecspira.

Apoi îndreptîndu-şi chipul spre mine şi Bileţel, o întreabă tot pe mătuşă-mea:

— Şi dînşilor ce le servesc?

— Uite ce-i, tinere Hamlet, mai slăbeşte-mă cu „coană mare”, că încă nu sîntem rubedenii… Nepotu-meu ţine regim, şi încă unul sever… N-ai nişte brînză de vaci pentru el? Iar pentru tovarăşul Mironescu o porţie de salată de sfeclă? Să-l mai întremăm cu vitamine oleacă, deoarece îl cam suflă vîntul de firav ce-i!…

Privesc contrariat şi indignat la Bileţel. Dar întreprindea şi el aceeaşi operaţie, uitîndu-se năuc la mine.

— Nene Şecspira, – intervenii eu, ne cunoaştem de-o viaţă, ştii prea bine că mai totdeauna consum numai preparate dietetice. Însă în seara asta, fiind invitaţii mătuşă-mii, care se află pentru întîia oară la „Casa scriitorilor”, oferă-ne şi nouă tot ce-a comandat dînsa… Altminteri, ar însemna s-o jignim!

Tanti Raliţa, stupefiată de cele auzite, nu poate mistui atitudinea mea, de aruncare peste bord a unor sănătoase principii alimentare, şi-şi înghite, fără să vrea, mărăşeasca pe care încă nu apucase s-o aprindă. Scuipînd resturile de tutun, mi se adresează ameninţător:

— Al, băieţelule, te priveşte, eşti invitatul meu, deşi ştii că n-am un sfanţ la mine… Eu nu-ţi vreau decît binele, dar dacă eşti în franci

mănîncă ce pofteşti, şi tu şi prietenul tău… Treaba voastră… Voi plătiţi, că pe urmă ne socotim noi! Însă-s tare curioasă ce-o să zică Penke, bulgăroaica de nevastă-ta, cînd o să audă de destrăbălarea din seara aceasta!

— Nimic!… Dacă nu se va găsi fiara care să mă toarne! – o liniştesc parşiv pe mătuşă-mea.

Pînă să-şi facă apariţia băiatul însărcinat cu prezentarea celor comandate, am fost supus unor grele încercări. Tanti Raliţa dorea să cunoască totul despre scriitorii aflaţi în restaurant.

— Cine-i ăla, borţoşelul? – insista dînsa, arătîndu-mi cu degetul personalitatea unui eminent critic de artă, alb la păr şi stacojiu la faţă. E mare?…

— Nu numai mare, dar şi talentat, în afară de faptul că-i şi conducătorul unei edituri prestigioase… – o lămurii eu.

— Şi cine-s ăia cu care bea pepsi? Tot mari?…

— Mari, tanti Raliţo, foarte mari… Cel cu gîtul de taur, care turuie acuma, e unul din cei mai dăruiţi prozatori ai ţării. Pirpiriul, cu glas de domniţă, scrie poezii de valoare mondială… Iar bondocul, cu capul din rădăcină de stejar bătrîn, păi ăla-i nuvelistul numărul unu al literaturii noastre…

Tanti Raliţa îşi mai aprinde o mărăşească, apoi dă din cap îndurerată, privindu-i cu ochi de mamă pe cei incriminaţi.

— Vai de capul lor, dom’le Bileţel, – se adresează dînsa, de astă dată, lui Gig Mironescu, nişte bărbaţi atît de vajnici, care să bea pepsi?… Şi mai zic că-s şi scriitori mari… Păi neica Petre, răposatul cumnatu-meu, care zicea şi dînsul că-i un soi de scriitor, sau aşa îşi închipuia, le bea de le stingea… Şi nu pepsi, că pe vremea lui nu exista decît limonadă la sticle cu bilă, ci vinişor roz de Drăgăşani, sau trăscău de Măţău…

— Dar nici n-a publicat nimic, tanti Raliţo, dacă te gîndeşti la Tatapetre… Ca să vezi unde duce abuzul de băuturi alcoolice – intervin eu, atît întru apărarea breslei, cît şi pentru condamnarea practicilor lui bunicu-meu, căci pe dînsul îl pomenise mătuşă-mea.

— Măi nepoate, măi băieţele, vorbeşti cu păcat! Neica Petre nu era un beţiv… El le bea ţeapăn, doar pentru a-şi astîmpăra setea… L-ai zărit vreodată beat? Să-ţi fie ruşine, dacă astfel ţi-a rămas în amintire făptura bunicului tău! Ala a fost bărbat, măi băiete, nu fleaşcă de om!…

Mătuşă-mea priveşte mai atentă la paharele vecinilor, apoi mă întreabă fiartă de curiozitate:

— Ascultă, măi băieţele, toţi cei de la mesele de-aici sînt scriitori?… Că-s mulţi, dom'le! Şi n-or fi toţi mari!

— Nu există scriitor mic, tanti Raliţo, să ştii de la mine… Fiecare se simte mare, indiferent de cărţile pe care le-a scris au ba! Iar cei prezenţi aici, deşi sînt oameni ca toţi oamenii, fiindcă mănîncă şi beau ca muritorii de rînd, mai au şi un grăunte de ceaţă în minte, care îi împinge să scrie întruna, fără încetare… Unii mai anevoie, alţii mai lesne, însă toţi îs mari… Că nu se ştie, ca pămîntul, dincotro va bate vîntul. Succesul şi gloria unui scrib aparţin şi şansei. Şansă am spus, nu hazard. Şansa de-a cădea peste o temă, un subiect nefumat de alţii, peste o formulă insolită…

Tanti Raliţa mă priveşte neîncrezătoare:

— Bine, măi, dar pe tine de ce nu te tipăreşte filatelistul ăla de la librărie?… N-ai subiecte, n-ai teme, n-ai formule?

— Am de toate, în afară de şansă! Dar vine odată şi ea!

În aceeaşi clipă vine şi băiatul cu măruntaiele propuse de Şecspira.

Şi nu numai el, ci vin şi trei cunoscuţi de-ai mei, cărora nu le-aş spune chiar prieteni, de vreme ce se invită singuri la masa noastră, pe la altele nemaifiind loc de cazare. Însă îmi sînt simpatici, pentru că scriu bine, interesant şi poţi afla de la dînşii o mulţime de lucruri.

Fac prezentările. După ce-i sărută mîna mătuşă-mii, de rămîne tanti Raliţa cu cea mai bună părere despre literatura română contemporană, Valeriu Ogrezu, Mihail Castravan şi Pantelei Chiciu, tustrei prozatori de mare viitor, se orînduiesc la masa noastră. Prinzîndu-l lîngă ei pe Miţu, oficiantul care ne adusese preludiul cinei, încep să-l bombardeze cu o serie de comenzi, dintre care nu lipseşte vinul casei, poşirca infamă pe care Şecspira o cară taman de la Roştovelu.

— Vinul mă priveşte pe mine, – anunţă peremptoriu tanti Raliţa. Sper că tinerii noştri prieteni n-au să refuze o doamnă ceva mai în vîrstă. Nici n-ar fi politicos…

— Se primeşte, halucinantă făptură, bogdaproste, şi să vă ţie ăl de sus numai în belşug şi fericire, şi să mai daţi… – declamă Pantelei, care se ocupă, în special, de proza fabulos-fantastică.

Castravan, prinzînd din voleu norocul ce dăduse peste ei, îl trage de mînecă pe gentilul Miţu, şi-i comunică în gura mare:

— Atunci te prezinţi cu de-ăl înfundat…

— Exact, bună idee! – îl aprobă Ogrezu. Dar să fie tămîioasă românească de Pietroasele! Aveţi ceva împotriva tămîii, stimată şi osebită doamnă, sau sînteţi ateistă convinsă?…

— Comandaţi ce vă pofteşte inima, tinerilor, – îi îmboldeşte tanti Raliţa, nedîndu-şi seama de dimensiunile catastrofei ce va urma.

Îmbătată de politeţurile afectate ale cunoscuţilor mei, mătuşă-mea se lasă atrasă pe panta îngîmfării. Drept care comandă cinci fiole din lichidul pomenit, cu condiţia să fie însă fără sifon, deoarece îi repugnă poluarea.

De unde să ştie biata bătrînă, trecută mult de cei şaptezeci de ani mărturisiţi, mereu aceeaşi de vreo doi ani încoace, că Ogrezu, Castravan și Chiciu sînt nişte demni reprezentanţi a ceea ce-şi închipuia dînsa că trebuie să fie un bărbat vajnic şi talentat.

Deoarece ne stătea urît să mîncăm singuri, în prezenţa unor oaspeţi atît de afabili, tanti Raliţa le oferă tuturor porţii apreciabile de măruntaie. Din farfuriile noastre. A mea și-a lui Bileţel.

Peste cîteva minute, nu mai rămîne nimic, însă Castravan ne asigură că va împărţi cu noi cei treizeci de mititei comandaţi, plus cîte un pahar din vinul care urma să sosească.

— Și cum fură Mătrăgună şi Ţuluca, la lansarea cărţii ăleia? – se interesă Ogrezu, cam oltean de felul lui. Prestigioşi, elevaţi, servili, utili?…

Tanti Raliţa, deşi n-apucase să bea nimic, deoarece tămîioasa încă nu ne fusese livrată, cuprinsă de-o vervă inexplicabil de afurisită, purcese să descrie pătăraniile de la librărie, atît de haios şi la obiect, încît ne tăvăleam cu toţii de rîs. Motiv pentru care, intrînd într-o fază euforică lesne de-nţeles, avînd în vedere succesul repurtat, cînd Miţu se ivi cu fiolele de Pietroasele, mătuşă-mea mai comandă o salvă.

Liniştit de faptul că-mi încasasem chiar la începutul săptămînii drepturile băneşti, mă avîntai şi eu pe urmele bătrînei, pierzîndu-mi evident minţile, şi-i şoptii oficiantului la ureche, în ciuda înălţimii sale, că era lung cît o prăjină, să ne mai rezerve cîteva butelcuţe, asta pentru orice eventualitate.

Veselia de la masa noastră atrăsese atenţia vecinilor, în special a maestrului Purdea, scriitor ieşean de excepţie, venit în Capitală cu prilejul şedinţei curente de Fond Literar. Îşi părăsi locul şi se instală între Pantelei şi Ogrezu, prezentîndu-se mătuşă-mii, pe mîna căreia

depuse un sărut romantic. Apoi îl întrebă pe Bileţel, dacă ştia ceva despre înfăţişarea scriitorului Bazil Avaru, cel a cărui carte se lansase în condiţii atît de aventuroase.

— Bată-l Dumnezeu să-l bată!… De unde să-l ştiu, dacă Bazilică ăsta n-a binevoit să se prezinte?… Deloc… De nici un fel, de nici o culoare!…

— În schimb, l-a prezentat Pompi Negreţu! – intervenii eu. Lamentabil!… Ca mai întotdeauna, cînd se vîră în viaţa scriitorilor cu ifosele sale!…

— Şi cine-i, bre?… – insistă Purdea. Că n-o fi venit din genunea adîncurilor!… Chiar să nu-l cunoască nimeni?…

6. Biografie imperfectă, mai de ici, mai de colo

— Ba-l ştie Mătrăgună! Şi încă foarte bine! – afirmă Pantelei Chiciu. Numai el îşi cunoaşte oamenii pe care-i face scriitori peste noapte. Nu ţineţi minte cum ne-a blagoslovit cu poetul Ştefan Plodu, despre care nimeni nu auzise pînă atunci?… Negreţu îşi cam face de cap… deşi s-ar cuveni să fie mai precaut şi prudent cu debutanţii lui. Că Plodu nu visase în viaţa lui s-ajungă poet. Şi încă premiat. Bineînţeles, juriul care-i acordase titlul de laureat fusese prezidat de eminentul critic literar Pompilică Negreţu. Dar şi Plodu lucra la un post de radio regional. Iar redacţia culturală, pe care o conducea, apela în exclusivitate la luminile estetice ale lui Pompi. Vorbea la radio aproape de două ori pe săptămînă… Şi-acolo se plăteşte cu minutul, nu cu articolul! E bine?… Iar el îţi umfla capul cîte o jumătate de oră…

— Ce vorbeşti, bre? – se uimeşte din ce în ce mai întărîtat moldoveanul nostru. Parcă s-a pomenit cîndva despre o păţanie a plodului aiestuia…

— Ba bine că nu! Cum să nu se pomenească? – intervine Castravan pe care nu-l ştiam atît de bine informat în privinţa vieţii literare. Mai ales că Ştefănică Plodu împrumutase manuscrisul volumului de poeme, care şi fusese premiat după apariţie, de la un inginer agronom

din satul său, unul Brebu, un băiat de mare dăruire… Deşi Plodu îşi construise un palat de casă la Dor-Mărunt, n-a mai îndrăznit să calce prin cătunul de baştină ani de-a rîndul.

Tanti Raliţa aprinde mărăşească după mărăşească, ascultă şi se minunează, apelînd din ce în ce mai vîrtos la tămîioasa din pahar. Noroc că bătrîna-i ţeapănă şi ţine bine. Cu ochii sticlind de curiozitate, îl supune unui adevărat interogatoriu pe bălaiul de Castravan:

— Cum, dom'le, și nu l-a dat în judecată agronomul?…

— I-a fost scîrbă, distinsă făptură! – îi explică tînărul prozator.

— Și-a rămas cu scîrba în el? – se miră tanti Raliţa.

— N-aş prea-ş zice! – porneşte să-l completeze pe Castravan celălalt blond al treimii, Pantelei Chiciu. Pentru că, după ce s-a dus şi s-a plîns lui Negreţu, care l-a primit suspect de amabil, cu atît mai mult cu cît Brebu îi prezentase şi originalul manuscrisului, a aşteptat timp îndelungat un răspuns din partea redactorului nostru. Care răspuns, însă, n-a mai venit… Plodu îi declarase lui Negreţu că manuscrisul este un fals, deoarece el nu scrie de mînă, ci bate direct la maşină, şi, deci, ceea ce prezentase Brebu era numai o plăsmuire ordinară… Neputînd suporta infamia, agronomul, într-o bună zi, s-a dus la Plodu acasă, i-a arătat nevesti-sii versurile sale, i-a spus pe şleau toată tărăşenia, şi-a rugat-o să-l ajute să dea la iveală adevărul… Nevasta lui Ștefănică, o fiinţă valoroasă, mai ales că era nemaipomenit de frumoasă, în vreme ce Brebu, agronomul, arăta ceva mai bine decît Alain Delon, iar dînsa se topea după poezia contemporană, şi-a făcut bagajele şi-a plecat…

— Unde? – se interesează tanti Raliţa, moartă de curiozitate.

— La noul loc de muncă al lui Brebu… Undeva pe litoral. I-a cărat toate hainele şi catrafusele lui Plodu, le-a tăiat apoi în bucăţele, transformîndu-le în petice şi deşeuri, şi le-a trimis prin poştă lui Pompiliu Negreţu. La editură, într-un colet cu valoare declarată!…

— Și pe urmă? Ce-a mai fost pe urmă, bre? – întreabă Purdea aţîţat.

— Prietenul la nevoie se cunoaşte. Pompilică l-a încărcat pe Plodu în maşina editurii, şi-au plecat amîndoi la mare, s-o recupereze pe nevasta premiatului… Nu se ştie prea exact ce s-o fi întîmplat acolo, cînd s-au întîlnit poeţii, criticul şi cititoarea de poezie, fapt este că Plodu a umblat o săptămînă cu mîna în gips, iar Pompilică s-a întors cu trenul, numai în halat de casă, deoarece maşina rămăsese fără unele piese esenţiale ale motorului, chiar şi fără parbrizul din faţă, iar

redactorul fără haine… Toate astea s-au aflat de la şoferul lui Negreţu, dar care nu asistase la dramatica întîlnire…

— Mare muhaia și Negreţu ăsta, bre! – declară maestrul Purdea, într-o moldovenească lejer argotică. De unde-a mai răsărit asemenea podoabă?

— Ai răbdare, că-ţi povestim tot! – îl asigură şi-l potoleşte Castravan.

Prozatorul, conversînd tot atît de intens cu vinişorul de Pietroasele ca şi cu asistenţa, căpătase o splendidă culoare rozalie. Lăsîndu-l pe Purdea nesatisfăcut, însă temporar, ne îmboldi mobilizator:

— Ce-i facem, doamnă Raliţo? Tragem de timp, să ni se răcească fripturile, şi să rămînem nemîncaţi? Hai, măiestrică, mai lasă-ne şi nouă ceva, dacă ai inimă în tine… Noi trăncănim, iar matale operezi prin platoul colectivului…

După ce reuşim să ne mai prindem sufletele, tanti Raliţa şi maestrul Purdea, deveniţi între timp prieteni la cataramă, îl îmboldesc pe Castravan să spună tot ce ştie despre Pompilică.

Talentatul scrib îşi clăteşte urgent laringele cu niţică tămîioasă, pentru ca apoi, cu zîmbet de mini-Mefistofel şi apelînd la timbrul de zile mari al glasului său, sarcastic-rugos, să depene mai departe pagini inedite din dosarul lui Negreţu.

— Dragă coană Raliţo, iubite maestre şoldovean, scumpii mei Conan, Bileţel, Pantelei şi Valorică, Pompilică ăsta n-ar fi băiat rău, dacă n-ar cloci în el fudulia şi lăcomia, şi de bani şi de putere… După ce s-au răfuit între ei, Pompiliu şi Fănică Plodu, acesta din urmă s-a temut tare mult ca nu cumva omul editurii să-l dribleze şi să se pomenească avansat în muncă, la cine ştie ce studio de radioficare sătească. Om organizat, avea la îndemînă suficiente date, pentru a putea reconstitui oricînd biografia binefăcătorului său. Aşa că, în mediul scriitoricesc, au început să circule o serie de bîrfe despre ascensiunea lui Negreţu. Sursa, avînd în vedere splendida completare a unor lacune, nu putea fi decît premiatul: Ştefan Plodu.

Pe tanti Raliţa n-o mai rabdă inima:

— Spune-mi, dom’le, mai repede, cine-i de-adevăratelea filatelistu?

— Stai blînd, coană Raliţo, că spun tot! – o domoleşte Castravan. Negreţu ăsta încă din liceu a dat nenumărate dovezi de vigilenţă şi spirit de luptă. Astfel, pe cînd termina clasa a zecea, l-a demascat public pe Nichifor Plămădeanu, coleg de-al său, astăzi poet de

dimensiuni naţionale, ca fiind duşman de clasă învederat. Atît din pricina originii sociale, cît şi din pricina lecturilor sale insane: Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Saint John Perse, Baudelaire şi alţi produşi nocivi ai culturii în putrefacţie. Ulterior, deşi au colaborat în sînul aceleiaşi redacţii, Pompilică acţionase în aşa fel, eficient şi rapid, încît el să ajungă şef de secţie, iar Nichifor Plămădeanu corector. Din cauza atmosferei neprielnice, simţindu-se dezavuat de tînăra generaţie din redacţie, poeţi şi prozatori de aceeaşi vîrstă cu persoana sa, dar care mai tîrziu aveau să devină vîrfuri ale literaturii noastre de astăzi, a manevrat în fel şi chip, pînă s-a văzut redactor, şef de secţie, la o revistă din provincie.

— Mare brînză, în provincie! se exprimă ireverenţios Pantelei, în timp ce se serveşte pentru a doua oară din caşcavalul pane adus de gentilul Miţu, de nu ne mai rămase nouă nimic. Mai bine corector, sau secretar de redacţie la Bucureşti… Să-mi radeţi barba, dacă nu-i aşa cum spun eu!

— Frate Pantelei, greşeşti amarnic, – obiectă prozatorul, Pompilică a ştiut ce face! Iar bidineaua aia, căreia îi zici barbă, deşi îţi stă tare bine, n-ai decît să ţi-o păstrezi, că nu consumăm…

Tanti Raliţa şi maestrul Purdea nu mai dau dovadă de răbdare. Se răstesc amîndoi la bietul Castravan, să spună mai departe din istoria secretă a carierei lui Pompiliu Negreţu.

— Ca redactor şef de secţie, şi încă la sectorul de critică şi literatură, Mătrăgună a organizat o adevărată industrie de contraservicii! – reia prozatorul. Dînsul scria despre cărţile anumitor scriitori, la modul entuziast, iar aceştia, fiind şi dînşii prin felurite redacţii de edituri sau reviste, îi solicitau copios colaborările. S-a ales, în mai puţin de trei ani, cu două cărţulii de cronici adunate de prin reviste şi alte publicaţii mai periferice, precum şi cu premiul revistei „Forum”, acordat pentru critică literară…

— Şi ce nevoie aveau oamenii de la „Forum” de serviciile lui? – se miră Purdea neîncrezător.

— Dar bineînţeles că aveau! Cînd, ceva mai tîrziu, Pompilică a ajuns şef de secţie, de astă dată la editură, unul din redactorii de la „Forum”, care contribuise la premierea lui Negreţu, şi-a publicat imediat un roman în trei volume, la „Prometeu”… O mînă spală pe alta, iar contraserviciile sporesc nivelul culturii! Negreţu a devenit apoi cronicarul „en-titre” al unor emisiuni literare de la studiourile

regionale de radiodifuziune, pentru că la Bucureşti nu ţinea figura, dar apărea şi destul de frecvent pe micul ecran, încît se săturase lumea de fruntea lui de-un deget şi jumătate, de părul învîlvoiat artificial, şi de timbrul forţat al glasului său…

— Stai, dom'le, că l-am văzut şi eu pe-ăsta! Acuma mi-l amintesc! – strigă exultînd tanti Raliţa. Cînd l-am zărit la librărie, n-aş fi zis, pentru nimica în lume, că-i călăul ăla de la televizor, care-i certa amarnic pe nişte culturali, participanţi la o masă rotundă. Era singurul care se ridica din fotoliu, se îmbăţoşa şi se umfla în pene, şi vroia să-i înveţe ce-i aia literatura zilelor noastre… Aha! Păi ăsta-i om mare, Al, băieţelule… Dacă mai rămîne multă vreme la editura lui, duce de rîpă prăvălia. Că nu-i zdravăn la minte, şi nici la suflet… Mai ales, după cîte am auzit din cele ce povesteşte domnul Castravan… Dă-i înainte, copile bune, zi-i mai departe… Şi ce-a mai făcut, ce-a mai dres?…

Castravan, care nu se supărase de întreruperea provocată de tanti Raliţa, deoarece profitase să-şi mai facă plinul cu nişte tămîioasă, îi zîmbeşte suveran, după care demarează:

— A dres destule, coană Raliţo! A trecut şi prin cinematografie, de-au plecat o droaie de regizori, cerîndu-şi transferul la televiziune, apoi s-a autopromovat, datorită aceluiaşi sistem de relaţii, în aparatul televiziunii, încît lumea mai sus pomenită a migrat iarăşi către cinematografie… Pînă la urmă, a nimerit la editura asta, din care încearcă să facă moşia lui personală… De-aia-i om mare!…

Băieţii beau încet şi consistent, aprobîndu-l din cap pe Castravan. Pantelei îşi scarpină din cînd în cînd barba bălaie, ţepoasă şi îmbîrligată, Ogrezu tratează cu Miţu-ospătarul prepararea unor cîrnaţi la grătar, cu nişte fasole sleită, atent însă la ce spune Castravan, iar Bileţel, scuturîndu-şi mereu claia de păr, de parcă s-ar fi apărat de muşte, surîde mînzeşte pe sub mustaţă.

Realitatea era că tinerii mei cunoscuţi, avînd nenumărate conflicte editoriale cu Negreţu, se îngrijiseră să colecteze toate datele necesare unei campanii de propagandă.

Numai tanti Raliţa şi maestrul Purdea, neştiutori şi străini, ascultau înmărmuriţi relatarea vieţii de excepţie a lui Pompiliu Negreţu, uitînd pînă şi să-şi consume caşcavalul din farfurie.

Cînd Miţu-gentilul dă să plece cu comanda lui Castravan, îi strig din urmă:

— Miţule, frige-mi şi mie doi cîrnaţi, dar să fie bine pătrunşi!

— Se face, maestre! – mă asigură Miţu. Şi tot cu fasole?…

— Dar bineînţeles… Însă presară-i deasupra şi nişte ceapă tocată!

Tanti Raliţa mă priveşte cîş, apoi, preocupată de evoluţia în continuare a carierei lui Negreţu, îl solicită pe prozator:

— Ascultă, dom' Castravane, dar cine-l susţine pe impostorul ăsta?

— Numai Dumnezeu ştie! – declară bălaiul de Pantelei.

Castravan se enervează vizibil, deoarece îşi clatină capul bolovănos şi purcede să vorbească întărîtat:

— Nu există nici un Dumnezeu, meştere, nu te face că nu ştii… Pompilică se bazează pe crunta realitate că are la îndemînă posibilitatea de-a-şi tipări orice prieten sau contraservant!

Impresionaţi de pătimaşa relatare a lui Castravan, amuţim cu toţii. Tăcem cîtva timp, apoi ne aprindem ţigările. Ni se făcuse lehamite de-atîta Pompilică… Prea se dovedea omniprezent, omniştient şi omnipotent!…

7. Elemente informative despre autorul fantomă

Îmi caut ţigările, pentru a constata cîte „K"-uri mi-au mai rămas. Însă nu dau în buzunar decît de ambalajul elegant şi cocoloşit, golit de orice conţinut, precum şi peste paginile scrisorii adresată lui Pompiliu Negreţu de nevasta scriitorului Bazil Avaru.

Iau o mărăşească din pachetele lui tanti Raliţa, care le pusese la dispoziţia colectivului, pornesc să tuşesc violent, după primul fum, iar apoi, pentru a-mi domoli arsura din gît, pornesc să legumesc din cîrnaţii pe care tocmai mi-i adusese Miţu-gentilu.

În vreme ce mă strădui să-mi prind niţel sufletul, bucurîndu-mă de fasolea sleită, ornamentată cu ceapă tocată, privesc curios la ambianţa din restaurant.

Încăpătoarea sală, cu splendidul ei plafon din lemn afumat, adăpostea, la ora aceasta, o lume din cele mai interesante. Personalităţi de seamă ale literaturii contemporane, cu soţii, prieteni

sau numai cunoscuţi, discută, se adapă, consumă, fumează superintensiv.

La una din mese, unde apreciatul nuvelist Toma Batîru ţinea să fie singur, numai cu ideile sale, se înfiinţase Pavlu Negoiţă, un poet din cei mai fecunzi, autor al unor volume masive, de reală valoare. Deoarece Batîru nu se prea consideră onorat de prezenţa poetului, acesta, cu un pic de sifon în nas, începe să-i organizeze un microrecital de milioane.

— Va să zică aşa, măi Tomiţă! Eu nu-s vrednic de tine… Nu merit să iau un locşor la masa ta! Buun!… Păi ştii tu, măi Batîrule, cine mi-s eu?… Mă, pe mine mă cunoaşte o lume întreagă, toate cucoanele îmi ştiu poeziile pe din afară… „Sonetul piţigoilor” ridică sălile în picioare, cînd mi-l recită Stănculescu! Ia ascultă… „… la Singapore, într-o locantă, dansa băută o bacantă, poetul asculta năuc, avînd la stînga doar un cuc…” Pricepi chestia cu cucul?…

Jenat, Batîru îl invită să se aşeze.

— Neeea, acuma nu mai te stimez, Tomiţă! Nu mai vreau… Mă duc la maestrul nostru Preajbă, că-i mai levent şi domn de viţă veche… Ottonel, măi Tomo, nu poşircă precum matale!… Pa şi pussy! Să nu te mai vază ochii mei îndureraţi… Îmi plînge inima de mila-ţi, adio şi n-am cuvinte…

În spatele nostru, Trandafir (poet de largă circulaţie) discută, într-o manieră proprie, cu Ovidiu Doica, romancier în curs de afirmare.

— De ce vrei să ne umileşti?… Crezi că noi habar n-avem de şalăul „bonne femme”, sau de iofcaua cu brînză de vaci?… Află, ţi-am cumpărat cartea de anul trecut, şi mi s-o umflat capul di atîte preşepte culinare… Păcat di ele, că-s dumnezeieşti scrise!…

Ovidiu Doica, masiv şi atletic, tînăr şi frumos ca un zeu trac, îi dă replica:

— Trandafiraş de la Moldova, dacă nu ţi-aş respecta mămica, te-aş transforma într-o clipită în orfan de talent, strivindu-ţi deştele ălea nenorocite cu care zici că scrii… Vezi braţul ăsta, măi plantă de grădină?

În timp ce-i demonstra musculatura organului pomenit, Ovidiu Doica se ridică de la masă, manifestîndu-şi intenţia (vizibil prefăcută), de-a purcede la executarea concretă a ameninţărilor sale. Mă uitam şi eu la cele treizeci de kile de carne macră ale braţului de romancier, mai mult din curiozitate intelectuală, vrînd să constat în ce constă puterea unui talent.

Însă Şecspira, deloc impresionat de atitudinea fals agresivă a prozatorului, se ivi lîngă el. Bătîndu-l lejer pe umăr, îi declară cu glas blajin:

— Măi tovarăşe, măi domnule Doica, iarăşi vrei s-avem necazuri?… Nu te gîndeşti mătăluţă, că primesc doar un salariu, şi n-am la dispoziţie atîta mărunţiş, încît să plătesc toate paharele sparte?… N-oi fi eu ortodox, ca rasă, dar te iau în cîrcă oricît ai fi de zmeu… Zău aşa, măi frate Doica, nu mă face să-mi ies din pepeni verzi!…

Ovidiu Doica se reaşeză la locul său, privind amuzat la responsabilul restaurantului. Mai sorbi un pic din pahar, apoi se adresă zîmbind lui Trandafiraş:

— Meştere, nu fi supărat, am glumit şi eu… Dar nu ştiu ce se întîmplă cu mine, de mă apucă toate pandaliile atunci cînd se cîrteşte pe socoteala stilului meu… Hai, să ne-mpăcăm, dau şi eu un rînd…

Poetul, îngîndurat şi cu mintea în altă parte, ca şi cum nici n-ar fi dat atenţie celor petrecute, îi întinse mîna şi spuse cu dulce glas moldovenesc:

— Bre, te-ai beşondrit di tăt, nu mai prişep şe-i cu mătălică!… Di şe să ne-mpacam, di vreme şe nici n-am fost suparaţi!… Hai şi-om be, c-aşa-i stă omului bini… Să se veselească în paşe şi onor…

Pe cînd rădeam de pe farfurie ultimele urme de fasole, mă pomenesc bătut pe spate. Renunţ la operaţia pe care o întreprindeam şi-mi întorc surprins capul.

Visarion Ţuluca, secretarul editurii „Prometeu”, factotumul lui Pompilică Negreţu, verde la chip şi nespus de încruntat, îşi vădeşte intenţia de-a mă întreba ceva.

— Stai jos, Visică dragă, şi bea şi tu un păhărel de tămîioasă, că plăteşte mătuşa-mea Raliţa… Ce s-a întîmplat, şi ce pofteşti de la sufletul meu?

Visarion, mai funebru şi mai sinistru ca niciodată, se pleacă la urechea mea şi-mi spune:

— Conane, îţi baţi joc de mine? De băutură îmi arde acuma, cînd mi-a dispărut şeful?… Nu l-aţi văzut cumva pe-aici?…

— Pe Negreţu?… Fii serios! Ăsta nu calcă la „Casa scriitorilor” decît cu ocazia şedinţelor festive… De unde ştii c-a dispărut? Nu-i cumva acasă?…

— Sigur că nu! – îmi transmite înnegurat Visarion. M-am dus la apartamentul lui, dar n-am găsit-o decît pe nevastă-sa… Mi-a spus că nebunul sosise ca un taifun, îşi schimbase hainele şi plecase imediat cu maşina editurii. Am fugit imediat la editură. Sufletu'! Nimeni pe-acolo… Nici urmă de Pompilică, dar nici de maşină… Mi-am dat cu părerea c-ar fi posibil să se fi dus la Bazil Avaru, să afle ce s-a întîmplat cu el… La Avaru acasă, pustiu… Nici nevastă-sa, nici scriitorul, şi nici Negreţu al meu… În schimb, uşa de la intrare deschisă, iar toate luminile aprinse… Domnule, dacă s-o fi întîmplat ceva?…

Tanti Raliţa, cu mărăşeasca în gură, deşi totdeauna afirmă că-i cam tare de-o ureche, întreabă cu glas tare încît s-audă toată lumea:

— Şi ce te frămînţi, dom'le secretar, nu-i nici o pagubă dacă ţi-a pieit aşa mîndreţe de şef! Mai bine cinsteşte-te, că se merită!…

Luînd aminte că mătuşă-mea înregistra foarte bine, şi încă la mare fineţe, cu urechea dinspre mine, cealaltă fiind în defect, încerc să potolesc spiritele. Îl rugai pe Visică să ia loc, îi umplui paharul cu nişte tămîioasă, după care îl invitai să ciugulească din platourile de pe masă.

N-a fost necesar să insist în exces. Bondocul de Ţuluca, istovit de-atîta alergătură, era flămînd ca un lup. Dar şi crîncen de însetat.

Îngrămădit pe scaunul de lîngă mine, ca un viezure la pîndă, cu părul pleoştit pe fruntea bolovănoasă, nu mai prididea. Nici cu băutul şi nici cu înfulecatul. Peste cîteva secunde nu mai rămăsese nimic din cîrnaţii de casă pe care-i comandasem lui Miţu-gentilu. Şi nu era prima porţie solicitată, ci a doua, pentru că nici din cealaltă n-apucasem să gust ca lumea.

— Aşé! – grăi la un moment dat Visică, oftînd uşurat. Parcă m-am mai liniştit!… Ducă-se-n fras, şi Pompi şi nenorocitul ăla de Avaru, puţin îmi mai pasă de ei!…

Mie însă îmi păsa. Drept care îl incit pe Ţuluca:

— Bine c-aduseşi vorba despre Bazil Avaru… Cine-i ăsta, măi Visică?… De unde v-aţi procopsit c-un autor atît de chisnovat?…

Cei de la masa noastră amuţiră brusc, dornici de informaţii de la prima mînă. Ba, tanti Raliţa, posedînd şi unele propensiuni detectivistice ieşite din comun, îl îmbie să mai toarne în el nişte Pietroasă:

— Serveşte-te, dom'le Ţuluca, eşti invitatul meu… Văz că te-arăţi bărbat ţeapăn!…

Visică îşi şterse broboanele de pe frunte, o privi intrigat, după care, oarecum întărîtat, dădu duşcă paharul, pentru ca apoi să răbufnească exploziv:

— Bădie Conane, dacă aş da de urmele lui, mai că l-aş împuşca! Cu mînurile mele! De cînd l-a adus Pompi în editură, mi-a mîncat zilele! Unde Dumnezeul lui l-o fi găsit, nu mai ştiu, dar mă bate gîndul că-i leagă o veche prietenie. Negreţu-i în casa lui Avaru ca la el, de s-ar zice că-i moşia lu' tac-su… Iar cu nevastă-sa, cel puţin după cîte am văzut eu, se are şi mai bine… Îşi zic pe nume, o plimbă cu maşina noastră, corectează împreună la şpaltele romanului lui bărbatu-său… Unii spun că Bazil ar fi avocat, sau jurist-consult… Pompilică, în schimb, afirmă că Avaru nu mai profesează de ani de zile, de cînd s-a apucat de literatură…

În răstimpul cît Ţuluca îşi face din nou plinul la pahar, profit, şi-l întreb mai la obiect:

— Şi cum arată? Tînăr, bătrîn, om rău, om cumsecade?…

— Dracii să-l pieptene, că n-ai cum să-i ghiceşti vîrsta! Şi-a lăsat barbă, ca Hemingway… E-un tip mărunţel şi sălciu, adus niţel de spate, se-mbracă numai din pachet, ba mai face şi pe sportivul, deoarece umblă în tot soiul de bluzoane din piele de antilopă. Nici pînă astăzi nu i-am văzut vreodată culoarea ochilor… Poartă nişte ochelari panoramici fumurii, uriaşi cît gogoşarii ăştia… La el, în birou, are vreo trei maşini de scris. Chiar s-a lăudat odată, în cabinetul lui Pompi, că n-a scris în viaţa lui de mînă, iar romanul pe care ni l-a adus a fost redactat de-a dreptul la maşină… Rareori l-am găsit acasă, fiind mai întotdeauna plecat. Căci umblă prin ţară să se documenteze pentru cărţile celelalte. Ciudat personaj, în orice caz… Nu frecventează cercurile scriitoriceşti, nu-i calcă piciorul pe la reviste sau edituri, nu colaborează la radio, la televiziune sau cu casele de filme… La „Prometeu” a fost prezentat de Pompilică, aşa, din senin care ne-a anunţat atunci c-a descoperit pe cel mai vînos prozator al ultimilor ani… Bălmăjelile lui obişnuite, cînd îşi dă aere de animator cultural! Dar să-l văd acuma cum se descurcă, de vreme ce Bazil i-a făcut figura cu neprezentarea la lansarea cărţii!… Ei?… Culmea ar fi să dispară amîndoi, şi încă de-a binelea… Atunci să te ţii!…

Cînd îl aud pe Visică pomenind de posibilitatea unei dispariţii globale, îmi amintesc brusc de scrisoarea soţiei lui Avaru. Dacă a dispărut şi dînsa, de vreme ce în locuinţa familiei bate vîntul, se

impune să citesc de urgenţă conţinutul misivei. Cine ştie, poate dau de-un răspuns la multiplele enigme ivite în ultimele ceasuri. Bazil Avaru pierit fără urmă, Pompilică Negreţu aşijderea, madam Avaru plecată de-acasă, lăsîndu-şi domiciliul pe mîna oricui! Ce, e chiar de ici de colo? Unde mai dai de-atîtea mistere?…

8. Documente, mai mult decît fantastice, şi deloc ştiinţifice

Peste cîteva secunde mă adresez comesenilor:

— Dragii mei, iar vă necăjesc, lipsindu-vă de prezenţa subsemnatului, dar trebuie, necesarmente, să mă retrag! Însă nu pentru mult timp…

— Dom’le, nu-i uman ce se-ntîmplă! De ce te duci singur, să investighezi în privinţa dispariţiei lui Negreţu? N-am avut şi eu o contribuţie substanţială la toate aventurile prin care ai trecut? Nu-i frumos, Al, băieţelule!…

Tanti Raliţa, uitînd de una din legile de bază ale detectivului perfect, respectarea secretului, îmi divulgă intenţiile.

Preferind să evit o discuţie (în contradictoriu) referitoare la contribuţia dînsei la păţaniile mele, în realitate catastrofică, dau bir cu fugiţii şi mă îndrept spre bufet.

Ajuns aici, o abordez pe buna mea prietenă, gestionara tarabei:

— Coană Marioară, am o vorbă cu matale!…

— Geaba mă iei pe ocolite, maestre Conan, nu mai aduc „Kent”! Să mor, dacă nu-i adevărat… – îmi răspunde diafana persoană.

— Fii liniştită, fată scumpă, numai de ţigări nu-mi arde acuma… Vreau un loc liniştit, unde să pot studia cîteva clipe un document de importanţă senzaţională… Ajută-mă!

— Iar te ţii de bîzdîgăniile matale detective?… Mă rog, fiecare cu păsărica lui! Ţi-ar conveni magazia?…

Excelentă idee. Încăperea unde bufetiera își păstrează băuturile, alimentele neperisabile şi catrafusele, reprezintă, la ora actuală, refugiul cel mai liniştit din „Casa scriitorilor”.

— Mulţumesc din inimă, coană Marioară! E minunat!… Haidem…

Condus de bufetieră, pătrund în magazie. Coana Marioara îmi aprinde lumina, aduce şi-un scaun lîngă măsuţa pe care-şi ţine registrul de intrări-ieşiri, apoi mă părăseşte, lăsîndu-mă singur, dar nu mai înainte de-a încuia uşa cu cheia. Pe dinafară.

Privind în juru-mi, ajung la concluzia că simpatica mea prietenă fantazează (ca să nu zic altfel) de îngheaţă apele. Chiar pe raftul din dreapta mea, trei cartuşe de „Kent” se lăfăie îmbietor. Împăcat cu viaţa, îmi aprind o „Snagoavă”, că-i bună şi asta, avînd un tiraj mai mult decît satisfăcător, şi scot din buzunarul hainei hîrtiile misivei expediate de madam Avaru.

Despăturindu-le, constat că-s, de fapt, două scrisori. Prima din ele era semnată de Fifi Avaru, pesemne soţia romancierului necunoscut, şi adresată lui Negreţu.

Apelînd la un ton destul de intim, îi scria:

Dragă Pomp,

mă aflu într-o situaţie imposibilă. Bazil a fugit de-acasă, şi nu ştiu unde poate fi găsit. Şi-a luat cu el geamantanul, cîteva lucruri de îmbrăcăminte, fără să-mi lase măcar cîteva rînduri. Acum două zile depusese o cerere la Tirbuceanu, prietenul nostru şi-al tău, să i se dea o repartiţie la una din casele de creaţie. Dar acestea-s multe! La care din ele să-l caut? În afară de asta, nu era normal să fi participat la lansarea romanului pe care i l-ai editat? După ce l-ai ajutat să-l pună la punct, după ce l-ai şi tipărit, să-ţi facă tocmai ţie una ca asta?
În orice caz, pe biroul lui am găsit scrisoarea alăturată, pe care ţi-o trimit s-o citeşti. Dacă înţelegi ceva, telefonează-mi. Poate îţi oferă vreun indiciu în privinţa plecării lui Bazil.

Cu drag,
Fifi.

Bătută la maşină pe-o hîrtie infernală, probabil pentru ambalat halva, misiva misterioasă suna astfel:

Tovărăşele scriitor de romane,

subsemnata Angelică Hrişcă, str. Pristol nr. 197325, cu respect vă rog să săriţi în ajutorul tov. prof. doctor docent inginer Bolovan Decimus, ca să fie primit de o Comisie de Expertiză Medicală. De şapte ani încoace leşină şi varsă sînge TBC. Fiind propus delegat de stradă, la 67.VII.98765, i-a ars limuzina. E plin de arsuri cancerigenetice, cu 1 ochi, 1 plămîn, 3 degete şi 1 picior. Mut, şchiop, moş la 44 de ani, are otită, ulcer, tuşeşte, colită spastică, megalomanie la splină, ptoze viscerale, este 1 schelet. A fost AVIATOR reacţionarist, antrenor la „F.C. Poiana", cf. T.V. emis de consiliul popular, 873/79, col. MFA şi MAI şi Pompieri, etc. A compus opere în toate artele, muzică de balet modern, şi invenţii internaţionale. A muncit zi şi noapte pentru oraşul său natal, de lîngă cătunul Mucea. E director general adj. la f. texticolă „Unirea noastră din coop." Lucrează la ITB de 31 de ani. E aproape orb – cataractă şi retină deslipită pe-o parte. Are hepatită, lunibago, hipertensiune nervoasă şi oculară, paradontopatie, spondiloză ancilară etc.
Consiliul Popular Mucea i-a aprobat pensionarea cu decizia nr. 1/1986.XIII.5, trimisă la DRMGHT str. Prunişor nr. 6, care îl refuză obligîndu-l să moară.

P.S. Are albumină în sînge şi sare de clor. BTRT vrea să-l trimită la spitalul 9 sau peste hotare. Nu-i dă conced.
Sîntem amîndoi evidenţiaţi şi în evidenţa de protocol de la Crucea Roşie.

Am fost soţia lui două luni în 1973.
Trăiască literatura şi arta, trăiască romancierii!

Angelica Hrişcă-Bolovan.

Cînd terminasem de lecturat terifianta şi fantasmagorica epistolă, am simţit cum mă ia cu friguri pe şira spinării. Atunci, împins de

urgenţa nevoii, am apelat la sticluţa de vodcă a coanei Marioara. După prima înghiţitură, n-am simţit nimic. Probabil era trezită. Am insistat, şi am mai tras o duşcă. Tot nimic. Abia cînd am dat-o gata, golind-o pînă la fund, am realizat că băusem apă distilată, sau ceva în genul acesta, deoarece nu avea gustul obişnuit, cloraminat, al apei curente pe care o debitează robinetele şi cişmelele. Totuşi, în ciuda lipsei de tărie alcoolică, mi-a făcut bine. Mi-am revenit într-o oarecare măsură.

Începeam să înţeleg de ce dispăruse Pompiliu Negreţu. Precis pornise în căutarea scriitorului descoperit de el, dorind să-l protejeze. Dacă Angelica Hrişcă era în stare de libertate, nu mai dădeam doi bani pe viaţa lui Bazil Avaru.

Probabil că individa fusese cîndva clienta avocatului Avaru, şi-acuma îl asasina, încet dar sigur, cu scrisorile bezmetice pe care i le expedia. Ar fi fost interesant de cunoscut şi textul celorlalte.

Mi-am propus ca, începînd de săptămîna viitoare, să întreprind o mică anchetă, pentru a găsi dosarul procesului susţinut cîndva de Avaru.

Dar dacă textul scrisorii ascundea altceva? Dacă era o modalitate cifrată, pentru a i se transmite scriitorului anumite informaţii? Însă, ce fel de informaţii? Vreo documentare de viaţă, în vederea unui viitor roman? Greu de crezut! Şi una, şi alta…

În vreme ce cugetam la ipotezele de mai sus, cineva porneşte să bată la uşă. Dar atît de puternic, încît se desprindea tencuiala din jurul ramei. Sar ca ars, mă reped la uşă şi încep să strig:

— Cine-i? Ce s-a întîmplat?…

— Eu sînt, maestre Conan, eu, Marioara!… De ce nu mai ieşiţi odată de-acolo? Ce faceţi, vi s-a făcut rău?…

Bufetiera e sonată bine.

— Ai uitat, coană Mărioară, că m-ai încuiat pe dinafară şi-ai luat cheile cu matale!…

Aud un zgomot de tinichea lovită, ca şi cum bufetiera ar fi căutat cheile în găleata din preajma uşii. Însă mă înşelam. Peste o clipă o aud jelindu-se:

— Nu le găsesc, maestre Conan, le-am lăsat pe ghiridonul cu ibrice, ascunse în ceainicul şefului, şi-acuma nu-s… Nu-i nici ceainicul, şi nu-i nici el, c-a plecat acasă, taman în Balta-Albă… Ce mă fac cu matale? Să te las acolo, s-aştepţi pînă mîine dimineaţă? Că venim devreme, şi eu şi directorul!…

Ori s-a îmbătat bufetiera, ori a înnebunit.

Înnebunit şi eu de perspectiva de-a petrece o noapte întreagă în magazia bufetierei, încep să strig la dînsa, pentru a o trezi la realitate:

— Stai aci, coană Marioară, şi nu mă părăsi! Auzi?

— Aud, că nu mi-oi fi turnat vizichi în urechi! Stau…

— Stai aici şi trimite pe cineva să-mi cheme prietenii de la masa mea! Să vină cu toţii, şi să mă scoată din cuşcă… Simt că mă înăbuş!

— Cum să nu te înăbuşi, dacă fumezi ca un turc, şi n-ai nici măcar o fereastră? – mă prelucrează bufetiera. Să văz ce-i cu prietenaşii matale, poate se vor învoi să-ţi sară într-ajutor!…

Abia peste vreo douăzeci de minute i-am auzit zdupăind pe tanti Raliţa, care bate şi dînsa la peste nouăzeci de ocale, pe Bileţel şi echipa de intervenţie Castravan – Pantelei – Ogrezu.

Mătuşă-mea, într-o stare euforică explicabilă, îşi mai şi permite să mă ironizeze:

— Văzuşi, Al, băieţelule, ce păţişi? N-ai vrut să ne asociezi şi pe noi la descifrarea documentului ăla secret, şi-acum ai rupt-o-n fericire!… Aşa-ţi trebuie…

De dincolo de uşă n-am cum observa chipurile prietenilor mei, dar îmi pot imagina şi singur hlizelile lor.

Încep să mă enervez. Epistolele expediate lui Negreţu de madam Fifi Avaru îmi transmiseseră o tensiune psihică absolut anormală, şi-mi anulau şi bruma de calm pe care o mai posedam. Simţeam nevoia urgentă să le studiez mai atent, în condiţii de linişte, adică acasă, şi să purced imediat la anchetă. Aşa că nu mai suport atitudinea mătuşă-mii şi-a grupului de prieteni ce i se alăturase. Drept care răcnesc:

— Faceţi ceva! Scoateţi-mă din magazia asta blestemată! În loc să vă amuzaţi pe socoteala mea, mai bine căutaţi un specialist în lăcătuşerie!…

— Lăcătuşul e la faţa locului! – auzii un glas binecunoscut mie.

Visarion Ţuluca, despre care aproape uitasem că-l invitasem la un pahar de vorbă, porni să zdrăngănească ceva, probabil o legătură de chei, şi-mi furniză şi explicaţiile necesare:

— Conane, puiule, ai un noroc de milioane! Cheile editurii, de la toate încăperile, se află asupra mea… Am şi eu un hobby, ce să-i fac… Îmi place să întreţin broaştele şi încuietoarele. În timpul liber, bineînţeles. Peste cîteva clipe eşti afară, stai liniştit!

După vreun sfert de ceas, Visică rupînd vreo patru chei în broască, am fost extras din magazie. Însă prin tăblia uşii. Pe care fuseseră nevoiţi s-o taie c-un cuţit-ferestrău, din cele utilizate la bucătăria restaurantului pentru debitarea ciolanelor de porc.

Deschizătura obţinută, fiind totuşi neîncăpătoare, m-au tras afară niţel cam forţat. Mai întîi de cap. Văzînd că nu le reuşeşte astfel pasienţa, m-au împins la loc, presîndu-mi zdravăn ţeasta, şi mi-au cerut să le ofer picioarele. Am încercat cu dreptul, apoi cu stîngul. N-a mers. Le-am unit pe-amîndouă, răsucindu-le ca pe-un tirbuşon, şi-abia atunci operaţia a fost încununată de succes. Eram afară!

Tocmai în clipa cînd îmi îmbrăcam haina, şi-a făcut apariţia, leoarcă de năduşeală, responsabilul Şecspira. Ţinînd de toartă un ceainic de vreo trei litri, porni să privească stupefiat la grupul nostru, apoi la bufetieră, şi-abia după aceea la uşa magaziei.

— Ce-i cu brambureala asta, tovarăşă Marioară? Ce s-a întîmplat, şi de ce mi-ai telefonat acasă, să viu numaidecît cu ceainicul?… Cine-a spart uşa magaziei? Ne-au călcat hoţii?…

Aproape bîlbîindu-se de emoţie şi enervare, Şecspira îşi tot bălăbănea în mînă ceainicul.

Bufetiera i-a explicat ce se petrecuse. Jenat, responsabilul îi cedă recipientul. Spre surprinderea noastră, nu conţinea ceai, ci era plin cu iahnie de fasole. Însă cheile se aflau la fund. În grabă, bucătăreasa nu le observase, atunci cînd îl umpluse.

— Şi-acuma cine o să suporte reparaţia uşii? – întrebă indignat Şecspira. Maestre Conan, numai buclucuri îmi faci!… Am să mă plîng lu' tovarăşu' Tancu… Vă rog, foarte mult, să părăsiţi imediat restaurantul!

Tanti Raliţa, care cunoştea pasiunea responsabilului pentru o anumită ţigară, îi oferi numaidecît o mărăşească:

— Trage un fum în piept, şi-ai să te linişteşti!… E mai bună decît „Kent"-ul… Hai la masa noastră, să punem la cale reparaţia uşii, şi să gustăm şi noi din iahnia aia… Avem aici un inginer, şi n-are nici un rost să-ţi faci probleme… Pînă îţi revii, probînd din tămîioasa de Pietroasele, dom' Bileţel o să-ţi şi facă uşa la loc… Ai ceva carton pe-aici?…

Buimăcit, Şecspira acceptă. Însă se întreabă cu glas tare:

— Şi cum ajung acasă? La ora asta nu mai circulă nimic…

— Dar ce, – se indignează tanti Raliţa, „Trabant"-ul meu este nimic? Te duc eu acasă, personal… Vă car pe toţi! E-n regulă?…

Pe la două şi jumătate, dacă-mi mai merge ca lumea „Omega" vîndută de Titi, ne strîngem catrafusele şi ne îndreptăm spre ieşire.

După ce-am pornit „Trabant"-ul, împingînd la el pînă în dreptul pieţii Palatului, ne-am dus direct în Balta-Albă, să-l lăsăm la domiciliul său pe Şecspira. Deoarece vroia să meargă la mine, pe Moşilor, s-asculte muzică populară, fiind într-un grad extrem de înaintat de extenuare, l-am purtat pe braţe pînă în faţa uşii apartamentului. La etajul al nouălea!

Apoi am demarat în trombă, cu tanti Raliţa la volan, către Calea Moşilor, să ne culcăm, să facem nani, că eram obosiţi ca nişte cîini. Bileţel urma să doarmă la mine. Cu atît mai mult cu cît o refuzase pe tanti Raliţa să-l transporte la domiciliul său, dar a cărui adresă o ţinea secretă.

În timp ce rulam cu frica în inimă, mătuşă-mea avînd toate şansele să scape de carnetul de conducere, mi-am amintit brusc, din senin, de textele celor două scrisori.

Şi numaidecît mi-a pierit somnul. Numai ele îmi puteau furniza o dezlegare în privinţa dispariţiei lui Bazil Avaru, precum şi în legătură cu plecarea intempestivă, aberantă, a lui Pompilică Negreţu.

Mă aştepta o noapte grea, plină de enigme.

Numai detectiv să nu fii!

III. „TARE CA PIATRA”

9. Intermezzo-scherzando, ma non tropa-tropa

Deşi tanti Raliţa se pretinde o conducătoare auto de excepţie, reuşeşte totuşi să greşească pur şi simplu drumul, şi să ne care direct în Cotroceni, în loc de Calea Moşilor. Asta pentru că se încăpăţînase s-o ia pe-un traseu ceva mai ocolit, în dorinţa ei secretă de-a evita organele de circulaţie.

— Dragă tanti Raliţo, află că sîntem pe strada Jolliot-Curie, iar nicidecum pe Calea Moşilor… – i-am comunicat eu maliţios. Lasă-mă pe mine la volan, şi matale mai odihneşte-te, pînă ajungem acasă!…

— Pe tine, Al, băieţelule? Care conduci ca o cizmă! Vezi-ţi de treabă… Mai bine verifică dacă sîntem într-adevăr în Controceni… Şi-apoi, chiar dacă sîntem pe Jolicot ăsta al tău, nu contează! Ne-am plimbat şi noi puţin. Acum o iau de-a dreptul pe bulevard, şi-n cinci minute sîntem la tine!…

Cînd ajungem pe Calea Moşilor, nu după cinci minute, ci peste un sfert de oră, „Trabant”-ul mătuşă-mii rămîne în pană de benzină, chiar în faţa porţii de la curtea noastră.

— Dorm la tine, măi băiete! – decide încîntată tanti Raliţa.

— Mă rog, – încerc eu s-o dezamăgesc, n-ai decît, dar vom fi cam mulţi, fiindcă şi Gig se va culca aici…

— Perfect! Poate-i tragem şi-o tablă! – nu dezarmă mătuşă-mea.

— Nici să nu te gîndeşti! – protestez vehement. Am de citit!

— Şi mai bine! O să citim împreună scrisorile!

— Nu! – mint eu. Am altceva de lecturat… Nişte pagini de la romanul pe care-l scriu…

— Excelent! – aprobă tanti Ralița. Eu mă culc în dormitor, iar tu ai să te distrezi cu manuscrisul…

— Şi unde-l cazez pe Bileţel?

— Nu-i o problemă! În fotoliul din birou… – mă consiliază dînsa.

— Dar nu-i fotoliu-pat! – îngăim demoralizat.

— Domnul Gig şi-aşa-i destul de mărunţel, intră el şi-ntr-un fotoliu obişnuit!

După ce împingem maşina în curte, chinuindu-ne ca nişte osîndiţi, deoarece tanti Raliţa uitase frîna de mînă trasă, ne luăm lucrurile din tărăboanţă şi ne îndreptăm spre casă.

În faţa uşii constat că n-am cheile la mine.

— Cred că mi-au căzut din buzunar în maşină! – le comunic partenerilor mei. Haideţi să le căutăm, c-altminteri dormim afară, sub cerul liber…

Ajutat de Bileţel, purced să umblu după chei. Nu-s nicăieri. Dăm jos scaunele din faţă, bancheta din spate, preşurile de cauciuc. Zadarnic. Cheile nu-s de găsit.

— Dom'le, dar dacă ţi-au căzut în magazie, cînd ţi-ai scos haina? – îşi aminteşte tanti Raliţa.

Bileţel are o idee de milioane:

— Mergem urgent la „Casa scriitorilor", o căutăm pe coana Marioara, şi desfacem tăblia de la uşa magaziei că tot îi din carton…

Îl privesc interzis.

Totuşi nu-i beat. Îi arăt maşina, şi-l solicit să punem totul la loc. După ce terminăm, se urcă în „Trabant". Uitase că n-avem benzină. Îl dau jos enervat, şi-i cer cheile de la casa sa. Îmi întinde imediat un obiect de fier, un soi de cheie medievală, aşa cum se utilizau la porţile mînăstirii Neamţului. Pe puţin vreo zece centimetri în lungime.

— Staţi puţin, – i-am anunţat eu. Ştiu unde-s cheile!…

De bucurie, tanti Raliţa şi cu Gig încearcă să mă pupe. Îi temperez imediat:

— Le-am uitat în hainele celelalte, cînd m-am schimbat. Bine că mi-am adus aminte… Mergem să-ncercăm forţarea uşii!

Deoarece eforturile noastre conjugate n-au dus la nici un rezultat, uşa, de astă dată, refuzînd să cedeze, ceea ce mă miră nespus, cu atît

mai mult cu cît în alte ocazii o deschisesem şi singur, dîndu-i un simplu brînci, le ofer partenerilor mei soluţia optimă.

— Gig dragă, mergem amîndoi în pod, iar de-acolo nu-i decît un fleac să intrăm în casă. Totdeauna se uită lucarna neîncuiată!

— Și eu ce fac aici? – întreabă tanti Raliţa.

— Aştepţi liniştită, să-ţi deschidem pe dinăuntru! – îi declar eu.

Peste vreo cîteva minute, bîjbîim amîndoi prin tenebrele podului. Mai greu a fost cu urcatul, întrucît scara era cam deteriorată, iar Bileţel, după prima încercare, aterizase în pivniţă. Dar acuma totul este în regulă, cu excepţia lucarnei. Cineva îi pusese lacăt.

La lumina chibritului aprins de Bileţel, de era să-şi dea foc la favoriţi, găsim o rangă. Cam lejeră. Forţăm niţel, şi imediat se rupe. Era din plastic. Inginerul tot inginer apelează la cheia sa, o vîră sub belciugul lucarnei și, peste un minut, sîntem în faţa chepengului deschis.

Totu-i bine şi frumos, cînd se termină cu bine.

O poftim pe tanti Raliţa în casă. Dînsa ne blagosloveşte, murmurînd cîteva cuvinte din ritualul ortodox, încercînd să ne explice de ce o găsisem adormită pe prag.

Recăpătîndu-şi brusc energia şi elanul atît de binecunoscute, îmi înmînează exemplarul meu, și-l ia pe-al dînsei, şi-mi comunică extrem de afabilă:

— Mă duc să răsfoiesc cîteva pagini din „Tare ca piatra"… Tu fă-mi o cafeluţă, dar puţin mai ţeapănă, c-altminteri n-adorm…

Plec spre bucătărie, iar dînsa dispare în direcţia dormitorului.

Cînd mă întorc cu cafelele, că făcusem trei, pentru tot poporul, Bileţel le doarme de le bușește, tolănit pe cant în fotoliul din birou. Tanti Raliţa însă, într-o pijama de-a subsemnatului, pentru că ale neveste-mii n-o încap, s-a instalat în pat, cu cartea lîngă dînsa, și trage din mărăşeasca ajunsă la jumătate.

— Mersi, maică, – îmi mulţumeşte dînsa, acuma du-te în treabă-ţi, că eu îi dau drumu' la cartea asta… Pare interesantă! Ca să vezi ciudăţenie, satul unde s-a născut eroul se cheamă Măţău, întocmai ca localitatea de baştină a lui bunică-tău… Interesant, foarte interesant!…

Intrigat de coincidenţă, îi urez noapte bună şi mă refugiez în birou, să văd ce-i cu „Tare ca piatra". Pun lîngă mine ambele cafele, deoarece probabil am s-o beau şi pe-a lui Gig, întrucît acum se desfată în braţele lui „Morfoleu" (cum îi zice tanti Raliţa).

Aprind o ţigară şi examinez volumul. Excelent prezentat din punct de vedere grafic. Coperta, apelînd la o modalitate modernă, descompune, în linii şi puncte, imaginea unui portret foto, transformîndu-l, prin intermediul artistului, într-un autentic moment plastic. Deşi nu se pot distinge clar trăsăturile celui portretizat, mă simt tulburat de impresia pe care o degajă. Liniile chipului emană efluvii magnetice, de-o vitalitate explozivă, în acelaşi timp cu senzaţia de calm fantastic ce nu poate caracteriza decît o personalitate neobişnuită.

Pentru că, de fapt, asta iradiază liniile de forţă ale capului de pe copertă: tărie, neînduplecare, dîrzenie. Îmi aminteşte mult de ţăranii pictaţi cîndva de Loewendal. Iar figura individului, abia acum, după îndelungată examinare, mi se pare chiar şi cunoscută. Chiar foarte cunoscută! Pesemne că aceasta fusese şi intenţia graficianului. Bravo lui… Reuşise. Îl cunoşteam pe „Tare ca piatra". Dar de unde?

10. Opriţi plăcerea lecturii, romanu-i de furat!…

După ce sfîrşesc de lecturat primul capitol, mă simt cuprins de-o stare de veghe neobişnuită, ciudată. Parcă m-aş fi trezit dintr-o lungă hibernare, proaspăt şi mai lucid ca niciodată.

Eroul din „Tare ca piatra" provenea dintr-un sat aflat lîngă Cîmpulung, sat real, care există şi astăzi. Se chema Măţău. Acum i se spune Mioarele. L-am vizitat şi eu în primii ani, cînd îmi cumpărasem „Bombiţa". Împreună cu Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, să vadă şi ea de unde se trage neamul nostru. Fusese nespus de impresionată de nenumăraţii Comani cazaţi în cimitirul aşezării. Peste cincizeci la sută din cei aflaţi acolo, la veşnică odihnă. Iar bunicul meu, Tatapetre, căci aşa îi spuneam noi, nepoţii, se născuse şi el tot la Măţău. De aceea, figura de pe copertă mi se păruse apropiată sufletului meu. Pentru că, mai toţi locuitorii Măţăului, se remarcau prin trăsăturile bine accentuate ale chipului, cu frunţi înalte şi boltite, cu feţe prelungi şi

frumos conturate, dar extraordinar de asemănătoare. Chiar s-ar fi putut afirma că populaţia aşezării se trage toată din aceeaşi tulpină. Ceea ce, nu mai încape vorbă, era foarte posibil. Erau oameni vechi, păstori din tată în fiu, stabiliţi aici din timpuri imemoriale, odată cu naşterea munţilor înconjurători. Ce-i drept, mai sosiseră la Măţău, cu sute de ani în urmă, şi nişte ciobani din partea Făgăraşului, de pe la Şercaia, însă altoiul se topise, pierzîndu-se în masa băştinaşilor.

Merita să-i împărtăşesc şi lui Bileţel fantastica descoperire, şi nu-mi rămîne decît să-l trezesc.

— Gig, scoală-te! Trebuie neapărat să-ţi spun ceva…

Poetul, care totdeauna susţinea că doarme doar cîteva ceasuri pe noapte, întrucît somnul generează numai puturoşenie şi renunţare, nu dădu nici un semn că m-ar fi auzit.

După ce-l mai zguduii de vreo cîteva ori, mă văzui silit să renunţ.

Incitat de ţesătura cărţii lui Bazil Avaru, şi încă de la primul capitol, presimţind că romanul „Tare ca Piatra" ascundea, pentru mine, o enigmă din cele mai bizare, mă dusei la bucătărie să mai fierb nişte cafea. Peste cîteva momente mă aşezai din nou la citit, cu ceaşca lîngă mine, aprinzînd şi cuvenita ţigară.

Pe la patru dimineaţa, tremurînd de emoţie, ajunsesem la jumătatea cărţii.

Nu mai aveam astîmpăr, se cerea să mă consult imediat cu tanti Raliţa. Cu atît mai mult cu cît evenimentele povestite de autor, care relata prin gura eroului principal, botezat de el Costea Moşu, păţaniile unei vieţi turbionare, trebuiau, să-i fie foarte cunoscute mătuşă-mii. Bat încet la uşa dormitorului.

— Intră, că nu dorm… Ce s-a întîmplat? – aud glasul mătuşă-mii.

Pătrund în cameră. Tanti Raliţa, în pijamaua mea de zile mari, fuma ca o locomotivă, scoţînd trîmbe de fum pe gură şi pe nas. În mînă cu „Tare ca piatra", privea la mine ca de pe altă lume.

— Vino-n birou, că ţi-am fiert o cafea aşa cum îţi place dumitale, de să te ridice de pe scaun… Ai citit ceva din carte?…

— Dar tu, Al, băieţelule? – îmi întoarse întrebarea tanti Raliţa.

— Mai mult de jumătate! De-aia mă repezisem să te scol… Pentru că se întîmplă ceva de groază…

— Ştiu, – îmi declară mătuşă-mea, o ştiu prea bine, şi aveam de gînd să vin la tine, să stăm de vorbă… Haidem la cafea, că iar mi s-a făcut de-o mărăşească!

Şi eu, şi tanti Raliţa, lecturînd „Tare ca piatra”, descoperisem în paginile romanului elementele din care se alcătuise cîndva o parte din viaţa lui Tatapetre.

După ce-şi termină cafeaua, tanti Raliţa mă trimise să fierb încă un ibric de licoare neagră, însă mult mai capacitos. Între timp avea să-l trezească pe Gig Mironescu, pentru a ne sfătui şi cu dînsul în privinţa celor aflate. Deoarece tanti Raliţa, ca şi mine, de altfel, susţinea că Bazil Avaru folosise însemnările lui Tatapetre, care, către bătrîneţe, se apucase de scris, vrînd să-şi aştearnă pe hîrtie istoria neamului.

Cînd m-am întors cu oala în care preparasem noua şarjă de cafea, deoarece nu găsisem un ibric corespunzător, tanti Raliţa izbutise să-l dea jos pe Bileţel din fotoliu, dar fără să-l trezească totuşi.

— Dom’le, ceva nu-i în regulă! – mă avertiză mătuşă-mea. Prietenul ăsta al tău pare cam mort…

— Vezi-ţi de treabă! Ce, nu ne-ajunge un roman furat, mai e nevoie şi de-un cadavru?… – îi răspund eu îngrijorat.

Mă plec şi-i iau pulsul. Cu ceasul în mînă. Dacă era mort, nu ştiu la ce mi-ar mai fi trebuit ceasul. Dar aşa văzusem în filme.

Gig Mironescu are puls. Şi încă unul de excepţie. Pentru că prezintă 110 bătăi pe minut, Deci, Bileţel nu poate fi nicidecum mort… şi nici extraterestru.

Liniştind-o, în această privinţă, pe tanti Raliţa, purced la imperioasa trezire a bunului meu prieten. Apelez la cele mai inspirate metode: îl strîng de nas, îl întorc pe burtă (fiindcă era pe covor), îl calc, niţel pe spinare, ca ursul, îi încălzesc picioarele, turnîndu-i în ciorapi un ibric cu apă clocotită. Rezultatul operaţiilor este dezolant. Gig nu mişcă!

Însă mătuşă-mea are o idee salvatoare.

— Hai cu el în baie! Îl punem în apă rece, şi dăm drumul la duşul cu apă fierbinte!… Precis se trezeşte… Mi-am dat seama, încă de la restaurant, că prietenul tău nu se împacă deloc cu apa!

Am reuşit. Nesperat de rapid. La contactul cu apa din cadă, care-i ajunsese pînă la nivelul ochilor, depăşind cu mult pe cel al nărilor, Bileţel începu să strige:

— Cine bate, noaptea, la fereastra mea?… Eu sînt dragă mamă, fiul tău iubit…

Acuma, în biroul meu, revenit pe pămînt, Gig soarba calm din cafea, fumînd din „Kent”-ul pe care-l păstrase în servieta ce-l însoţeşte

permanent. Avea înăuntru un cartuş întreg. Ce om! Şi nu spusese o vorbă…

Întrucît se află tot într-o pijama de-a mea, hainele fiindu-i puse la uscat pe terasă, la aer, Bileţel ascultă spăşit povestea cu romanul, pe care i-o depănăm în rafale.

Apoi, la sugestia lui tanti Raliţa, săraca, îi citim romanul pînă la sfîrşit, pentru o cît mai completă edificare. Pe la şapte terminăm. Bileţel băuse toată cafeaua, iar noi îi terminasem primul pachet de „Kent”.

— Gig dragă, – îi adresez cuvîntul, ce-ai auzit este povestea vieţii lui Tatapetre, bunicu-meu, aşa cum ţi-am mai spus, însă relatată de Bazil Avaru. De unde ştie, Avaru ăsta, toate datele utilizate în roman? Şi mai e ceva în neregulă… Bunicu-meu a murit de mult, iar individul care-i exploatează păţaniile vieţii, pentru a le transforma în roman, nu cunoaşte, după cum reiese din carte, decît o parte din ele. Lucrul acesta se simte într-atît de flagrant, încît romanul „Tare ca piatra” pare neterminat!…

Tanti Raliţa, mestecînd nişte zaţ între dinţi, scuipă distins în scrumieră, şi-mi sare în ajutor:

— Dom’le Bileţel, din păcate, detectivu’ de nepotu-meu, care-şi mai zice şi Conan Doi, nu prea ştie totul despre bunicu-său… Tatapetre al lui, care-mi era şi cumnat, deoarece frate-său Niculae, poreclit şi Jimbla, o ţinea pe Mariţa, sor-mea, uneori cam părea sărit de pe şine… Nu se purta ca toţi oamenii… Odată, în apropiere de sfîrşitul războiului, mi-a spus în mare taină că lucrează de zor la gromovnic… „Ce-i aia, neică Petre, cu ce se mănîncă?” – l-am luat atunci la întrebări pe cumnatu-meu. „Măi Raliţo, te credeam fată deşteaptă! Să nu ştii tu ce-i un gromovnic? Păi, asta-i cartea de căpătîi a unui neam de oameni, cum îs, de-o pildă, Comanii noştri… Acolo trebuie să steie scrise întîmplările petrecute de-a lungul timpului, precum şi cele care vor veni!… Şi numai bătrînilor li se cade să le scrie… Aşa cum a făcut şi Moşu, tătîne-miu… Acuma mi-a venit şi mie vremea… E nevoie să las şi eu o istorie a zilelor pe care le-am trăit…”

Intervenii brusc:

— Stai niţel, tanti Raliţo, că mai ştiu şi eu cîte ceva… Am şi văzut gromovnicul despre care pomenişi adineauri. Tatapetre răbojea mereu la el, zăvorîndu-se în magazia mare… De fapt, şi-l scria în două registre, din cele rămase de la băcănie…

Mătuşă-mea mă aprobă dînd din cap. Apoi ne anunţă că pleacă acasă, de urgenţă, să cotrobăiască prin pod, printre lucrurile rămase de la cumnatu-său. Le cărase taman de la Piteşti, imediat după ce se terminase războiul. Își amintea şi dînsa că zărise nişte catastife pe-acolo. Tanti Raliţa alergă spre dormitor, probabil ca să-şi îmbrace extravagantul costum de motonaut, cel care făcuse deliciul prietenilor mei la „Casa scriitorilor”. De dincolo de uşă strigă la noi:

— Dacă le găsesc, vă sun la telefon numaidecît… Dacă nu, vin îndărăt, să discutăm ce-avem de făcut. Pentru că neapărat trebuie să aflăm cum de-a pus mîna pe gromovnic Bazil Avaru ăsta!… N-am mai pomenit aşa ceva în viaţa mea! Auzi, dom’le, să furi o viaţă de om, să faci din ea roman, şi să-ţi mai şi pui numele pe el!… Prea-i de oaie!…

Rămas singur cu Bileţel, după intempestiva plecare a mătuşă-mii, îl întreb codindu-mă:

— Ce-i facem, Gig dragă, ne culcăm oleacă, sau dezlănţuim ancheta?

— Dom’le, eşti în mare eroare! Are mătuşă-ta asta o vorbă ce-mi place la culme, cică „nu-i uman ce se-ntîmplă!”… Păi n-are dreptate? Ce anchetă? Ţi s-a urcat la cap detectivita? Aşa, deodată, şi din senin? Ai răbdare, măiestrică, să vedem ce ne telefonează coana Raliţa…

— Şi pînă atunci?

— Uite ce-i, pînă atunci ne culcăm! Ca să-ţi dovedesc cît îţi sînt de prieten, astăzi nici nu mă mai duc la serviciu… Uitasem să-ţi spun, de ieri sînt în concediu… După ce-o să ne trezim, dacă ne va da pace năzdrăvana de tanti-ta Raliţa, am să te rog să-mi povesteşti pe îndelete ce-i cu Tatapetre al tău, şi, mai cu seamă, de unde bîntuie în familia voastră vîntul ăsta de nebunie, de v-a apucat pe toţi patima anchetelor detectivistice, iar pe unii din voi, şi cea a scrisului… Aflu că-n ascendenţa ta ai scriitori de vază! Mai întîi Moşu, apoi Tatapetre, iar acum Conan Doi, parcă aşa ţi se spune la redacţia aia nefericită, peste care a căzut norocul să te aibă de reporter…

Peste o jumătate de oră, dar cu oarecare aproximaţie, adormeam amîndoi în patul abandonat de tanti Raliţa. Nemaiavînd la dispoziţie pijamale curate, mă culc, de nevoie, îmbrăcat. Cu romanul lui Avaru sub pernă…

IV. FRENETICUL TATAPETRE

11. Breakfast, ceva mai ţeapăn

Nu-mi pot da seama în ce măsură cartea lui Bazil Avaru mi-a influenţat binemeritata odihnă. Fapt este, însă, c-am dormit mizerabil, căznit, un somn tulburat de vise urîte. Iar neinspirata idee, de-a-mi pune sub pernă exemplarul romanului „Tare ca piatra”, s-a dovedit şi mai rău avenită, cu-atît mai mult cu cît volumul era, într-adevăr, chiar tare ca un bolovan. Doar aşa îmi explic de ce, în decursul celor cîteva chinuite ore de somn, mi-am mutat mereu capul prin alte sectoare. Cînd la picioarele lui Bileţel, cînd pe pieptul lui, de era bietul om să moară stîlcit, cînd sub saltea.

De fapt, la trezire, eram în pat singur. Gig Mironescu dispăruse. Şi, totuşi, se auzea sforăind. Adînc şi sănătos. L-am găsit pe carpeta de la picioarele agregatului de dormit. Cum o fi aterizat acolo, asta era o problemă ce mă depăşea. Probabil efectuase operaţia în timpul vreunei mişcări mai bruşte, de-a mele.

L-am lăsat mai departe la locul pentru care optase să doarmă în pace şi onor.

Pesemne mă urmărise, pînă şi-n somn, întrebarea lui Bileţel. Că de unde se abătuse peste noi, adică peste personalitatea mea şi cea a mătuşă-mii, patima aceasta mereu neastîmpărată, a investigaţiilor de tip detectivistic.

Dacă ajunsesem să fiu considerat un detectiv de excepţie, şi nu numai de mine, ci şi de colegii din redacţie, asta se datora insaţiabilei mele pasiuni de-a scrie şi-a tot scrie romane de moravuri, cu acţiuni dinamice, pline de aventură şi neprevăzut, pe care le semnam Conan Doi şi în care mă străduiam să înregistrez, ca pe o peliculă, lumea în care trăiam şi continui (încă) să trăiesc. Mereu ocupat cu descîlcirea

enigmelor – nenumărate – care înţesau romanele mele, căpătasem o perspicacitate deosebită, şi mă consideram capabil să rezolv orice problemă de… branşă. Cumplită deşertăciune!

Ca reporter la revista unde lucrez de vreo cîteva decenii, ajunsesem să-l conving pe redactorul-şef, un om dăruit cu multiple haruri, că nu-mi lipseşte decît timpul pentru a ferici omenirea cu literatura mea.

— Uite ce-i, grasule, – îmi spusese redactorul-şef, nu te supăra că-ţi zic astfel, deoarece ştim cu toţii că tu nu eşti gras, ci mai curînd trupeş, îţi dau un concediu de creaţie, numai să scap de tine şi să nu mă mai baţi la cap cu romanele tale, din care pînă acum ţi-am citit vreo şase… Nu-s rele, fie vorba între noi, dar du-te, dom'le, şi pune unul din ele la punct, ca lumea, să te văd odată tipărit!…

Asta fusese cînd plecasem spre Posada, la pensiunea doamnei Mariţa Nachtigal, unde se apucase să moară inginerul Gaterek. Romanul nu-l terminasem… dar mă alesesem cu un subiect extraordinar. Apoi urmase un alt concediu de creaţie. Şi iarăşi nu-mi dusesem la capăt cartea, deoarece mă încurcasem în dezlegarea enigmelor de la Colţiilupchii. Şi încă un concediu, şi încă un subiect. De data asta în Deltă, la Mila 41. Pentru aventurile de la Craiul-Munţilor, unde speram să-mi termin romanul, iarăşi apelasem la un concediu de creaţie. Şi iarăşi nu se alesese nimic…

Vorba mătuşă-mii Raliţa: „Dom'le, nu-i uman ce se-ntîmplă! Dacă mai prăpădeşti şi acum concediul oferit de redacţia care te suportă, să ştii că te dă redactorul ăla şef afară!…"

Cred că, pe undeva, avea multă dreptate. Pentru că, acum, iarăşi mi se propusese un răgaz de timp, ca să-mi văd visul realizat, adică scrierea unui nou roman, cel dedicat vieţii lui Tatapetre. De astă dată însă, cînd Bazil Avaru îmi suflase subiectul, nu-mi mai rămînea decît să-mi dau demisia. Că redactorul-şef era şi el om, şi îşi avea şi el nervii lui personali.

Dar decît să-mi dau demisia, nu era mai nimerit să dezlănţui o anchetă corespunzătoare, şi să dezvălui adevărul în privinţa furtului comis de necunoscutul autor descoperit de Pompi Negreţu?

În magazia lui Tatapetre, peste drum de şoprul unde se prînzea vara, cînd îmi petreceam întreaga vacanţă la casa bunicilor, deşi părinţii mei locuiau în Piteşti, acolo citisem primele romane din viaţa mea. Rafturile din magazie, rămase de la băcănie, erau burduşite cu

fasciculele nemaipomenitelor aventuri din „Tarzan”, „Winnettou”, „Old Shatterhand”, „Prin deşertul Saharei”, „Vulturul din Carpaţi”, „Submarinul Dox”, „Cei trei cercetaşi”, „Regele boxerilor”, şi multe altele, pe care le am şi-acum în memorie, deoarece mi-au bucurat şi încîntat copilăria.

Tot acolo, însă în pod, l-am surprins adeseori pe bunicu-meu scriind la gromovnic.

Amintirile acestea, brusc retrezite la viaţă de lectura cărţii lui Bazil Avaru, mi s-au părut deodată pîngărite. Un străin îşi însuşise însemnările bătrînului, pentru a scrie o carte ce nu-i putea aparţine.

Eram dator deci, obligat chiar, să abandonez orice activitate, să-mi amîn romanul, şi să mă apuc numaidecît de rezolvarea celei mai senzaţionale şi insolite probleme ce mi se întîmplase vreodată să anchetez.

Şi cît de enigmatice păreau toate elementele! Cine era Bazil Avaru? De ce dispăruse, şi tocmai cînd i se lansa romanul? Cum aflase de gromovnic? Şi de unde-l furase?

Mai înainte de-a declanşa operaţiile anchetei, se cuvenea, în primul rînd, să părăsesc patul, să-l trezesc pe Bileţel, şi să procedez, cît mai rapid, la întremarea noastră, cu un breakfast corespunzător situaţiei.

În timp ce aveam să ne prindem niţel sufletele, urma să-i povestesc lui Gig despre Tatapetre. Nu atît ca să-l lămuresc de ce abandonam totul, în vederea amplei investigaţii ce avea să urmeze, cît pentru a-mi reîmprospăta memoria. Trecuseră atîţia ani, de cînd se prăpădise bunicul meu drag!…

De aceea simţeam o nevoie cumplită să întreprind necesara acţiune de înviorare a amintirilor referitoare la dînsul.

Nemaifiind cazul să mă îmbrac, deoarece dormisem cu ţoalele pe mine, mă deplasez alegru (ma non tropo) în direcţia bucătăriei. Pînă dă în fiert ceaiul, pe care am de gînd să-l beau cu infinite delicii, întrucît este un formidabil „Hornimman’s”, strict interzis mie de medici, şi ascuns cu mare grijă de Penke, nevastă-mea, dau o raită şi pe la baie.

După ce mă ecarisez sumar, trec şi prin cămară.

Peste zece minute, sosesc în birou cu un frugal breakfast, încropit din rezervele existente în casă.

Surpriză! Gig se află instalat în fotoliul meu, răsfoind interesat paginile romanului „Tare ca piatra”.

— Lasă, dom’le, infamia aia din mînă, şi dă-mi un pic de ajutor! – îl somez eu cu tava în braţe. Deşi ar fi mai normal să-mi dai un bună dimineaţa!… Eliberează biroul, să luăm ceva în gură!

Bileţel se uită la mine ca prin sticlă. Abia cînd distinge componentele minidejunului, se agită şi-mi zîmbeşte prietenos:

— Meştere, eşti tare, am fost în eroare, acum îţi înţeleg însă uriaşa forţă a talentului! Bună dimineaţa, şi bună să-ţi fie inima!… Văd că nu-ţi uiţi colegii de breaslă, şi încă pe cei aflaţi la mare ananghie! Mi-e o foame total inexplicabilă. Mă ştii că nu mănînc în exces, şi nici nu dorm mai mult de cîteva ceasuri, fiind din copilărie înclinat spre asceză!… Însă acuma mă sacrific… Dar nu trebuia să te deranjezi chiar în halul ăsta! Crezi că-s capabil să bag în mine atîtea delicatesuri?…

— Dar eu nu-s pe-aici? – îmi exprim nedumerirea.

— Ştiam că te hrăneşti numai cu produse dietetice, se explică Gig. Brînză de vaci, iaurt, ceai de plante furajere şi medicinoase…

Refuz să-i mai răspund. Nu-şi dă seama că sînt singur, fără nevastă, şi că profit şi eu de ocazie, să-mi ospătez un prieten? Sau mă ia peste picior, încercînd să insinueze că mă abat în mod permanent de la regim!…

De altfel, nici nu mai aveam timp de palavre. Riscam să mi se răcească ochiurile pe costiţă prăjită, bine rumenită şi crocantă, riscam să se înmoaie untul abia scos din frigider.

Prefer deci să atac „eggs-and-bacon”-ul. Şapte ouă vîrîsem în tigaie. Din cele de Tîncăbeşti, obţinute de la găinile sălbatice ale cumetrilor Moga. Rezolvîndu-le soarta, cu bine şi brio, nu-i mai acord nici o atenţie lui Bileţel. Se luase la întrecere cu mine, dar pierduse, fiind de la început handicapat. Apoi purced la degustarea tartinelor cu unt şi ardei gras, a salatei de roşii, – preparată după reţeta mea specială, din tomate mamut, castraveţi fragezi, ceapă de apă, tăiată în rondelele, şi presărată cu telemea rasă, – scăldată suficient în ulei şi oţet de mere. După care a urmat lichidarea definitivă a urdei de Breaza, cu care intenţionasem să încheiem minidejunul nostru sumar.

Cu ochii strălucind de bucuria datoriei îndeplinite, Bileţel manifestă o energie neobişnuită. Mă priveşte galeş şi-mi declară îmbietor:

— Dacă ieşi cu-o cafeluţă de zile mari, ies şi eu cu pacheţelul de „Kent”! Sper să mai fi rămas ceva din el!…

— Gig, poetule, ce crezi matale că are romancierul în termosul ăsta de doi litri?… „Borsec”, „Malnaş”?… Nu, dom’le! Cafea de Brazilia, căpătată de la sportivul găzduit acu’ un an de mătușă-mea! Așa că, nu te sfii, scoate matale cartuşul din servietă, că-i plin cu „Kent”… Să nu zici ba, că rămîi fără cafea, şi-ai s-asculţi povestea lui Tatapetre privind la mine cum sorb din licoarea trăznitoare ce se află în recipientul pomenit mai sus.

După ce car tacîmurile şi vasele în bucătărie, că resturi nici gînd să mai fie, mă întorc cu nişte ceşti babane, în care torn extraordinara poţiune fierbinte şi ameţitor mirositoare.

Aprindem cîte un „Kent”, şi sorbim încet din căni, privindu-ne încîntaţi. Bileţel, mulţumit de cafea, dar şi de (probabil) culoarea ochilor mei, mă întreabă nerăbdător:

— Măi Conane, dacă-i semeni şi tu lui bunică-tu, înseamnă că Tatapetre, cum îl numeşti, era într-adevăr un personaj de roman. Așa reiese, de altfel, şi din cartea lui Bazilică Avaru… Care-i adevărata faţă a moşului tău?… Mi-ai promis să-mi povesteşti totul despre dînsul! Dă-i drumul!…

12. Anacronică de familie

Cînd aveam vreo şase ani, sau poate ceva mai mult, Tatapetre stîrnise un scandal de pomină, făcînd de rîsul lumii întreaga familie. Fusese arestat şi depus la puşcăria oraşului. Pentru cercetări. Ce-i drept, peste patru zile i-au dat drumul. Însă acuzaţia rămăsese, şi urma să fie supus judecăţii.

Mai tîrziu, la proces, judecătorul răcnise la dînsul, în plină şedinţă:

— Ruşine să-ţi fie, că eşti om bătrîn, cu părul nins! La optzeci de ani să ai de dat socoteală pentru viol?…

Dosarul fusese întocmit în pripă şi superficial. La data aceea, Tatapetre abia împlinise şaptezeci şi şase… Iar părul nu-i era cîtuşi de

puţin nins, pentru că era mai chel decît Cezar (Julius). Și se mai și rădea pe cap.

Dar nu numai dosarul denota superficialitate, ci și felul în care-l studiase procurorul. Pentru că, după cum îmi povestise mai tîrziu Tatapetre, la vreo zece ani de la pocinog, habar n-avea despre ce fel de viol era vorba.

Relata Tatapetre:

— Cîţi ani avea fata, satirule? – a zis căpcăunul.

— Optşpe, dom'le! – zis-am și eu, neînţelegînd ce-i cu satîrul…

— Și nu ţi-a fost milă de tinereţile ei? – a zis iarăși omul ăla.

— Păi am plîns cu lacrimi amare, dom'le! – i-am zis eu.

— Și unde ai înfăptuit violul? – a zis el.

— În cimitir! – zis-am eu. Dar ce-i aia viol? – am zis tot eu.

— Așa se cheamă mîrșăvia pe care ai săvîrșit-o! – a zis nărodul.

— De ce? Că-n altă parte n-aveam cum… – am zis.

— Și cine era fata? – a zis.

— Tuţa tatii, mă rog, dom'le – am zis.

— Care tată, nefericitule… – a dat să zică.

— Păi eu-s tat-su! – zic eu.

— Ești și incestuos, pe deasupra! – zice.

— Poate, dacă așa spuneţi, dom'le… – zic.

— Și n-a strigat, n-a chemat într-ajutor? – zice.

— Păi nu putea! – zic. Era moartă!…

Procesul se încheiase într-un hohot de rîs homeric. Rîdea și completul de judecată, rîdea și sala, și grefierii. Numai procurorul îngheţase. Tatapetre fusese reclamat, de-un vecin ticălos, că umblase la mormîntul fie-sii. Hoţii de la poliţie îi dresaseră un proces-verbal pentru viol de morminte. Iar procurorul nu reţinuse decît violul.

Cu cîtăva vreme înainte de-a muri, mai apucasem să-l întreb pe bunicu-meu:

— Și ce treabă aveai la mormînt, de te apucaseși să-l răscolești?

— Obiceiu-i ăsta, măi Andi (c-așa-mi zicea Tatapetre), să speli oasele mortului în vin și să le schimbi locul, întorcîndu-le pe partea ailaltă… M-am dus de unul singur, că nimeni n-o mai ţinea minte pe biata Tuţa. Nici Caterina, bunică-ta, nici fraţii și nici surorile… Ce era să fac? Noroc că s-a găsit un pîrîtor nemernic, și-un procuror și mai dihai, ba și prost pe deasupra!…

Tatapetre se născuse la Măţău, în anul Domnului 1856, într-o luni dimineaţa, pe la orele patru, în cea mai frumoasă lună, mai. Interesant e faptul, chiar şi bizar, că şi eu sînt născut tot în luna lui mai, în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră, ca şi bunicu-meu. Bineînţeles, asta nu vrea să zică nimic. Nu-s nici mistic, şi nici nu mă prea dau în vînt după fenomenele cu semnificaţie para-psihică.

Pînă s-a dus dintre noi, n-am ştiut niciodată, cu precizie, ce anume meserie învîrtise Tatapetre. Eu îl apucasem de-a dreptul bătrîn, pensionar de tip special, deoarece participase la războiul de la 77. Avea dreptul să călătorească gratuit pe calea ferată, şi mai primea şi nişte bănuţi.

Abia mai tîrziu, în parte de la dînsul, în parte din cercetarea superficială a hîrţoagelor, fie aflînd de la neamuri, fie de la vecini, ajunsesem la concluzia eronată că bătrînul n-avusese niciodată o ocupaţie bine definită.

În tinereţile lui, mai înainte de-a se însoţi cu Caterina Bacria, una din cele unsprezece fete ale celui mai înstărit cioban din Măţău, cu care fugise în lumea mare (cu fătuca, nu cu tată-său), deoarece nici părinţii săi şi nici ai fetei nu se învoiseră la căsătoria lor, lucrase pe brînci în ograda lui Moşu, străbunicu-meu, pe care, de altfel, n-am apucat să-l cunosc. Mergea cu vacile la păşunat, sau stătea cît era vara de lungă pe tăpşanele muntelui, grijindu-se de oile Moşului, împreună cu băieţii tocmiţi la tîrlă. Iarna, părăsind mioarele, pleca la tîrgul Piteştilor, trimis de bătrîn, să lucreze cu ziua. Tăia lemne, căra mărfuri în gară sau în Tîrgu-de-Vale, ori slugărea la magazinul de fierărie al lui Marin Coţofelu, zis şi Facencizme, un soi de neam îndepărtat. Iar primăvara se-napoia la Măţău, cu niscaiva bănişori adunaţi pe care-i înmîna Moşului.

Cînd a plecat la război, era de mult fugit de-acasă. Locuia în bariera Piteştiului, dinspre calea Bucureşcilor, pe uliţa Libertăţii, unde, după ce s-a întors de pe front, şi-a ridicat şi casa în care l-am apucat şi-n care, de fapt, după cel de-ai doilea război mondial, mă şi născusem, părinţii mei fiind pe-atunci găzduiţi de bunici.

Nene Lambe, unchiu-meu, unul din fraţii lui tata, se mîndrea cu isteţimea neobişnuită a maică-sii, susţinînd că-n această privinţă o moştenise exclusiv. Ceea ce, pe bune, nu era chiar departe de adevăr, dînsul obişnuind să împuieze capul familiei, la fiecare întrunire, cu citate din clasicii latini şi eleni, pe care-i studiase în particular, anume

pentru a lăsa lumea cu gura căscată. Avea o memorie fantastică, ţinînd minte, pe dinafară, pagini întregi în latină. Numai nea Tilică-Malec, frate-său, afirma că nene Lambe aiurea proştii cu termeni din cursurile de la facultatea de medicină, în special din farmacologie.

Maca-Maia (aşa-i spuneam noi bunicăi) se descurca-se de minunea lumii în răstimpul cît Tatapetre luptase pe cîmpurile de război din Bulgaria. Ajutată zdravăn de bătrînul Bacria, care, în lipsa ginerelui, se-mpăcase cu fie-sa, îşi înjghebase un fel de curelărie, unde confecţionase hamuri pentru Măgeanu, un negustor din Tîrgu-de-Vale, care poseda chiar în inima pieţii un magazin renumit, precum şi-un atelier cu nenumăraţi lucrători, ceva mai la deal de biserica Domniţa Bălaşa.

Cînd se înapoiase, bunicu-meu nici nu vroise s-audă de împuţiciunea pieilor adăpostite în căsuţa de pămînt, cu lut pe jos, luată cu chirie de la unul Tocilă. Vînduse imediat toată materia primă adunată de Maca-Maia şi, cu banii căpătaţi, îşi construise primele odăiţe ale casei de mai tîrziu. Cumpărase cojmelia lui Tocilă, cu teren cu tot, şi se apucase de unul singur să scoată din pămînt casă nouă, dărîmînd vechiturile, de la care folosise totuşi o parte din lemnărie.

N-am reuşit să aflu, decît mai tîrziu, cu ce se îndeletnicise după aceea bătrînul. Abia prin 1940, dintr-o gîlceavă cu Maca-Maia, căreia bunicu-meu îi reproşa povestea cu băcănia, am dedus, şi-apoi am şi descoperit unele amănunte, cum că Maca-Maia îl silise să-şi deschidă o prăvălie pe Strada-Mare, în plin centru al oraşului. Cu ce bani anume, asta n-am mai avut de unde iscodi. Fapt este că, pînă-n ajunul morţii sale, magazia lui Tatapetre continuase să adăpostească o sumedenie de rafturi, cu poliţe şi sertare, rămase de la falimentul băcăniei.

Între timp, Maca-Maia îi turnase o grămadă de copii: cinci băieţi şi două fete. Unul din ei era Eftimie (taică-meu), iar ceilalţi, unchii şi mătuşile mele: Haralambie (nene Lambe), Vasile (unchiu’ Sile), Constantin (nea Tilică-Malec), Azurel (mort în 1916, la numai cîteva zile după ce-şi sărbătorise majoratul, cînd se-apucaseră nemţii să bombardeze Piteştiul din avion), Tuţa (care se prăpădise şi ea în fragedă vîrstă, la optsprezece ani, de tifos abdominal) şi Amelita (tanti Malica, devenită mai tîrziu Podăşchină, după bărbatu-său).

Ceea ce cunosc (oarecum mai bine) despre Tatapetre datează din perioada copilăriei mele tîrzii, petrecută în mare parte în bătătura lui. Îmi plăcea tare mult să dorm la bunici, să mă hîrjonesc prin uriaşa lor

grădină, să mă scald în gîrla Doamnei, aflată doar la un kilometru de casa bătrînilor. Părinţii erau bucuroşi să mă lase în grija lor, deoarece astfel scăpau de năzdrăvăniile şi boroboaţele unui băiat zbânţuit şi buiac, şi se puteau îngriji de educaţia soră-mii.

Atunci l-am identificat mai bine pe Tatapetre. Înainte îl văzusem doar arareori. Chiar mă intriga deosebit de mult prezenţa în casa noastră a bătrînului acela necunoscut, chel şi miop, şi care se încăpăţîna să nu-şi pună ochelarii pe nas, cînd răsfoia paginile „Dimineţii", ziarul la care era abonat tata.

Venea dimineaţa, cam în jur de vremea prînzişorului şi-i spunea maică-mii, cu glas tunător, de zbîrnîiau ferestrele:

— Onglişă taică, ia fă-mi un ceai din ăla, din care ştii matale că-mi place mie… Dar pînă-i gata, dă-mi şi-un pahar cu apă rece… Şi să nu fie de vişine, că balonează!…

N-am să uit niciodată ceaiul bunicului. Tot aşa cum nu înţeleg nici acum de ce îi zicea maică-mii „Onglişa", cînd pe mama o chema Olga. Mama ţinea nespus la Tatapetre, spre deosebire de taică-meu care nu-i prea suporta prezenţa. Acesta cred că era şi motivul pentru care lui bunicu-meu i se servea ceaiul solicitat în bucătărie.

Eram bucuros, chiar fericit, să mă împărtăşesc şi eu din ceaiul lui Tatapetre. Maică-mea îi pregătea doar apa clocotită, bătrînul preferind să şi-l prepare singur. Iar reţeta sa era uluitoare.

Cu ceainicul lîngă el, bunicul presăra pe fundul unui castron de salată, din cele adînci şi rotunde, un pumn de ceai englezesc. Turna apă în clocot, cam o jumătate de castron. Apoi, aşteptînd să se tragă tăria ceaiului, pînă ce infuzia se făcea aproape neagră, meşterea în alt vas, de cele mai multe ori o strachină de lut, un amestec de vin, cu sare şi piper, diluîndu-l cu ţuică. Cînd totul era gata, revărsa peste ceaiul din castron conţinutul străchinii, adăugîndu-i, la urmă, şi-o linguriţă de unt proaspăt.

Îşi aşeza ceainicul pe maşina de gătit, lăsîndu-l să fiarbă mocnit, pentru castroanele următoare, şi-şi trăgea servieta lîngă el.

Pînă şi servieta asta a lui era ceva fantastic. Mare cît o sacoşă de voiaj, lucrată din muşama neagră, conţinea cele mai neaşteptate bunătăţi. Tatapetre extrăgea din ea tacticos un pachet măricel, învelit în „Universul", îl punea pe masă, apoi căuta prin buzunarele pantalonilor un briceag în formă de peşte, cu-o singură lamă, dar ascuţit ca briciul, şi pornea să taie, în feliuţe subţiri, salamul de Sibiu.

Apoi scotea alt pacheţel, tot în hîrtie de ziar. Cînd îl desfăcea, răbufnea în odăiţă o putoare cumplită, de ne astupam cu toţii îngroziţi nările.

— Acilea ţi-am adus, Onglîţă taică, să guşti şi matale, nişte ţîri uscaţi, ceva ce nu s-a mai văzut!…

Cred şi eu că nu mai văzusem aşa ceva. Ţîrii erau ei uscaţi, dar şi înverziţi de stricăciune. Însă bătrînul îi consuma în starea în care se găseau, considerîndu-se imun faţă de orice toxicoză alimentară.

După ce sorbea cîteva guri de ceai, direct din castron, dispreţuind linguriţa, pornea să bată ţîrii pe masă, cu muchea cuţitului, pînă îi transforma într-un soi de curea. Şi-abia după aceea îşi începea micul ospăţ de dimineaţă. Lua feliuţe subţiri de salam, le învelea în coajă de lipie caldă, uneori chiar fierbinte, pe care-o aducea în servietă, cumpărată de la fratele său, nea Niculae Jimbla, poreclit astfel pentru că ţinea o gheretă de vînzare a pîinii în piaţa dinspre Trivale, şi îmbuca totul dintr-o dată, mestecînd agale. Avea bătrînul nişte dinţi de faimă, de-ai fi zis că-s de cal. Cînd muşca din ţîr, din două, trei mişcări de mandibule nu mai rămînea nimic din el.

În decurs de-o oră, dacă nu şi mai mult, Tatapetre dădea gata trei sau patru castroane de ceai. Înfierbîntat la chip, curgîndu-i năduşelile pe pomeţii reliefaţi ai obrajilor, ne oferea şi nouă din bucatele sale. Eram singurul care apreciam totul. Şi salamul de Sibiu, şi ţîrii, şi, mai ales, lipia de la nea Niculae Jimbla. Maică-mea se abţinea. Din motive de siluetă.

Cînd sfîrşea de băut, bătrînul îşi făcea cruce, se ştergea de sudoare cu-o batistă uriaşă, totdeauna de-o culoare nedefinită, şi-şi strîngea ziarele în care fuseseră împachetate merindele sale preferate.

Apoi se ridica de la masă, mă săruta pe amîndoi obrajii, după care o săruta şi pe maică-mea, însă numai pe frunte, şi-şi lua rămas bun spunîndu-ne:

— Plec! Gata!… Mă-c la Todica, la Măgurele, să prînzesc acolo… Am un tren la 12.33. Le duc şi dumilor lipie proaspătă, şi le dau şi nişte ţîri… Diseară am să fiu la Lambe, cu trenul de 7.21, şi poate mîi peste noapte la ei… Onglîţă taică, mîine să nu m-aştepţi, că-s la Zimnicea, să-l văz şi pe Tilică… Se dă în vînt după ţîrii mei… Hai, măi Andi, sărută-l pe Tatapetre, că nu-l mai vezi!… pînă poimîne!

Adeseori, la mult timp după aceea, am stat şi m-am întrebat cînd anume mai dădea Tatapetre şi pe-acasă. Mi-am răspuns singur, într-o

vară, cînd Maca-Maia fugărea găinile prin ogradă, blestemînd de mama focului, neuitînd să-l pomenească şi pe bărbatu-său:

— Unde-mi umbli, Petre, veniţi-ar numele să-ţi vie!… Să mai ai şi tu grijă de casă, şi să nu-mi mai baţi drumurile brambura, ospeţind pe la sălaşele copiilor!… Eu mă spetesc cu treburile, de curg apele pe mine, iar tu te vînturi în voiajuri!…

Bunică-mea, de felul ei grăsuţă bine, gonea ca apucată prin bătătură, străduindu-se să vîre galinaceele în coteţe. Pînă la urmă, se descurca de minune. Pe cît era de trupeşă şi durdulie, pe-atît se dovedea de sprintenă.

Bineînţeles, ar fi putut-o ruga pe tanti Malica, fie-sa, să-i mai dea o mînă de ajutor. Dar n-ar fi recurs la asta pentru nimic în lume. Mai curînd ar fi spart singură lemnele din şopru, să aibă două ierni, decît s-o deranjeze pe Amelita ei scumpă.

Domnişoară bătrînă, deoarece pe-atunci bătea la vreo treizeci şi cinci de ani, tanti Malica stătea toată ziua închisă în casă, în odaia de la drum, cîntînd la pian de se cutremurau duşumelele. Maca-Maia, la bătrîneţe, dăduse în boala cuconiei, şi nu-şi putea imagina că Amelita, copilul ei preferat, mai avea vreo şansă să-şi găsească bărbat, fără a şti să cînte la pian. Şi-l studia săraca, încă de cînd era tot fată.

De fapt, peste vreo cîţiva ani, dădea peste ea norocul, şi se căsătorea cu cel mai blajin om de pe lume. I-l prezentase domnul Tocilă, fostul proprietar al terenului pe care se afla acum locuinţa bunicilor, şi care ajunsese un cineva pe la Cooperaţie. Avea la corpul de inspectori un agronom, moldovean de baştină, pre numele său Ionică Podăşchină, pripăşit de la Fălticeni taman în tîrgul Piteştilor. De altfel, era bărbat întomnat bine, trecut multişor de patruzeci şi cinci de primăveri. Mai tîrziu avea să dea în darul băuturii. Însă nu mai înainte de-a-i turna Malicăi un băiat, pe văru-meu Micuşor.

13. Amintiri din copilărie, aproximative

Iarna, cînd Tatapetre reducea din numărul călătoriilor şi mai zăbovea și el pe-acasă, noi, nepoţii străinași, adică eu și cu Mircea, – întrucît Micuşor locuia în casa bătrînilor, laolaltă cu părinţii, Maca-Maia neacceptînd pentru nimica în lume să se despartă de fie-sa, – de îndată ce ni se dădea vacanţa de Crăciun şi înfiinţam la bunici, unde stăteam pînă după Anul-Nou. Mircea sosea tocmai de la Craiova, în schimb ce eu îmi luam uşor tălpășița de la cuibul părintesc, aflat tot în Piteşti, undeva prin Tîrgu-de-Vale. Părinţii nu se mirau de dispariţia subsemnatului și, pare-se, nici n-aveau nimic împotrivă. Mă pomeneam cu ei acasă la bunici, venind să se intereseze dacă-s acolo. Dar abia după vreo două sau trei zile.

Vacanţele la Tatapetre erau de poveste.

Serile, vîrîndu-ne cu toții în patul bunicului, așteptam să termine cu potrivitul focului din sobă, în care mai arunca un lemn sau două, să-şi ia din lada pendulei sticla cu ţuică specială (în care totdeauna punea cîte o linguriță de ardei roşu pisat și cîteva boabe de piper și să desprindă de la cuier legătura cu covrigei uscaţi fără de care nu concepea să se culce.

După ce se dezbrăca, bunicul rămînea în izmene, un soi de șalvari din americă, cu gîţe la glesne, peste care îşi petrecea o cămaşă de noapte uriaşă, cu arnici roşu la gît. Se închina de două, trei ori, apoi se ducea către mijlocul odăii, de unde-şi făcea vînt să se arunce în pat. Spectacolul ne plăcea enorm, deoarece știam ce urmează, şi-i făceam loc într-o clipită, astfel încît să pice exact între noi.

Patul bunicului, un pat vechi, din lemn de nuc, era prevăzut cu-o somieră din plasă de sîrmă, nemaipomenit de rezistentă și elastică. Cînd ateriza în mijlocul nostru, se sălta pînă spre tavan. Nebunii de noi ne hîţănam cît mai smucit, pentru a prelungi şi mai mult legănarea bătrînului.

Cu ochii vii şi strălucind de bucurie, Tatapetre ne înghesuia lîngă el, „să-i încălzim oasele bătrîne”, după cum ne spunea dînsul, şi se pregătea pentru partea a doua a serii. Întindea mîna deasupra capului,

făcea lampa mai mică, se ridica în capul oaselor, sprijinindu-şi spinarea de pernă, trăgea o duşcă din sticlă, ne dădea fiecăruia cîte un covrigel uscat, muşca şi dînsul dintr-unul, şi ne întreba, în vreme ce cronţănea covrigii:

— Măi zgîmboi, pe care să v-o spun în seara asta?… Pe-a cu Găvanu, fratele miresii, sau pe-a cu balaurul care scuipa foc?…

Eu, care încă de pe atunci dovedeam o propensiune neobişnuită pentru istorisirile de acţiune şi aventură, mă căţăram la pieptul lui, îl cuprindeam cu mîinile pe după gît, şi-l rugam insistent:

— Tatăpetre, zi-o pe-aia cu Vasisdoi!… Zău aşa, că ne-ai mai spus-o pe-a cu Găvanu, fratele miresii… Întîi spune-ne-o cu Vasisdoi, şi după aia ni le povesteşti şi pe-ălelalte! Te rog mult!…

Tatapetre, încîntat de interesul pe care-l manifestam, încerca să mai tragă de timp:

— Păi, nu v-am spus-o şi-aseară?

— N-are a face, Tatăpetre, mai spune-o o dată!…

Pe-atunci aveam vreo opt ani, Mircea cinci, iar Micuşor numai patru şi jumătate. Asta, dacă nu mă înşeală amintirea. Ne cuibăream şi mai bine în culcuş, Mircea trecea la picioarele bătrînului, pe care-l dureau rău de tot reumele, Micuşor se lipea de umărul lui stîng, iar eu de cel drept. Bătrînul, care avea sticla lîngă el, la capul patului, mai trăgea o duşculiţă, de scădea nivelul lichidului cu vreo cinci degete, şi începea să povestească:

— Păi, măi zgîmboi, cînd năvăliseră nemţoii în oraşul nostru, eu stăteam mai tot timpul ascuns în pivniţă. Nu că mi-ar fi fost frică, pentru că mă ştiţi cît îs de curajos, dar ca să păzesc butoaiele… C-aveam băgate la beci şi trăscăul adus de la Măţău, de la pungaşul ăla de Bacria, socru-meu, şi vinul cărat tama' de la Drăgăşani, de la cumătrul Pantazică… Mă, şi furau nemţii, de băgaseră lumea-n sperieţi… Cum se lăsa noaptea, călcau curţile şi casele oamenilor, în căutare de băutură şi mîncare… Că erau hămesiţi, măi zgîmboi, de parcă n-ar fi mîncat de la începutul lumii!

— Şi ce mîncau, Tatăpetre? – mă interesam eu, covrigii neastîmpărîndu-mi foamea, deşi la masa de seară ne îndopase tanti Malica, pe săturate, cu „piftele" şi cartofi prăjiţi la ceaunel.

— Mă, găuleo, ce-am să mă fac eu cu tine, cînd ai să te faci mare? Mai na un covrigel, şi potoleşte-te! – chicotea bătrînul. Păi, nemţoii ăia mîncau pe sparte-lea, tot ce le cădea în mînă… Eram şi-n zilele

Crăciunului, şi mai fiecare avea în casă porcul tăiat. Tobă, cartaboş, cîrnaţi proaspeţi şi afumaţi, muşchi şi pecie, jumări… Măi, ştiţi voi de ce erau în stare hapsînii?… Puteau să-nfulece şi slănină crudă, cu şoriciul pe ea…

— Şi n-oi fi vrînd să zici matale, că nu-i bun şoriciul! – îl întrerupeam eu iarăşi. Cînd tăiem porcul, Tatăpetre?…

— Mai dute-n moaş-ta pe gheaţă, că m-ai speriat! – hohotea bunicul. Mă, cît oi fi tu de năpîrstoc, tare mi-e teamă că eşti mai rău la haleală ca nemţoii! Taci, că nu-ţi mai povestesc nimic!

— Tac, Tatăpetre, zău că nu mai scot o vorbă! – mă pisiceam eu.

— Va să zică aşa, eram pitit în beci… Îmi luasem şi-o bîtă cu mine, că de-ndrăzneşte vreun neamţ să intre în pivniţă, să-l otînjesc numaidecît după ceafă! Tot aşteptînd să vină tîlharii ăia de nemţi, am simţit că mă apucă foamea… Trecuse de miezul nopţii. Noroc că ascunsesem în beci cîrnaţii afumaţi, slănina şi cartaboşii… Şi-n vreme ce stăteam la pîndă, întindeam doar mîna şi tăiam cu brişca, de ici de colo, ori o îmbucătură de tobă, ori o bucăţică de cartaboş… Mă, şi mi s-a făcut deodată o sete, de-mi venea să mor, nu altceva! Băgase mă-ta mare, Maca-Maia, cum îi spui tu şi cu Mircea, că pişoarcă ăsta de Micuşor nu-i zice decît Maca, o putină cu murături în fundul pivniţii, să fie cît mai departe de butoaie, ca să nu tragă vinul şi ţuica miroase… Şi mi-am astîmpărat setea cu moare, măi zgîmboi!… Poate c-oi fi şi aţipit după aia, dar spre crăpatul zorilor aud că dă careva să coboare scara pivniţii… La lumina felinarului de ploaie, pe care-l atîrnasem de grindă, văz doi nemţi cu căştile de fier pe căpăţînă… Şi-mi zic: „Petre, ţine-te bine, c-ăştia vor să te fure!” Înşfac bîta de coadă, mă proptesc în ea şi aştept să văz ce-au de gînd tîlharii. Cînd s-au înfipt la slănină, a început să mă doară sufletul de munculiţa mea. De necaz şi de sforţarea cu care mă propteam în bîtă, poate şi din pricina cîrnaţilor stropiţi cu moare de murături, n-am mai avut ce face, şi-am slobozit un vînt… Dar atît de ţeapăn, că s-au speriat şi nemţoii… Cînd au început să-şi mai scoată şi levorvelele, m-a durut sufletul şi mai avan, şi m-am lăsat pe ciuci… Ăia au dat să strige, ameninţînd cu levorvelele: „Vasisdas! Vasisdas?” De unde să pricep eu, cioban de la Măţău, limba lor încurcată. M-am tras pe după putină şi-am dat-o pe nemţeasca mea: „Vasisdas ca Vasisdas, dar să-l vezi pe Vasisdoi ce mai stă după butoi!”. Auzind vorbă de om, nemţoii s-au avîntat către mine. De unde mă aflam, pitit bine, le-am otînjit una peste ţurloaie, de-au căzut amîndoi cu nasul în…

— Vasisdoi! – urlam noi ca apucaţii, entuziasmaţi de curajul bunicului. Și pe urmă, ce-a mai fost pe urmă, Tatăpetre!...

— Păi, după aceea a-nceput dănănaia cea mare... I-am legat cu funia de rufe pe nenorociţii ăia, şi i-am arestuit în pivniţă. La vreo cîteva zile, îmi spune Caterina, Maca-Maia a voastră, că-i plină uliţa de nemţi... Vă daţi seama, îi căutau pe-ăi doi... Intrau din casă în casă, şi cotrobăiau peste tot. Cînd au venit şi la noi, şi-au mai coborît doi oşteni în beci, prizonierii mei au pornit să mormăie pre limba lor. Cercetașii au dat-o pe nemţeşte: „Vasisdas! Vasisdas?”. I-am otînjit şi pe-ăştia, şi i-am legat cot la cot cu ăilalţi doi. „Să-l vedeţi şi voi pe Vasisdoi, mişeilor!” – le-am zis eu. Într-o săptămînă, adunasem în beci vreo şapte nemţoi, de m-au lăsat sărac... Că doar trebuia să le dau şi lor ceva de mîncare... Și mi s-au dus și cîrnaţii, şi cartaboşii şi costiţele afumate. De băut le-am dat numai moare, că nu-mi venea să mă duc afară după apă. Nemţii, pînă la urmă, mîncaţi bine, băuţi bine, nu mai vroiau să plece din pivniţă. Noroc c-a dat peste noi o patrulă întreagă, vreo zece hăndrălăi, şi i-au eliberat pe băieţii din beci. După ce mi-au sfîrşit şi ce mai rămăsese din porc şi din moare, nu mi-au făcut nimic, ba chiar mi-au mulţumit...

Ce să spun, ne tăvăleam de rîs, hohotind de se cutremura patul. Tatapetre, trăgînd mereu din sticla aia a lui, rîdea şi dînsul mînzeşte, uitînd totuși că, de fiecare dată, ne povestea alt final la păţania lui cu Vasisdoi... Uneori otînjise doar doi nemţi, alteori se strînseseră la el în pivniţă efectivele unui întreg regiment. Avea bătrînul un dar de-a fabula nemaipomenit.

Ronţăind la covrigi, îl rugam să ne spună şi celelalte poveşti. Și adormeam în rîsete și hohote, ghemuindu-ne lîngă Tatapetre, din ce în ce mai strîns, pînă ni se lipeau genele.

Cînd mă trezeam peste noapte, ca să mă întorc pe partea ailaltă, îl zăream pe Tatapetre în faţa sobei, citind la gura sobei. Ceaslovul pe care-l ţinea pe genunchi, şi-n care citea, cu ochelarii de sîrmă pe nas, avea să-i fie tovarăş credincios pînă în ziua cînd s-a petrecut din această viaţă. De fapt, cred că-l ştia pe dinafară, şi nici acum nu-nţeleg de ce îşi mai punea ochelarii. Culmea era alta! Tatapetre nu-i putea suferi pe popi. De altfel, toate înjurăturile lui, şi înjura de îngheţau apele, cuprindeau numai referinţe, din cele mai concrete, la păcătoşii de popi, la mişelia îmbuibaţilor care jupuiau şapte piei de pe bietul om, fie că se năştea, fie că murea.

N-aş putea zice că era un necredincios. Ba, dimpotrivă. Însă avea o religie a lui personală, interpretînd cărţile sfinte într-un mod sui generis.

Parcă-l văd, ciolănos şi înalt, în hainele de duminică, ciorovăindu-se cu Maca-Maia. Bunica trăgea de noi, s-o însoţim la slujba de la Sfîntul Nicolae, biserica din deal, iar Tatapetre se opunea din răsputeri, bucurîndu-se și de acordul nostru.

— Mai du-te-n pisici, fă Caterino, cu crăcănatul ăsta de Puturică! Nici slujba nu se pricepe s-o cînte… O lume întreagă îl ştie de beţiv şi hoţ! Nu l-a zgornit mahalaua, alungîndu-l peste gardurile grădinilor, cînd l-au prins preacurvindu-se cu ţiganca lui Ciociu… La nemuricul ăsta vrei să-mi duci zgîmboii?… Întinde-o și du-te la el, de-l pupă în bot, și-ai să vezi ce păţeşti… O să-ţi pută gura și mîncarea numai a ouă clocite! Lasă tu, c-am eu ac de cojocul găinarului… Îi fac o scrisoare la Patriarhie, de-l răspopeşte pînă-n Paşti… Așa să ştii… Lasă copiii la mine, că le tîlcuiesc eu ce-i bine și ce-i rău…

Maca-Maia pleca cu lacrimi în ochi, drăcuind şi afurisind de mama focului, supărată pe bunicu-meu, pe lume, dar și pe noi, care ne abandonam, cu nespusă plăcere, în mîinile zdravene și curate ale lui Tatapetre.

După ce se asigura că nevastă-sa ajunsese în capul străzii, bunicul îşi aducea sticla cu ţuică, turna înăuntru nişte ardei şi piper, şi, în vreme ce conversa cu gîtul ei, din ce în ce mai intens, purcedea să ne prelucreze:

— Bă, uitaţi-vă-ţi la mine, că-s om bătrîn și păţit! Să nu deie sfîntul și să călcaţi vreodată prin prăvălia popii Puturică, că biserica lui e mai curînd cloacă de diavoli și sălaş de hoţi… Mai bine vă povestesc eu cum stă chestia cu facerea lumii și cu Adam și Eva, că toate astea-s numai istorii pentru copii, și nu se cuvine să le spună păcătoşi bătrîni şi împuţiţi, ca ţapul de Puturică Pîrţăngău…

Avea popa ăsta al nostru, de la biserica Sfîntul Nicolae, o meteahnă tare ruşinoasă. Din prea multă colivă, şi de prea mult vin, băut din dijma celui adus de oameni pentru împărtăşanii, nu-l mai ţineau maţele și slobozea, oriunde se găsea, nişte vînturi de spaimă. De-acolo, i se trăgea și porecla…

— Haide, Tatăpetre, – îl rugam noi, care mai ascultasem de vreo cîteva ori versiunea sa despre zidirea lumii, povesteşte-ne…

Tatapetre ne ducea în grădina mică, sub nucul unde juca deseori table cu tanti Raliţa, cumnată-sa, la care ţinea ca la ochii din cap, luîndu-şi şi sticloiul, şi ne aşeza pe banca de scînduri, în ordinea vîrstei. Apoi demara încet şi cu zîmbetul pe buze, privindu-ne cu ochii săi albaştri şi pătrunzători:

— Măi zgîmboi, cînd s-a apucat Dumnezeu să zidească lumea asta mare, a luat la el, în odaia unde lucra, nişte cărţi de-ălea de geografie… S-a uitat prin ele, dar n-a înţeles prea mare lucru, că nici nu fusese la şcoală, şi şi-a zis: „E cam beznă pe-aici, hai s-aprind lampa".

Şi-atunci a făcut soarele. Deh, pe vremea aia era gaz din belşug, şi nu-l costa nimica. Şi-a mai făcut şi-o lampă de noapte, şi i-a zis lună. Cînd a văzut cîtă apă era în jurul lui, s-a înspăimîntat rău, şi-a cerut să iasă pămîntul afară. Atunci l-a botezat cu numele din cărţile despre care v-am pomenit: Africa, Aziatica, Evropatica, America şi aşa mai departe…

— Cum adică, şi aşa mai departe? – îl întrebam eu, mai curios din fire.

— Mai departe, către ălelalte continente, că aşa le zicem noi acu'! Apoi, văzînd că stau ogoarele nelucrate, din lipsă de braţe de muncă, s-a apucat de i-a făcut pe ţărani, adică pe Adam şi pe Eva… Putoarea asta de femeie, fiind cam lăsătoare şi neînclinată spre treabă, l-a îmbătat pe bărbat-su şi s-a preacurvit cu unul Şarpe, tot un fel de om, dar rău al dracului, şi care avea fel şi fel de feţe… Că ce şi-a zis ea, decît să muncesc pe spetite, mai bine s-aduc pe lume nişte copii care să pună osul la muncă!…

— Tatăpetre, – se interesa Mircea, care era mai tont, – ce-i aia că s-a preacurvit?

— Uite ce-i, mă blegule, – se supăra oarecum Tatapetre, tu să nu te bagi în cele dumnezeieşti, c-o păţeşti… Vrei s-ajungi şi tu ca tac-tu, de-a umplut tîrgul cu plozi din flori?… Trecem mai departe… Va să zică aşa… Ce şi-a zis Dumnezeu, cînd a văzut cîtă lume suferă de foame, ia să le fac eu şi nişte animale de mîncare… Şi-a zămislit găinile, care ne dau ouă fierte, ochiuri şi jumări, porcii pentru cîrnaţi şi slănină, vacile cu unt proaspăt şi cafea cu lapte, sarmalele de varză, roşiile cu brînză şi alte felurite bucate pentru îndestularea omului…

Micuşor, care pînă atunci tăcuse mîlc, neîndrăznind să crîcnească din pricina îmbietoarei şi debordantei fantezii demonstrate de

Tatapetre, dar fiind şi-un mic găulea de mare viitor, se-apuca şi-l întreba:

— Tatăpetre, Tatăpetre! Dar n-a făcut tot Dumnezeu şi fasolea bătută, aşa cum nu ne mai dai matale de cîtăva vreme?…

— Ce ziseşi, măi zgîmboi? – rămînea Tatapetre cu gura căscată.

— Zisei şi eu de fasole… – gîngăvea Podăşchină-Junior.

— Bine ziseşi! Că şi mie mi s-a cam făcut de-o oală de boabe… Stai o ţîră, să vă spun cum i-a hrănit Iisus Hristos pe consătenii lui cu pîne la ţest, de-a săturat cîteva mii de oameni, şi le-a mai dat şi de băutură pe sparte! Măi, că aveau ăia nişte vinuri!… Stă scris în ceaslovul meu, că băiatul din flori al lui Dumnezeu, pe care-l botezase Iisus, şi care fusese trimis să spioneze ce mai este pe pămînt, a fost cuprins de milă la văzul mulţimilor flămînde. Şi-a chemat atunci nişte brutari pungaşi, că nu erau altfel decît Perşună al nostru, din colţ, şi le-a poruncit: „Măi, vă priveşte, iacă aici făină pentru cinci pîini, iar voi să coaceţi nişte jimble de spaimă, s-ajungă la toată lumea… Atît aţi furat pîn-acum, încît ştiţi cum să vă descurcaţi!…” Şi-au trîntit ăia nişte jimble rumenii, mari cît roata trăsurii, de s-a săturat întreg poporul. Ce-i drept, le era frică şi de jandări… Apoi, cînd Iisus a fost mulţumit de ispravă, a făcut cu degetul la cîţiva crîşmari şi le-a zis: „Nu se poate masă bună şi fără un pic de vinişor de Drăgăşani! Potoliţi setea poporului, că pun priceptorii pe voi…”. Au făcut ce-au făcut crîşmarii ăia, întocmai cum fac şi-ai noştri, şi-au transformat apa în vin… Iisus a cîştigat alegerile, şi-a fost ales patriarh, adică şeful partidului popilor… Mai rău e că, mai tîrziu, negustorii şi precupeţii, nemulţumiţi de cuvîntările lui Iisus, care întărîtau oamenii la răzmeriţă, l-au pîrît şi l-au condamnat să moară pe cruce… Ce trebuie să învăţăm de-aici, măi zgîmboi? Că nu-i frumos să furi pînea oamenilor şi nici să le pui apă în vin, aşa cum face Mencer, care ţine depozitul din deal… dar ce ştiţi voi? Vă umblă mintea numai la fasolea pe care are să v-o fiarbă Tatapetre…

— Aşa-i, Tatăpetre! – l-am aprobat eu din toată inima. Că-mi ghiorăie maţele de foame!…

Cînd dădea în fiert fasolea pusă la tuci de bătrîn, sosea şi Maca-Maia. C-o falcă în cer şi una-n pămînt! Că Puturică ameninţase în biserică, răcnind din toţi bojocii, că-l va blestema pe păcătosul care-l reclamase la patriarhie, de-i venise, pe cap o ditamai inspecţie, pe care mai trebuia s-o şi hrănească.

Bătrînul încercă încă o dată fiertura, apoi îi spuse bunică-mii:

— Lasă fleacurile, Caterino! Treci mai bine şi ia făcăleţul, de freacă la boabe, că-s copiii flămînzi, şi n-au vreme s-asculte prostiile rostite de pîrţăngăul tău… Şi să-i spui că mă doare-n cot de blestemele lui!

Fasolea lui Tatapetre era ceva nemaipomenit, nebunia lumii. Lăsa în ceaun mai toată zeama, adăugîndu-i tot soiul de mirodenii. Boabele le alegea într-un castron de lut, unde Maca-Maia le făcăluia pînă le transforma în spumă de icre. Bătrînul prăjea o tigaie mare de ceapă tăiată felii, pînă se rumenea bine, mai punea şi-un pumn de boia, după care turna totul deasupra frecăturii. Cu făcăleţul, mînuit pînă atunci de bunica, netezea suprafaţa amestecului, trecîndu-l apoi într-un alt vas, tot de lut, pe care-l pregătise anume, ungîndu-i pereţii cu mujdeiul de la două căpăţîni de usturoi. Peste pasta obţinută şi astfel adăpostită, mai turna cîteva linguri de ulei, ca să aibă faţă.

Însă, mai înainte de-a ne pofti la ispititoarea făcăluială, Tatapetre îşi sorbea liniştit zeama pe care o păstrase în ceaun. În „ciorbă”, c-aşa îi zicea dînsul, vărsa două linguri de ulei, una de oţet de prune, de casă, după care presăra o ceapă tocată mărunt. Nimeni nu se prea îndesa la ciudata mixtură a bătrînului. Cu excepţia mea, care o apreciam nespus.

Şi astăzi, cînd bunicul nu mai este de mult pe lumea asta, îmi stăruie încă pe cerul gurii fantasticul gust al fasolei pregătite de dînsul.

14. Aventuri şi sarmale (quasi una toccata), pentru forte piano solo

Că Tatapetre era miop, dar numai în anumite ocazii, mi-am dat seama mult mai tîrziu. O vreme, crezusem că are nevoie de ochelarii lui înrămaţi cu sîrmă doar cînd trebuia să stea aplecat asupra ceaslovului. De fapt însă, „călăraşii” (cum le zicea bătrînul) nu-i trebuiau deloc. Datorită unei răni căpătate la Rahova, nu într-o bătălie, ci cînd îl pocnise copita unui armăsar nărăvaş, rămăsese cu-o meteahnă neobişnuit de rară. Cu prilejul oricărui şoc psihic mai ţeapăn, Tatapetre îşi pierdea brusc acuitatea vederii, trezindu-se cu un

soi de miopie gravă, care însă îi trecea după cîtăva vreme, sau, uneori, la ingerarea conţinutului unei sticle de trăscău.

Şi nu-i scădea numai vederea, ci şi auzul. Se pomenea dintr-o dată că nu mai aude bine, de parcă i-ar fi astupat cineva urechile cu prune. Uneori i se înfundau ambele urechi, alteori numai una din ele, niciodată aceeaşi. Chestia cu surzenia lui temporară, reală sau imaginară, Tatapetre o exploata de minune. Cînd nu-i convenea ceva, se făcea că n-aude. Iar alteori, cînd se-ntîmpla să n-audă deloc, pretindea că înregistrează orice sunet, oricît de neînsemnat. Astfel încît Tatapetre devenise spaima celor ai casei. Numai Maca-Maia susţinea că bărbatu-său nu suferă de nimic.

Totuşi, cînd a luat foc şoprul, s-a văzut că bătrînul nu minţea.

În ziua aceea de groază, cînd întreaga casă fusese în primejdie să se transforme în cenuşă, numai Tatapetre acţionase cu eficienţă. De unul singur.

Întrucît pălălaia flăcărilor îi îngrozise pe toţi ceilalţi, bunicul-meu se căţărase în podul magaziei mari, ieşise pe acoperişul acesteia şi, cu două găleţi de apă în mîini, trecuse spre acoperişul şoprului, călcînd pe treptele unei scări pe care o culcase între cele două atenanse.

— Umpleţi butoiul cu apă, – le strigase Tatapetre celor de jos, că vin numaidecît!

Apoi tot urcase şi coborîse mereu, trecînd de la un acoperiş la altul, străbătînd prin fum şi flăcări, cu găleţile pline, într-un echilibru de dansator pe sîrmă. În cele din urmă, spre uimirea oamenilor casei şi-a vecinilor încremeniţi în ogradă, bătrînul izbutise să astîmpere incendiul, iar mai tîrziu să-l stingă de-a binelea.

Seara, la cafeaua cu lapte, cînd dînsul se adăpa direct din sticla cu trăscău, iar noi goleam înduioşaţi uriaşele căni aduse la masă de tanti Malica, deşi am fi preferat să gustăm din sarmalele pe care le înfulecau Tatapetre şi ceilalţi membri ai familiei, am îndrăznit să-l întreb pe bunicu-meu:

— Bine, măi Tatăpetre, dar de unde ai avut matale atîta curaj, să treci prin pîrjolul de pe acoperiş, cînd nu se vedea om cu om de-atîta fum şi funingine, darmite scara pe care umblai?…

Bunicu-meu tăcu o clipă, se uită la Maca-Maia, privind-o drept în ochi, ceva mai lung decît de obicei, după care îmi declară senin, zîmbind ştrengăreşte pe sub mustaţă:

— Măi zgîmboi, dacă vedeam ceva, crezi că eram diliu să calc pe scară, şi încă prin flăcări şi norii de fumegăraie?… Dar mi se stinsese văzul, aşa că nu zăream chiar nimic!… Parcă păşeam prin lapte bătut, printr-un cer alburiu, fără să-mi pese unde pun piciorul… Mai prost era că mă lăsase şi auzul, aşa cum mi se mai întîmplă cîteodată… Geaba orăcăiaţi la mine, că eu tot nu-nţelegeam nimic!

— Vai, tăticule, – se smiorcăi tanti Malica, dar de ce n-ai strigat la noi, să-ţi sărim într-ajutor?…

— Ştii de ce, fa Malico? – dădu s-o lămurească Tatapetre. Fiindcă, pentru întîiaşi oară în viaţa mea, m-am pomenit că nu mai îs în stare să scoţ o vorbuliţă măcar… După ce răcnisem la voi s-aveţi grijă de butoiul cu apă, mi-a pieit şi glasul! Dar să nu-ţi închipui cumva că de teamă! Aş!… Nici gînd de-aşa ceva… Frica m-a apucat mai tîrziu, după ce s-a isprăvit tot tămbălăul… Aia e! N-aude, n-avede, dar şi cu limba-ntoiegită! Ia mai dă-mi vreo cinci sarmale!…

Sarmalele preparate de tanti Malica se bucurau de-un prestigiu colosal. De Crăciun, mătuşă-mea era absolvită de cursurile cu elevii, pe care se încăpăţîna să-i înveţe pianul. După ce se procopsise, luîndu-l de bărbat pe nea Ionică Podăşchină, toată lumea îşi dăduse seama că tanti Malica era o pianistă de reală valoare. Nu numai neamurile, ci şi cîţiva profesori de muzică, de la liceul oraşului, care-o ascultaseră înmărmuriţi.

Tanti Malica accepta s-o înlocuiască pe Maca-Maia la fabricarea sarmalelor de Crăciun, numai sub presiunea fricii. Îi era o teamă nebună de „gromovnicul” lui Tatapetre.

— Tăticule, să ştii că dacă mă faci de rîs în istoria pe care o zmîngăleşti acolo, mă omor. Iau toporul din şopru şi mă împuşc… Să nu cumva să scrii că m-a luat Ionică de fată bătrînă, pentru că l-a silit naşu’ Tocilă…

— Tacă-ţi gura, fa Malico, – o lua bunicul pe ţărăneşte, că prea li se urcase femeilor din casă cuconia la cap, mai bine vezi să-ţi iasă sarmalele ca lumea, după reţeta mea, şi-apoi mai stăm noi de vorbă!…

Băgase groaza în toată familia cu gromovnicul lui. Băieţii veneau şi se linguşeau pe lîngă bătrîn, încercînd să-l tragă de limbă. N-ar fi vrut, cu nici un preţ, să se afle vreodată că familia Comanilor era urmaşa unor nenorociţi de ciobani moţogani. Ajunseseră să-i spună tatălui lor, fie ironic, fie fals respectuos, „dom’ Petre”.

Sarmalele Malicăi, degustate de întreaga familie în prima zi de Crăciun, cu laude binemeritate și aplauze din tot sufletul, erau după aceea digerate în sunetele „Cavaleriei ușoare” a lui Suppe, pe care tanti Malica o interpreta într-un stil propriu, adecvat atmosferei post-prandiale. Asta pînă se arătau la faţă cîrnaţii de casă, pe fasole scăzută și scăldată în prăjeala din tigaie, căreia Tatapetre îi mai zicea și fasole sleită. Atunci, după ce-şi consuma cu brio jumătatea de metru cuvenită, cu-asemenea poftă, încît ni se făcea tuturor foame din nou, mătușă-mea se instala iarăși la pianină, și ataca transcripţia pentru pianoforte a marşului din Aida.

Pe cît îi era de gingaş sufleţelul, în vreme ce-l cînta pe Chopin, topindu-se de duioșie, pe-atît era de mătăhăloasă biata Malica, zidită din belşug de bunul Dumnezeu, înaltă cît un dulap și lată cît altul, dar cu două uși.

Cînd circula prin casă, fie alergînd s-aducă la masă, fie deplasîndu-se în direcţia pianinei, legănîndu-se ca o balenieră, pentru a se depune pe taburetul rotund, cu ax reglabil, și care trebuia schimbat la fiecare două luni, se cutremura toată locuinţa bunicului. Moştenise de la Tatapetre ochii albaştri, luminoşi și saturaţi de bunătate, iar de la Maca-Maia un păr blond ca paiul de secară. Avea totdeauna o sclipire șireată în privire (tot de la bunică-mea), deși nu-i stătea în fire viclenia, întrucît era mereu dispusă să-mpartă în dreapta și-n stînga, cu condiţia să se afle și dînsa la masa întinsă de mărinimia ei, fiind o pofticioasă nemaivăzută, ca nimeni altul din familie.

Cînd prezenta Maca-Maia cozonacii ei de pomină, cu nucă rîşnită în straturi de-un deget, abia atunci oferea tanti Malica piesa ei de rezistenţă: „Ampromtiu op unu de Franţ Şubăr”, după cum ne anunţa dînsa.

Nefericirea era că, deși interpreta dumnezeiește, nu se mai oprea pînă seara tîrziu, cînd lumea ar fi dorit să se aşeze la cină.

— Măi băieţi, cui să cînt eu la pian, aici, în orășelul ăsta de milogi, dacă voi v-aţi mutat la Bucureşti? – se miorlăia tanti Malica, pe care o oftica la ficaţi abandonarea ei în provincie. Măcar de Paşti și de Crăciun, cînd mai veniţi la noi să petrecem împreună, măcar atunci să v-arăt și eu ce-mi poate pielea!… Hai să vă mai zic una, după notele pe care mi le-a făcut cadou Lambe… „Badijonaj”, de unu’ Daravel! Aţi mai auzit vreodată de-acesta?

— Vade retro, bleaga Domnului! – începea să strige exasperat intelectualul familiei, nene Lambe. Pe limba noastră „piei de-aici!” Că ne faci de rîsul tîrgului!… Se pronunţă „Badinage”, şi nu-i de Ravel… Vae victis, adică vai şi-amar de capul nostru, cum prea bine spune Juvenalis, marele romancier latin… – apoi, adresîndu-se de astă dată lui cumnatu-său: – Dom’le Ionică, ia-i-o, dom’le, pe domnişoara Tonş, s-o mai cizeleze, că ştii cum e vorba aia cu qoud licet bovis, adică, în cazul nostru, non licet vacis, şi să-i mai facă o uvertură în minte! Sîntem oameni cu carte, iar neamul nostru se trage din boieri munteni de Cîmpulung…

— Prrr! – intervenea mereu Tatapetre, ori de cîte ori nene Lambe începea să citeze izvorul înaltelor noastre obîrşii. Frînează-ţi telegarii, măi Lambe, că de nu te pomeneşti taman în coastă la Măţău, unde Moşu spăla lîna oilor cu pişat de măgar, s-o scoată din izînă!…

Bătrînul era mîndru de originea sa, şi se mînia cumplit de pretenţiile băieţilor, care-şi doreau niscaiva neamuri de vază.

— Dom’ Petre, habar n-ai de strămoşii noştri!… Lambe a citit o sumedenie de cărţi, ba chiar şi nişte hrisoave, şi-a aflat ce nici matale nu ştii… Comanii, ăi bătrîni, erau un soi de boiernaşi la curtea domnească… – îi lua taică-meu, Eftimie, apărarea lui frate-său…

Tatapetre, împingînd la o parte farfurioara în care-şi stropise cu vin feliile de cozonac, şi pe care le molfăise îndelung, completînd mereu vinul supt, pînă nu mai rămînea nimic, nici cozonac, dar nici vin, îşi scotea de sub masă trăscăul lui de Măţău, în care adăugase, ca totdeauna, ardei pisat şi piper, trăgea un gît, şi începea să-şi ia la rost copiii:

— Bernebecilor! Ce tot bălmăjiţi acolo despre boiernaşi şi curte domnească? V-aţi smintit mai dihai ca popa Pîrţăngău, de la Sfîntul Nicolae… Or fi fost ei nişte Comani, care rîneau bălegarul pe la grajdurile lui Vodă, dar ăia nu erau neamuri cu noi… Bătrînii noştri, aşa mi-a spus-o Moşu, îşi petreceau viaţa la munte, umblînd într-una cu oile, de colo pînă colo, bătînd drumuri lungi, de luni de zile, că se-ntîmpla uneori de ajungeau pînă şi-n steiurile cehilor, iar alteori iernau chiar în Crimiia… Neam de neamul nostru n-a slugărit pe la curţile altora, fie ei chiar şi domni…

După ce-şi mai astîmpăra furia şi setea, apelînd din nou la sticla de sub masă, îşi continua expozeul:

— Potoliţi-vă fudulia, şi nu fiţi trufaşi! Bucuraţi-vă, mai bine, că stirpea voastră s-a zămislit la munte, iar nu între stănoagele grajdurilor… Şi, drept să vă spui, tare-mi pare rău că mi-am părăsit Măţăul, de-am ajuns, de rîsul vostru, în bariera Piteştiului… Mi-e dor de mioarele lu’ Moşu, de poienile unde păşteam oile… Băi, habar n-aveţi ce-aţi pierdut, că v-a fătat Caterina pe uliţa asta a haznagiilor, în loc să vă nască într-o căpiţă de fîn, printre mieluşei şi măgăruşi… Măgari aţi ajuns voi, că vă ruşinaţi de obîrşie… Las’, că vă învăţ eu minte! Să-mi citiţi gromovnicul, după ce m-oi duce pe lumea ailaltă, şi-abia atunci o să aflaţi cine sînteţi şi cine v-a odrăslit… Nichipercilor!

În timp ce Maca-Maia sosea cu cafelele, bătrînul se mai potolea. Îşi lua cafeaua lîngă el, turna în ceaşcă vreo cîteva picături de trăscău, susţinînd că-i superior romului, şi se întorcea cu faţa către Malica.

— Ascultă, fa Malico, dar cîntece de-alea de-ale noastre tu nu ştii? Că m-am săturat de Liştul şi de Şubredul ăla! Zi-mi şi mie o ciobănească, de-aia în pinteni…

Tanti Malica se fîţîia niţel, privind ironică la fraţi, apoi începea să zdrăngăne la pianină, mai mult în derîdere.

— Ce-i brambureala asta, fa? – o întrerupea Tatapetre.

— Potpiriu popular, de Ochialbi! – se lăuda Malica.

— Popular pe moaşă-sa! Lipseşte de-aici, şi mergi de grijeşte pentru piftelele de diseară… Lasă-mă-n boii mei, că-mi cînt şi singur, şi fără ajutorul lui Ochişor ăla, al tău…

Ofensată, tanti Malica se deplasa în direcţia bucătăriei, iar toţi ceilalţi, neîndrăznind să-l mai supere pe bătrîn, erau nevoiţi să-l asculte pe Tatapetre. Bunicul avea glas plăcut, bine timbrat, baritonal, care făcea să vibreze paharele şi sticla lămpii cu abajur, de deasupra mesei. Cînta dumnezeieşte! Poate numai Zavaidoc, celebrul cîntăreţ de muzică populară, născut pe uliţa noastră, l-ar fi putut întrece. Însă Zavaidoc avea voce subţire, muierească, de tenor spinto. De fapt, erau prieteni buni, şi cînd se încurcau la un pahar de Drăgăşani, alungau lumea din casă, şi se puneau pe cîntat de se adunau vecinii toţi în faţa ferestrelor odăii de la drum. Unde-o ţineau tot aşa, pînă la ziuă.

15. Un bărbat de femeie

Cu toate acestea, tanti Malica era copilul preferat şi al lui Tatapetre. Mai ales că rămăsese singura lui fată, după ce i se prăpădise Tuţa. Şi-i era, în afară de asta, şi tare milă de dînsa, că ajunsese să se mărite domnişoară bătrînă, şi numai din pricina ifoselor lui Maca-Maia, care considera că fie-sa merita să aibă de bărbat doar un domn din lumea mare, iar nicidecum cine ştie ce cioflingar de barieră.

Pînă la treizeci şi cinci de ani fusese silită să exerseze zilnic la pianul din odaia de la drum, doar-doar s-o găsi vreun amator serios de Lişt, Şopăn sau Şubăr, dacă nu cumva şi Şubred, în funcţie de toanele de pronunţie ale bunică-mii, în permanentă căutare de noi ameliorări.

Dintre toţi pretendenţii pe care domnul Tocilă îi oferise spre alegere Malicăi, numai nea Ionică Podăşchină se bucurase de sufragiile mătuşă-mii.

Era un bărbat osebit de blajin, ca mai toţi moldovenii din ţara de sus. Arăta bine făcut, parcă cioplit din bardă, cu mustaţă bogată, neagră şi groasă, care-i ornamenta obrajii roşii şi plini, peste care părul lui des şi îmbîrligat în cîrlionţi lenevoşi flutura la cea mai mică adiere de vînt, sau, mai tîrziu, la fiece uşă trîntită mai zdravăn de mătuşă-mea, cînd, din pricina curentului stîrnit, zburau toate ziarele din odaie.

Tanti Malica, după cum îi spuneam noi ceilalţi, deoarece Maca-Maia ţinea să-i zică numai Amelia sau Amelita, aşa cum o trecuse, la insistenţele dînsei, şi-n actul de naştere, întru amintirea Amelitei Gallicurcci, soprana ei preferată, era un om tare cumsecade. Bună ca jimblele fierbinţi şi dolofane, bine rumenite, pe care le cumpăram de la nea Niculae. Dar şi excesiv de fandosită. Asta, bineînţeles, trăgîndu-i-se de la pretenţiile mereu sporite ale maică-sii, care-o dorea cucoană mare, un soi de domniţă a străzii Libertăţii, uliţa haznagiilor oraşului.

Şi înainte de căsătoria cu nea Ionică Podăşchină, şi după, cînd îi adusese pe lume pe Micuşor, văru-meu, totdeauna se îngrijise de nepoţi ca o adevărată mamă. Mai ales cînd ne petreceam vacanţele la casa bunicilor, şi eu, şi Mircea.

Sîmbetele, după-amiaza, punea la foc cazanul de rufe pe nişte pirostrii lucrate la potcovarul barierei, nea Vică Maşinistru, un soi de rubedenie mai îndepărtată. Lîngă şopru se găsea aşa numita magazie mică, unde se păstrau o parte din butoaiele de varză, surcelele pentru aprinsul focului, și una din tejghelele rămase de la băcănia bătrînului. Acolo, pe tăblia acesteia, proptea copaia cea mare între cîteva lemne despicate, vîrîte în stînga și-n dreapta.

Malica nu îngăduia nimănui s-o ajute. Îşi turna singură apa clocotindă în copaie, cărînd-o cu găleţile, o potrivea de rece, pînă ce-şi putea ţine degetul, după care pornea să ne caute prin grădina mare. Ne chema cu joarda în mînă, strigîndu-ne de se auzea pînă la gîrlă.

Cum o vedeam pe tanti Malica, ieşeam numaidecît de prin locurile unde ne jucam de-a v-aţi ascunselea, bucurîndu-ne dinainte de partea a doua a scaldei noastre săptămînale.

În magazia mică, unde aburul se ridica pînă-n tavan, tanti Malica ne silea s-aruncăm trenţele de pe noi, murdare şi flendurite de atîta hîrjoană prin cireşii şi zarzării lui Tatapetre, pentru ca apoi să ne vîre pe-amîndoi, pe mine şi pe Mircea, iar mai tîrziu şi pe Micuşor, cînd se făcuse ceva mai mare, în copaia scobită dintr-un trunchi uriaș de dud.

Malica îl moştenise pe Tatapetre în privinţa puterii şi-a staturii. Pentru noi, copiii, reprezenta un adevărat monument al naturii. Chiar după ce au mai trecut anii, nu cred să fi scăzut mult sub un metru şi optzeci. Era trupeşă, iar nu grasă ca Maca-Maia, şi-atît de voinică, încît ridica singură copaia pe care n-ar fi putut-o urni din loc nici doi bărbaţi.

Zbenguindu-ne în apa caldă, uneori fierbinte, ne aşteptam rîndul la săpunit. Tanti Malica ne spăla cu săpun de rufe, pregătit în casă, din osînză de porc şi cu adaos de pelin. Bolovanul de săpun abia încăpea în mîinile mătuşă-mii, însă cînd ne mai şi otînjea cu el după ceafă, că nu ne mai astîmpăram, abia atunci îi simţeam greutatea. Însă mirosea frumos, şi făcea nişte clăbuci de se umplea întreaga magazie. Ne mai intra şi-n ochi, usturîndu-ne cumplit, însă noi răbdam cu abnegaţie, gîndindu-ne la plăcutele momente de după baie.

— Gata, împuţiţilor! – ne anunţa tanti Malica, scoţîndu-ne din copaie înfăşuraţi în nişte cearceafuri cît o prelată de camion.

Erau aspre şi ţepoase, din cînepă înălbită, dar sugeau apa de pe noi cît ai zice peşte.

Aşa cum eram, înfăşuraţi în cearceaf, ne ducea pe braţe în odaia lui Tatapetre, unde, ne culca în patul bunicului, la asudat. Asta însemna că trebuia să mai aşteptăm cîteva momente bune, pînă ce tanti Malica avea să întindă pe masa de lîngă sobă răsplata cuminţeniei noastre.

Mătuşă-mea scotea de după sobă oala cea mare, din tablă emailată, de peste trei litri, în care ţinea laptele la cald. Apoi aducea de la bucătăria de vară, din şopru, pîinea pe care o copsese Maca-Maia, pîinea de sîmbătă, singura zi cînd nu era cumpărată de la nea Niculae Jimbla. În nişte căni uriaşe, cum astăzi n-am mai văzut, ne prepara cacao cu lapte, frecîndu-l cu zahăr şi gălbenuş de ou.

Urma apoi clipa cînd ne îmbrăca cu rufe curate, pregătite din timp şi puse la cald tot după sobă, şi ne grăbea să ne-mbrăcăm pantalonaşii şi cămăşile. Pentru a ne impulsiona, tanti Malica ne mai altoia cîte o scatoalcă, de nimeream din pat drept la masa de lîngă sobă.

— Tăticule, Mamiţico, haideţi odată, că-s gata! – striga tanti Malica înspre curte, după Tatapetre şi Maca-Maia, Ce Dumnezeu, pe unde-mi umbli, tăticule?…

Maca-Maia se înfiinţa cea dintîi, dornică să-l pună într-o poziţie de inferioritate pe bătrîn. Cînd sosea şi Tatapetre, cu ochelarii de sîrmă pe nas, eram siguri că zăbovise în podul magaziei, acolo unde-şi păstra catastifele gromovnicului.

— Tăticule, ce faci, bre, mă laşi s-aştept, cînd ştii prea bine că trebuie să m-apuc de piftele?… Ce-o să mai mîncăm la masa de seară?… Toate-s pe capul meu şi-al Mamiţicăi, iar matale îţi arde numai de prostiile ălea cu gromovnicul… Pe cine-ai mai încondeiat?…

— Mai tacă-ţi fleanca, Malico, şi dă-le copiilor laptele, c-or fi flămînzit de-atîta lăut!… – se răţoia, blajin totuşi, Tatapetre.

Bunicul se-apuca de tăiat pîinea. Dînsului îşi rezerva coltucii, iar nouă mijlocul, prin secţionarea căruia rezultau nişte felii de vreo douăzeci de centimetri lungime şi doi în grosime. Cocea bunică-mea o pîine nemaipomenită, rotundă şi uriaşă cît o tingire, rumenită zdravăn, de trebuia s-o baţi cu-o vergea specială, pentru a-i da jos arsura ţestului.

Tatapetre se închina, fără să rostească nimic, spre disperarea lui Maca-Maia, care ar fi ţinut mult să-l audă spunînd „Tatăl nostru”. O singură dată l-am auzit cu rugăciunea pe buze, dar atunci ieşise un scandal monstru. Pentru că bătrînul, zîmbind diabolic către Maca-Maia, recitase o versiune proprie: „Tatăl nostru în podu’ vostru,

mănîncă prune şi nouă nu ne spune…” Bunica plecase de la masă, şi se dusese în fundul grădinii, să-şi blesteme zilele că se luase c-un sărăntoc şi păgîn de moţogan.

Tanti Malica ne ungea giganticele felii c-un strat gros de unt, peste care trîntea cîte un linguroi de magiun de prune, şi ne îmbia:

— Mîncaţi, slăbănogilor, că vă snopesc în bătăi!

Iar noi mîncam cu o poftă inexplicabilă, de parcă ni se luptau turcii la gură.

Bunicul ne supraveghea pe sub sprîncene, iar noi căutam să-i intrăm în voie, legumind cu osîrdie fiecare dumicat de pîine, fiecare înghiţitură. Drept să spun, eu unul, încă de pe atunci mă gîndeam la „piftelele” pe care urma să le confecţioneze tanti Malica.

Mai tîrziu, cînd se ivise în casă şi nea Ionică Podăşchină, pe lîngă chiftele se mai prăjeau şi barabule la ceaun, mîncarea lui preferată. Şi aducea nea Ionică, tocmai de la Moldova, un soi de cartofi cum nu mai văzusem. Peste o jumătate de kil unul. Fiind şi agronom, de cînd se instalase în casa lui socru-său îl scutise pe bunicu-meu de munca grădinii, spre deplina satisfacţie a tuturora. Dar şi-a lui Tatapetre, care se putea ocupa mai îndeaproape de gromovnic, unde probabil îi rezerva lui ginere-său un loc mai în faţă. Nea Ionică aprecia munca fizică, dar şi damigenuţa de trei litri, care-l însoţea mai mereu la praşilă sau la săpat, unde se găsea departe de ochii Malicăi.

16. Duminici estivale, la umbra nucului bătrîn

Duminicile, pe la cinci, se înfiinţau neamurile. În vizită.

Mai întîi sosea nea Niculae Jimbla, fratele lui bunicu-meu, pentru ca, peste cîteva clipe, să apară şi ţaţa Mariţa, nevastă-sa, tîrînd cu dînsa un colac de covrigei uscaţi.

— Bine-ai venit, măi frate Culiţă! – îl întîmpina Tatapetre, sărutîndu-l pe amîndoi obrajii.

— Ce-ntîrziaşi atîta, şi ce te mai cărași și cu uscăturile ăstea? – o lua la rost Maca-Maia pe cumnată-sa. Crezi că n-avem de nici unele, să vă primim şi noi ca lumea?…

Nea Niculae Jimbla, mititel şi uscăţiv, tîrşind un picior, deoarece totdeauna îl supărau bătăturile, arăta ca un popă de ţară cu părul lui alb şi pletos, niciodată tuns. Privind blînd cu albastrul ochilor săi la Maca-Maia, o săruta pe frunte, aşa cum proceda şi cu toţi ceilalţi membri ai familiei noastre, și-i cerea iertare:

— Nu te mînia, bre Caterino, că ţi-am adus şi-o jimblă caldă!

După care scotocea prin servieta care nu-l părăsea mai nicicînd, lua din ea o pîine rumenă şi aburindă, şi i-o înmîna bunică-mii, neuitînd s-adauge:

— E de șase lei, Caterino! Dă-mi banii, c-adinenea o luai de la cuptor…

Ţaţa Mariţa, femeie joasă şi bondoacă, grăsană ca un poloboc de ţuică, din cele teșite și borţoşele, intervenea arţăgoasă:

— Se poa’, măi Culiţă?… Lasă-i-o şi tu cu cinci, că-s neamurile noastre bune… Dacă te-ar auzi Anatolie, Leni şi Mioara, ar muri de rușine!… Ne faci de rîs, bre!…

— Ce vorbeşti? – se mînia brusc nea Niculae. Vas’că, Anatolie, că-i fugit de-acas’, Mioara c-a schimbat trei bărbaţi, iar Leni că s-a dus la Bucureşti, de s-a ajuns artistă la șantan, înseamnă că nu ne-au făcut de rîsu’ lumii? Ai?… Tronc, Mariţo, c-o ziseşi!…

Noroc că-şi făcea apariţia tanti Raliţa, sora cea mică a nevesti-sii, faţă de care nea Niculae nutrea o pasiune ascunsă, pe vremea aceea mătușă-mea fiind, de-o rară frumuseţe, şi fratele lui bunicu-meu era nevoit să-şi reducă din nervi.

Impozantă, trupeşă şi bine hrănită, pusă la punct ca o adevărată doamnă de oraş, tanti Raliţa o şi-ntreba pe Maca-Maia, încă mai înainte de-a intra bine pe portiţă:

— Puseşi de cafea, ţaţă Caterino? Că mor de-o ţigară! Şi fără băutura diavolului nu se poate trage în piept!…

Domnişoară permanentă, deoarece n-avea vreme de bărbaţi, spunea dînsa, atîta timp cît trebuia să citească zi şi noapte, biblioteca din casa ei de lîngă monument fiind o adevărată comoară fără preţ, mătuşă-mea nu mai aştepta răspunsul bunică-mii, ci se şi apuca să-şi aprindă eterna ei „Naţională”, ţigara pe care o fuma pe-atunci.

Cînd se ivea şi moş Apostol, un alt frate de-al lui Tatapetre, tanti Raliţa îl poftea imediat lîngă dînsa, sărutîndu-i mai întîi mîna.

Ultimii se înfăţişau Măgenii. Tanti Sorica, o maimuţică platinată, mişcîndu-se ca o fîşneaţă, mărunţică şi durdulie zdravăn, se adresa tuturor în franţuzeasca ei de pension inexistent la Piteşti:

— Bonsoar bun, monşericilor! Coman sa va? Sava bien, sau Sava Ion? – pentru ca apoi să chicotească vulgar, făcînd singură haz de tîmpeniile debitate.

Bietul Măgeanu tăcea mîlc, mirosind de la o poştă a hamuri şi curele, privea la nevastă-sa cîş, după care se adresa numai lui bunicu-meu:

— Om bea ceva, măi Petre? Că mă-nec de-atîta tăbăcit și putori!

Cînd rostea cuvîntul din urmă, arăta pe ascuns la nevastă-sa.

În grădinița mică, aflată față în față cu casa, dincolo de ogradă, sub nucul răcoros și des, se încingeau apoi niște taclale de pomină.

Tanti Raliţa îl provoca la table pe Tatapetre, care era un jucător de performanţă. Încă de la început stabileau cîte partide vor juca.

Cînd era vorba de table, bătrînul, pe care nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată beat, sau chiar măcar abţiguit, deşi mai totdeauna avea lîngă dînsul sticla cu trăscău de Mățău, sau alteori damigenuța lui nea Ionică Podășchină, plină cu Drăgășani rozaliu, arăta ca și cum abia atunci ar fi prins arţag. Ochii îi ardeau, vorbea tot timpul, glumea şi se văita, în funcţie de zar, despre care spunea că-i făcut ori din os de genunchi de lele, ori din mînuţa lui Dumnezeu.

Tatapetre se aprindea abia după primele trei partide. De aceea juca minimum nouă, unsprezece sau treisprezece, şi le prefera, ca partener de joc, doar pe cumnată-sa Raliţa şi pe tanti Malica.

Cînd se mai întîmpla (destul de rar, de altfel) să nu-i vină zarul aşteptat, îl vedeam pe bătrîn scăpărîndu-şi ochii albaştri, plesnindu-şi fruntea osoasă, de i se auzeau oasele țestei trosnind, după care exclama sinistru prevestitor:

— Băga-mi-aș o sîrmă-n nas!…

Iar dacă tanti Raliţa lua şi dînsa vreo linie sau două, Tatapetre devenea brusc ateu:

— Nu-i Dumnezeu pe lumea asta! Gata! Nu mă mai interesează! Nu se există, dom’le!… Să nu mai aud de el…

Însă la cîştigarea partidei, după ce anihila vijelios avantajul dobîndit de biata mătuşă-mea, pe care-o umilea cu două marţuri, unul după altul, sărea în sus de bucurie, ţopăind şi răcnind cît îl ţinea gura:

— Iacă, Raliţo, fato, că este… Dumnezeul lui de Dumnezeu!…

Chipul său ciolănos şi pergamentos, lucind de cîtă fericire se năpustise asupra sa, arăta nespus de întinerit, rumen, pulsînd de viaţă clocotitoare, ca şi cum sîngele i-ar fi năvălit în vene şi artere într-un zvîcnet sporit şi proaspăt.

Pe la partida a cincea, cînd începea să se detaşeze spectaculos, Tatapetre se autopremia, apelînd la fondul din sticla de sub masă.

— Bravo, dom' Petre! Meriţi să te cinsteşti, că eşti măreţ!… Raliţo, neică, n-am ce să-ţi fac… Păi, măi fată, ştii tu unde-am învăţat eu să dau cu osul?… În barieră, fa, la gara de mărfuri…

Cînd se terminau cele nouă, unsprezece sau treisprezece partide stabilite, o lua la rînd pe tanti Malica. De fapt, fiică-sa era mult mai tare decît dînsul, dar şi nenorocoasă.

— Tăticule, pe ce jucăm? – întreba tanti Malica. Dacă nu-i pe ceva, mai bine nu joc!…

— Fa, Malico, păi ai tu atîţia bani? – se mira hîtru Tatapetre.

— Pe bani nu joc – se răţoia Malica. Hai pe piftelele de diseară! Dacă o să cîştig eu, le faci matale… E bine?

— Chiar foarte bine! – se învoia Tatapetre, aprins la faţă şi nerăbdător să-i dea drumul la zar. Pentru c-ai să le găteşti tu, Malico, fără tăgadă… Numai să-mi respecţi reţeta, şi să le prăjeşti cu osînză şi la ceaunel. Dă-i cu zarul! Marele şi dubla începe!…

Între timp, musafirii aşteptau cafeluţele preparate de Maca-Maia.

Acesta era domeniul în care nimeni n-o întrecea pe bunică-mea. Prăjea boabele într-o tigaie cu mîner de lemn şi prevăzută c-un învîrtitor, pentru amestecat divinele grăunţe, să nu se ardă, apoi le măcina, încă fierbinţi, într-o rîşniţă de alamă, din cele aşa zise turceşti. Cafeaua rîşnită, caldă şi ea, era presărată cu grijă peste apa din ibricul de aramă, un vas de aproape doi litri. Apa trebuia să fie rece, şi-abia atunci adusă de la cişmea. Potrivea jarul în gura maşinii de gătit din bucătăria de vară, îl trăgea mai în faţă, şi înfunda ibricul pînă la jumătate între tăciuni. Cînd era gata să dea în foc, sălta ibricul şi mai adăuga cîteva linguriţe de năut, şi acela prăjit şi rîşnit proaspăt. Zahărul îl punea după ce culegea caimacul, pe care îl aşeza răbdulie pe fundul ceştilor din serviciul pentru musafiri.

Cînd sosea Maca-Maia cu cafelele, păşind încet, de parcă ar fi călcat pe coji de ouă, toată lumea aştepta cu răsuflarea tăiată să pună tava pe masă. Partida de table se întrerupea, conversaţiile încetau, deoarece urma ritualul oficiat de bunică-mea.

— Măgeanule, asta-i pentru sufleţelul matale, că-i amăruie, – începea să recite Maca-Maia, în vreme ce distribuia ceştile conform unui protocol numai de dînsa ştiut – Sorico, ţi-am făcut-o sirop, cum îţi place ţie, Raliţo, ia-o p-asta, că-i amară de tot, fără strop de zahăr, Apostole, Niculae, Mariţo, vouă vi le-am potrivit mai cu năut, iar ţie, Amelito (asta era Malica), numai naturelă, să fii mai iabroşă că prea te-ai anemiat de la un timp încoace… Ionică, Petre, luaţi-le pe-astea, că-s mai groase în zaţ… Bun! Staţi niţel, s-aduc şi romul, mai am cîteva sticle rămase de la faliment, că blegul de Petre n-a fost în stare să-şi izbăvească prăvălia…

Odată cu romul servea şi prăjiturile, nişte uscăţele şi minciunele, precum şi cafelele copiilor, că ne dădea şi nouă. Însă zeama pe care o sorbeam încîntaţi era probabil doar apă fierbinte trecută prin zaţul rămas pe fundul ibricului.

Familia şi musafirii îşi sorbeau cafeluţele fericiţi, fiecare încîntat de faptul că bunică-mea nu-i uitase gusturile şi tabieturile. De fapt, bătrîna, oaţă mare, fiersese cafeaua laolaltă, fără să ţină seamă de dozarea zahărului, mai mult sau mai puţin, sau adaosul de năut, cu sau fără.

Maca-Maia, cu degetul mic ridicat elegant, imaginîndu-şi că astfel arăta mai distins, îşi ducea ceaşca la buze alene, cu-o mişcare ondulatorie, de balet indian, şi sufla în caimac, să se-adune de-o parte. Apoi îşi declanşa recitalul:

— Ce ziceţi, drăguţilor, nu-i aşa că-i nemaipomenită! Petre, ia seama, şi nu mai suge ca din troacă!… De cîte ori nu ţi-a zis Lambe să te porţi ca un domn? Ştii, Sorico, băiatul a fost peţit de-o contesă, adică de agenţii ei, pe care i-a trimis la fiu-meu în mare secret, pentru că Lambe o să fie avansat căpitan, dacă nu chiar şi maior… E-atît de priceput, încît i-a lăsat pe toţi cei de la regiment cu gura căscată… De-aia-i stomatolog… Îi are în tratament şi pe generalii de la divizie… Că nu există dentist mai bun în tot Bucureştiul!…

În vreme ce Tatapetre pornea să privească oblu la bunică-mea, Maca-Maia îi dădea înainte:

— Ce-ţi mai face băiatul, Măgeanule?… L-ai scăpat?… I-am spus eu Soricăi, prea se vîntură Sandu pe la „Berbec”, în piaţa mare, benchetuind noapte de noapte cu toate paceaurile… Auzi, dom’le, să-ţi fure banii din casă şi să-i toace cu nenorocita aia de Moţica, pe care-a dat-o şi mă-sa afară din casă, zvîrlindu-i catrafusele-n drum… Eu mi-am ţinut băieţii în frîu, Măgeanule, că i-am dat pe toţi la-nvăţătură, de i-am făcut tobă de carte… S-a aranjat fiecare pe la căşile lor, şi dacă or să aibă noroc, şi Tilică şi Lambe, oameni îi fac… Să văz eu ce-i cu contesa, că poate-i rostuiesc şi lui Tilică vreo franţuzoaică… Aţi auzit că-n toamnă pleacă la Paris?… E deştept foc, Tilică al meu, vorbeşte franţuzeşte mai dihai ca o freilain! Cred că se face actor, că-i un comic ce nu s-a mai văzut…

— Rahat! – îl auzirăm deodată mormăind pe bunicu-meu.

— Exact! – îl aprobă Maca-Maia. Facem pe noi de-atîta rîs, cînd se-apucă să ne istorisească snoavele lui… Nu-i Paşte sau Crăciun pe care să nu le petrecem mai zdravăn ca la circul din bîlci… Talent mare, nu glumă… Vrea să-şi încerce norocul la cinematograful Pateu, cel mai mare proprietar de filme din Franţa… Are şi recomandaţii… Dar voi ce-aţi învîrtit cu Anatolie al vostru, Mariţico?… Ei, ţaţo, ţaţo, de cîte ori nu ţi-am zis să fii cu ochii pe el… Uită-te la Eftimie al nostru, acuma vor să-l pună director la bancă! E drept că, tot el, sărăcuţul, e şi casier, şi femeie de serviciu, dar prestijul contează…

Tatapetre, nemaiputînd îndura inepţiile debitate de Maca-Maia, se ridică în picioare, cu sticla de trăscău în mînă, şi începea să răcnească la bunică-mea:

— Mai ţine-ţi fleoanca, fa Caterino, că-ţi fărm capu’! Şi slăbeşte-ne cu tîmpeniile astea cu băieţii… Hai că-i bine, s-apuc şi ziua aia, cînd să-l văz pe Tilică saltimbanc la cinematograf! Ferească Dumnezeu! Iar pe contesa lu’ Lambe ştii ce fac?… Uite-aşa!… Un vasisdoi cît toate zilele! Lasă-i pe oamenii ăştia în pace… Ce-ai cu copiii lor?… Crezi c-ai noştri-s mai breji?…

Apoi, potolindu-se brusc, deoarece o vedea pe Maca-Maia că-şi pleacă fruntea şi se apucă să ronţăie la minciunele, de găta tot ce era în farfurie în mai puţin de două minute, o invita pe tanti Raliţa:

— Ia mai povesteşte-le tu, Raliţico neică, băieţilor ce-ai păţit cînd ai fost la băi de mare, tomite în Monticarlu…

Băieţii, adică eu şi Mircea (că Micuşor încă nu se născuse), abia aşteptam clipa aceea minunată, cînd tanti Raliţa avea să-şi nareze, pentru a nu ştiu cîta oară, aventurile ei de pe Coasta de Azur.

Mătuşă-mea, care susţinea că umblase prin toată lumea, şi care era tare citită, arătînd la data aceea splendid, ca o doamnă de mare lux, privea la asistenţă c-un licăr ascuns în ochi şi întreba:

— Vă interesează?… Dacă nu, mai bine apucaţi-vă de table şi de taclale!…

Nea Niculae Jimbla, care mistuia anevoie în dînsul dragostea nemărturisită faţă de sora mai tînără a nevesti-sii, îi lua mîna şi i-o săruta prelung:

— Raliţico dragă, se poa'?… Eu-s în stare să te-ascult şi pînă mîne-n zori, numai să te văz şi să te-auz povestind… Dă-i drum', Raliţico scumpo!

Ţaţa Mariţa, uitîndu-se strîmb la bărbatu-său, îi mai reducea din elan:

— Măi Culiţă, dară de ce-adormi pe tine, cînd m-apuc şi eu să-ţi zic de una, de alta?… De ce?… Cînd sună cefereul de nouă, tu te şi vîri în pat. Păi treabă-i asta?… Ia vorbeşte, Raliţo, nu mai zăbovi, că-s şi eu curioasă s-auz cum te-ai dat în stambă pe-acolo!… Cică la Montecarlu s-adună putorile din lumea-ntreagă!… Hai, vorbeşte!

Tanti Raliţa, trecînd peste opiniile soră-sii, demara lent, mai mult pentru a ne face plăcere nouă, nepoţilor:

— Păi, cred să fi fost după război, poate prin '22, poate prin '23, în orice caz după ce mi-am ridicat casa de la monument, şi-mi mai rămăsese ceva din moştenirea lăsată de tăticu, fie-i ţărîna uşoară, cînd mi-am zis: „Ce-ar fi să trăiesc şi eu ca o cucoană, şi să mă duc la băi pe Coasta de Azur?!”… Tînără eram, bănişori aveam, ce-mi mai trebuia?… Am plecat de la Constanţa, cu cel mai mare transatlantic din ţară, ceva cam în felul „Titanic”-ului, ăla care se scufundase cu cîţiva ani mai înainte, de cînta o lume-ntreagă numai „Căpitanul Roberto, tîr, tîr…”, dansînd şi plîngînd pe-aripile unui vals de neuitat…

— Tanti Raliţo, – interveneam eu inoportun, cîntă-ne, zău aşa, valsul cu „Titanic”-ul… Niciodată nu ni l-ai spus pînă la sfîrşit… Ia-o de la: „Uite, uite bamporul cum piere!…”

— Al, băieţelule, atîta îl ştiu şi eu! Nu vrei s-asculţi ce-a fost mai departe, cînd am debarcat după o săptămînă la Montecarlo, pe malurile Mediteranei?… Dacă nu te-nteresează, tac!…

— Ba nu, să nu taci, ferească Dumnezeu! – mă pisiceam eu.

— Ei bine, în seara aceea am tras la cel mai lux hotel a-ntîia, unde mi s-a rezervat un apartament întreg, cu dormitor şi salon, baie şi privată englezească… Eram atît de frumoasă pe-atunci, încît s-a prezentat numaidecît la mine chiar directorul stabilimentului. După ce m-a ochit înmărmurit, mi-a zis bîlbîindu-se: „Madmazel, o să vă ţinem o săptămînă pe gratis, numai să binevoiţi a servi de reclamă firmei noastre! Sînteţi o floare, sînteţi un crin, sînteţi parfumul cel mai fin!… Ce mai, mi-aţi rupt gura!…” Ce-am zis atunci în sinea mea? „Dacă-i bal, păi bal să fie!”… Şi-am comandat imediat, cît ai zice peşte: „Monşer directeur, bate palma şi se face!… Să vină cît mai degrabă, la mine-n odaie, coaforul stabilimentului, cu două manichiuriste, una pentru mîini şi alta pentru picioare!…” Ce credeţi!… Peste cinci minute au năvălit în apartamentul meu coafeuzul, manichiuristele, başca o cosmeticiană, una din farfuzele ălea care-ţi înmoaie pieile obrajilor, ungîndu-te cu toate alifiile şi pomezile…

— Păi ce ţi-am zis eu, Raliţo! – sări ţaţa Mariţa. Putori, una şi una… Cum să iasă altmintrelea din izînă?…

— Da de unde, ţaţo, – o lămurea mătuşă-mea, fără să-şi piardă firea, că mai întîi m-au vîrît în baie… Dar ce baie! Cu lapte de iapă şi de măgăriţă… Apoi m-au suit într-un fotel special, unde-am stat tolănită pînă mi-au pus părul pe moaţe şi mi-au făcut manichiurile, şi sus şi jos… La urmă, farfuza cu alifiile mi-a aşternut pe faţă un strat gros de untură de cocos… Cînd m-au terminat, aveam o piele atît de netedă, rumenă şi fragedă, încît ai fi zis că-s piersică… Directorul, care venise să inspecteze cum merg lucrurile, a rămas damblagit. Şi, fără să mai stea mult pe gînduri, mi-a spus pe franţuzeşte, că stătea prost cu româneasca noastră: „Madmazel, mamma mia, eşti omul meu!… Ia milionul ăsta de franci, şi joacă-l la cazinoul nostru!”…

— Ca să-i îmbii pe tonţii de-acolo, să-şi piarză leuştenii! – o completă Sorica Măgeanu, cu buzele umede de lăcomie.

— Şi-ai primit banii? – îşi manifestă dezaprobarea ţaţa Mariţa. De la un bărbat străin?…

— Daa!… Ca să vezi şi să nu crezi!… Vorba Soricăi, să-ţi rămînă gura buşbee, că ea le mai rupe pe franţuzeşte… Iar cînd am intrat în salonul cel mare al cazinoului, şeful crupierilor m-a întîmpinat cu-o cupă de şampanie. Pesemne fusese anunţat mai din vreme de directeur… Lumea de-acolo, o lume de artişti, ambasadori şi prim-miniştri, m-a

aplaudat minute în şir. Însă eu nu mi-am pierdut cumpătul. M-am dus drept la ruletă, şi-am mizat o sută de mii de franci pe numărul 32… Nu ştiu ce mi-o fi venit, dar aşa mi se năzărise mie, că bate la cîştig tocmai 32… Şi-aşa a şi fost. Cînd am plecat, după miezul nopţii, purtam în geantă vreo zece milioane de frănculeţi…

— Ce spui, soro!?— exclamă stupefiată Sorica Măgeanu. Şi unde-s banii!…

— Ai răbdare, ţăţico!… La hotel mă aştepta directorul stabilimentului, care m-a invitat la restaurant, pe banii lui, se-nţelege. La masă au mai luat parte o mulţime de bărbaţi, care mai de care mai ţanţoş şi fercheş… Un lord englez, un baron neamţ şi cinci duci, marchiji şi conţi franţuji… Le luasem maul, asta e! Se-ndrăgostiseră lulea de mine. Dimineaţa, pe la douăsprezece, cînd m-am trezit şi-am coborît să-mi beau şvarţul, mă aşteptau în faţa hotelului cinci maşini, cu şoferi în uniforme de amirali. Mi le făcuseră cadou, cu oameni cu tot, cei care petrecuseră la masa mea. Îi lăsasem ţuţ, cînd văzuseră cît sînt în stare să beau şi să mănînc!…

— Şi ce-ai servit, tanti Raliţo? – mă interesez eu urgent.

Eram copil pe-atunci, dar ce-i o mîncărică bună tot ştiam, întrucît învăţasem de la Tatapetre, Malica şi Maca-Maia.

— Ei, Al, băieţelule! Păi, ce n-am servit!… Icre negre, apoi din cele de Manciuria, fazani, homari, prepeliţe la cuptor, şalău cu sos remulad, un soi de maioneză cu muştar, iepure împănat cu usturoi şi mirodenii, trompă de elefant rasol, frecată cu sos de piper, antilopă la grătar… Dar asta-i altă poveste!… Cînd am văzut maşinile, mi-am făcut numaidecît o socoteală, şi mi-am dat seama că numai lefurile şoferilor şi benzina aveau să mă lase săracă lipită pămîntului… Aşa că le-am refuzat… Lordul s-a supărat foc, şi-a ameninţat că se va sinucide! I-am spus verde-n faţă: „Ete, fleoşc!”. Şi încă pe englezeşte. Asta l-a lăsat paf. Peste o săptămînă am plecat, tot aşa cum am venit, însă fără un sfanţ în buzunar. Noroc că mi-a plătit biletul de înapoiere directorul hotelului. Însă cu trenul. Pierdusem toţi francii la ruletă, la baccara şi la poker… Ehei, ce viaţă am dus eu acolo!…

Înmărmuriţi, am rămas tăcuţi cîteva minute bune, să mistuim intens fantastica aventură a mătuşă-mii. Nea Niculae Jimbla, cu lacrimi în ochi, fără să se mai teamă de ţaţa Mariţa, începu să cînte în gura mare:

— „Cînd eram pe Ialomiţa, mă iubeam cu ţaţa Miţa!…”

Deşi nu prea pricepeam unde voia să bată el cu ţaţa Miţa, ne-am înduioşat şi noi de inima lui albastră, şi-am pornit să cîntăm cu toţii în cor celebra melodie folclorică, însă pe textul compus de nea Niculae.

17. Neamuri şi prieteni, ţopîrlani şi mocofani…

Abia peste ani, cînd tanti Raliţa avea să-şi vîndă casa de lîngă monument şi să se mute la Bucureşti, abia atunci îmi era dat să aflu că, pînă la data aceea, mătuşă-mea nu părăsise niciodată Piteştiul. Singurul care ştia totul era Tatapetre, care se distra enorm pe socoteala neamurilor lui ahtiate de avere, de trai pe vătrai, de viaţa fandosită a celor care-l apucaseră pe Dumnezeu de picior.

De altfel, n-ar fi fost exclus ca poveştile mătuşă-mii Raliţa, căci mai avea şi altele, de acelaşi calibru, să fi fost ticluite împreună cu bunicul. Tatapetre, care ştia prea bine ce zace în capetele lui Maca-Maia şi Soricăi Măgeanu, probabil că se considera răzbunat pe deplin cînd înregistra satisfacţia slinoasă ce se aşternea pe chipul nevesti-sii şi-al tîrgoveţei.

Sorica Măgeanu, femeie răzbătătoare şi hapsînă, o mînă de om, reprezenta chinul de fiecare zi al bietului Măgeanu. Nenorocitul, zăcînd cîte douăsprezece ceasuri plecat deasupra caprei la care îşi lucra hamurile şi căpestrele, cînd venea şi el la casa lui, să-şi primească merindea cuvenită, se pomenea trimis de tanti Sorica la piaţa mare, după cumpărăturile necesare. Cînd se lăsa seara, piaţa era pe sfîrşite, iar preţurile mult mai scăzute. Abia pe la zece noaptea ajungea curelarul acasă. În loc de-o vorbă bună, Sorica îl trimetea la bucătărie, să-şi pună singur la încălzit fiertura, deoarece dînsa bătea, cărţile pînă-n zori, fiind o pokeristă mai mult decît pătimaşă.

De altminteri, nici despre tanti Sorica n-aş fi putut spune că era o delăsătoare şi puturoasă. Ba dimpotrivă, casa pe care şi-o construiseră Măgenii, tocmai pe cuşma străzii Exerciţiului, o hurdubaie cît toate zilele, cu odăi multe şi încăpătoare, se datora şi osîrdiei dînsei. Pe la

zece dimineaţa, cînd se trezea după îndelungatele partide de poker, se înfiinţa la prăvălia lui bărbatu-său, începea să răcnească la ucenici şi la lucrători, îndemnîndu-i să termine cît mai grabnic harnaşamentele comandate de sătenii din preajma Piteştiului. Ţinea o contabilitate perfectă, deoarece era şi ştiutoare de carte, spre deosebire de nea Măgeanu care abia ştia să se iscălească, şi-n fiecare zi îşi trecea în catastif banii încasaţi, cheltuielile făcute cu cumpărarea de material, lefurile oamenilor pe care-i avea în atelier.

Numai pierderile la poker nu le trecea nicăieri.

Aşa s-a întîmplat că, peste ani, bietul Măgeanu a trebuit să se declare în stare de faliment. Vînzîndu-şi prăvălia lui Stavăr, lucrătorul cel mai bun din atelier, şi care – pare-se – se cam încurcase cu tanti Sorica, acesta s-a dovedit de-o cumsecădenie neobişnuită, deoarece l-a angajat pe Măgeanu ca maistru, cu leafă zdravănă şi participare la beneficii.

Pe Sorica a lăsat-o în casa ei, de pe Exerciţiului, şi-a întrerupt orice legătură cu ea. Iar pe fostul patron, pe nea Măgeanu, l-a sfătuit să-şi interneze nevasta la balamuc. Ceea ce, spre stupefacţia neamurilor, Măgeanu a şi făcut-o.

Cînd a externat-o, după un timp, de la spitalul de specialitate, tanti Sorica albise complet, tremura uşor din cap, şi-şi cam pierdea direcţia de mers, luînd-o mai totdeauna spre dreapta. Mai tîrziu s-a însănătoşit oarecum, deoarece, uneori, mergea şi-n marşarier…

Amintindu-mi de fantasticele povestiri ale mătuşă-mii Raliţa, stau şi mă gîndesc că stilul în care le relata, bagajul lexic, totul era ticluit din vreme, nu numai pentru bucuria noastră, a nepoţilor, ci şi pentru a-şi bate joc de bîrfitoarele ei de cumnate şi surori. Era mult prea deşteaptă şi citită, pentru a se coborî la nivelul unor însăilări de romanţuri populare.

Poseda însă şi-o deosebită gingăşie sufletească. Ţinea într-un chip aparte la moş Apostol, fratele mai mare şi mai amărît al bunicului meu. Niciodată nu l-am auzit pe moş Apostol scoţînd vreo vorbă la reuniunile familiei. Tanti Raliţa, deşi nu era dînsa gazdă, îl îmbia grijulie la cafele, la prăjiturele, iar mai tîrziu, la cină, ţinea să-i pună în farfurie cele mai prezentabile piftele, şi să-i umple întruna paharul cu vin.

Moş Apostol venea adeseori pe la noi, la casa părinţilor. Se înfăţişa cu toporul sub braţ, dis-de-dimineaţă, şi-aştepta în pragul bucătăriei, pînă se trezea taică-meu, fără să zică nimic.

Tata, cînd îl vedea, ieşea prin uşa din faţă, numai să nu dea ochii cu el, deşi îi era unchi bun. Însă totdeauna avea grijă să nu uite a-i comunica maică-mii că n-ar fi rău dacă moş Apostol s-ar apuca de spartul lemnelor care ne sosiseră de la depozit, cu camionul lui Bucea.

Probabil că moş Apostol ştia ceva despre livrarea combustibilului. Ceea ce nu era deloc exclus, de vreme ce trăia în gazdă la Bucea, care-l ţinea mai mult din milă, organizîndu-i un culcuş mizerabil în grajdul cailor.

Cînd termina treaba, mătura curtea şi trotuarul din faţa casei cu tîrnul. Atunci maică-mea îl striga din bucătărie:

— Haide înăuntru, moş Apostole, să te-ncălzeşti cu-o farfurie de ciorbă! Ajunge atîta osteneală… Să mai schimbăm şi noi o vorbă, să-mi mai spui ce-ai aflat despre Angelica…

Atît de rar grăia moş Apostol, încît multă vreme am crezut că-i mut din născare. Însă, mai tîrziu, aveam să aflu că Angelica fugise c-un şofer în Ungaria, la puţin timp după terminarea războiului. Din clipa aceea, bătrînul se închisese în sine, aproape refuzînd să mai vorbească.

Fiică-sa, orfană de mamă, că de-aia o luase razna, se înapoiase după vreo zece ani, tîrînd doi copii după dînsa. Dar nu căutase adăpost la taică-său, ci se stabilise la Bucureşti, şi-şi găsise o slujbă de croitoreasă la un cămin de invalizi, unde i se oferise casă şi masă. De-acolo îi scria mereu lui moş Apostol, s-o ierte şi s-o lase să vină cu nepoţii, să-şi cunoască şi ei bunicul. Bătrînul nu-i răspundea niciodată. Şi nu numai din pricină că nu ştia carte.

Cînd se auzea strigat, moş Apostol păşea în bucătărie timid, o săruta pe maică-mea pe amîndoi obrajii, pe mine mă lua în braţe, mă aşeza pe genunchii săi şi, în vreme ce-şi sorbea fiertura, privea în gol ca şi cum nimeni n-ar fi fost de faţă. Iar despre Angelica nu pomenea nimic, de parcă nici n-ar fi auzit ce-l rugase maică-mea.

La reuniunile de familie, de sub nucul din grădina mică, moş Apostol tăcea mîlc, sorbindu-şi tacticos cafeaua. Apoi, la cină, cînd Malica întindea faţa de masă pentru ospătarea musafirilor, aducînd muntele de „piftele” şi tingirea plină cu barabule prăjite la ceaun, spre imensa satisfacţie a lui nea Ionică Podăşchină, care conversase

îndelung cu damigenuţa de Drăgăşani, moş Apostol se trăgea mai lîngă Tatapetre, fără să-i spună vreo vorbă.

Bunicu-meu, privindu-l cu ochi scăldaţi în lacrimi, îi umplea farfuria cu cartofi şi piftele, şi-l invita să ciocnească cu dînsul. Apoi, renunţînd să participe la desfătarea generala, începea o conversaţie din cele mai ciudate cu frate-său.

Întrucît moş Apostol nu se învrednicea să-i răspundă la întrebări, Tatapetre se aventura în cea mai aberantă operaţie posibilă. Vorbea în şoaptă, uneori chiar la urechea lui frate-său, în numele amîndurora. Partitura dînsului o interpreta cu voce ceva mai tare, încît mai prindeam şi eu cîte ceva, iar răspunsurile lui moş Apostol le dădea tot el, însă într-un susur abia auzit. Pateticul situaţiei friza grotescul. Însă eram copil, şi nu-mi puteam da seama de jocul lui bunicu-meu.

În orice caz, cînd Tatapetre îşi termina recitalul, moş Apostol parcă încerca să zîmbească. Cu pielea obrajilor niţel îmbujorată, şi din pricina vinului, dar şi-a confidenţelor întreprinse de dînsul prin gura lui Tatapetre, la un moment dat îl vedeam ciufulindu-şi claia de păr alb de pe creştet. Se scărpina îndelung, ca şi cum ar fi stat la îndoială, dacă să-şi dea drumul la gură, sau să tacă în continuare. Însă îşi revenea din emoţie, îl săruta pe bunicu-meu pe frunte, fiind şi mai mare decît dînsul, şi-şi lua rămas bun de la adunare, înclinîndu-şi puţin capul. Numai pe copii îi lua în braţe, şi-i strîngea de le trosneau oasele.

Tatapetre îl petrecea doar din ochi. Îşi mai turna un pahar de Drăgăşani, slobozind o înjurătură blajină:

— Cristosul ei de viaţă!… Paceaura dracului!…

Apoi, constatînd lichidarea combustibilului din recipient, se adresa lui ginere-său:

— Măi Ionică, nu cobori tu pînă-n beci, să mai scoţi nişte rozaliu? Că-l cam băurăm!… Culiţă, Măgeanule, spuneţi, bre, mai beţi au ba?…

Întrebarea era mai mult formală, deoarece şi nea Niculae Jimbla şi nea Măgeanu trăgeau ţeapăn, însă fără să se-mbete vreodată.

Mătăhălos cum era, nea Ionică mai căzuse pe scara beciului, de chirăise tanti Malica un ceas întreg. De data asta însă, sări o treaptă ceva mai smucit, motiv pentru care zăbovi mai mult pe podeaua pivniţei. Cînd se duseră după dînsul, şi Tatapetre şi nea Măgeanu, îl găsiseră odihnindu-se, cu spatele sprijinit de butoiul cel mare, şi adăpîndu-se direct de la cana. Văzînd că-i rost să scape de gura nevestelor, rămăseseră şi dînşii acolo.

Abia într-un tîrziu își aduse aminte nea Niculae că-i stătea paharul gol, iar cei plecaţi să umple damigeana uitaseră să se mai întoarcă.

Plecă după dînşii, și-i găsi antrenaţi într-un mini-chiolhan suplimentar, în afara programului, mîncînd cîrnaţi uscaţi, din cei pe care Tatapetre și-i ascunsese după butoaie, şi bînd de mama focului, pasîndu-și damigenuţa de la unul la altul. Nea Niculae primi și el o bucată de cîrnat, şi se ciuci lîngă Tatapetre.

În jur de miezul nopţii, femeile, care se întinseseră la vorbă, îşi dădură seama că pălăvrăgeau doar în fata copiilor, bărbaţii fiind lipsă la apel.

— Mamiţico să ştii că i s-a întîmplat ceva lui Ionică – porni să ragă tanti Malica.

— Amelito, nu te speria, mai bine fugi la cămară și adu-mi oţetul aromatic, că mă îngrijesc eu de Ionică! – o linişte a Maca-Maia.

De fapt, tanti Malica îi aducea o sticluţă cu amoniac, folosit de bunică-mea pentru trezirea la realitate a ginerelui.

Cînd Maca-Maia se apropia de gura beciului şi striga: „Petre, ieşi afară că viu la tine!”, nea Ionică apărea primul şi, fără să scoată o vorbă, lua sticluţa din mîna soacră-sii și-o ducea imediat la nas. Apoi pornea să cînte cu glas răgușit, probabil din pricina arsurii amoniacului: „Trandafir de la Moldova, te-aş iubi dar nu ştiu vorba…”.

Altminteri, nea Ionică Podăşchină era pîinea lui Dumnezeu. Lipsea el cam mult de-acasă, cu deplasările pe la unităţile cooperaţiei agricole din judeţ, dar cînd se întorcea, cu obrajii arşi de soare şi îmbujoraţi de vinurile cinstite pe-acolo, se apuca numaidecît de treburile casei.

În cele trei sau patru zile, care i se acordau pentru scrierea rapoartelor, prăşea grădina, bătea prunii, culegea roşiile şi ardeii, aranja la murat castraveţii de vară, apoi pe cei de toamnă, tăia varza pentru pus la butoi, după reţeta sa adusă din Moldova, cu hrean mult, frunze de vişin şi porumb boabe, de puteai să-i bei moarea fără nici un necaz.

Pe seară, cînd mai găta cu muncile agro-alimentare, îl lua pe Micuşor în braţe, iar pe noi, nepoţii, lîngă dînsul, şi ne ducea la plimbare taman în fundul grădinii, acolo unde-şi avea coliba cu uneltele de grădinărie. Toamna tîrziu, nopţile şi le petrecea în colibă, împreună cu Tatapetre, pentru a păzi strugurii. Dar tot acolo îşi păstra

şi celebra damigenuţă cu rozaliu, pe care o ţinea ascunsă sub paie, să stea la răcoare.

Cînd ne aducea la culcare, după ce mîncam şi ne vîram în patul lui Tatapetre, o auzeam pe tanti Malica din odaia ei de la drum, unde se găsea pianul şi unde dormea cu nea Ionică:

— Bine, bre, frumos îţi şade? N-ai nevastă, n-ai culcuş? Nu ţi-e dor şi ţie să-ţi cînt ceva?… Ionică, Ionică, mi-ai mîncat tinereţile… Ia spune-mi tu mie, cu cine-ţi petreci nopţile, pe-acolo, pe unde-mi umbli în judeţ? Ai? Că de nu, sparg pianul ăsta, cîntîndu-ţi prohodul!… Sau îţi place mai mult Şopăn, ăla cu marşul funebru…

Nea Ionică Podăşchină avea bunul obicei să nu-i răspundă.

Tatapetre, care-şi închipuia că dormim, mormăia înfundat, în vreme ce răsfoia ceaslovul cu slujbele lunii respective:

— Bate-i, Doamne, pe cei nesătui de cicăleală… Sfarmă-le dinţii din gură, s-ajungă să-şi molfăiască vorbele, şi să nu ne mai umfle nouă capul!… Amin!…

De multe ori, abandonînd ceaslovul, Tatapetre umbla pe la catastifele în care-şi scria pe îndelete „gromovnicul”. Cînd se crăpa de ziuă şi mă trezeam să mă duc la olică, îl zăream pe Tatapetre la gura sobei, muindu-şi în gură vîrful creionului, un creion din cele chimice, care-i învineţea buzele, şi scriind rînd după rînd pe filele liniate ale registrelor scăpate de la falimentul băcăniei.

Avea două. La fel de groase şi mari. Abia le putea duce, atunci cînd mă ruga să i le urc în podul magaziei. Pentru că-n timpul zilei, ascunzîndu-se de gura bunică-mii, se refugia tocmai în fundul podului, unde-şi nota mai departe însemnările din gromovnic.

— Măi zgîmboi, deie domnul să-mi termin eu gromovnicul ăsta, că abia atunci am să pot muri în tihnă… – îmi spunea Tatapetre.

— Ce-i aia gromovnic? – încercam eu să-l trag de limbă, deoarece ne mai spusese şi-n alte dăţi, dar mereu altceva.

— Greu de spus, Andi, dragule! Nădăjduiesc să fie o carte pentru şapte vieţi, s-aveţi şi voi de unde şti ce-a fost pe lumea asta, cînd încă nu vă născuserăţi… Dar nu numai atît! Tare aş vrea să cunoaşteţi din cartea mea şi cine au fost moşii şi neamurile voastre, să aflaţi printre ce oameni am trăit, ce-au făcut, şi bine şi rău, să ştiţi şi voi cum să vă purtaţi în viaţă… Şi n-ar strica, zău aşa, să izbutesc a scrie şi despre

cum văz eu c-ar trebui să fie viaţa viitoare de pe acest pămînt… Aşa cum este orînduită acuma, mai bine lipsă…

Bineînţeles, nu pricepeam nimic. Chit că mă mai uitam şi eu prin paginile uriaşe ale registrelor, cînd Tatapetre se culca la soare, pe rogojina de strîns prunele, şi încercam să-i descifrez bucoavnele. Tatapetre scria într-un chip cu totul neobişnuit pentru mine, care la şcoală învăţam un alfabet altul decît cel pe care-l utiliza bunicul. Dînsul folosea şi unele litere necunoscute, despre care abia mai tîrziu aveam să aflu că aparţinuseră unei scrieri de tranziţie, care îmbina cirilicele cu latinele.

La vîrsta aceea, era însă normal să renunţ la încercările mele de-a descifra tainele gromovnicului, şi mai degrabă să hoinăresc creanga, bătînd uliţele din preajmă, în căutarea unor tovarăşi de joacă.

18. Gromovnicul

Gig Mironescu, aprinzîndu-şi a nu ştiu cîta ţigară, priveşte la mine ca la a noua minune a lumii. Apoi mai soarbe niţel din zaţul cafelei de pe fundul ceştii, şi mă întreabă tulburat:

— Meştere Conan, cum de-ai lăsat să zacă necercetate registrele bătrînului? Nu-ţi dai seama ce comoară îţi destina bunicu-tău?… Unde-s acuma catastifele gromovnicului?…

Cu privirea înceţoşată de pulberea amintirilor, încerc să-i răspund:

— Prea multe întrebări deodată, Bileţelule! Ţi-am mai spus că, pe vremea aceea, la altceva îmi fugeau gîndurile. Am uitat de gromovnicul lui Tatapetre, ca şi cum nici n-ar fi existat, însă pe bătrîn nu l-am putut uita… De unde să fi bănuit eu, pe-atunci, valoarea catastifelor? După moartea bunicului am plecat din Piteşti, fără să mă gîndesc la lucrurile lăsate de el… La casa bunicilor au rămas să trăiască mai departe Maca-Maia, tanti Malica, nea Ionică Podăşchină şi văru-meu Micuşor. Deşi am mai fost pe-acolo, după război, prin 1945, după ce murise şi taică-meu, am avut alte treburi, în legătură cu lichidarea brumei de lucruri lăsate de răposatul… Şi totuşi, dacă-mi pun la contribuţie celulele

însărcinate cu ţinerea de minte, parcă am mai auzit pomenindu-se de gromovnicul lui Tatapetre… Însă să-mi dai şi cinci cartuşe de „Kent”, şi tot nu ţi-aş putea spune cu ce prilej… Unde-or fi rămas registrele? Că două erau… Unde-or fi ajuns? Întreabă-mă să-ţi răspund, că tot nu ştiu…

Bileţel se bate lejer cu palma peste frunte, şi-mi comunică urgent rezultatul:

— Hai, că-ţi spun eu, prozatorule de romane enigmistice!… Păi e clar, ca bună-ziua: la Bazil Avaru!

— Tronc Mariţo, c-o ziseşi, vorba lui Tatapetre! Imaginează-ţi că şi mie mi-ar fi dat prin cap să avansez o asemenea supoziţie. Dar e „tîrliu”, bădie Bileţel… Principalul ar fi să aflu cum de-au ajuns ditamai cărţoaiele pe mîna lui Avaru, pe ce cale, şi, mai ales, cine o fi acest prozator, pînă acum necunoscut. Asta-i chestiunea, cum zicea şi Hamlet… A fi, sau a nu fi! Dar ce?…

În vreme ce ne cufundam amîndoi în gîndurile noastre, porneşte să zbîrnîie soneria din hol. Dar atît de neaşteptat şi prelung, încît îmi scapă bunătate de „Kent” în zaţul din ceaşcă.

Mă reped grăbit spre intrare. Mai mult ca sigur e tanti Raliţa. Dacă judec după insistenţa cu care nu-şi mai retrage degetul de pe buton, precum mai făcuse şi-n alte dăţi, de rămăsese cu degetul înfipt în lăcaşul dispozitivului, şi fusesem nevoit să i-l scot cu şurubelniţa, nu poate fi altcineva.

Bileţel mai apucă să-mi strige din urmă:

— Măiestrică, fii atent, nu deschide mai înainte de-a-l identifica pe nebun!Că zdravăn nu este, după cum sună…

Degeaba. Apucasem să dau uşa de perete. În prag stătea tanti Raliţa, privind la mine lejer furioasă. Spre surprinderea mea, nu-i mai rămăsese arătătorul în gaura butonului. În schimb, îşi ţinea degetul spre mine, arătîndu-mi întreaga montură a soneriei prinsă de el. Numai firele care-o legau de perete o mai împiedicau pe mătuşă-mea să dea buzna în casă.

— Dom’le Al nu-i uman ce se-ntîmplă! – declamă tanti Raliţa, în timp ce tăiam sîrmele cu foarfeca de unghii a neveste-mii. După ce că nu răspunzi la telefon, unde te-am sunat din sfert în sfert de oră, începînd de pe la cinci de dimineaţă, şi-am mai şi reclamat la deranjamente, mai mă faceţi şi nebună! Crezi că n-am auzit?… Oi fi eu cam tare de ureche, dar numai de una, şi nimeni nu ştie care? Care m-

aţi făcut dementă, tu sau domnul Mironescu?… Ca să ştiu cu cine am de-a face!

Dar Bileţel, poet de felul său, după cum se ştie, îşi cere nişte scuze atît de mieroase şi suprasaturate de politeţuri, încît mătuşă-mii îi trece urgent supărarea.

— Dom’le Gig, vezi-ţi de treabă! Ce, crezi că pun la inimă toate tîmpeniile pe care le debitează ticniţii?… Dacă vrei să-mi dovedeşti că mă iubeşti, fierbe nişte cafea şi dă-mi să mănînc ceva, că nepotu-meu va trebui să se ocupe de „Trabant”, să facă rost de niscaiva benzină… Doar ştiţi că l-am lăsat aici, cu rezervorul gol…

Bineînţeles, nu accept propunerea mătuşă-mii. O liniştesc, anunţînd-o că „Sfîntul” (vecinul meu de la etaj) este acasă, şi că, precis, trebuie să aibă canistrele pline. Aşa că trec la munca de jos, adică la bucătărie, deşi sînt mort de curiozitate să aflu ce găsise tanti Raliţa printre catrafusele lui Tatapetre. Dar şi mort de foame… De fapt, cînd privesc la ceasul care stătuse, observ că era şi vremea să prînzim. Tot povestindu-i lui Gig despre Tatapetre, pierdusem din vedere că timpul mai şi trece.

Peste un sfert de oră, nu mai mult, stăm în jurul biroului meu, care mai servise drept masă de sufragerie.

În timp ce gustăm din sumarul prînz, încropit la mare repezeală, aşteptăm ca tanti Raliţa să povestească. Însă mătuşă-mea, femeie cu nervi din oţel inoxidabil, are bunul obicei să nu vorbească în vreme ce mănîncă.

Preparasem nişte castraveţi cu usturoi şi iaurt deasupra, cîteva roşii umplute cu telemea şi brînză de vaci, vreo şase ardei graşi, din soiul „uriaş de California” (trei la kil) tăvăliţi niţel în tigaie, în cîteva grame de unt proaspăt, şi pe care îi stropisem cu puţin oţet de mere frecat cu mujdei, iar ca desert o lubeniţă cît roata mea de la „Bombiţă”, pîrîind asurzitor, de coaptă ce era.

Chinuiţi de suferinţele aşteptării, ne zbatem, cu abnegaţie, şi eu şi Bileţel, să le venim de hac celor de mai sus, pentru ca tanti Raliţa să-şi depene cît mai degrabă rezultatele cercetării.

— Ei, dragă tanti Raliţo, le-ai găsit? – o întreb eu cu moartea în suflet, dîrdîind de curiozitate.

— Nu spun nimic, pînă nu-mi beau cafeaua! – mă anunţă dînsa scoţîndu-şi din geanta cît o sacoşă de piaţă două pachete de mărăşeşti. Unde-i zeama?…

Preocupat de prepararea prînzului, uitasem de cafea.

Dar, zburînd ca o rachetă sol-sol, alerg imediat la reşou, fierb urgent un termos de cafea „morbidabilă”, şi-n cinci minute sosesc îndărăt la masa de taină.

— Mai vrei ceva, tanti Raliţo? – mă răţoiesc eu la mătuşă-mea.

— Să taci, că mi-ai umflat capul, Al, băieţelule! Asta vreau!

— Eu tac, dar vorbeşte odată! Le-ai găsit?

— Le-am!… – anunţă triumfătoare tanti Raliţa.

— Unde-s? – izbucnesc eu frenetic.

— Acasă! Dar numai cartoanele catastifelor… – continuă mătuşă-mea. Copertele, pricepi?…

— Pricep, că n-oi fi tont din naştere!…

— Şi dacă ai evoluat ulterior!? – mă ia peste picior tanti Raliţa. Hai să lăsăm glumele, că situaţia-i cotoioasă rău, fraţilor!… N-am mai cotrobăit prin pod, de cînd nu mai ţin minte. Pesemne de cînd am cărat lucrurile lui bunică-tu, pe care maică-ta mare intenţiona să le arunce la gunoi… Numai aşa m-am procopsit cu ditamai mormanul de hîrţoage, colecţii vechi de reviste, romane în fascicole, registre de la falimentul băcăniei, haine rupte şi flendurite, cărţi de dinaintea războiului de la ’913, mă rog, tot ce-şi grămădise bietul Petre în magazie şi-n podul acesteia… Cred c-am încărcat atuncea aproape o jumătate de camion! Cel mai rău este că n-am ştiut nimic despre gromovnic. Catastifele, laolaltă cu celelalte registre ale fostei băcănii, le-am zvîrlit unele peste altele, fără să mă uit vreodată prin ele. Îl auzisem pe neica Petre pălăvrăgind de nenumărate ori despre gromovnicul la care scria, dar nu-l luasem niciodată în serios. Şi nici măcar nu-mi manifestasem vreodată curiozitatea să-l văd cum arată. Credeam că-şi trece însemnările, ca tot omul, în vreun caiet oareşcare, şi nicidecum în registrele băcăniei. Însă mă bate gîndul, acum cînd mă frămîntă serios misterul gromovnicului, ca nu cumva filele acestuia să fi fost rupte mai înainte de a-i fi cărat la mine acasă numai copertele. Ca să vedeţi cîte probleme mi se agită în cap. Zău, dacă nu-mi vine să declanşez o anchetă pe cont propriu… Mai ales acum, cînd am descoperit şi-o filă din gromovnic!

— Şi-abia acu’ ne spui asta? – exclamă indignat Bileţel, desfăcînd un nou pachet din cartuşul său de „Kent”-uri. Păi bine, coană Raliţo, faci o asemenea descoperire epocală, şi taci mîlc, fără să ne spui o vorbuliţă măcar?… Nu mai înţeleg nimic din ce se întîmplă cu matale…

— Măi copii, aveţi dreptate, – continuă mătuşă-mea, descoperirea este epocală, aşa cum susţine şi dom' Bileţel, şi cred chiar că dezvăluie un lucru extraordinar de important…

— Spune-ne odată, nu ne mai fierbe! – aproape că ţip eu.

— Să nu te răţoieşti la mine, Al, băieţelule, că-ţi ard una de te betegesc pe toată viaţa!… Fila pe care am găsit-o, lipită de ultima copertă a unuia din registre, şi pe care sta scris, cu litere de tipar, „UNU", nu conţine decît cîteva rînduri, şi trebuie să reprezinte, cel puţin asta-i părerea mea, încheierea primei părţi a gromovnicului… Ia uitaţi-vă şi voi!…

Tanti Raliţa răscoleşte prin geantă, mai scoate vreo cîteva pachete de mărăşeşti, apoi descoperă şi fila căutată pe care mi-o înmînează.

Cuprins de emoţie, recunosc imediat scrisul bătrînului.

Apoi descifrăm cu toţii:

„ân aiastă clipă fârşesc ântâia parte a poveşti vieţi miele, pe mulţi âi am âncondeit dupa cum se şi cuvini şi am spusu numai adeverul despre ei fie că erau mişei fie că erau omini de trabă, dar şi mai grău va să âmi fie cu povestea pe mai diparte a paţanilor miele pentru că omini se au făcut şi mai răi decât fiarele, rezbelul a răscolit drojdile din adâncul sufletelor iar jivinile se au ântarâtat, de aia voiu piti ceialaltă parte a gromovnicului în ceasul al doişpelea când va purcede să bată fârşitul dintâi".

Ne privim interzişi.

— Despre care război o fi pomenind Tatapetre, tanti Raliţo! – întreb eu căzut pe gînduri.

— Dumnezeul lui să-l ştie, că a trăit patru! – declară mătuşă-mea.

— Şi n-ai impresia că bătrînul delira, atunci cînd scria că va ascunde gromovnicul în ceasul al doisprezecelea? Că doar n-o fi inventat dînsul onirismul, şi încă în proză!… – îmi continui eu seria de întrebări. Cel care a smuls filele registrului, cum de n-a observat că-i lipsea ultima pagină?… Dacă Bazil Avaru ar fi ştiut că există şi-o a doua parte a vieţii lui Tatapetre, nu s-ar fi încumetat să publice „Tare ca piatra", adică un roman fără sfîrşit…

Bileţel are însă serioase îndoieli asupra magistralului meu raţionament, deoarece mă contrazice vehement:

— Eşti in eroare, dom'le detectiv! Este foarte posibil ca prozatorul dumitale să nu fi avut habar că mai rămăsese o filă din primul registru al gromovnicului, care anunţa ascunderea părţii a doua. Însă nimic nu

ne îndrituieşte să credem că Avaru s-a mulţumit numai cu un început de poveste… Nu-i deloc exclus ca Avaru să fi descoperit şi partea a doua, deşi fusese pitită de bătrîn, şi s-o aibă acum în posesia sa, pregătindu-se să-şi continue romanul cu un al doilea volum!

După ce-şi aprinde ţigara, Gig Mironescu mai emană o idee:

— Pentru că prozatorul confecţionat de Pompilică Negreţu, fără doar şi poate, trebuie să fie un bun cunoscut de-al lui bunicu-tău… Mai multe argumente pledează în favoarea aserţiunilor mele… În primul rînd, faptul că a fost capabil să completeze, cu elemente proprii, atmosfera cronicii de familie însăilate de Tatapetre al dumitale… Dacă n-ar fi trăit în acelaşi mediu, nu i-ar fi reuşit pasienţa. În al doilea rînd, numai unui individ din preajma bătrînului i-ar fi putut trece prin cap să-i fure însemnările de viaţă. Auzise precis vorbindu-se despre ele, şi poate chiar de la bunicu-tău…

— Hai, că-i bună! – exclam eu neîncrezător.

— Bineînţeles că-i bună – se îngâmfă Bileţel. Aici trebuie căutat! Cu atît mai mult cu cît scîrba s-a pitit în dosul unui pseudonim! Sau, nici asta nu-i imposibil, s-ar putea să-şi fi schimbat numele în modul cel mai legal cu putinţă, conform tuturor dispoziţiilor în vigoare… Este?…

O fi Bileţel poet, şi încă mare, dar uneori gîndeşte coerent. Aşa că-i răspund, cu felicitări:

— Este! Bravo!… Nu eşti deloc prost, dragule! N-aş fi zis în viaţa mea, că poţi fi atît de perspicace…

— Mersi! – îmi răspunde cu glas dat la tocilă Gig, zîmbindu-mi aleatoriu. Eu aş fi zis!…

19. Măsuri, şi greutăţi

Aflîndu-ne înaintea unei probleme de asemenea anvergură, cu atîtea nenumărate necunoscute, conchid că-i cazul să transmit indicaţiile cuvenite.

— Dragă tanti Raliţo, deoarece va trebui să mă ocup personal de enigma personajului Bazil Avaru, am o mare rugăminte! Preia matale

misiunea cea mai dificilă. Şi anume, găsirea oricăror altor urme ale gromovnicului. Mai ales că, şi sînt convins de ceea ce afirm, printre hîrţoagele din podul de pe Vergului trebuie să mai fi rămas vreo filă scăpată de la dezastru… Şi, culmea, s-ar putea ca, tot în pod, să dai şi peste ceasul ăla, al doisprezecelea, despre care, de altfel, nici nu ştim ce reprezintă. Îţi dai seama ce sarcină extraordinară ţi se trasează?…

— Dar bineînţeles! – mă aprobă încîntată tanti Raliţa.

— Atunci, draga mea detectivă, şi încă de primă mînă, ca să nu zic de excepţie, dă-i drumu', pe cai! – exclam şi eu, la fel de încîntat.

Ba, poate, şi mai încîntat. În chipul acesta scăpam de obositoarea prezenţă a năstruşnicei mele mătuşi, dar şi de brambureala pe care, mai totdeauna, reuşea, cu brio, s-o declanşeze.

Însă îmi făcusem iluzii. Pentru că tanti Raliţa are unele probleme.

— Pe cai, pe cai, dar pe ce fel de cai? – mă interoghează dînsa.

— Metaforici! – o las eu cu gura căscată.

— Am şi dintr-ăia, şi încă destui, dar caii „Trabant"-ului meu consumă benzină… Ziceai că-mi faci plinul, şi că vorbeşti cu Sfîntul acela de la etaj! – se explicitează mătuşă-mea.

Avea dreptate. Pomenisem despre vecinul Mihăiţă. Dar nu fusesem deloc inspirat.

Cu ajutorul lui Bileţel, izbutesc să-l trezesc din somn pe „Sfînt". Lucrase de noapte. Gig sună la uşă, iar eu bat darabana la geamul de la bucătărie, utilizînd prăjina de rufe. După primul gemuleţ făcut ţăndări, „Sfîntul" se arată la fereastră, mestecînd printre dinţi nişte alţi sfinţi, mult mai concreţi. Cînd mă vede, şi încă însoţit de tanti Raliţa, care-mi servise de pîrghie la agitarea prăjinii, şi pe care o cunoaşte prea bine, purtîndu-i şi-o caldă simpatie, prima mişcare pe care-o face, la modul inconştient, este să fugă. Îşi revine însă, şi-mi explică de ce nu răspunsese la soneria manipulată de Gig. Era defectă, şi nu de acum, ci de peste două săptămîni, de cînd o folosise tanti Raliţa, şi-i plecase cu montura pe deget.

La rugăminţile mele multiple, manuale şi sonore, acceptă să ne furnizeze combustibilul necesar. Mă roagă doar să-l aşteptăm cîteva minute, pînă-şi ia ceva pe el.

Peste o jumătate de ceas, Mihăiţă coboară în pijama, cu ochii cîrpiţi de somn. Asistat de Gig, tanti Raliţa şi personalitatea subsemnatului, reuşeşte să tragă la o canistră, dintr-un butoieş de plastic, circa 10 litri

de CO 90. Peste aceştia mai turnăm şi nişte ulei ars, că altul nu poseda, dar pe care-l extragem dintr-o gazorniţă, în care, cîndva, se păstraseră nişte resturi de detergent de la spălatul rufelor. După ce amestecăm bine imposibila combinaţie, cu făcăleţul de mămăligă al bulgăroaicei de nevastă-mea, sîntem plini de entuziasm, de benzină cu ulei şi arome uşor identificabile. Nu numai noi, ci şi hainele.

În orice caz, dacă n-am fi fost ajutaţi, şi încă remarcabil, de „Sfîntul”, maşina mătuşă-mii n-ar fi pornit în vecii vecilor amin. Pentru că uleiul ars, plus detergentul, atîta cît se mai găsise, intraseră într-o relaţie suspectă cu benzina.

Motorul nu voia să facă aprinderea. Cu nici un preţ. Abia după ce Mihăiţă a mai turnat în carburatorul „Trabant”-ului nişte neofalină, abia atunci s-a realizat aprinderea. Şi la propriu, şi la figurat.

Maşina mătuşă-mii a pornit ca din puşcă, trăsnet, însă în flăcări. Noroc că le-a văzut Bileţel şi, fiind şi inginer auto, le-a stins imediat, vărsînd peste „Trabant”-ul dînsei, de culoare alb-murdar, conţinutul unei găleţi în care ar fi trebuit să se găsească apă. Deşi a curmat incendierea maşinii, aproape instantaneu, lichidul cu nebănuite proprietăţi ignifuge s-a dovedit apoi a fi şi-un excelent dizolvant al maselor plastice.

Pînă s-o vedem pe mătuşa-mea, la volan, indiferentă şi satisfăcută, pierind la orizont, am mai apucat să asistăm şi la dispariţia unor parcele apreciabile de la capota din faţă a maşinii. Noroc să lichidul nu lucra omogen. Altminteri ar fi rămas din caroseria „Trabant”-ului numai elementele metalice. Şi încă şi acelea fără mare viitor, întrucît nu se prea există metal la „Trabant”!

V. BĂTRÎNUL, LA ALŢI PARAMETRI

20. Bîrlogul (încă secret) al invizibilului Bazil Avaru

Cred că începuse să însereze, în minutul fericit cînd terminasem totul cu bine. Pentru că ecarisarea noastră se desfăşurase în condiţii demne de „Infernul” lui Dante.

Mai întîi se oprise apa, în vreme ce Bileţel se afla în baie cu săpunul pe el. Apoi se defectase duşul, care debitase la început apă rece ca gheaţa, de parcă l-ar fi conectat diavolul direct la frigider, pentru ca imediat să ţîşnească, cu aburi şi împroşcături, cea fierbinte. L-am liniştit numaidecît pe poet, comunicîndu-i că în curînd totul va intra în normal, deoarece chiar săptămîna trecută mi se verificase instalaţia de către băieţii de la cooperativa de lîngă noi.

După ce Gig a părăsit camera de baie, arătînd destul de bizar, cu jumătate de faţă ca un parizer alterat, iar cealaltă vînătă, însă ca un krakauer, mi-a venit şi mie rîndul.

Spre bucuria mea (în primele minute), n-am păţit absolut nimic. Abia după ce-am dat drumul la apă, am realizat că duşul nu mai funcţiona deloc. Din bucătărie, unde îşi îmbrăca hainele în vreme ce punea de cafea, ca să facă plinul la termos, Bileţel mi-a strigat să nu mă impacientez, deoarece reparase chiar el defecţiunea omisă la revizie de specialiştii mei. Doar era inginer.

Aşa că m-am spălat cu apă rece. În exclusivitate. De la chiuvetă. Asta după ce-am încercat să racordez furtunul de la maşina de spălat „Alba Lux 3” la bateria cazanului. Care baterie, însă, s-a desprins inexplicabil din montură, şi-a permis scurgerea întregii cantităţi de apă clocotindă din cazan. Peste picioarele mele, aflate în cadă.

Cînd am ieşit din baie, păşind atent, pe vîrful picioarelor, din pricina băşicilor ivite în tălpi, Bileţel a zîmbit straniu. Chiar m-a întrebat, dacă nu cumva am luat şi ceva lecţii de balet, dînsul apreciind într-un chip deosebit poantele pe care le executam graţios, cu precădere pe buricul degetelor (de la picioare, bineînţeles).

Gig, cu termosul în mînă, continua să mă privească interzis. Cînd m-am prăbuşit istovit pe fotoliu, abia atunci a îndrăznit să revină:

— Ce-i cu matale, măiestrică, îţi vine a zburda? Tocmai acuma te-apuci de năzdrăvănii, cînd ne-aşteaptă atîtea probleme, şi încă extrem de importante?… Ce-i facem în seara asta, mergem la „Casa scriitorilor" să mîncăm ceva, ori ne descurcăm pe plan local?

— Uite, care-i situaţia, Bileţel dragă! N-o să ne descurcăm, ci ai să te descurci. Cu forţe proprii… Deci, apucă-te şi încropeşte o gustărică uşoară… Vezi ce-i prin cămară şi frigider, însă cît mai dietetic posibil!… Pînă atunci, am să-l caut pe Visică Ţuluca la telefon, să aflu dacă a dat de Pompilică şi ce se mai aude cu dispariţia lui Bazil Avaru… E bine?…

În timp ce poetul piere la orizont, în direcţia bucătăriei, mă reped la telefon şi formez numărul lui Ţuluca.

Peste vreo douăzeci de minute, cînd Gig Mironescu apare în birou, cu o tavă imensă, pe care se aflau propunerile sale pentru cină, isprăvisem şi eu de discutat cu Visică.

Probabil că arătam atît de răvăşit la faţă, încît Bileţel era să scape tava din mînă. Bine că-şi revine la timp. Altminteri rămîneam flămînzi.

— Ce se-ntîmplă, dom'le? – exclamă Gig. Azi nu te comporţi deloc normal, de nici un fel, de nici o culoare! Mi-ai dănţuit, m-ai lăsat fără apă în baie, şi-acuma te-apuci să-mi interpretezi roluri din filme de groază… Dacă te-ai vedea, ai zice şi singur că semeni cu Frankenstein, şi încă jucat de Boris Karloff! Ce-ai păţit?… Nu te mai ajută coţofana?…

N-are nici un rost să păstrez pentru mine cele aflate.

— Bigigel dragă, pardon, Gibiţel, ba nu, Mironescule!… Iartă-mă că-ţi încurc numele, dar sînt atît de stresat, încît nu mai ştiu ce vorbesc, zău aşa! Dom'le, lucrurile se-ncurcă! Am aflat ultimele veşti de la Ţuluca… Senzaţionale!

— A murit Pompilică?… A-ntins-o Bazil Avaru în Deltă?… – mă interoghează strîns Gig.

— Mai rău! – îi declar eu cu glas tremurînd. Pompiliu Negreţu trăieşte, şi încă bine… Iar pe prozatorul necunoscut l-a găsit tot el…

— Nu se poate! – își exprimă Bileţel nedumerirea, dar și insatisfacţia. Și unde pierise Negreţu, de alerga Visică după el cu limba scoasă?

— Nicăieri! Asta-i culmea… Dar își vizitase un prieten de la miliţie, care activează la sectorul de „intervenţii", și zăbovise la acesta, pînă ce se dăduse de urma lui Bazil Avaru… Unde crezi că-i cazat scriitorul nostru, și ce bănuiești că manevrează?…

— La vreun spital, în gips, așteptînd să i se trepaneze craniul! – își dă cu părerea Gig Mironescu.

— Ești în eroare, ca să mă exprim cu-o formulare ce-ţi stă în obișnuinţă, dragul meu, – încep să-l informez mai pe larg pe poet. Bazil Avaru s-a refugiat la o casă de creaţie, aparţinînd Uniunii Scriitorilor. Însă nu se știe care, deoarece în privinţa asta Pompilică păstrează un secret desăvîrșit. Lucrează la continuarea romanului „Tare ca piatra"… Cel puţin așa l-a anunţat Negreţu pe Visică Ţuluca!

Cînd își recapătă uzul raţiunii și-al graiului, Gig explodează:

— Nemaipomenit, nemaiauzit, nemaivăzut, nemai… Atunci înseamnă că se află în posesia părţii a doua a lu' gromovnicu! Precis!

— Așa mi-am imaginat și eu! – îngăim abia auzit. Deci, după ce ne vom mai reveni, gustînd ceva, știm ce-avem de făcut… Să găsim locul unde se-ascunde protejatul lui Pompilică, să aflăm cine este în realitate, să cunoaștem motivele care l-au determinat să absenteze de la lansarea romanului, să-l identificăm pe autorul scrisorii aceleia bizare, sau, eventual, să ne străduim a-i decoda textul, subtextul și pretextul…

— Stop! Mai bine să ne prindem niţel sufletele, și după aceea purcedem la examinarea amănunţită a sarcinilor care ne așteaptă. Adică, mai precis, care te așteaptă. Eu, fiind în concediu, am o sumedenie de tolomaci la meditaţie, și neapărat trebuie să-i conving a intra la facultate, eliberîndu-i de jegul ce le-a întunecat mintea… Voi participa de la distanţă la magistrala anchetă ce-ţi stă în faţă, dacă vei binevoi să mă ţii la curent…

Spre surprinderea mea, constat că inginerul meu de poet posedă aptitudini excepţionale în materie de artă culinară.

În castronul pe care nevastă-mea îl utilizează la terciuirea scrobelii pentru rufe, un vas nu tocmai arătos, dar voluminos, Bileţel preparase o salată formidabilă, cum nu mai pomenisem. Negăsind materie primă pentru o salată de roșii, se rezumase numai la ceapă. Așa am bănuit la

început, pînă nu apucasem să gust. O tăiase atît de fin, de parcă o măsurase cu şublerul micrometric, încît nici n-o simţeai în gură. În afară de ceapă, mai adăugase cîţiva căţei de usturoi, pătrunjel şi mărar din belşug, frunze de ţelină şi de leuştean, scăldînd totul într-o baie de ulei amestecat cu oţet, bine echilibrată.

Mi se pare suspect un singur lucru. Şi anume, de unde-o fi făcut rost de uleiul pe care-l utilizase. Pentru că, deocamdată, nu posedam în casă decît ulei de soia, care-mi place nespus, poate datorită şi nuanţei sale stacojii. În schimb, cel utilizat de Bileţel, părea supra-rafinat, ba chiar şi lipsit de culoare…

— Unde-şi ascunsese nevastă-mea sticla cu ulei de măsline, măi Gig? Mie nu mi-l lasă la îndemînă… Zice că-i prea bogat în grăsimi nesaturate…

— Idei preconcepute, meştere! Ce-oi fi avînd cu biata coana Penke? – se minunează Gig. Sticla se găsea la vedere, pe raftul de sus!…

Rămîn cîteva clipe interzis. Apoi îl invit la salată pe Bileţel:

— Ia şi mănîncă, pentru că-i formidabilă! Serveşte, nu te jena…

Abia după ce inginerul de poet consumă peste jumătate din conţinutul castronului, îi dezvălui secretul sticlei de pe raft.

— Dragule, va trebui să ne ţinem bine! Ştii ce-ai pus în salată? Ulei de parafină! O fi el rafinat, dar este şi medicinal!… Laxativ de excepţie şi de milioane!…

Gig nu demoralizează, ci-şi mai ia cîteva linguri din castron, afirmîndu-mi:

— Excelent! Puţin îmi pasă de proprietăţile sale speciale… Principalul este că astîmpără foamea… Restul nu mai contează! După mine, potopul!…

Nu mai apuc să-i spun „ferească Dumnezeu!”, căci descopăr partea a doua a cinei propuse de Gig Mironescu: telemea frecată cu mujdei şi ardei pisat, diluată cu iaurt. Are geniu băiatul, pentru că, deşi mi-e cerul gurii în flăcări, o mănînc cu poftă şi entuziasm.

Încă flămînd, decid că-i cazul să intrăm serios în fondul problemei. Sorb încet din cafeaua fiartă de Gig (mediocră, dar n-am ce-i face) şi aprind un „Kent”, tot din rezerva lui Mironescu.

— Ce părere ai, poete, cu ce încep! îl consult eu pe Bileţel?

Satisfăcut de succesul cinei, inginerul zîmbeşte insidios şi-mi răspunde:

— Ai să rîzi, măiestrică, dar părerea mea-i c-ar fi bine să demarezi pe dos, adică invers decît crezi că-i normal… Să fiu mai explicit. De vreme ce-ai aflat că Bazil Avaru s-a refugiat la o casă de creaţie, pe care însă Negreţu o ştie, şi pe care ai tot timpul s-o depistezi prin investigaţii ulterioare, aş zice că mult mai important ar fi să cugeţi la bunicul tău, forţîndu-ţi memoria, pentru a recompune nu numai figura bătrînului, cu toate detaliile de rigoare, dar şi ambianţa în care trăia. Ţi-am mai spus: cine-a furat gromovnicul, neapărat trebuie să fi fost cineva din preajma casei bunicilor tăi… Încearcă să-ţi aminteşti, fă un efort, cine vă erau vecinii, prietenii casei, eventual chiar și neamurile, mă rog, persoanele apte de-a recurge la asemenea faptă. Figura bătrînului este posibil să ţi se mai fi estompat în memorie, dar povestindu-mi şi alte elemente din biografia lui Tatapetre al tău, s-ar putea să răsară noi secvenţe, noi trăsături, poate şi noi oameni, din cei care s-au vînturat pe lîngă voi, adică pe lîngă bătrîn, în perioada cînd îţi petreceai vacanţele la el… Nu-i o idee? Ce zici?…

Ce să mai zic? O fi Gig inginer și poet, dar îi bubuie mintea!

— Fii bun şi mai toarnă-mi o cafea, dragă Bileţel! Pe undeva, s-ar putea să ai deplină dreptate. Însă îmi pare rău că n-ai să mă întovărăşeşti în anchetă. Păcat! Ai fi avut de învăţat!… Pot să-ţi mai iau o ţigară?

— Dar te rog, eşti invitatul meu! – mă pofteşte Bileţel întinzîndu-mi pachetul.

Dînd urmare sfatului lui Gig, observ că-mi vin în minte o sumedenie de imagini pe care le credeam de mult și pentru totdeauna scufundate în negura timpului. Și nu numai imagini, ci și probleme care, pe-atunci, cînd trăiam în preajma bătrînului, nu mă preocupaseră cîtuși de puţin.

— Dragă Gig, – îi recunosc eu lui Bileţel, sînt uimit de capacitatea de uitare a omului… Ce haini putem fi, dacă sîntem în stare să pitim în cutele mîrşave, ba chiar şi trădătoare, ale memoriei o serie de evenimente la care am participat, dar pe care am preferat să nu le mai pomenim, odată cu dispariţia celor care le-au declanşat. Bunăoară, cum s-a întîmplat cu moartea lui Tatapetre!…

— Erai la dînsul, pe vremea aceea? – se miră Gig. Păi, nu mi-ai spus nimic despre asta…

— Răbdare! Am să-ţi spun. Dar mai tîrziu. Pentru că mă împresoară de pretutindeni alte elemente. Bunăoară ambianţa în care s-au desfăşurat ultimele zile ale lui bunicu-meu… Mai întîi grădina

bătrînului. Nu te mira, pentru că grădina, via şi livada lui Tatapetre au jucat un rol însemnat, abia acum mi-aduc aminte, în perioada aceea…

21. Gradina, via şi livada

Perioada la care mă refeream, şi despre care-i povesteam acum lui Gig, aparţinea verii lui 1944.

Pe la începutul lui august, fiind şi la o vîrstă mai critică (aveam pe-atunci vreo şaptesprezece ani), mă mutasem de-a binelea la Tatapetre, părăsindu-mi casa părintească. Ce-i drept, mă cam certasem cu bătrînii mei. Aceştia nu erau deloc de acord cu visurile mele literare. Pînă una alta, mă declarasem poet, şi-i anunţasem că mă las de şcoală şi plec la Bucureşti… să devin scriitor profesionist.

Tata, care peste puţin timp avea să treacă pe lumea cealaltă, cam prin ianuarie ’45, mă lăsase în boii mei, şi nu se împotrivise deciziei mele de-a mă stabili temporar la bunici, pînă la strămutarea definitivă în capitală. Era convins că bătrînul avea să intervină eficient în modificarea opţiunilor mele.

Bunicul se apropia cu paşi repezi de optzeci şi opt de ani. Era ţeapăn încă. Iar sticla cu trăscău de Măţău nu lipsea de lîngă dînsul. Ba chiar căpătase şi virtuţi tămăduitoare.

Întrucît nu se mai găseau ţîri, peştele lui preferat, asta de cînd începuse războiul, bătrînul îşi cumpăra de la piaţă scrumbii sărate pe care încerca să le trateze ca pe ţîri. Adică, de cele mai multe ori, le uita prin sertarele din magazia mare, acolo unde zăceau instalaţiile fostei băcănii, pînă se înverzeau. Nu culoarea scrumbiilor îl deranja pe Tatapetre, ci faptul că nu răspîndeau mirosul acela infernal, de ţap împuţit, care alunga lumea din preajmă. Dar mînca scrumbiile şi-n starea în care le găsea, fără să se teamă. Totuşi, pesemne că şi vîrsta avea un cuvînt de spus.

Odată, prin iulie, în toiul vipiei, se îndopase bine cu vreo patru scrumbii, verzi şi scofîlcite, şi se procopsise cu-o toxicoză alimentară clasa întîi.

— Moare Petre, oameni buni! Moare Petre, că nu l-a mai săturat Dumnezeu! – răcnea Maca-Maia prin ogradă, țipînd mai mult pentru vecini.

Nici tanti Malica nu se lăsa mai prejos, fiind tare miloasă de felul ei. Se apucase să-l fricţioneze pe Tatapetre cu oţet aromatic pe frunte, deşi pe dînsul îl dureau maţele.

— Tăticule! Să ne faci tu una ca asta, să te-apuci să mori tocmai astăzi, cînd avem de gătit pentru musafirii de la Bucureşti? Nu ţi-am spus că mîine vine Tilică şi Lambe?… Ce mă fac acu?

— Te duci în moaş-ta pe gheaţă, asta-ai să faci! – o lămuri bunicul.

Fără să le mai acorde vreo atenţie, Tatapetre cotrobăi prin şopru, își alese de-acolo o rogojină mai mare şi mai curată, şi-o întinse în mijlocul bătăturii, între spălătorie și magazia mare.

Apoi se despuie de hanţele de pe dînsul, rămînînd numai în izmene, după care se culcă cu burta în sus, să-i răscoacă soarele durerea din pîntece. Dar, totodată, nu se despărţi nici de sticla cu trăscău. Numai că-i spori doza de ardei pisat și sare. Pînă asfinţi soarele, bunicul nu se mai ridică. Însă, atunci cînd sticla nu mai avu nici urmă de lichid, iar dogoreala astrului pierise, Tatapetre se sculă vindecat de pe rogojină şi începu să strige în gura mare:

— Caterino! Malico! Ce mama dracului faceţi? Cînd aveţi de gînd să puneţi de masă? Mult vă mai cîcîiţi?… Mi-e foameee!…

Mai vîrtos ca niciodată, bunicul se îmbrăcă rapid, își umplu la loc sticla și păși viguros către bucătărie, să vadă ce-nvîrtesc acolo Maca-Maia şi fie-sa.

Pînă să-şi dea seama bunică-mea şi tanti Malica ce intenţii avea bătrînul, Tatapetre rase urgent vreo zece „piftele”, şi încă fără pîine. Apoi se retrase în grădina mică, de unde comandă:

— Malico, dacă nu-mi vii în cinci minute cu ciorba de fasole şi-o ceapă cît pumnul, să nu mai dai ochi cu mine! Ce, credeaţi c-o să vă fac pe plac şi-o să mor? Tronc, Mariţo, că n-o ghicirăţi!…

Cînd Tatapetre auzise despre nestrămutata mea hotărîre de-a mă face poet şi de-a pleca să trăiesc în capitală, nu-mi spusese decît atît:

— Fă-te, măi, tot ce-ţi pofteşte inima! Şi poiet, şi scriitor ca Domnia Sa Domnul Sadoveanu, sau făcător de piese de teatru, ca neamul ăla al nostru, de la Cîmpulung, care ticluieşte comedii de rîde lumea, mai dihai ca de Malec al meu…

Aici nu prea înţelegeam la ce se referă bunicu-meu, şi-l chestionam:

— Cine-i ăsta, Malec?

— Paiaţa de unchiu-tău, Tilică! Nu se scălămbăie el ca Malec, actiorul ăla de la domnul Şpringher?…

Domnul Şpringher era proprietarul cinematografului „Acvila”, iar Malec se dovedea a fi genialul Buster Keaton, pe care Tatapetre îl aprecia în chip deosebit. Tot aşa cum aprecia şi vizitele lui nea Tilică, om de-un haz natural rar întîlnit, care-l făcea să rîdă pe bătrîn pînă la lacrimi. Iar faptul că-l poreclise Malec, numele sub care era cunoscut la noi titanicul comediant, însemna că nea Tilică avea una din cele mai înalte cote în stima lui Tatapetre.

— Ascultă, măi zgîmboi, şi nu-mi mai lua vorba din gură, – continuase Tatapetre, fă-te ce vrei, dar ia aminte bine, mai întîi cată de vezi dacă se poate mînca o pîine după urma poeziei şi-a scrisului… Şi, în afară de asta, trebuie să-ţi încerci şi puterile… Ai tipărit vre-undeva ceva stihuri? Ţi-a dat cineva vreo para pe poiezelele tale? Dacă nu, atunci apucă-te şi citeşte, pînă ţi se întunecă mintea… Şi nu romanţuri cu marchizoaice şi cavaleri chiori, ci pe Domnia Sa Domnul Inimescu, că ăsta-i cel mai mare poiet al Românilor, de cînd s-au născut ei pe lumea asta mare… şi pe Domnul Cojbuc, şi pe Domnul Topriceanu, că-i de pe la noi, din Muscel… Mă, eu i-am citit pe toţi, şi m-am simţit mîndru şi tare, de mi s-a umflat inima-n piept şi m-am urcat noaptea pe acoperiş, să privesc mai ager la stele!… Vezi bine ce faci, c-altminteri faci pe tine… şi pute!

După memorabila şedinţă cu îndrumările lui bunicu-meu, care avusese loc pe la întîi de august, imediat după ce mă mutasem la dînsul, îmi petreceam toată ziua în fundul grădinii, tolănit pe-o rogojină, sub cireşul de lîngă gard, avînd lîngă mine cărţile recomandate. Şi-acuma posed în biblioteca mea, din Calea Moşilor, o ediţie Eminescu, datată 1892, şi care-i aparţinuse lui Tatapetre.

Grădina bunicului, aflătoare în continuarea curţii, acoperea o suprafaţă destul de mare. Mai lîngă casă, bătrînul, iar mai tîrziu nea Ionică Podăşchină, ţineau grădina de zarzavaturi şi legume. Şi nu-mi amintesc ca ai noştri să fi cumpărat vreodată de la piaţă pătlăgele, vinete sau varză dulce, de vară. Şi nici crastaveţi, cum le zicea Tatapetre, şi nici de vreunele. Iar mai la mijloc, la fereală de hoţi, era şi-un petic de vie, vreo două sute şi ceva de fire. Numai riesling italian, muscat ottonel şi aligote. Deşi obţineau un vin formidabil, nici bunicu-

meu şi nici nea Ionică nu se prea dădeau în vînt după el. Preferau Drăgăşaniul. Din vinul casei beau numai la praznice şi la sărbători mari. Iar ceea ce rămînea, îl trăgeau la sticle, după patru ani, să zacă la învechit. Însă tot farmecul grădinii îl reprezenta livada. Nu era prea mare, dar vreo cincizeci de pomi pe rod tot avea. Meri bătrîni, cu trunchiul cît coşul sobei de pe casă, doi cireşi uriaşi, atît de înalţi, încît rămîneau mai totdeauna cu vîrfurile neculese, caişi, pruni, vişini, zarzări, peri, ba chiar şi-un smochin.

Cu cireşii circula şi-o legendă, pe care mi-o povestise tata, însă verificată de mine ca autentică, legendă, şi nimic mai mult.

Cică Tatapetre, în după-amiezile fierbinţi ale lui iulie, cînd pietroasele sfîrîiau de coapte ce erau, se culca la adăpostul unei căpiţe de fîn, aşteptînd să se ivească hoţii de fructe. Desigur, aceştia nu puteau fi decît copiii din mahala. Agili şi viguroşi, ca orice e verde şi tînăr, prichindeii se căţărau în cireşi şi zăboveau acolo pînă-şi umpleau pieptul cămăşilor. Cînd bunicul bănuia că-şi făcuseră plinul, alerga sub poala cireşilor şi striga la ei în gura mare:

— Coborîţi din pomii mei, cioflingarilor! Repede, că trag cu puşca!

Bineînţeles, singura armă a bătrînului nu putea fi decît gura lui spurcată, bălăcărindu-i pe hoţi ca pe-o albie de porci. Spunea tata că puştimea se ascundea prin frunzişul des şi întunecos al cireşilor, tot nădăjduind că bunicu-meu o să-şi ia odată şi odată valea. Însă Tatapetre avea o răbdare satanică. Iar cioflingarii, istoviţi de-atîta aşteptare, şi încă în nişte poziţii deloc comode, porneau, la un moment dat, să coboare unul după altul.

— Deşertaţi cireşile şi puneţi-le aici, în tîrnele astea! – le poruncea Tatapetre, dacă ar fi fost să mă iau după cele relatate de taică-meu.

Cînd isprăveau de cules cireşii ca lumea, de nu mai rămîneau decît vîrfurile, bunicu-meu îi zgornea acasă, însă după ce dăruia fiecăruia cîteva kile de pietroase.

Mai tîrziu, peste ani, am aflat care era realitatea. De la foştii copii din mahala.

Tatapetre chema puştimea la cules de cireşe, făgăduindu-i că va putea mînca la pietroase, pe cît îi va fi pofta. Mai mult chiar, o îmbia să-şi umple bine burţile, ştiind că, odată sătulă, se va lecui pentru mult timp de furtişaguri. Şi-aşa se şi întîmpla.

Chiar Burloi, unul din băieţii vecinei noastre, madam Chicheriţă, mi-a povestit, prăpădindu-se de rîs, cînd m-am întîlnit cu el, la „Carul cu

bere”, şi-avea mustaţă sub nas, că o noapte şi-o zi, după culesul pomilor lui Tatapetre, alergase de mama focului, de la pat în fundul curţii, pînă ce se prăbuşise istovit între perne, ruşinînd aşternuturile maică-sii.

Însă bunicu-meu le împărţea totdeauna, după ce umpleau tîrnele, cireşe pentru ai casei, cîte cinci lei şi-o cărţulie hazoasă, cu amintirile din copilărie ale Domniei Sale Domnului Ion Creangă, cum obişnuia să-i spună Tatapetre marelui scriitor al neamului.

Grădina trebuia considerată, dintr-un anumit punct de vedere, a doua casă a lui Tatapetre. Mai cu seamă între primele luni ale verii şi sfîrşitul lui octombrie. În perioada respectivă, bunicul îşi mai reducea din călătoriile sale gratuite, pe la fii şi cumetri, veri şi cumnaţi, nepoţi de-al doilea şi tot soiul de alte neamuri. Se ocupa de grădină, cu patimă şi sîrg, scoţînd din pămîntul ei binecuvîntat, pentru toţi ai casei, hrana cea de toate zilele.

Parcă-l auzeam, copil fiind, nu ştiu dacă aveam vreo patru-cinci ani, zbierînd prin curte, încă din zori:

— Caterinooo! Unde eşti, fir-ai să fii tu de încroşnată, unde-ţi sînt ochii? Vino să vezi ce mi-au făcut cîţele tale afurisite!… Praful s-a ales de răsadurile mele… S-au apucat să scurme tomite prin pătlăgele… Ce-o să mai mînci la vară?…

Mai tîrziu, după ce i-l adusese în casă Malicăi pe nea Ionică Podăşchină, agronom de profesie, o lăsase mai blînd cu praşilele, săpatul şi lucrările în verde. Nu pentru c-ar fi obosit de anii ce i se adunaseră în cîrcă, ci pentru că-şi consacra mai tot timpul, simţindu-şi probabil şi zilele pe sfîrşite, scrierii gromovnicului.

Grădina îl preocupa totuşi, deoarece se mai certa din cînd în cînd cu nea Ionică:

— Măi, gineri-meu, ce-mi făcuşi cu vinetele? Nu vezi că-s pline de gîndaci, mai dihai decît cartofii?… Fir-ar să fie ai dracului de gîndaci, că numai nemţii ăştia ai lui Şticler ni i-au adus în ţară… Înainte vreme, n-auzisem nicicînd de gîndacii de coroladu!

Însă, către sfîrşitul războiului, grădina intrase într-un vizibil declin. Gîndacii de Colorado foiau pretutindeni, peste tufele cartofilor, pe frunzele vinetelor, ba ajunseseră să împuieze şi vrejurile roşiilor. Pomii nu mai erau „tunşi”, crăcile uscate predominau, puricii verzi îi năpădiseră, iar cireşele puteau să putrezească în vecii vecilor, dacă nu

se încumetau să le culeagă, în virtutea unor vechi obiceiuri, copiii din vecini. Tatapetre nu le mai înmîna cei cinci lei, şi nici cărticele cu povestioare.

Se petrecea ceva. Şi nu-mi dădeam prea bine seama ce, deşi parcă mai observam şi eu cîte ceva.

— Malico, ce ţi-a mai scris Sile şi Lambe de pe front?

Serile, cînd Tatapetre nu ne mai culca cu el în pat, deoarece crescuserăm vlăjgani mari, în toată puterea cuvîntului, stăteam cu toţii în jurul mesei din bucătăria de vară, după ce sfîrşeam de cinat, şi-l ascultam pe bunicu-meu discutînd cu cei ai casei.

Maca-Maia, tanti Malica şi, uneori, şi nea Ionică, atunci cînd se întorcea din deplasările sale pe teren, mai zăboveau o bună bucată de vreme, să mai pălăvrăgească despre ultimele evenimente.

Bunică-mea şi cu tanti Malica sorbeau din cafeluţe, iar nea Ionică Podăşchină din damigenuţa lui cu Drăgăşani. Numai Tatapetre, consecvent, conversa din cînd în cînd cu sticla de trăscău. Noi, copiii, nefolosind nici cafea, dar nici alcooluri, ronţăiam mere timpurii, din cele căzute pe jos.

Tatapetre, încruntat, o tot îmboldea pe Maca-Maia:

— Ia zii, Caterino, mai ai veşti de la băieţi?

Nene Lambe şi unchiu' Sile, medici militari, se aflau pe front, undeva prin Crimeea.

— Am, Petre, am! – îngăima necăjită bunică-mea.

— Ce spui, dom'le! – se mira parcă Tatapetre. Şi ce fac? Înaintează, înaintează?…

— Stau, Petre, stau! – răspundea Maca-Maia.

— Stau pe dracu! Cum să steie, fa Caterino, dacă-i trag nemţii după ei? Ce, tu nu citeşti „Universul”?… Dacă vrei să ştii cum stau ai noştri, uită-te la morţii de la mica publicitate… Ăia, da, stau, şi încă bine, în pămînt! Ăilalţi fug, fa Caterino, fug de le scapără tălpile… Că ne-am vîrît în borş, mai mult decît trebuia… Ce cătarăm noi dincolo de cît ne era dreptul?… Nu-i aşa, Ionică?… Doamne, mai întîi de mi-aş vedea băieţii acasă, că pe urmă le-arăt eu lor! Şi mareşalului, şi lui Şticler!…

Tatapetre avea el ce-avea cu Antonescu, care cîndva comandase un regiment la Piteşti, şi-l cunoştea toată lumea, însă pe Hitler, de cînd îşi cazase cîteva unităţi la bariera Piteştiului, nu-l putea suferi deloc.

Nea Ionică Podăşchină, de la o vreme apelînd la Drăgăşani în exces, îşi vîra nasul în pahar şi tăcea îndelung, pînă ce Malica îşi ieşea din

pepeni şi trecea în odaia de la drum, unde-şi revărsa amarul pe clapele pianinei, cîntînd în neştire potpuriuri de muzică populara, cu precădere moldovenească.

Însă nea Ionică Podăşchină, insensibil la declaraţiile aluzive ale nevesti-sii, se afunda şi mai mult în zeama din damigeană. Şi, pînă ce nu-o golea, nu pleca la culcare.

Atmosfera din casă, în acea lună a lui august, era deosebit de încărcată. Băieţii – unchiu' Sile și nene Lambe – aşteptau să fie evacuaţi din Crimeea. Tatapetre, deşi nu se prea înţelegea cu dînșii, suferea nespus. Și nu numai din pricina primejdiei care-i pîndea copiii, ci și din cauza inexplicabilei comportări a ginerelui.

Se aflase, cine ştie pe ce canale informative, probabil de la nea Tilică, despre aventurile de la Bucureşti ale lui nea' Podăşchină. Acesta, de vreo cîteva ori, îl trezise pe cumnatu-său, în plină noapte, telefonîndu-i de prin diverse locante şi implorîndu-l să vină numaidecît, să-l scoată de-acolo. Nea Tilică îl găsea beat criţă, cu capul prăbușit pe masă, plîngînd cu sughiţuri, fără să spună motivul, și reţinut de chelneri în bodega, restaurantul sau birtul unde-l dovedea vinul, pentru că n-avea cu ce să plătească. Apoi, nea Ionică se apucase să ceară bani şi de la asociatul lui cumnatu-său, domnul Mihăilescu, care conducea librăria de pe Academiei, împreună cu unchiu-meu.

Pînă la urmă, Tatapetre fusese înştiinţat, iarăşi nu se ştie de către cine, și plecase urgent la Bucureşti, să plătească datoriile ginerelui. Dăduse peste Ionică Podăşchină în odăiţa lui nea Tilică, de pe bulevard, unde se refugiase de vreo săptămînă, fiindu-i rușine să mai dea ochi cu bunicu-meu, și, mai ales, cu nevastă-sa, tanti Malica.

Cînd îl adusese acasă, nea Ionică se îmbolnăvise grav, şi zăcuse aproape o lună. Cînd a coborît din pat, slăbise cumplit. Abia se ţinea pe picioare. Și imediat s-a apucat de băutură, fără să știe cineva ce anume încerca să înece în valurile Drăgăşaniului. Dar nici nu s-a mai întremat după aceea. Noroc că i-a aranjat naşul Tocilă un concediu de boală nelimitat.

— Hai, Ionică, să mai vedem ce-i cu pătlăgicile ălea! – îl mobiliza bătrînul. Poate le dăm nişte apă, că-i secetă mare!…

Ginere-său se apuca de treabă. Însă cam în dorul lelii. Totuşi, simţindu-se supravegheat de privirea îndurerată a lui Tatapetre, în ultimul timp se ocupa mai îndeaproape de treburile grădinii în paragină. Îl iubea pe Tatapetre, şi-i era ruşine de dînsul. Cu atît mai

mult cu cît nu-l întreba niciodată ce se întîmplase cu el, atunci la Bucureşti. Asta spre deosebire de tanti Malica şi Maca-Maia, care-l luaseră în focuri, imediat ce începuse să umble, după îndelungata lui zăcere la pat.

— Ionică, Ionică, – se jăluia tanti Malica în mi bemol, cine-i curviştina care ţi-a păpat paralele?… Spune-mi, Ionică, c-altminteri pînă diseară mă omor!…

Bineînţeles, Malica nu se omora. Seara se aşeza la masă, şi, în pofida imensei dureri ce-i mistuia sufletul, rădea vreo zece „piftele” ca pe nimic.

Bunică-mea lucra mai fin, psihologic i se părea ei:

— Ce-ai păţit, dragă Ionică? De ce nu-ţi verşi necazul mie, care ţi-s ca o mamă! Nu ţi-am prăjit eu barabule la ceaunel, aşa cum îţi place ţie? Nu te-am îngrijit, nu ţi-am pus şi prişniţe la splină, unde ziceai că te arde un foc? Ce foc te arde, Ionică maică? Ai vreun amor, sau te-a fermecat cumva paţachina?… Spune-mi, Ionică, şi-i dezleg numaidecît farmecele!… Vorbesc cu madam Chicheriţă, că se pricepe şi la de-al de astea, nu numai la codoşlîcuri, de-a ajuns de basm cu camerele pe care le închiriază cu ora la plutonierii regimentului, ca să se culce cu tîrfa aia de domnişoara Tonş…

Tatapetre, înfuriat de atacurile în rafală ale celor două pisăloage, intervenea brutal:

— Hai sictir, Caterino! Sictir, Malico!… Nu vă e ruşine să-l bateţi la cap pe bietul Ionică? Nu vedeţi că-i încă bolnav?

Apoi, adresîndu-se lui nea Ionică, îi invita să meargă cu el în grădină.

Pe cînd se îndepărtau, îi auzeam vorbind între ei:

— Dă-le-n colo, măi Ionică, şi nu mai căta la gura lor spartă! Eu ştiu ce te roade pe tine, şi te-nţeleg ca nime altul… Totul o să treacă. Să se fîrşească numai războiul ăsta nenorocit, şi-o să vezi tu ce viaţă o să mai trăim noi doi!… Ne apucăm serios de grădină, ne punem pe sădit livadă nouă şi tînără, şi-i tragem nişte roade ce nu s-a mai pomenit!… Oameni ne facem!…

După felul cum vorbea, era clar că bătrînul ştia ceva despre amarul lui ginere-său. Dacă-l amăgea, o făcea numai ca să-l îmbie la bucuriile vieţii, chit că bănuia, poate, reaua sămînţă ce-ncolţise în măruntaiele lui nea Ionică.

Şi, de altfel, după cum s-a dovedit mai tîrziu, aşa a şi fost. Bătrînul ştiuse tot timpul de ce bea ginere-său. Imediat ce s-a terminat războiul, nea Ionică Podăşchină s-a stins din viaţă într-un chip cumplit, topindu-se în patul lui de suferinţă precum lumînarea, de ajunsese ca o scrînghiţă, cum spunea el însuşi, în graiul său moldovenesc.

22. Maţ şi Bobe lansează nava la apă…

Cînd căldurile deveneau toride, de nesuportat, Tatapetre mă îndemna cu glas blajin:

— Gata, dom' poiet, ajunge cu-atîta citit, c-ai să capiezi! Mai du-te şi tu la scaldă! Apa gîrlei e tomite bună…

— Mă-c, Tatăpetre! – săream eu bucuros, de la adăpostul nucului. Da ce mă fac de copaie?… Să-i spun lui Maca-Maia?…

Bunicul zîmbea a rîdere, şi-mi dădea liber:

— Cată-ţi în treabă! Dacă-i zici, nu-ţi dă voie, dacă s-o supăra, cînd şi-o da seama că totuşi ai plecat cu copaia, spune-i că ţi-am zis eu s-o iei. Şi tot n-o să fie bine, dar n-avem ce-i face!… Astea-s muierile, măi zgîmboi!

De la conflictul cu Maţ, mi-am dat seama că lumea asta nu-i chiar bine întocmită, de vreme ce mai pot exista asemenea exemplare.

Maţ Hariga, unul din băieţii avocatului Jurj Hariga, vecinul nostru, ce-şi avea căsoiul chiar lîngă magazia cea mare a bunicului, în spatele ei, era un puturos, un pierde-vară, un permanent repetent al clasei, spaima şcolii, a profesorilor şi-a colegilor, un măgădan de aceeaşi vîrstă cu mine. De fapt nu-l chema Maţ, ci Matei, însă-l poreclisem astfel din pricina felului său de-a vorbi. Totdeauna spunea, indiferent despre ce ar fi fost vorba: „M-aţi ars, m-aţi fript, nenorociţilor! Cine s-a apucat de i-a spus babacului c-am spart geamurile lui madam Cerchez?". Sau, cu alte prilejuri: „M-aţi ras, m-aţi tuns şi m-aţi frezat! Praf vă fac!". Nimeni dintre noi nu-l pîrîse lui taică-su, ci chiar madam Cerchez în persoană, iar cînd ameninţa că ne face praf, se referea la

disputele noastre iscate la joacă, cînd ar fi vrut să fie mereu cîştigătorul.

După ce-am luat în spinare copaia cea mică, m-am strecurat, cu ea în cîrcă, prin fundul grădinii, şi, tuleo, spre gîrla din apropierea barierei, respectiv rîul Doamnei.

Erau acolo nişte sălcii de basm, uriaşe şi pletoase, de nu se mai vedea nimic cînd erai la adăpostul lor. Îmi plăcea nespus să mă duc sub ele, să-mi dau jos hainele, să rămîn gol puşcă, şi, după ce-mi piteam lucrurile într-o scorbură, să mă prăjesc la soare. Copaia mi-o puneam sub cap, niţel îngropată în nisip, în aşteptarea clipei cînd aveam să mă avînt pe undele Doamnei în chip de gondolier local. Nu-mi lipsea decît o prăjină corespunzătoare, cu care să-mi dirijez ambarcaţiunea. Cam ochisem eu o bîtă părăsită pe malul apei, dar mi se părea prea scurtă.

În vreme ce mă coceam, trăgînd alene din ţigara răsucită dintr-un petic de ziar, în care pusesem, pe post de tutun, nişte mătase uscată de porumb, la orizont se ivi Maţ Hariga.

Venea pe marginea apei, tîrşindu-şi picioarele prin nisipul umed. În mîna dreaptă purta o creangă de soc, de dimensiunile unei prăjini, Tocmai ce-mi trebuia pentru lansarea navei, Pesemne mă pîndise, cînd plecasem de-acasă cu copaia. Mă întrebă încruntat:

— M-aţi scos din haita voastră, voi ăştia ai lui Petre Coman? Nu m-aţi chemat şi pe mine la scaldă?… Unde-i văr-tu?…

Mircea se afla la Bucureşti, unde trebuia să-şi dea o corigenţă. Dar nu eram obligat să-l ţin la curent pe Maţ cu problemele noastre de familie.

— Măi Maţ, nu vrei să ne plimbăm cu barca?… – îi deturnai eu atenţia de la absenţa lui văru-meu. Tu cu prăjina, eu cu copaia!… Ce zici?…

Maţ privi ciudos la mine, ezită vreo cîteva clipe, apoi declară:

— Nu ne ţine pe-amîndoi… Să ne dăm pe gîrlă cu rîndul… Mai întîi eu, pentru că fără prăjina mea n-ai ce face, apoi tu…

Maţ Hariga venise despuiat, numai cu creanga de soc în mînă. Unde-şi lăsase hainele? Intrigat dau să-l iscodesc:

— Eşti singur pe-aici?… Cine-ţi păzeşte ţoalele?

— Bobe, frate-miu ăl mare! L-am lăsat la coada gîrlii, acolo unde coteşte apa…

— Ce, măi Maţ, iar i-au dat drumul? – mă arăt eu curios, deoarece Bobe Hariga mai fusese de vreo cîteva ori depus la puşcăria oraşului.

— De ce să nu-i deie drumu'? – pufneşte Maţ, privindu-mă cîş. A făcut ceva rău, l-a omorît pe tata?... Aiurea! S-a dus şi el cu fraţii Cerchez, ăi mari, gemenii, şi-au petrecut la tarapana, unde s-au bătut cu nişte moace...

Tarapanaua „La nouă vaci", din bariera gîrlei, era un birt vestit, cu grătărel şi vinişor de Valea Mare, loc preferat de întîlnire al drojdiei oraşului. Şparlitori şi găinari, precupeţi şi vînzători de produse alimentare la preţ de speculă, ca-n vreme de război, cînd nu se găsea de nici unele pe piaţă. Chiar mă întrebam, în sinea mea, ce-o fi înţeles Maţ prin „moace"... Că nu-i vedeam pe Bobe şi pe fraţii Cerchez, Zdruhu şi Alionte, bătîndu-se cu zdrahonii care frecventau locanta, vestiţi cuţitari şi scandalagii, recrutaţi din fauna urît mirositoare a mahalalei. Mai curînd înclinam să cred că se năpustiseră asupra cine ştie căror amărăşteni de găvăneni sau prundeni, veniţi şi ei să-şi vîndă la piaţa barierei cîţiva saci cu castraveţi sau pătlăgele vinete.

Maţ bătea nerăbdător din picior, aşteptînd să spun ceva.

— Mă Comane, dacă nu-ţi place de frate-miu, zi-mi pe faţă, ca să-l strig aici, să-ţi arate el cum s-a răfuit cu moacele de la „vaci"... Ce-ai cu noi, ce nu-ţi convine?... Hai, spune, facem tîrgul cu copaia?

— Nu! – îl refuz eu.

— Nu? – pare mirat Maţ. Bine, atunci o să-ţi paie rău!

Peste o clipă porni să sloboadă nişte răcnete de groază:

— Boobe! Boobe! Făte-ncoa, să discuţi cu nepotu' hodorogului de Petre Coman, că nu vrea să-mi deie şi mie copaia!...

În mai puţin de cîteva secunde apăru şi Bobe Hariga. Probabil că stătuse ascuns, undeva prin preajmă, şi nu acolo unde spusese Maţ.

Haidamacul, îngălat, netuns şi-aproape gol puşcă, doar în nişte izmănuţe scurte, cu faţa plină de coşuri, de fapte nişte buboaie mici şi urîte, se apropie de mine bălăbănindu-şi braţele lungi şi noduroase. Era doar cu vreo doi ani mai mare decît Maţ, însă arăta mult mai înjghebat şi mai trupeş.

— De ce nu-i dai, bă Comane, copaia lui Mateiaş? – mi se adresă el brusc, încercînd în acelaşi timp să-mi smulgă ţigara din mînă. Vă ţineţi mari, voi ăştia ai lui Coman?... Dăi-o, că te mănînc de viu, m-auzi?...

Zvîrlind ţigara în apele gîrlei, realizai imediat că sînt în inferioritate. Atunci încercai să-l înduplec:

— Păi, Bobe, nu-i copaia mea?...

— Ascultă, măi răhăţel, mie să nu-mi zici Bobe, că n-am mîncat amîndoi dintr-o strachină… Să-mi zici nene, dacă vrei să ne avem bine!… Nu-i aşa c-ai înţeles?

— Da, nea' Bobe! – acceptai eu, fără să mai stau mult pe gînduri. Deja îmi ticluisem un plan. Luaţi-o şi plimbaţi-vă, dar să mi-o aduceţi acasă…

— Ce vorbeşti, mă? N-ai şi ceva lemne de spart? Ai să ţi-o cari singur, după ce terminăm noi cu plimbarea… Deocamdată pune osul, şi dă-ne o mînă de ajutor…

Asta şi aşteptasem.

Tustrei, eu şi fraţii Hariga, împinserăm copaia sub salcia cea mare. Îi dădurăm drumul la apă, iar eu o ţinui bine, să n-o ia undele. Între timp, Maţ şi Bobe se căţărară pe-o cracă a sălciei, paralelă cu apele gîrlei, ca să coboare de-acolo în pseudo-ambarcaţiunea zgîlţîită de valuri.

Sub salcie exista o bulboană, un vîrtej destul de iute, care reprezenta un real pericol. Bineînţeles, pentru cine nu ştia să „calce" apa.

Cînd fraţii Hariga ajunseră deasupra copăii, se lăsară cu picioarele pe fundul ei. Aceasta se afundă încetişor, însă, deocamdată, întrucît Bobe şi Maţ se ţineau cu mîinile de craca sălciei, nu se duse la fund.

Cînd slobozii copaia, picioarele Harigilor porniră şi ele împreună cu ambarcaţiunea luată de unde. Fără să-şi dea drumul de pe cracă, Bobe şi Maţ începură să strige la mine:

— Ţine copaia, boule, că fuge la vale!…

Tardivă indicaţie. Copaia era departe, iar ei rămăseseră suspendaţi de cracă. Bineînţeles, atît cît aveau să-i mai ţină mîinile. În vreme ce mă avîntam pe urmele copăii, în care mă urcai de urgenţă, Maţ se prăbuşea primul în bulboană, încercînd să se prindă de picioarele lui Bobe. Acesta porni şi el să exploreze fundul vîrtejului, nu mai înainte de-a apuca să ragă ca o vită:

— Cooomanee! Scapă-mă, că nu ştiu să-not!… Mă-nec!… Se-neacă şi Maţ! Săi!…

Greu de urmat asemenea invitaţie. Abia mă ţineam pe fundul copăii. Lipsit de prăjina pe care fraţii Hariga o scăpaseră în undele gîrlei, nu numai că nu eram în stare să dirijez cursul ambarcaţiunii, dar riscam să mă dau peste cap, cu copaie cu tot. Oricît mă ajutam cu braţele transformate în lopeţi, abia de izbuteam s-o îndrept către celălalt mal.

Ajuns pe nisipul încins de soare, trăsei gîfîind copaia. Scăpasem cu bine. Dar fără hainele rămase în scorbura sălciei.

Privii în direcţia bulboanei. Bobe reuşise să iasă la suprafaţă, şi se zbătea, agăţat cu disperare de craca plecată a sălciei, să se ridice pe ea. Maţ, de-aşijderea. După ce reuşiră să se caţăre pe salcie, iar de-acolo pe ţărm, îi văzui că mă caută din priviri.

— Stai o ţîră, că te-nvăţ eu minte! – mă ameninţă Bobe, ducîndu-şi palmele la gură, ca un fel de portavoce.

Parcă eram nebun să stau. O luai numaidecît la goană, gol puşcă, şi cu copaia în cîrcă. De ruşine că eram despuiat, mă gîndeam să trec prin grădinile oamenilor, pe furiş, şi să răzbat pînă la a noastră.

Însă fraţii Hariga o şi porniseră după mine. Trecînd gîrla la vadul din dreptul cotului, unde apa nu era mai mare de-o palmă, goneau după mine, sprintînd puternic.

În clipa cînd săream gardul nostru, mă şi ajunseseră.

— Taatăăpeetre! Taatăăpetreee! – începui eu să strig. Săi, că mă omoară Harigii!

Bunicul se ivi numaidecît, de la adăpostul clăii de fîn, unde, probabil, stătea tolănit şi îşi supraveghea livada.

Cînd îi zări pe Bobe şi pe Maţ alergîndu-mă de mama focului, le ieşi înainte. În mîna dreaptă ţinea lopata de mestecat bulionul, un soi de bîtă extrem de eficace, pe care Maca-Maia o utiliza la cazanul de rufe şi la disputele cu Tatapetre, iar bunicul la alungarea grangurilor, bătînd în ea cu coada sapei, de răsuna ca toaca de la biserica Sfîntu-Nicolae.

— Ce cătaţi, mă, la mine-n livadă? se răţoi Tatapetre la fraţii Hariga, care se opriseră dezorientaţi.

Bobe, în izmenele ălea scurte şi slinoase, Maţ despuiat, iar eu cu copaia pe cap, alcătuiam, sînt sigur, un grup vivant de mare spectacol.

Numai că, în clipa de faţă, după ce mă lipisem de spatele lui Tatapetre, căpătasem un curaj inexplicabil. Depunînd copaia la picioarele bunicului, îi explicai din două vorbe ce se întîmplase. Apoi luai sapa de lîngă Tatapetre. Cînd ridicai unealta să mă reped la Bobe, bunicul se răsti la mine, cu glas dojenitor:

— Măi zgîmboi mare, îţi pui mintea cu hăndrălăii ăştia? Te cobori la josnicia lor? Stai blînd, pînă-mi dau răspunsul…

Bobe Hariga, revenindu-şi, porni să-l bălăcărească pe Tatapetre:

— Hodorog bătrîn, pe noi ne faci hăndrălăi? Pe noi, care sîntem băieţii celui mai mare avocat din oraş?… Ai uitat că tata te-a scăpat de

la faliment, de-ai rămas cu bulendrele pe tine, şi n-ai fost silit să-ţi vinzi dărăpănătura de casă!… Ţăran puturos!…

Atît i-a trebuit lui bunicu. Cînd l-a auzit pe Bobe că pomeneşte de falimentul băcăniei, i-a sărit numaidecît muştarul.

— Ce vorbeşti, dom'le? Eu mi-s ţăran, iar tu boier mare? Stai aşa, că-ţi arăt eu ce-nseamnă vîna de cioban!…

Deşi se apropia de nouăzeci de ani, bătrînul era verde şi ţeapăn. Rotind lopata de bulion ca pe-un toroipan, purcese să-l altoiască pe Bobe la bani mărunţi, cînd peste ţurloaie, cînd peste grumaz. Juca Bobe tontoroiul, de parcă i-ar fi pus cineva sare pe fund.

— Na! – icnea Tatapetre, plesnindu-i una după ceafă. Asta pentru ţăran puturos! Şi mai na una, îl otînjea bunicul peste buci, de sunau ca nişte covoare bătute, asta-i pentru hodorog! Şi să-ţi mai dau vreo două, pentru falimentul de la care m-a scăpat tac-tu, marele avocat!

N-am înţeles niciodată de ce Bobe Hariga rămăsese înlemnit sub loviturile bătrînului. Un altul ar fi zbughit-o ca din puşcă, fără să mai ceară explicaţii. Dar Bobe, nevenindu-i să-şi creadă ochilor, încasa ferm şi cu abnegaţie. Numai Maţ, speriat bine, de făcuse pe el, o luase la goană către gardul ce ne despărţea de ograda lor, şi începuse să răcnească după taică-su:

— Tăticule! Tăticulee! Hodorogul îl bate pe Bobe!…

Jurj Hariga, care stătuse pînă atunci ascuns, deoarece era imposibil să nu fi auzit enormul scandal din grădina noastră, se arătă în sfîrşit la palan. Cînd Tatapetre îi aplica lui Bobe lovitura de graţie, o lopată de bulion peste ambele ţurloaie, începu şi avocatul să orăcăie:

— Ce faci, dom' Petre? Se poate să-mi schilodeşti copilaşul?…

Bobe nu mai zăbovi mult, ci se refugie lîngă gard, să fie cît mai aproape de taică-su. Ajutat de Maţ, deoarece nu-l prea mai ţineau picioarele, sări dincolo de palan. Maţ se avîntă şi el, dar rămase cu fundul într-o creastă a gardului. Răcnind şi urlînd, strigă la avocat să-l scoată din mîinile lui Tatapetre. Nu ştiu de unde şi pînă unde şi-o fi închipuit el că se află în mîinile lui bunicu-meu. Dar spaima explică totul.

Cînd îşi văzu băieţii lîngă dînsul, Jurj Hariga se înălţă pe vîrful picioarelor şi începu să ameninţe:

— Bine, dom' Petre, am să-ţi arăt eu! Că de cînd ţi-o clocesc!… Te dau în judecată, de-ai să stai la pîrnaie tot restul zilelor!…

Atunci l-am văzut pe Tatapetre înfuriat de-a binelea.

Se duse lîngă gard, cu paşi leneşi, de parcă ar fi vrut să-i îngăduie avocatului să-l vadă mai bine. Cînd se află la un metru de el, îi spuse privindu-l drept în ochi:

— Mă Jurj, ne cunoaştem de-o viaţă! Pe mine vrei tu să mă dai în judecată? Crezi că nu ştiu ce-ai făcut cu procesul falimentului, cînd m-ai dat pe mîna creditorilor, deşi erai avocatul meu, şi-mi vîndusem şi oile, ca să-ţi plătesc onorarul? Tu, mă căcărează, tu să mă dai în judecată? După ce te-au dat şi-afară din baroi, sau cum i-oţi fi spunînd voi la breasla voastră!… Dute-n moaş-ta pe gheaţă, şi oblojeşte-ţi odrasla, că şi-aşa-i plină de bube cu puroi pe faţă, iar acuma s-a ales şi cu fundul făcut praf… Şi ia-l şi pe mucea-căcîcea asta de Maţ! Nu simţi c-a făcut pe el de frică, şi pute?…

Jurj Hariga, interzis, nu găsi altceva de făcut, decît să se repeadă la Bobe şi să-i tragă două perechi de palme bubuitoare, iar lui Maţ un picior în fund, de era să-l bage cu capul printre ostreţele gardului.

Hăndrălăul de Bobe, trezit brusc la crunta realitate, sări la taică-su, începînd să-l scuture de-i curgea mătreaţa din păr. Maţ urla din răsputeri, ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de cap.

Tatapetre privea satisfăcut la spectacolul ce se desfăşura înaintea noastră. Surîdea bizar, mormăind ceva printre dinţi.

Ca să-l determine pe Maţ să-şi curme recitalul de răcnete, Bobe îl proiectă pentru a doua oară în gard, trăgîndu-i şi el un picior. Apoi se întoarse către bunicu-meu, privi cu ochi însîngeraţi la el, îndelung şi fioros, după care rosti:

— Lasă, bătrîne coţcar, că ne mai vedem noi… Şi nu-n ziua mare, ci în plină beznă, cînd o să-ţi tragem o mamă de bătaie, ca la hoţii de cai!… Aranjez eu cu gemenii Cerchez, că-i ştii cine sînt… Şi pe ei i-ai pîrît la poliţie, cînd a fost chestia din ianuarie, de i-au bătut ăia pînă i-a lăsat morţi. Nimic nu se uită pe lumea asta, hodorogule, nimic nu se iartă! Noi sîntem puternici, ca soarele sfînt de pe cer… Vine şi vremea noastră!…

— Cînd mi-oi vedea ceafa! – îi răspunse Tatapetre întorcîndu-i spatele. Ce v-oţi fi închipuind de-alde voi, că ţara asta-i pentru ucigaşi şi tîlhari de drumu’ mare?… Şi să nu mă sperii pe mine cu Cerchezoii, că-i ştiu cîte parale le face pielea… Dacă te-ai dat şi tu cu fiarele ălea, păi să ştii că n-ai greşit! Ţi-s pe măsură!…

Bunicul mă trase de mînă, mîngîindu-mă trist pe cap, în timp ce-mi spunea:

— Haidem, poietule, haidem la gîrlă, să-ţi luăm straiele şi să mai tăinuim un timp de vreme… Cu nenorociţii ăştia, nu mai avem ce vorbi!

23. Băcănia „La Petre Coman-Moţoganu”

Cînd am ajuns la salcia în scorbura căreia îmi pitisem hanţele, după vreo jumătate de ceas, ne-am aşezat amîndoi la poalele pletosului arbore. Bunicu-meu părea obosit de moarte.

În timp ce-mi trăgeam pe mine pantalonaşii şi cămaşa, Tatapetre privea tăcut şi îngîndurat la undele Doamnei. Gîrla care purta acest nume, apă bogată, repede şi volburoasă, scînteia pustie în bătaia lunii ce tocmai răsărise.

Văzînd c-am terminat cu îmbrăcatul, bătrînul mă întrebă ciudat:

— Măi zgîmboi, n-ai cumva vreo ţigară?

Nu-l văzusem niciodată fumînd. Poate vroia doar să afle dacă dădusem în boala tutunului, şi-mi întindea o capcană. Dar nu mă-ndemna inima să-l mint.

— Aş avea, Tatapetre, dar nu-i din tutun, ci din mătase de porumb… Şi mai trebuie şi răsucită în hîrtie de ziar. Iar aşa ceva n-am de unde face rost pe-aici…

— Bine, Andi, dragule, o să folosim dintr-ale mele, deşi-s prea aromate! Le-am primit şi eu de la cineva…

Însă credeam că tu umbli la mahorcă de-a noastră, „naţionale” sau „plugar” cumva… Eu nu m-am dedat încă la tabac, dar de la o vreme, parcă simt nevoia să trag în piept nişte cuie de coşciug… Mi-s atît de bătrîn, că n-au cum să-mi mai cauzeze…

Scociorîndu-se prin buzunarele hainei, bunicu-meu scoase un pachet frumos colorat, lucios şi arătos, în care zăceau mototolite vreo cîteva ţigări. Mi-a întins şi mie una. Apoi şi-a aprins-o pe-a dînsului, dîndu-mi după aceea chibritul.

După ce am tras primul fum, am crezut că mă duc de pe lumea asta. Mă înăbuşeam şi mi se astupase gîtul, de parcă mi-ar fi vîrît cineva un ciocălău de porumb în coşul pieptului. Apoi, la al doilea fum, şi la

celelalte, am simţit aroma îmbătătoare a unui tutun cum nu mai încercasem vreodată.

I-am cerut lui Tatapetre să văd ce scrie pe pachet. La lumina lunii am descifrat anevoie: „Camel”. Nu mai auzisem de marca asta.

— De unde le ai, Tatăpetre? De la debit? – îl iscodii eu pe bătrîn, fără speranţa că-mi va răspunde, întrucît ştiam că nu-i place să fie tras de limbă.

— De căpătat, măi zgîmboi, că ţi-am mai zis!… Pînă s-or găsi dintr-ăstea la tutungerie, mai curge ceva apă pe gîrla Doamnei!… Taci, şi nu mă mai întreba… Mai bine zi mersi că ţi-am dat şi ţie una! Dacă află maică-ta mare ce-i facem acu’ ne-ar scoate ochii la amîndoi. Aprigă muiere mi-a mai hărăzit şi mie soarta, măi Andi!… Că din pricina lu’ mă-ta mare am ajuns de-am dat şi faliment… Băcănie îmi trebuia mie?

Noaptea se arăta minunată, cu-o mămăligă de lună pe cer cît un cazan. Şi-atunci a fost să fie ca pe bunicu-meu să-l apuce o poftă de vorbă cu totul anormală, cum nu i se mai întîmplase.

Acuma, cînd timpul s-a scurs peste tot şi peste toate, bănuiesc că bătrînul vroise mai curînd să-şi vorbească şieşi.

Din cele povestite în noaptea aceea de dînsul, cu glas moale şi adînc întristat, am aflat cum fusese istoria cu băcănia de pe Strada-Mare, din centrul Piteştilor.

— Mă, – zicea Tatapetre, Maca-Maia a ta-i şi ea din neam de ciobani, tomite ca mine, dar de cînd se văzuse la oraş i se urcaseră fumurile la cap… A ţinut neapărat să ne facem boieri, cu prăvălie şi vînzători, cu bănuţi la teşcherea… Neam prost, măi zgîmboi, că şi tacsu s-o lacomit totdeauna la negustorie pe veresie…

La vreo cîţiva ani după ce se isprăvise războiul (mai mult ca sigur cel de la ’77), Maca-Maia, cu bani împrumutaţi de la bătrînul Bacria, taică-său, cioban la Măţău, care mulgea peste cinci sute de oi, cu ce mai strînsese şi dînsa, ascunzîndu-i lui Tatapetre afacerile ei cu Măgeanu, curelarul, îl silise, împotriva nenumăratelor lui tergiversări, să-şi deschidă o băcănie universală, şi nu oriunde, ci anume pe strada principală a oraşului, să se afle în plin miez al afacerilor.

Mai înainte, acolo, se găsise un magazin de încălţăminte, care aparţinuse lui Eftimie Ionaşcu, naşul lui taică-meu, şi care, după ce dăduse un faliment răsunător, de sute de mii de lei, plecase la

Bucureşti, unde-şi deschisese un alt magazin, tot de încălţăminte, însă pe numele nevesti-sii. Pe cel din Piteşti i-l cedase lui Tatapetre, pe-o mai nimica toată, bucuros să scape de belea.

Cînd s-a inaugurat băcănia, cu sfeştanie slujită de trei popi, dintre care nu lipsise părintele Puturică, de la biserica mahalalei noastre, bunicu-meu plînsese. Nu de bucurie. Ci de inimă amară.

Apoi dăduse să fugă pe uşa din dos a prăvăliei. Însă bunică-mea, prevăzătoare, avusese grijă s-o zăvorască. Şi încă zdravăn.

— Auzi, mă Andi, – povestea Tatapetre, să mă-nţolească pe mine în straie de cioclu, din stofă neagră cu luciu, ca pe chelneri, şi să mă ţintuiască în buricul prăvăliei, să fac sluj la domnii care veneau să cumpere o sută de grame de zahăr candel pentru căţei!… N-am plîns eu la Moşu, acasă, cînd mă punea să rînesc căcărezele în ţarcul oilor, din zori şi pînă-n miez de noapte, însă atunci am pişat ochii două ceasuri de-a rîndul…

Maca-Maia, zîmbăreaţă, în rochie de tafta întunecată, cu volănaşe şi danteluţă la gît, se instalase la casă. Acolo trona fericită, mai ales cînd auzea sunînd clopoţelul aparatului prevăzut cu sertare împinse de tot soiul de resorturi, în care păturea bancnotele încasate de la muşterii, sau zvîrlea monedele zăngănitoare. În vreme ce dădea restul, se mai întindea la taclale cu cucoanele din lumea mare, făloşindu-se cu neamul ei, cu băieţii care-i învăţau la liceu, cu „palatul” pe care şi-l ridicase pe strada Libertăţii, la bariera Piteştilor.

Tatapetre, pe post de patron, în primele luni se ocupase doar cu achiziţionarea de mărfuri de la angrosişti. Apoi fusese trecut şi la vînzare, din dispoziţia expresă lansată de Maca-Maia, care îşi dăduse seama că nu-i mai ajung cei doi oameni de la tejghele, chemaţi tocmai de la Măţău, să se facă şi ei domni.

Asta doar pînă într-o zi, cînd bătrînul se supărase straşnic şi plecase din băcănie tunînd şi fulgerînd. La înapoiere, după ce căpătase curaj la birtul din piaţa mare, al lui Berbec, şi venise cherchelit binişor, o somase pe bunică-mea să-şi vadă de casă şi de copii, şi să nu-şi mai vîre nasul în treburile prăvăliei, unde mai mult încurca lucrurile cu ifosele ei.

De la data aceea, s-a ocupat numai dînsul de băcănie. Chiar de-a doua zi şi-a angajat o casieriţă, una din nepoatele bătrînului Bacria, socru-său, şi încă doi vînzători la tejghele.

Umilită, fierbînd în minte numai venin şi răzbunare, Maca-Maia s-a retras la gospodăria de pe strada Libertăţii. Totuşi, prin agenţii ei secreţi, cutrele de tanti Sorica Măgeanu şi madam Cerchez, ştia tot ce se întîmpla la magazin.

După o bună bucată de vreme, vreo cîţiva ani, băcănia începuse să mişte, să vîndă din ce în ce mai mult, pornind s-aducă şi beneficiile necesare pentru returnarea împrumutului de la bătrînul Bacria.

Din păcate, tocmai atunci bunicu-meu se sătură de negustoria impusă de nevastă-sa. Nu mai avea nici o tragere de inimă. În schimb, purcese să dea dovadă de unele iniţiative stranii.

Cum a fost, bunăoară, ideea de-a organiza şi-o mică bodeguţă, pentru gustărele, în odăiţa din fundul prăvăliei, unde să fie serviţi funcţionarii de la primăria aflată în apropiere, avocaţii şi judecătorii de la tribunal, ofiţerii, majurii şi intendenţii de la regimentele din oraş, mă rog, o întreagă lume care, retrăgîndu-se spre casă să prînzească, mai zăbovea la un aperitiv.

Acestea se prelungeau însă, uneori, cu mult peste orele obişnuite.

Şi, tot din clipa aceea, s-a declanşat şi tragedia lui bunicu-meu. O tragedie care avea să dăinuiască vreo două decenii şi ceva. Pînă s-a încheiat, culminînd cu falimentul băcăniei. Ce-i drept, prăbuşirea afacerii a dus şi la eliberarea lui Tatapetre, scutindu-l de servituţile unei ocupaţii ce-i stătea în gît, ca să folosesc chiar expresia rostită de dînsul în noaptea aceea de pomină.

— Mă, dacă stai şi gîndeşti că mi-am părăduit anii cei mai frumoşi!… În clipa cînd deschisesem băcănia, nu ştiu dacă împlinisem chiar treiş' de ani… Însă după ce-am tras obloanele, şi mi-am cărat acasă toate rafturile, dulapurile, butoaiele şi acareturile prăvăliei, eram de-acum om răscopt, trecut bine de cincizeci… Nu-i o viaţă pierdută-n zadar?… Ai?… Cu bodeguţa ce m-am mai distrat şi eu, dar şi-asta a fost o poveste care s-a sfîrşit rău…

La ceasul aperitivelor, cînd clienţii năvăleau buluc, Tatapetre se alătura petrecăreţilor, şi, pînă seara tîrziu, uitînd, ca şi dînşii, de casă, masă şi nevastă, o ţinea tot într-un bairam. Dă-i cu ţuiculiţa, dă-i cu şpriţul, mai o brînzică, mai o măslină, pînă ce se-nnopta bine şi ieşea

afară să stingă felinarul de deasupra firmei „La Petre Coman-Moţoganu”, pentru ca apoi să se înapoieze la ascultarea discuţiilor interminabile dintre minunaţii săi muşterii.

Dacă aceştia beau şi chefuiau cu abnegaţie, Tatapetre abia de punea o picătură de băutură pe limbă. Lui îi plăcea să bea numai acasă, din sticlă, şi anume din preparatele sale speciale. În schimb, marea lui bucurie era să asiste la înflăcăratele şi înverşunatele dispute ale muşteriilor, să afle tot ce-i nou şi interesant în lumea mare, să mai zică şi el cîte una haioasă, din vremea războiului, sau de pe teritoriul pitoreştii sale mahalale, a haznagiilor. Aplaudat de asistenţă, lui Tatapetre i se umfla pipota în coşul pieptului, fapt pentru care comanda băiatului de alergătură, vainbuşului, cum i se spunea pe-atunci, dar care făcea şi pe chelnerul, s-aducă încă un rînd, pe socoteala lui, întru cinstirea prietenilor şi muşteriilor firmei.

Noroc că-l mai trăgea afară casieriţa, chemîndu-l în prăvălie, să-i dea cîte ceva cald de mîncare. Pitit pe-un scăunel sub tejghea, unde bunicu-meu îşi odihnea ciolanele şi fierbinţeala din cap, casieriţa îl hrănea cu merindele ei, aduse de-acasă; găluşti cu prune, sleite şi niţel rîncede, încălzite pe primusul prăvăliei, asta mai totdeauna, sau alteori, cu rare excepţii, păsat de porumb, îndulcit cu miere şi presărat cu scorţişoară.

— De fapt, – mă informa Tatapetre, era singura mea mîncare de peste zi… Fată bună şi Panaghiia aia, măi băiete, că-i era tare milă de mine, văzînd că rămăsesem numai pielea şi osul… Stătea, săraca, pînă tîrziu, chiar şi după miezul nopţii, dacă era nevoie, numai să aibă grijă de mine… Că alergam zi şi noapte, ba cu băcănia, ba cu bodeguţa, iar aici şi mai dihai, că-mi şi plăcea… Era la bodeguţă o lume, măi Andi, de-ai fi zis că te afli la Bucureşti, nu-n tîrgul nostru împuţit… Numai oameni cu ştaif şi învăţătură multă… După ce se făcea de zece, închideam băcănia şi rămîneam cu dînşii în odăiţa din fund… Şi-i ascultam cum se ciorovăiau şi povesteau, pînă bătea orologiul de la Mavrodolu ceasurile mici ale nopţii… Slăbisem ca un ţîr uscat, de-atîta oboseală şi nesomn… Însă nu mă-nduram să-i supăr şi să-i dau afară, că erau oameni mari şi deştepţi; floarea tîrgului, măi băieţele!

La un moment dat, după ani de activitate intensă a bodeguţei, Tatapetre constatase că afacerile nu-i mai mergeau chiar atît de strălucit ca înainte. Rămăsese dator la o sumedenie de furnizori, în vreme ce vînzătorii îi cereau din ce în ce mai multă marfă.

Căci asta era culmea, băcănia vindea zdravăn, avînd un dever îmbelşugat, fiind în calea muşteriilor.

Însă lista datoriilor neîncasate, de la clienţii care consumau la bodegă, crescuse prea mult. Aceştia nu se prea grăbeau să plătească, deoarece se considerau prietenii patronului. Şi Tatapetre se împrumuta mereu de la cămătarul de Şuşu, bancherul subteran al tîrgului, numai ca să facă faţă cheltuielilor şi să aibă bodeguţa aprovizionată cu tot ce era mai bun şi mai căutat pe piaţă. Bineînţeles, nici băcănia nu trebuia lăsată fără mărfurile de bază: măsline, brînzeturi, zahăr-căpăţînă, untdelemn şi alte produse specifice bogaseriei.

Nu se-ncumeta însă la abandonarea bodeguţei. Dacă ar fi lichidat-o, bunicu-meu s-ar fi simţit văduvit de aleasa societate din fundul prăvăliei. Şi nu se făcea …

— Ştii tu ce oameni mă onorau cu nepreţuita lor înfăţoşare? – îmi explica bătrînul, sprijinindu-se cu spatele de salcie. Păi numai profesorul Băcescu, de la liceu, care-i învăţa pe copiii noştri limba românească şi viaţa scriitorilor neamului, merita cît o sută de muşterii… Cînd namila asta de om, că arăta cît un urs, se-apuca să ne spună cum îl cunoscuse dînsul pe Domnia Sa Domnul Vlăhuţă, din care ştia pe de rost tot ce scrisese în poiezie, rămîneam toţi ca boii… Ăla poiet, mă Andi!… Iar cînd se-ntărîta şi Miltiade Ioachim, tot profesor şi ăsta, dar de franceză, şi-i răspundea lui dom' Băcescu, zicînd şi dînsul o altă poiezie, dar de data aiasta de Domnul Neniţescu, care luptase laolaltă cu mine la Plevna, plîngea toată adunarea… Dacă ne vedea întristaţi, o lua pe de lături, şi ne rostea, ca un actior, nişte romanţuri ale zilelor de mîine, de-un piteştean de-al nostru, zicea dînsul, unul Domnul Minulescu, de ne porneau buzele a zîmbire, că tare erau năzbîtioase, mai altminteri decît auzisem noi pînă atunci, chit că nu prea-nţelegeam mare lucru… Mare minunăţie şi cu poietul ăsta… Cică era dintre cei mai prima modernişti… Şi uite-aşa, o ţineam numai în poveşti vesele şi amare, de la lume adunate şi iarăşi la lume date… Rîdeam şi plîngeam cu toţii… Şi judecătorul Mavrihie, tartorul tribunalului, şi avocatul Hariga, nu rahatul nostru de vecin, ci tac-su, care era mare om de inimă, şi colonelul Mişu Spiroiu, şi Mihăiţă Argede, ziaristul de la gazeta socialiştilor, şi mulţi alţii, că nu-mi vine numele lor pe limbă… Plîngea şi rîdea şi Dorofeia, că era fată bună şi

plină de suflet, şi stătea cu noi s-asculte şi ea, lăsîndu-şi pe mai tîrziu socotelile încasărilor…

— Păi n-o chema Panaghiia pe casieriţă?… – încercai să-l readuc pe Tatapetre la realitate, deoarece mi se părea că încurcă borcanele.

— Fată bună şi aia, dar fusesem silit s-o dau afară, şi-asta numai din pricina lu’ mă-ta mare… Îi căşunase pe ea… Zicea că-mi strică viaţa de familie, umblînd să mă despartă de Caterina. Aiurea! O cam iubeam eu, ce-i drept, dar numai atît cît se cuvine, că nu eram omul care să-şi lese casa şi copiii pentru un fund de muiere! Parcă n-am iubit-o şi pe Dorofeia lui Alohim? La fel ca pe toate celelalte, care i-au urmat? Că nu trecea anul, şi Caterina mă lua iar în coarne, de-a-nboulea, şi mă punea să jur în genunchi că numaidecît le alung din băcănie… Săracele fete!… Acuma-s toate pe la căşile lor, îşi cresc copiii şi-şi văz de bărbaţi! Că pe toate le-am înzestrat, le-am ajutat să-şi ridice casă şi le-am găsit şi oameni de treabă, care să nu ia seama la scornelile lu’ mă-ta mare!

Bătrînul tăcu după aceea o vreme. Gîndea cu capul plecat, încercînd, probabil, să-şi amintească momentele de neuitat petrecute la bodeguţa din fundul băcăniei.

Iar eu mă cugetam că era foarte posibil să mai posed o sumedenie de unchi şi mătuşi prin mahalalele Piteştilor. Prea multe figuri, întîlnite adesea pe stradă şi la voia întîmplării, mi se păreau că seamănă nespus cu nene Lambe sau cu tanti Malica, cu unchiu’ Sile sau cu taică-meu…

Mare minunăţie şi băcănia „La Petre Coman-Moţoganu”!

Prin 1905, toamna tîrziu, cînd la bodega lui Tatapetre se înfiinţaseră, într-o seară, aduşi de Mihăiţă Argede, jurnalistul socialist, nişte matrozi ruşi, care se aşternuseră pe-o sumedenie de istorisiri nemaiauzite, băcănia intrase în ultima ei fază de existenţă.

Rămasă numai cu un singur vînzător şi-o casieriţă, o bătrînică furnizată de Maca-Maia, şi încă fără drept de replică, prăvălia bunicului ajunsese de batjocura negustorilor de pe Strada-Mare.

Mărfurile se împuţinaseră. Bătrînul nu mai avea credit la angrosişti, ci numai un munte de datorii greu de acoperit. Clienţii îl ocoleau, preferind să cumpere de la magazinul universal al lui Borănescu, care poseda şi cea mai mare cofetărie din centrul Piteştilor.

Doar bodeguţa mai sfîrîia oarecum, fiind mereu plină de muşterii, de la orele aperitivelor şi pînă noaptea tîrziu.

Aceştia însă, mereu aceiaşi, şi care continuau să se considere cei mai buni prieteni ai patronului, îşi plăteau atît de rar conturile, sau chiar uitau de tot să le achite, ca nişte oameni de-ai casei, încît nici anexa din fundul băcăniei nu mai realiza vreun beneficiu.

În seara aceea de pomină, cînd matrozii de pe „Potemkin", crucişătorul ţarist ancorat la Constanţa, şi care fusese răpit de răsculaţii de pe bord, îi relataseră lui Tatapetre despre ceea ce se petrecea în Rusia, unde pretutindeni izbucneau răzmeriţe şi pîrjoluri, bătrînul se hotărîse brusc să se lepede de negustorie, şi să ceară declararea în stare de faliment.

— Mă, – îmi zicea bunicul, încercînd să-şi explice ieşirea de-acum cîteva decenii, în vreme ce trăgea din ultima ţigară pe care, de altfel, o împărţea cu mine, era atîta jale şi amar în cele ce povesteau vaporenii ăia, încît mi-am spus că nu mai are nici un rost să-mi părăduiesc mai departe viaţa, închis între pereţii, rafturile şi tejghelele prăvăliei… Nu că mi-ar fi trecut şi mie prin cap să m-apuc de vreo răscoală, că n-aş fi ştiut de unde s-o-ncep, ci din altă pricină… Mă cuprinsese, o lehamite cumplită de tot şi de toate, văzusem şi aflasem atîtea… La Drăgăşani, ţăranii îi puseseră foc lu' Calabrezu, arendaşul moşiei de-acolo… La noi, la Măţău, ciobanii îl jugăniseră de-o boaşă pe bătrînul Bacria, socru-meu, şi bine-i făcuseră, că-i belea la socoteli şi-i fura, aşa că mi-am zis: „Pătrule, lumea-i strîmb întocmită, plină de mişălii, acum ţi-a venit şi ţie vremea să trăieşti după pofta inimii tale!… Nu-i frumos ca tu să huzureşti, iar nenorociţii ăştia de ruşi să fie hrăniţi pe vaporul lor numai cu carne îmbăloşată de viermi…" Şi-am stat pînă-n zori cu muscalii… Iar cînd au plecat, luîndu-şi rămas bun de la mine cu pupături în gură şi îmbrăţişări, am simţit că ameţesc…

— Păi, dacă băusei laolaltă cu ei! – am exclamat eu.

— Taci, mă, că eşti prost ca noaptea! – m-a repezit bunicu-meu. Nu de-aia!… Ameţisem de bucurie, pen'că aflasem răspunsul!… Am ieşit în stradă, am mai privit o dată la firma băcăniei, pe care sta scris „La Petre Coman-Moţoganu", am scuipat în sus, cătînd s-o stupesc, apoi am luat toporişca de după tejghea şi m-am năpustit să fărm geamurile de la vitrine, să fac bucăţi marfa de-acolo… Cînd am terminat şi cu sticlele şi borcanele din bodegă, am tras obloanele şi-am plecat acasă să mă culc…

— Şi-ai mai putut adormi? – m-am mirat eu neîncrezător.

— D-apăi cum! – se miră şi bunicu-meu. Cred că-n ziua aia am dormit cel mai dulce somn din viaţa mea… Că se luminase, cînd am ajuns în ograda casei…

În cursul săptămînii care urmase, însoţit de văicărelile neveste-sii şi de plînsetele speriate ale copiilor îşi cărase acasă tejghelele, rafturile, dulapurile şi toate acareturile prăvăliei, depozitîndu-le alandala în magazia cea mare.

Apoi urmase falimentul, gîlcevile cu creditorii, ruşinea şi jăluirile familiei. Însă bunicu-meu, după cum spunea dînsul, le suportase cu superbă indiferenţă, Socru-său, bătrînul Bacria, sosise în cîrjă de la Măţău, după necazurile cu năimiţii lui, şi discutase cu datornicii, apoi cu angrosiştii, întocmind o sumedenie de aranjamente, şi cu unii şi cu alţii. Şi-asta mai mult de grija fie-sii, decît de-a lu' gineri-su.

Procesele intentate de unii din creditori se prelungiseră pînă prin 1922. Îl apărase un avocăţel tînăr, Jurj Hariga, care moştenise biroul juridic al lui taică-său, atît de bine, încît bătrînul îşi pierduse şi bruma de agoniseală, fiind silit de propria-i conştiinţă să plătească totul, pînă la ultimul sfanţ, scoţînd la licitaţie o parte din bunurile casei, precum şi fărîma de moştenire rămasă de la Moşu din Măţău.

— Porcu' de Jurj! – mugea bătrînul, scrîşnind din dinţi. S-a lăsat cumpărat de toţi găinarii ăia. Putea să mă scoaţă cu faţă curată, deoarece nu vroisem să-nşel pe nime… Însă a făcut ce-a făcut, şi-a ticluit în aşa fel lucrurile, cu toate că era avocatul meu, încît, deşi plătisem datoriile, după socotelile mele, a trebuit să le mai plătesc o dată, după socotelile lor, dar şi-ale lui… Cînd mi-am dat seama că mă prădase ca un tîlhar, era de-acum prea tîrziu…

24. Sălaşul comorilor

Singurele urme ale băcăniei, rafturile, tejghelele şi poliţele din magazia mare a lui Tatapetre, aflată în curtea locuinţei sale, le-am mai putut vedea şi eu.

Însă abia după ce ajunseseră într-o stare de degradare supremă. Cînd sertarele tejghelelor se deschideau doar la voia lor. Cînd rafturile, pe mai multe rînduri, înalte de vreo cîţiva metri, de trebuia să ajungi la cel de sus cu scara, care şi-aceasta provenea tot de la băcănia de pe Strada-Mare, porniseră să crape, cojindu-se de vopseaua iniţială, şi să-şi piardă orizontalitatea, căpătînd poziţii din cele mai stranii, proptite la improvizaţie cu tot soiul de şpraiţuri şi scîndurele meşterite, probabil, de bunicu-meu.

De fapt, magazia mare devenise depozitul personal al lui Tatapetre, locul unde nimeni nu prea avea voie să pătrundă, în care bătrînul îşi recrease o copie fidelă a ceea ce fusese pesemne, cîndva, bodeguţa.

— Tatăpetre, – îl rugam eu pe bunicu-meu, cînd crescusem ceva mai mare şi-aveam vreo zece-unsprezece ani, îmi dai voie să mă uit prin magazia mare? Te superi, dacă răsfoiesc şi eu prin revistele matale?…

— Măi zgîmboi, du-te, dar bagă seama, nu clinteşti nimic de la locul său! – îmi îngăduia bunicul, avertizîndu-mă, în acelaşi timp, că era de la sine înţeles că voi cotrobăi şi prin lucruri, şi nu numai prin revistele şi cărţile vîrîte prin rafturi şi tejghele.

Vreo cinci ani, dacă nu şi mai mult, magazia lui Tatapetre a fost cel mai fermecat loc al copilăriei mele.

Neprevăzută cu lumină electrică, uriaşa încăpere părea că zace într-o permanentă penumbră. Abia după ce închideai uşa închegată din scînduri îţi simţeai privirea din ce în ce mai slobodă.

Cred că erau zile cînd petreceam ceasuri de-a rîndul în magazia cea mare a bunicului.

Mai întîi scotoceam prin sertarele etajate ale tejghelelor, fiindu-mi mai la îndemînă. Într-o neorînduială cumplită, de te-ai fi crezut la un bîlci fantastic, cu obiecte pitite prin cele mai neaşteptate unghere, şi pe care le puteai identifica doar după o îndelungată operaţie de degajare, întrucît erau învălmăşite claie peste grămadă, găseam tot soiul de nimicuri, însă purtînd în ele cele mai neînţelese taine ale bunicului.

Ceasuri ieftine, cu capac, din metal obişnuit, multe, din ele într-o stare de rugină înaintată, prevăzute sau nu cu lanţuri de buzunar, cutii din tablă, pline cu şuruburi, ace de cravată, butoni de manşete, nasturi, roţi dinţate minuscule, probabil demontate de la ceasurile mai sus pomenite, rame de ochelari, monede vechi, de dinainte de 1900, cu găuri la mijloc, bile de sticlă, de la sticlele de limonadă.

Veneau la rînd pachetele şi pacheţelele. Înăuntru găseam ilustrate de-acum trei sau patru decenii, mărci dezlipite de pe plicurile legate în alte părţi, acestea cuprinzînd scrisorile primite de Tatapetre de la copii și neamuri, sau sute de etichete îngălbenite de vreme, provenind de la sticlele de băutură vîndute în băcănia bătrînului.

În tejgheaua a patra, ultima de lîngă scara pe care urcai în pod, bunicul își păstra „alimentele”.

Era ceva de groază, cîte lucruri de-ale mîncării putuse îngrămădi acolo Tatapetre. Şi, mai ales, de cîte din ele fusese în stare să uite. În sertarele de jos, mai greu accesibile, găseam cutii de sardele, ruginite şi cu tabla umflată din pricina gazelor dezvoltate în interior, multe datînd dinaintea primului război mondial. Lămîi pietrificate, ambalaje de conserve, oxidate şi deformate, în care nu se putea şti ce fusese, deoarece îşi pierduseră etichetele, bucăţele de costiţă afumată, care, din pricina vechimii incalculabile, se uscaseră de-a binelea, rămînînd din ele numai sarea, șoriciul transformat în talpă și cîteva coaste înverzite de mucegaiuri incredibile. Salamuri de duritatea lemnului, ghiudemuri şi babicuri, începute şi lăsate uitării, sticle şi sticluţe, cu dop sau fără, despre care era greu de aflat ce conţinuseră. „Prospăturile” erau mai la suprafaţă, în sertarele de sus. Ţîri uscaţi, acoperiţi de sare şi pînze de paing, căpăţîni de usturoi, castraveţi fleşcăiţi şi cepe stricate, bucăţi de brînză roase de şoareci, pîine tăiată felii şi deshidratată de timp.

Culmea era, însă, că bunicul „gusta” din toate acestea, mai ales cînd relaţiile dintre el și Maca-Maia se deteriorau apreciabil. Şi nu se îmbolnăvea. Decît cu foarte rare excepții.

Comorile reale din magazia mare se găseau la vedere, neascunse. Printre borcane şi felurite recipiente, de tablă sau de sticlă zăcînd pe rafturile ce urcau pînă lîngă tavan. Cărţi, colecţii de reviste, broşuri, ziare și registre de toate dimensiunile. „Oglinda lumii”, o revistă ilustrată de pe la 1910, „Universul”, „Dimineaţa”, „Facla”, „Vatra”, „Misterele Parisului”, „Rocambole”, „Şoimii” lui Sadoveanu, „Poesii” de Mihai Eminescu, în ediţie străveche, Coșbuc, Slavici, Rădulescu-Niger, Vasile Demetrius, Savel, „Tarzan”, „Winnettou”, „Aventurile submarinului Dox”, şi alte sute de fascicole sau volume, unele din ele fără început, altele fără paginile de la urmă. Se aflau acolo ziare şi reviste, cărţi şi broşurele, începînd de pe la 1880 şi întinzîndu-se pînă-n ’44. Patima bunicului, a cititului, căpătată probabil de la

interlocutorii săi din bodeguţa băcăniei, profesorii Băcescu şi Ioachim, sau jurnalistul local Argede, se concretizase în fantastica bibliotecă adăpostită acum în magazia mare.

Cred că cel mai crîncen scandal, izbucnit vreodată în casa bunicului, fusese atunci cînd Maca-Maia distrusese un an întreg din colecţia „Oglinzii lumii”, utilizînd-o la înfăşurarea sticlelor cu bulion, pe care le pusese la fiert în cazanul de rufe, la „benmarin”, cum îi spunea dînsa procedeului de sterilizare învăţat de la tanti Sorica.

— Caterino, – urla bunicul scos din minţi – să-ţi iei bulendrele şi să lipseşti din casa mea! Te dau afară, cu copii cu tot, să te duci la tactu şi să-i mulgi oile, că de-altceva nu eşti bună!… Fiţi-ar benmarinul al dracului să-ţi fie, cu Sorica ta cu tot!… Să pleci, şi să nu te mai văz în ochii mei…

După care a pus mîna pe lopata de mestecat bulionul, şi-a spart toate sticlele din cazan. Vreo 40. Pe puţin.

— Petre, ai înnebunit! – plîngea Maca-Maia, cu lacrimi cît bobul de fasole. Ne laşi flămînzi, fir-ai să fii de diliu… Ce-o să mai mîncăm la iarnă?…

Tatapetre, cătînd din ochi alte sticle, şi derutat că nu le mai găsea, deoarece bunică-mea, cînd se punea pe făcut bulionul, umplea peste suta de sticle, se oprea şi, mai arţăgos, îi răspundea nevesti-sii:

— Vax Albina Cavaler Pasta! Asta-i să bagi în tine, dacă nu-mi aduci pînă-n seară jurnalele înapoi… Te priveşte de unde-ai să le găseşti!… Să ţi le dea Sorica lu’ Măgeanu…

Celebrul preparat pomenit de Tatapetre, o alifie pentru lustruit obiectele de metal, nu se mai fabrica de cîteva decenii, iar „Oglinda lumii” nu mai apăruse cam tot de-atîta vreme. Dacă mi-aduc bine aminte, evenimentul se petrecuse prin 1939, în toamnă, cînd stăteam de vreo trei săptămîni la casa bunicilor, părinţii fiind la Govora.

Umblase biata Maca-Maia prin tot oraşul, pe la toate neamurile şi prietenii. Spre seară, adusese cu dînsa un teanc enorm de „Realitatea ilustrată”, o revistă ce apărea pe-atunci, dar pe care Tatapetre o zvîrlise numaidecît la privată. După care dispăruse de-acasă vreo două săptămîni.

În vara lui 1944, în acel august de pomină, cînd vroiam să mă fac poet, în timp ce ţara ardea, iar fraţii Hariga îl ameninţaseră pe

Tatapetre că-l dau pe mîna gemenilor Cerchez, mă frapase un lucru cu totul neobişnuit.

Magazia mare se afla acum în permanenţă închisă. C-un lacăt enorm, cît o broască ţestoasă.

Cînd bunicu-meu mă sfătuise să citesc pînă mi se umflă capul, încercasem zadarnic să pătrund în magazie şi să-mi aleg cărţile recomandate. Aşa că, în cele din urmă, a trebuit să i le cer dînsului.

Niţel derutat, bătrînul mă luase eu el, să ne ducem la magazie. În clipa cînd ajunsesem în faţa uşii lăcătuite, Tatapetre se oprise, îşi căutase cheia, scociorîndu-se prin buzunare, apoi îmi spusese:

— Măi Andi, ia mai plimbă-te o ţîră prin grădină, că mai trece ceva vreme pînă-ţi găsesc cărţile de care ai nevoie…

— Păi să te-ajut şi eu, Tatăpetre!

— Nu-i treabă! – mă refuzase dînsul, zîmbind enigmatic. Ţin magazia închisă, fiindcă maică-ta mare iar a-nceput să-i dea tîrcoale!… Cine ştie ce-i mai dă prin cap, şi-mi mai strică şi bunătatea de ordine pe care-am făcut-o înăuntru…

Pesemne că ordinea nu era chiar atît de bună, precum afirma bătrînul, deoarece se ivise abia peste vreun ceas cu teancul de cărţi subsuoară. Şi iarăşi avusese grijă să încuie lacătul acela de spaimă, verificînd de două ori dacă ţine.

Pentru ca, după aceea, lucru care iarăşi mă izbise, intrigîndu-mă şi mai mult, să rămînă lîngă uşa magaziei, aşteptînd să mă îndepărtez, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că nu mai zăbovesc prin preajmă.

25. Popa-prostu, în patru, ca la poker

Gig Mironescu, obosit, ca şi mine, de-atîtea ceasuri de povestit şi ascultat, eu cu laringele extenuat, iar el cu urechile bubuind de cîte auzise, se ridică de pe fotoliul meu, pe care i-l cedasem dintr-un exces de politeţe, mai ales de cînd avea şi-un arc rupt, care răzbătea prin tapiţerie, şi porneşte să-şi trosnească oasele.

— Cît să fie oare ceasul, măiestrică?

Deoarece „Omega” mea stătuse de mult, privesc pe fereastră, mă uit la lună și-i comunic:

— În jur de unsprezece, maximum douăsprezece!

— N-ar fi mai normal să-ntrebi la 058? – mă consiliază Bileţel. De ce să umblăm la aproximaţii, mai ales că-ţi poţi potrivi şi ceasul după ora exactă…

Robotul funcţionează ireproşabil, deoarece, după a patra încercare de obţinere a legăturii, îmi confirmă bănuiala pe care nu i-o expusesem lui Gig Mironescu. „Ora două, treizeci şi trei de minute şi cincizeci de secunde!…”, grăise crainica telefoanelor.

Chiar mă mirasem, cînd privisem la poziţia lunii, de unde-o fi căpătat ea atîta energie, încît să strălucească precum un bec de 40 de waţi. De fapt, era vorba de unicul bec de pe tronsonul nostru, al Căii Moşilor, pe care-l confundasem, din pricini de extenuare, cu astrul nopţii care, după cum aflasem, apusese de mult.

Mă fac că-mi potrivesc ceasul, apoi îi propun lui Bileţel:

— Hai să ne plimbăm niţel, c-am amorţit! E trecut de miezul nopţii, dar afară aerul este curat și răcoros!…

Întrucît n-a înghiţit mistificarea cu ora exactă, Gig își aruncă ochii asupra cadranului „Omegăi” mele, apoi mă priveşte ironic:

— Meștere Conan, oricît ai fi matale de detectiv, n-ar fi rău dacă ţi-ai cumpăra un ceas ca lumea… În afară de faptul c-a stat iarăși, nu ştiu ce i-ai făcut, dar acuma posedă numai acul secundarului…

Verific imediat afirmaţia poetului, ca nu cumva să fi căzut în vreo transă onirică. Avea dreptate! Ciudat. Unde-or fi dispărut arătătoarele? Geamul, ce-i drept, se cam spărsese și sărise din lăcaşul său, de cînd cu incidentul din librărie… Şi totuși îl așezasem la loc!

În vreme ce ne deplasăm pe bulevardul Republicii, practicînd un mers activ, care sporeşte funcţiile pulmonare şi furnizează oxigen în cantităţi sporite, după cum citisem la „Omul şi viaţa raţională”, Gig mă prelucrează cu insistenţă:

— Conane dragă, lucrurile încep să se contureze! Ce să mai tragem de timp, haidem acasă, c-am şi obosit, şi spune-mi mai departe cum a fost cu moartea bătrînului… Doar mi-ai făgăduit!

Ciudat! Bileţel realizase că neuronii mei începuseră să se agite, reactivînd străfundurile memoriei. Pentru că, încă din clipa aceasta,

parcă aveam înaintea ochilor secvenţele esenţiale din zilele premergătoare morţii lui Tatapetre.

— Dom'le Bileţel, eşti măreţ, şi nu ştiu cum să-ţi mulţumesc pentru ideea cu povestirea tuturor elementelor legate de viaţa lui bunicu-meu… Formidabil, acuma mi-am adus aminte de cel mai important eveniment de-atunci… Ştii ce-i facem?…

— Nu! – îmi răspunde Gig istovit, ba chiar şi gîfîind niţel.

— Mergem acasă, ne culcăm urgent, ne odihnim ţeapăn, şi mîine îţi povestesc chestia cu jucătorii de popa-prostu… îi comunic satisfăcut de lampa ce mi se aprinsese în minte.

— Măiestrică, nu ţi-e bine? – mă chestionează Bileţel.

— Ba mi-e, şi încă foarte! Pentru că jucătorii de popa-prostu sînt într-o strînsă şi indestructibilă legătură cu ceea ce-a urmat. Şi cu moartea lui Tatapetre, şi cu dispariţia gromovnicului… Erau printre puţinii oameni cărora bunicu-meu le citise unele fragmente din catastifele lui. Şi, dacă mă ţine bine memoria, chiar şi din partea a doua, contemporană cu ei… Sau, mai precis, aproximativ contemporană!…

— Haide, să te culc! – mă invită Bileţel. Neapărat trebuie să te odihneşti… Acuma totul mi-e clar. Va să zică aşa, popa-prostu, ai?

— Exact! Şi, pe deasupra, jucat chiar la cel mai de sus etaj! – zic eu. Adică în pod!…

VI. PODUL CU FORŢE ARMATE… (ÎNCĂ ŞI STRĂINE)

26. Grişa, Avrămuş şi Haidencar

Pentru a nu repeta experienţa din noaptea trecută, şi care ar fi putut avea urmări tragice, deoarece nu lipsise mult ca Gig să moară strivit de greutatea personalităţii mele, în timpul mişcărilor inconştiente pe care le mai face omul în somn, de data asta îl culc separat, cazîndu-l în fotoliul în care mai dormise.

— Şi nu ţi-e milă să mă înghesui în dispozitivul ăsta de tortură? – mă întrebase Bileţel, încercînd să mă emoţioneze. Precis n-am să pot închide un ochi…

— Fii liniştit, dragule! De ce să-nchizi numai unul? Ce, eşti chior?…

Convins, dar nu cine ştie ce, Gig a adormit. Buştean.

Cînd m-am trezit, ce-i drept cam pe la zece, Bileţel zăcea ghemuit în fotoliu, atît de comod şi cufundat în somn, încît ar mai fi încăput lîngă el o persoană.

L-am trezit cam brutal, deoarece nu dădea semne de bunăvoinţă, fiind total buimac. Motiv pentru care l-am silit să facă unele exerciţii de gimnastică de înviorare. I-am arătat personal cum se procedează, spărgînd vaza cu flori de pe bibliotecă, iar el a prins imediat, deoarece a spart-o şi pe cealaltă, de pe televizor.

Înviorați şi flămînzi, ne-am ecarisat urgent, limpezindu-ne ochii la bucătărie, deoarece baia era scoasă din funcţiune. Apoi l-am lăsat pe poet să vadă de prepararea unui breakfast corespunzător, eu avînd de dat unele telefoane.

Pe tanti Raliţa am obţinut-o imediat, chiar nesperat de repede. Era supărată, şi se întrema la o cafeluţă.

— Domnule Al, nu-i uman ce se-ntîmplă! – îmi comunică mătuşă-mea cu glas aspru, tăbăcit de nenumăratele mărăşeşti aspirate pe lîngă laringe. Am obosit tot căutînd… Pînă acum nici urmă de gromovnice, adică de file rătăcite printre hîrţoage, cum greşit bănuiai tu… De altfel, nu pun nici o bază pe supoziţiile tale. Mai bine vin la voi, să discutăm…

— Ferească Dumnezeu, tanti Raliţo! – exclam îngrozit. Nici să nu te gîndești la așa ceva… Dă-i înainte, și caută mai departe!…

— Păi, mai am de scotocit două cufere! – îngaimă biata femeie.

— Perfect! În două-trei zile le vii de hac? Îţi mai telefonez eu, şi dacă totuşi găseşti ceva, anunţă-mă imediat…

Tanti Raliţa mai încercase să spună cîteva vorbe, dar am apucat să-nchid telefonul. Altminteri, cine ştie cînd scăpam!

Cu Visarion Ţuluca a fost ceva mai dificil. Pînă am dat de secretarul editurii „Prometeu”, s-a scurs mai mult de-o jumătate de ceas. Era cînd la bufetul instituţiei, cînd în birou la Pompiliu Negreţu.

— Ce se mai aude, Visică? – l-am interogat de la distanţă, în clipa binecuvîntată cînd am fost sigur că-l am la aparat. Ai mai aflat noutăţi despre Bazil Avaru? Unde-i ascuns scriitorul?…

— Taci, și nu rosti nume! – mă somase el neliniștit. Negreţu a interzis orice comentarii pe socoteala personajului… Vrei să mă nenorocești? Ţi-am mai spus, individul este la o casă de creaţie, dar nu se ştie care, iar şeful a plecat iarăşi să se-ntîlnească cu el… A luat-o în maşină şi pe nevastă-sa!

— Pe Negreţoaica?…

— Nu, dom’le, pe-a lui Baz… Mă rog, ştii la cine mă refer… Mai caută-mă acasă, diseară sau după miezul-nopţii, şi mai vorbim noi!

Bine că apare Bileţel. Cu breakfastul. Că începuse să mi se umfle capul de problemele iscate în urma convorbirii cu Visică. Adică: primo – Pompilică se fereşte de indiscreţii, decretînd păstrarea celui mai strict secret în privinţa sediului actual al scriitorului lansat de el, secret pe care nu-l posedă decît dînsul, motiv pentru care tace mîlc, şi, secundo – se află în cele mai bune şi strînse relaţii cu soţia lui Avaru, de vreme ce-o plimbă cu maşina. De altminteri, chiar tonul scrisorii pe care i-o adresase madam Avaru, şi care se afla în mîinile mele, presupunea existenţa unor asemenea legături neprincipiale. Sau măcar susceptibile de-a fi. Ceea ce-i tot aia.

— Pe unde-mi umbli, dom'le Gig, vrei să mă omori cu zile, şi încă de foame? – îl iau la rost pe poet. Ce-ai pregătit pentru sufleţelele noastre?…

— Sufletul! – îmi răspunde metaforic Bileţel. Adică mai nimic… De nici un fel, de nici o culoare… Pîine nu se mai găseşte în casa asta, ouă de-aşijderea, doar o bucăţică de brînză topită, din specia „Pentru copii”, şi ceai de plante medicinale, asta în cazul cînd furajele conţinute de pacheţelul pe care stă scris „Ceai hepatic” sînt şi-n realitate produsul respectiv, pentru că prea seamănă a frunze de trifoi şi lucernă…

Fără să mă las demoralizat de comunicatul lui Gig, apreciez la nivelul cuvenit frugalul, dacă nu chiar aproximativ inexistentul minidejun oferit. Beau trei căni de lichid fierbinte, suspect aromitor, gust puţină brînză „pentru copii”, vreo cinci sau şase triunghiuri dure şi uscate, după care mă declar nesatisfăcut.

Numai Gig Mironescu pare trist şi îngîndurat. Deh, ce să-i faci, să vadă şi el ce-nseamnă o dietă severă!

Îi mai remontez moralul, în clipa cînd prepar eu cafeaua, un termos întreg, de doi litri, punînd la bătaie punga cu boabe „Bresil”.

— Uite, Conane, care-i situaţia, reglează-ţi în aşa fel povestea, încît să ne-ajungă ţigările, cafeaua şi timpul! – mă avertizează Bileţel, ceva mai vioi. Altminteri ne vom stinge de inaniţie, ca două lumînări fără feştilă!… M-ai făcut realmente curios cu bătrînul tău, ca să nu mai vorbim despre jucătorii de popa-prostu, delirul tău de-astă noapte, căci altceva nu putea fi!…

Săracul Gig! De unde să ştie el că jucătorii existaseră de-a binelea, şi nu reprezentau un fabricat halucinogen al minţii mele înfierbîntate, tulburată de amintirile ce năvăliseră puhoi.

— Dragă Bileţel, nici delirul cel mai demenţial n-ar fi putut scorni o situaţie mai aberantă decît cea a realităţii create de Tatapetre.

— Zi-i o dată, şi nu mă mai fierbe! – se oţărî la mine Gig.

— Păi, totul a pornit de la bănuielile stîrnite de ciudatul comportament manifestat de bunicu-meu. De ce-şi zăvora magazia mare? Pînă atunci fusese totdeauna deschisă, cu toate că nu-ngăduia oricui şi oricînd să pătrundă în domeniul său preferat. Dar de data asta lucrurile nu erau în regulă! Mai ales că-şi demonstrase şi o anumită neîncredere în privinţa mea, atunci cînd îmi supraveghease plecarea…

În noaptea aceleiaşi zile, după ce constatasem că Tatapetre nu era în patul său, ieşisem pîş-pîş afară, în curte, şi pornisem să-l caut.

Bunicul nicăieri. Nici în fundul grădinii, unde-şi avea coliba de pîndar, şi unde mai obişnuia să doarmă, pentru a păzi strugurii care începeau să dea în pîrgă, mai ales perla de Csaba, nici în şopron, unde-ar fi putut meşteri la vreo gustărică, deoarece de multe ori îl apuca foamea peste noapte, nici în odaia de la drum, nicăieri altundeva.

Nu-mi mai rămăsese decît magazia mare. Dar la uşa acesteia era lacătul pus. Singurul lucru care m-a intrigat, trezindu-mi unele bănuieli, a fost prezenţa scării celei lungi, de vreo cinci metri înălţime, care se folosea la culesul merelor, din pomul ăl bătrîn, creţescul de la hotarul livezii.

Timp de-o săptămînă întreagă tot verificasem dispariţiile bătrînului. Uneori dormea în patul său, ca toata lumea, alteori îl găseam în grădină, culegînd în toiul nopţii pătlăgele roşii şi castraveţi. Altă nebunie! Nu mai înţelegeam nimic.

Însă noaptea aceea, cînd tăinuisem îndelung cu bunicu-meu, la poalele bătrînei sălcii de pe malul gîrlei, fusese decisivă.

Atunci am dat peste grupul jucătorilor de popa-prostu.

Ajunşi acasă tîrziu, mult după miezul-nopţii, Tatapetre mă expediase la culcare, anunţîndu-mă că se duce la coliba de pîndă.

M-am străduit îndelung să adorm, dar a fost cu neputinţă. Tulburat de cele povestite de bătrîn, mi se făcuse o milă cumplită de el.

Am coborît din pat şi-am plecat spre grădină, intenţionînd să mă culc la dînsul în bordei. Simţeam nevoia să fiu lîngă bătrîn, să-l mîngîi şi să-ncerc a-l ogoi.

Nu era acolo. Venind nedumerit spre casă, mi s-a părut la un moment dat că zăresc o scăpărare de lumină în podul magaziei. Nălucire. În magazia mare nu exista instalaţie electrică. Şi nici lacătul de la uşă nu era desfăcut. Numai scara fusese mutată niţel, mai lîngă colţul acoperişului.

Dacă n-aş fi auzit vorbă omenească, poate nu m-aş fi încumetat să urc treptele scării.

Dar în pod se discuta. Pesemne erau mai mulţi indivizi, deoarece se distingeau clar cîteva glasuri felurit timbrate. Pe puţin patru, după cît îmi dădeam eu seama.

Cînd am ajuns la nivelul acoperişului, am zărit cucuveaua deschisă. Deci, pe-acolo intraseră. Cine? Hoţi să fi fost? M-am tîrît cum am putut

pînă la cucuvea, am lăsat frica la o parte şi m-am strecurat în podul magaziei. În fund, licărea o lampă cu gaz. Furişîndu-mă printre grinzile care susţineau acoperişul, m-am apropiat de palida sursă de lumină.

Şi-n clipa aceea am crezut că încremenesc!

La orice m-aş fi aşteptat, dar nu să-l văd pe Tatapetre jucînd cărţi. Şi încă avînd ca parteneri nişte iluştri necunoscuţi, care mai de care mai ciudat îmbrăcat, netunşi şi nu prea bărbieriţi, murdari şi neîngrijiţi. Şi unde? În podul magaziei, cînd ar fi fost mult mai la îndemînă sub şopru, sau, eventual, în casă.

— Vină, şi-aşează-te lîngă mine! – grăi pe neaşteptate bunicu-meu. Bănuiam că eşti tu, chiar de cînd am auzit că se umblă pe acoperiş! Pînă una alta, taci mîlc, să terminăm mai întîi partida…

În vreme ce mă aşezam lîngă Tatapetre, pe-un dos de lădiţă, mă întrebai cum de mă putuse simţi, mai ales că uneori, se plîngea că n-aude prea bine.

Pe-un ciubăr întors de-a-ndoaselea, în jurul căruia se aşezaseră cei patru jucători, ciuciţi pe nişte scaune improvizate din lădiţe sau maldăre de cărţi, ardea o lampă cu gaz, una din cele mai mici, probabil numărul nouă, cu sticla afumată şi fitilul carbonizat, filînd atît de puternic, încît pretutindeni pluteau funigei negri.

Cred că jucau popa-prostu, judecînd după punctele anunţate de bătrîn. Mai încolo, către ungherul cel mai îndepărtat al podului, se distingeau nişte culcuşuri înjghebate în pripă. Două saltele de paie, cîteva preşuri din gîţe, străvechi şi flendurite, pături negre, cazone, făcute sul şi folosite, probabil, ca perne, dacă nu şi ca plapume. O găleată de tinichea neagră, pe care o ştiam în coliba din fundul grădinii, se afla lîngă una din saltele, plină pe jumătate cu apă, o apă nu prea curată, deoarece vedeam plutind la suprafaţă o sumedenie de pete uleioase. La picioarele culcuşurilor, într-o dezordine cumplită, mai erau cîţiva rucsaci, nişte desăgi ce păreau a conţine lucruri de îmbrăcăminte, cîteva perechi de bocanci prăfuiţi şi jegoşi, scîlciaţi şi cu găuri în tălpi.

Nici indivizii care băteau cărţile nu arătau mai acătării.

Unul din ei, înalt cît o prăjină, blond, cu ochi albaştri, părea să nu se mai fi bărbierit de cel puţin două săptămîni, întrucît începuse să aibă o bărbuţă de Iisus, cu flocănei bălai ca paiul de grîu. Nasul coroiat şi cărnos îi dădea un nemaipomenit aer semit, de-ai fi zis că-i frate cu Şmilovici-tinichigiul.

Roşcovanul, cel din stînga lui bunicu-meu, şi care n-avea o clipă de astîmpăr, frămîntîndu-se pe lădiţa ce-i servea de scaun, de parcă-l zgîrmau miriade de furnici, era mult mai chipeş. Bondoc şi trupeş, îndesat şi mătăhălos, îmbrăcat în nişte haine cum nu mai văzusem, din pînză cu pete de toate culorile, mai purta şi ochelari pe deasupra. Era tuns scurt, ca un arici, iar părul ţepos şi morcoviu se armoniza de minune cu chipul bronzat şi plin de pistrui arămii.

Însă oacheşul, cu claia lui de păr întunecat, pieptănată într-o parte, cu privirea scormonitoare şi mereu neliniştită, mi se părea cel mai interesant dintre toţi. Poseda nişte ochi atît de albaştri, atît de luminoşi şi deschişi, încît azurul privirii lunganului pălea înaintea lor.

— Gata, tolomacilor? – li se adresă deodată Tatapetre, adunînd cărţile şi vîrîndu-le în buzunarul de la spate al pantalonilor, v-am ras, tuns şi frezat! Habar n-aveţi de jocul ăsta! Am cincizeci de puncte, sînteţi bătuţi… Măr!…

Apoi, întorcîndu-se cu faţa spre mine, care priveam cu ochi exoftalmici la grupul jucătorilor, mă bătu pe umăr şi-mi spuse:

— Mă, dacă te scapi cu vreo vorbă despre ce-ai văzut aici, ne-mpuşcă pe toţi, şi pe-urmă ne judecă!… Ştii cine-s prietenii ăştia ai mei? Hai să ţi-i prezentez…

Mai întîi arătă la lunganul care semăna cu Şmilovici.

— El e neamţ, măi zgîmboi, neamţ din Austria… Dezertor din armata lui Şticler… Zice că-l cheamă Haidencar…

— Vai de mine, dom Petre, ce-i cu capul de la dumneata, de nu-ţi intră-n creierul numele de la noi? De cîte orele nu ţi-am spus că mă cheamă Heidischar Joseph, Seppi, mai pe scurtului… Şi-apoi să bagi la capul că eu nu est neamţ… Eu austriac, şi încă de originea română, că O-Papa s-a fătat în Banatu, la Lenauheim…

Bunicul, lejer supărat, renunţă să-mi mai prezinte personajele din pod, şi consideră că-i mai nimerit să ne aşezăm la o gustărică, iar în timp ce aveam să ne prindem sufletele, fiecare să-mi spună cine-i şi ce-a păţit de-a ajuns în magazia lui Tatapetre.

— Hai, măi Avrămuş, ia taie tu nişte pătlăgele şi crastaveţi, să nu zici cumva că te las să mori de foame! Brînză mai aveţi?…

Roşcovanul, căci lui i se adresase bunicu-meu, scoase din buzunarul ciudatelor ţoale un cuţitoi cît toate zilele şi porni să prepare un sumar de salată. Adică fără ulei, fără oţet, fără celelalte aditive (ardei gras, mărar, pătrunjel, etc.).

Priveam încîntat la cuţitoiul lui Avrămuş. Lama îi stătea pitită în plasele, şi ieşea numai cînd apăsa pe un buton ascuns, făcînd „ţac”. Şi-avea o lamă cît toate zilele, mult mai lungă decît cuţitul de pîine pe care-l mînuia Maca-Maia.

Cînd totul fu gata, roşcovanul îi răspunse abia atunci lui bunicu-meu:

— Brînză ar mai fi ce-ar mai fi, dar nu mai avem pic de whisky!...

— Lasă-mă cu uişchiul tău, că ţi-a adus mister Petre nişte trăscău de pomină... Ce, parcă pînă acuma numai uişchi ţi-am dat să bei?... – îl anunţă bunicu-meu, în timp ce-şi scotea din pieptul cămăşii eterna lui sticlă cu trăscău de Măţău, fabricaţie proprie. Mai bine dă-ne nişte ţigări de-ălea de-ale tale, să fumăm şi noi cîte una, eu şi cu nepotu-meu, pînă vă gustăriţi voi...

Din rucsacul aflat la picioarele saltelei din fund, de lîngă muchea acoperişului, Avrămuş scoase un pachet nedesfăcut de „Camel”.

Pînă la ziuă, cînd se lumina cerul către răsărit, am aflat întreaga incredibilă poveste a celar trei oaspeţi ai bunicului.

Roşcovanul, John Steven Avrămuş, fusese paraşutat cu vreo şase zile mai înainte. Căzuse în mărul creţesc, din fundul grădinii, şi rămăsese atîrnat printre crengi. Tatapetre îl crezuse vreun hoţ de prin mahalaua noastră şi pornise să zvîrle în el cu bulgări de pămînt. Pînă îl silise să mărturisească totul, dar fără să-l convingă a coborî din pom. Bineînţeles, nici nu avea posibilitatea, deoarece suspantele paraşutei i se încurcaseră printre ramuri. Avrămuş, în vreme ce bătrînul îi tăia legăturile, cu cuţitoiul furnizat de paraşutist, îi dezvăluise că este american, că taică-său se născuse la Turda, de unde emigrase înainte de primul război mondial, şi că anume fusese lansat pe teritoriul României, pentru că ştia limba şi putea afla care-s rezultatele bombardamentelor întreprinse de americani în ultimele săptămîni. Numai că, în loc să fie lansat la Ploieşti, dintr-o eroare îl paraşutaseră la Piteşti.

— Şi ce să fac, măi băiete, cu tine? – îi întrebase oarecum contrariat Tatapetre.

— Să mă predeşti autorităţilor! – declarase americanul.

— Ce, eşti nebun? Ca să te-nhaţe nemţoii? – obiectase bătrînul.

După care îl instalase în podul magaziei.

Oacheşul cu ochii albaştri fusese găsit de bunicu-meu în bordeiul din vie. Mort de foame şi de oboseală. De trei zile nu băgase nimic în

gură. Evadase dintr-un lagăr de prizonieri, aflat prin preajma Găvanei. Rătăcise pe malul gîrlei, pitindu-se printre răchite, pentru ca, pînă la urmă, răzbit de foame, să nimerească în coliba de pîndar a lui Tatapetre. Încercase el să-şi astîmpere foamea cu nişte struguri, dar dăduse numai de aguridă, întrucît boabele abia intraseră în pîrgă. Îi chema Grişa Vorobeicik, şi era ucrainean, de undeva de prin împrejurimile Odessei. Culmea, mai ştia şi o brumă de românească. O învăţase de la un revoluţionar de-al nostru, care trăise multă vreme în casa părinţilor lui, din 1917, cînd rămăsese în Rusia, deoarece în ţară îl aştepta închisoarea, şi pînă prin 1937, cînd dispăruse fără urmă, în condiţiile tragice ale acelor vremuri.

Lunganul cu mutră de evreu, care accentuase insistent că nu-i neamţ, ci austriac sadea, explicîndu-i, pentru a nu ştiu cîta oară, lui Tatapetre, că numele de Heidischar nu se poate întîlni nicăieri în Germania, dezertase de vreo cinci zile. Regimentul său de vînători alpini trebuia să plece pe front în zilele imediat următoare. Atunci preferase să-l lase pe Hitler să se descurce cum o şti cu sovieticii, decît să-şi dea viaţa în mod inutil. Acum îl lămurea suplimentar pe bunicu-meu:

— Dom Peter, n-am vrut război cu nimeni, pe noi obligat luptam… După ce ocupat ţara cu forţa. Acuma, vezi şi dumneta, gata! Kaputt! Înţelege? Dacă nu credeam la asta, nu mai găseai la mine în bunker de la dumneata!…

— Mă Iosife, mă Haidencar, ăla era beci, nu bancher! Că asta-i altă mîncare de peşte… Şi-apoi am mai avut eu nemţi în beci, dar li l-am arătat pe Vasisdoi, şi-ai auzit ce-au păţit că doar ţi-am povestit şi ţie…

Regimentul lui Seppi Heidischar fusese, sau poate încă mai era, cazat în clădirile lui „31 infanterie”, al nostru, aflate pe dealurile Trivăii. Seppi o tulise de-acolo într-o noapte fără lună, luîndu-şi cu el doar un rucsac cu cîteva bulendre şi două pîini de campanie. Se rătăcise însă, atunci cînd o luase spre gîrla Doamnei, pe care-o confundase cu apele Dunării, de-a lungul căreia intenţiona s-ajungă pînă-n Austria. Se înnămolise în băltoacele rîului, cam prin preajma barierei. Îşi pierduse acolo şi rucsacul, şi pîinile. Speriat şi năuc, mort de foame, umblase toată noaptea, pînă se refugiase, odată cu sosirea zorilor, în pivniţa noastră. Bunicul dăduse peste el acolo, îl ascultase răbdător, după care îl adăpostise tot în podul magaziei, laolaltă cu inamicii de pînă ieri.

— Măi zgîmboi mare, nu căta la mine atît de speriat! Războiul e ca și terminat! Scăpăm de nemţi, scăpăm și de jandarii noștri, și totul o să fie bine!… – se apucă să mă lămurească Tatapetre, văzîndu-mă rămas cu gura căscată, după ascultarea celor trei combatanţi.

Nici gînd să fi fost speriat. Mai curînd s-ar fi putut avansa afirmaţia, fără putinţă de tăgadă, că eram literalmente îngrozit de comportamentul bătrînului, frizînd iresponsabilitatea. Dar și de bizareria unei întregi serii de coincidenţe, absolut ieșite din comun. Cum de se-ntîmplase ca toţi străinii aceștia să se adune taman la casa lui Tatapetre? Și încă să mai știe și-o brumă de românească! De ce nu nimeriseră la Hariga, sau la domnișoara Tonș, vecina noastră, sau la madam Cerchez, a cărei locuinţă se găsea la două case mai încolo?

Și-n afara de asta, ce-avea de gînd Tatapetre să facă cu ei? Barem de-ar fi aparţinut toţi aceleiași tabere. Dar s-adăpostești, și încă în podul magaziei, sub nasul vecinilor, un rus, un american, și, pe deasupra, și-un neamţ, prea era de tot. Rușii se apropiau de ţara noastră, americanii ne bombardau fără milă, iar nemţii ne mai erau și aliaţi. Să nu-ţi vină să înnebunești?

Pesemne că Tatapetre bănuia ce se petrece în mintea mea, deoarece își continuă acţiunea de lămurire:

— Andi dragă, dacă n-aș ști eu ce știu, nu mă-ncumetam să-mi bat singur piroane în cap… Se coace ceva în ţara asta… Se simte, miroase în văzduh! Nemţii-s în pom, și-au ajuns la capătul funiei… Altminteri nu se porcăiau în halul ăsta, încît să tragă și-n ostașii noștri… După ce că ne-au lăsat săraci, jefuindu-ne pînă și jimbla cea de toate zilele, cărînd la ei în ţară totul, cu sutele de trenuri, mai vor să-i și iubim pînă la moarte! C-om fi și tîmpiţi!… Ce-i drept, dacă ne prind, sînt în stare să ne-mpuște. Dar mai întîi trebuie să ne prindă… Totul este să nu cădem pe labele jandarmilor, care lucrează mînă-n mînă cu nemţii, că cu poliţia ne mai înţelegem noi!…

— Și nu-s daţi în urmărire? – îl întreb eu, foarte detectivistic, pe bunicu-meu, dovedind încă de pe atunci înclinaţii deosebite în branșă.

— Păi ce, nu-mi spunea mie Leonică? – mă informează Tatapetre.

— Care Leonică?… insist eu, temîndu-mă ca bătrînul să nu facă tocmai acum un atac de apoplexie, aflîndu-se și la vîrsta corespunzătoare. Pentru că prea o lua pe lîngă șine.

— Mă, tu ești prost, sau faci pe prostul? se indignă bunicu-meu. Leonică Gingherea, comisaru'!… Că-i neam cu noi!… Dacă băieţii ăștia

erau daţi în urmărire, mi-ar fi spus el mie… Alaltăieri chiar, l-am chemat la un pahar de vorbă, să mai aflu cîte ceva… Tot ce mi-a zis, e că-s unii care au pornit să-şi facă bagajele, pregătindu-şi otomobilele de drum lung… Așa mi-a zis, că lucrurile au început să pută!… E bine?…

27. Hidroterapie, în miez de noapte

N-avea cum să fie bine!

Pe la mijlocul lunii, mai precis după Sfînta-Marie, adică după cincisprezece de august, era cît pe ce să dăm de dracu.

Toată săptămîna care se scursese de la noaptea de pomină, cînd descoperisem grupul jucătorilor de popa-prostu, zi de zi şi noapte de noapte îl ajutasem pe bunicu-meu la întreţinerea străinilor din pod.

El furniza pătlăgelele şi castraveţii din grădină, culegînd noaptea, eu aveam grijă de apă, pe care o căram la gura podului cu găleata. Apoi făceam cumpărături la piaţa din barieră, că se mira nea Suciu-băcanul ce facem cu-atîta ocale de brînză. După aceea alergam în gura Trivăii, şi umpleam geanta lui Tatapetre cu lipii de la nea Niculae Jimbla, de intrase şi bietul bătrîn la idei, întrebîndu-se dacă nu cumva le punem la uscat, în vederea unor vremuri grele, pe care dînsul le şi simţea apropiindu-se. Ba îmi şi şoptea la ureche, în vreme ce-mi îndesa pîinile în geantă: „Măi nepoate, vine judecata de apoi! Popa Puturică, parohul nostru da la Sfîntu-Nicolae, a zis că se vesteşte ziua de apoi. De-aia cred eu că s-a apucat să joace fotbal în curtea bisericii, numai în chiloţi de damă, ba s-a mai şi îmbătat, cînd cu slujba de duminică, şi-a pus radioul să cînte în altar, de l-au luat la înjurături oamenii veniţi la slujbă. Însă porcul le-a zis că slujba se amînă pe luni!… Nu-i aşa că va veni peste noi pedeapsă dumnezeiască? O să murim de foame şi de sete, pînă ce ni se vor umfla limbile-n gură, slobozind numai coptură şi sînge închegat! Bine faceţi că strîngeţi pîine. Puneţi-o la uscat, măi Andi, că şi eu mi-am umplut cămara de pesmeţi…”

Într-o noapte, bunicu-meu m-a anunţat că vrea să-i laie pe străini. Mobilizat de dînsul, am cărat, chinuindu-mă zdravăn, copaia cea mare

în mijlocul curţii, între magazia mare şi şopru. Apoi am umplut-o, trăgînd apa cu furtunul de la cişmeaua dinspre drum.

Fiind o beznă cumplită, Tatapetre i-a coborît din pod pe Grişa, Avrămuş şi Seppi. Apoi i-a convins de s-au despuiat şi le-a dat un săpun de rufe, ditamai dărabul, din cel fiert cu pelin. După ce străinii s-au clăbucit zdravăn, de dădea spuma afară din copaie, bunicul s-a apucat să-i limpezească cu pîlnia de la stropitoare, montată la capătul furtunului. Iar eu stăteam la cişmea, ca să reglez debitul apei.

Tocmai în clipa aceea s-a declanşat catastrofa.

Luna se ivise pe cer, printr-o spărtură a norilor. Domnişoara Tonş, vecina noastră, insomniacă zdravănă, din pricină că era fată bătrînă şi fără om în casă, se afla ciucită pe pragul bucătăriei. Stătea şi trăgea cu disperare din nelipsita ei „naţională”. Ca să-şi mai înece amarul nesomnului.

Cînd i-a zărit peste gard pe cei trei bărbaţi, goi aşa cum îi născuse mumele lor bune, iar pe Tatapetre dănţuind în jurul lor cu furtunul, şi binecuvîntîndu-i cu pîlnia de la stropitoare, a purces să ragă, să ţipe, să strige să urle ca apucată:

— Săriţi, oameni buni! Săriţi să-l vedeţi pe hodorogul de Coman, cum a înnebunit şi-şi joacă diavolii-n ogradă!… Huideo, ţapule! Ai pogorît asupra noastră legiuniile lui Belzebuth!… Doamne, apăra şi fereşte iartă-ne nouă păcatele noastre!… Ne-a zis părintele Pîrţăngău că se-apropie sfîrşitul lumii!… Săriţi, nu mai dormiţi!…

Domnişoara Tonş, una din intelectualele de gradul doi ale mahalalei noastre, femeie la vreo treizeci şi ceva de ani, ţopăia ca o bezmetică, de la un capăt la altul al bătăturii sale, fugea către gardul dinspre Hariga, apoi către stradă, să strige la madam Flaimuc, moaşa cartierului, se-ntorcea iarăşi să-i privească mai bine pe „diavolii” care înlemniseră sub stropitoarea improvizată a lui Tatapetre, şi care arătau splendid, cu tinerele lor trupuri scăldate de apă şi lumina lunii, pentru ca, din nou, după ce-şi stupea în sîn, prin gura cămăşii de noapte, în care părea o strigoaică, să-şi continue scheaunele de căţea bătută cu pietre, lătrînd enervant:

— Săriţi! Hai odată, dom’le Jurj! Vină şi matale, coană moaşo!… Aoleu, ce mă fac? Dacă năvălesc peste mine, şi-s numai în cămeşă de noapte, fără nimic pe dedesubt!… Şi-au luat înfăţişare omenească, să-mi pîngărească privirile neprihănite!…

În vreme ce la casele din preajmă se-aprindeau luminile, iar la Hariga în curte se și auzeau vocile lui Jurj și-ale băieţilor, luna se ascunse iarăşi între nori. Domnişoara Tonş, fără să-şi curme ţipetele, încerca să se apropie şi mai mult de gardul nostru, să vadă ce fac despuieţii.

La un semn al lui Tatapetre, băieţii noştri se refugiară în magazia mare, iar bunicu-meu scoase pîlnia stropitorii de la furtun.

— Sloboade apa mai tare, măi Andi! – strigă dînsul la mine.

După ce mă conformai dispoziţiilor sale, cu inima cît puricele, deoarece nebuna era în stare să ne-aducă întreagă mahalaua în ogradă, mă repezii să-i dau o mînă de ajutor lui Tatapetre.

Dar se descurca şi singur. Şi încă de minune. Îndreptîndu-şi furtunul către domnişoara Tonş, care se lipise de gard, contrariată şi dezamăgită de vrăjitoreasca dispariţie a „diavolilor”, porni s-o ude de sus pînă jos, de parcă ar fi vrut să-i astupe gura cu apă, să nu mai orăcăie şi să zbiere.

— Porcule! – mai apucă să ţipe domnişoara Tonş, pentru ca apoi să-şi ridice cămaşa pînă peste cap, pasămite ca să-şi apere părul de diluviu.

Luna îşi făcu din nou apariţia. Iar băieţii Hariga, văzînd minunea ce li se înfățișa privirii, începură să chicotească, de-acolo de unde se aflau, veniţi lîngă gardul nostru, ca mai apoi să hohotească nestăpînit, în ciuda lui Jurj Hariga, care se străduia să-i domolească.

— Ţi-ai ieşit din minţi, dom’ Petre! – răcnea avocatul. N-ai pic de ruşine?… Nu ţii seamă şi de prezenţa copiilor, că-s încă fragezi şi neumblaţi?… Ce ţi-a căşunat pe biata noastră domnişoară?

— Du-te mă în… casă, şi nu te mai băga unde nu-ţi fierbe oala! – îl repezi bunicu-meu, întorcînd furtunul către gardul vecinului. Că n-or mai fi văzut brînzoii tăi asemenea aschimodie!… Ce, femeie-i asta?

Domnişoara Tonş, care se chinuia zadarnic să-şi tragă la loc cămaşa udă leoarcă, purcese să miorlăie în toată regula:

— Hodorog spurcat, îţi rîzi de mine, după ce ţi-am învăţat-o pe vaca de fi-ta franţuzeşte!… Pe mine mă faci aschimodie, care am şi-acuma peţitorii grămadă la uşă, şi era să mă mărit de patru ori? Pe mine?… După ce-am fost aleasă şi Miss Piteşti?…

— Acu cinşpe ani? Ai? – chicoti Tatapetre, mai azvîrlindu-i o porţie de apă.

Jurj Hariga, care-şi muştruluia feciorii să fugă cît mai degrabă în casă, se uită interesat la făptura ce se agita lîngă gard, apoi o anunţă părinteşte, cu glas pătruns de milă:

— Mergi în casă de te schimbă, domnişoară dragă, că vin şi eu acuşica, să-mi povesteşti ce-ai văzut şi ce-ai auzit, ca să-i fac şi eu lui dom' Petre o bucurie de zile mari…

Cît de mare avea să fie bucuria pregătită de Jurj Hariga, aveam să aflăm chiar a doua zi, cînd mă sfătuiam cu Tatapetre în beci, la adăpost de urechi străine şi vrăjmaşe, în privinţa măsurilor ce trebuiau luate.

Eu eram de părere că oamenii noştri, din podul magaziei, trebuiau mutaţi de la noi, eventual la tanti Sorica Măgeanu, că se găsea la celălalt capăt al oraşului.

Bunicu-meu, nici s-audă de-aşa ceva.

În schimb vorbea toată mahalaua, pe care domnişoara Tonş, încă din zori, avusese grijă s-o informeze. Iar tanti Malica şi Maca-Maia, care auziseră de la vecine despre cele întîmplate, dormind în noaptea aceea ca nişte buşteni, îi spuseseră lui bunicu-meu că Tonşoaica îl chemase pe părintele Puturică să facă o sfeştanie, de alungare a emisarilor lui Scaraoţchi.

Pe la vremea prînzului, cînd încă nu isprăvisem cu discuţiile, şi eram tot în beci, auzim că strigă cineva la bunicu-meu:

— Neică Pătrule, ieşi, bre, afară de-acolo, c-am obosit de cînd te caut! Iar te-ai pus pe trăscău, de te-ai pitit în pivniţă?…

Era Leonică Gingherea, comisarul de la circa noastră de poliţie, după cum îmi spuse Tatapetre, în timp ce făcea prezentările.

Bărbat bine, roş la faţă şi îndesat la trup, ne rugă să ne tragem în casă, să stăm de vorbă. Fiind şi un fel de neam de-al nostru, părea să ţină nespus la bunicu-meu. Nu-l scotea din „neică Pătrule”, iar Tatapetre din „nepoate Leonică”.

Tremura carnea pe mine, auzindu-l pe comisar citindu-ne plîngerea depusă de domnişoara Tonş. După stilul avocăţesc al scrisorii, ajunsă chiar în dimineaţa aceea la comisariat, bătrînul recunoscu imediat mîna lui Jurj Hariga.

Noroc că, şi domnişoara Tonş şi avocatul, nu păreau prea mintoşi. Reclamaţia cerea ca poliţia să ia măsuri de urgenţă împotriva lui Petre Coman, cunoscut zurbagiu din cartier, care se îndeletnicea cu practici oculte. Şi asta anume pentru a tulbura sufletul femeilor, ştiindu-se de altfel că Petre Coman mai avusese cîndva şi-un proces de viol.

Leonică Gingherea rîdea hohotind în vreme ce se ospăta cu gustărica pregătită de bunicu-meu şi sorbea din Drăgăşaniul pus pe masă. Bunicu-meu îi povestise o versiune ameliorată a păţaniilor de peste noapte. Cum că m-ar fi clătit cu furtunul, după ce mă lăuse, şi că smochinita de Tonşoaica, nemaiavînd somn, de cînd tot încerca să-şi găsească un bărbat, mă văzuse, speriată şi cuprinsă de călduri, multiplicîndu-mă în mai multe exemplare. Istorisise şi despre intervenţia lui Jurj Hariga, despre duşul pe care i-l aplicase domnişoarei Tonş, precum şi despre atitudinea plină de solicitudine a vecinului, care zăbovise pînă-n zori la dînsa, probabil ticluind împreună scrisoarea ce ajunsese apoi la nepotu' Leonică.

Comisarul plecă peste vreun ceas, liniştindu-l pe bunicu-meu.

— Avem alte treburi acum, – spusese dînsul, decît să ne ocupăm de plîngerile tuturor ţicnitelor din mahala, şi încă scrise de escrocul de Jurj! Vezi-ţi de casă, neică Pătrule, şi dacă se mai înfierbîntă domnişoara, pune furtunul pe ea şi răcoreşte-o!… Apropo, ce mai ştii de fraţii Cerchez, i-ai mai văzut prin mahala?… Săptămîna asta n-au mai trecut pe la comisariat, să le pun viza!… Ştii ceva despre fiarele ăstea?…

— N-aş prea şti nimic, măi neică, decît că Bobe, măgădanul lui Jurj, a încercat să mă sperie, spunîndu-mi c-o să mă înveţe el minte, dar cu ajutorul băieţilor Cerchezoaicei… Însă de văzut nu i-am văzut… Poate că stau pitiţi, prin cine ştie ce vizuine, că doar îi ştim amîndoi ce le poate pielea…

Cînd Leonică Gingherea ieşi pe portiţă, luîndu-şi rămas bun de la bunicu-meu, i-am zărit pe-ai lui Hariga pîndind de după gard. Jurj rînjea satisfăcut, iar Bobe, cu mîna pe capul lui Maţ, frate-su, privea întunecat, cu ochi însîngeraţi, la Tatapetre.

VII. PLECAREA LUI TATAPETRE

28. Tanti Raliţa trage să moară!…

— Ei şi? N-oi fi vrînd să-mi spui că bunicu-tău s-a prăpădit de inimă amară, din pricina reclamaţiei înaintate de isterica aia şi de vecinul vostru!… – se exprimă oarecum incitat Gig Mironescu, stingîndu-şi ţigara între degetele lui pline de har.

— Sigur că nu! – îi răspund şi eu lejer enervat.

— Nu ziceai că evenimentele pe care mi le-ai povestit, şi care ne-au răpit peste o jumătate de zi, pînă ai ajuns la plecarea comisarului, au precedat moartea bătrînului?… Atunci, nu mai zăbovi, spune-mi mai departe! cum a fost?… Ce s-a întîmplat?

Bileţel se oftica de curiozitate. Chestia cu Avrămuş, Grişa şi Seppi îl lăsase cu gura căscată, dar fără să-i astîmpere foamea de informaţii.

Amintirile ce-mi populaseră povestirea, şi care, pe măsură ce i le relatasem lui Gig, se împrospătau şi se aglomerau năvalnic, îmi tulburaseră sufletul.

Dispariţia bunicului de pe această lume, abia acum începea să mă doară şi mai cumplit. Şi nu-mi venea s-o istorisesc chiar în clipa de faţă. Aş fi preferat o pauză, să mai mă liniştesc niţel.

— Ştii ce, dragă Gig? Hai să ne plimbăm puţin… Am fumat prea mult, am zăcut ca nişte beşniţe, cu fundul pe scaun, de ni s-au anchilozat articulaţiile sacroiliacului… Cît să fie ora?…

Bileţel nu obişnuieşte să umble eu ceasul la dînsul, deşi posedă o colecţie fantastică de ornice de buzunar, din cele cu două capace şi legate cu lănţişor de butonieră. Aşa că mă îndeamnă, după cum era şi normal, să-mi consult „Omega”, care nu mai beneficiază de arătătoare, sau să mă adresez la „058”. Ceea ce şi fac, procedînd în consecinţă.

N-aş fi crezut să fie atît de tîrziu. Patru și jumătate. Şi încă postmeridian. Luat de vîltoarea povestirii, uitaserăm amîndoi şi de oboseală, şi de trecerea timpului. Chiar mă mir că, nici eu şi nici Gig, nu prezentam obişnuitele simptome ale foamei. Aveam doar o poftă nebună să mă mişc, să văd lume multă, case şi troleibuze, străzi aglomerate…

— Gata, s-a terminat spectacolul, dom'le Bileţel! Să mergem! – îl invit pe poet.

Peste cîteva minute păşeam pe bulevard, alături de Gig.

Cînd să traversăm spre Mîntuleasa, un ţipăt brusc al lui Bileţel mă înţepeneşte locului:

— Stai! Ce ne facem, dacă ne caută coana Raliţa la telefon?… În cazul cînd o fi descoperit ceva, şi nu ne găseşte acasă, cine ştie de ce mai e-n stare! Chiar s-anunţe şi miliţia!…

Asta-mi mai trebuia.

Intru în cabina telefonică, de la colţul străzii, şi formez numărul mătuşă-mii. După ce sună de vreo cincisprezece ori, ies afară galben la faţă. Bileţel mă întreabă alarmat:

— Ce s-a întîmplat? A găsit vreo pagină? Sau a sunat după pompieri?…

— Mai rău, – îi răspund eu, nu vrea să ridice receptorul telefonului! Sau o fi făcut cumva vreun infarct, că este la modă, şi nu mai poate ajunge la aparat!…

— Fii serios, dom'le! Matale eşti bolînd? – sare ca ars Gig. Păi e coana Raliţa omul care să se aventureze într-o acţiune de dimensiunea unui infarct?… Dînsa ne îngroapă pe toţi, măiestrică! Şi-am să-ţi port cărţile pe pernă de catifea, defilînd împreună cu mătuşă-ta în urma carului mortuar. În nădejdea că, totuși, ţi se vor face funeraliile meritate…

— Păi nu ziceai că ne-ngroapă pe toţi? – mă mir eu, ieşind brusc din starea de spaimă care mă cuprinsese. Cum ai să mergi după dric, dacă ai să fii cu mine-năuntru?… Dar să isprăvim cu aberaţiile, că nu-mi arde acuma de bancuri idioate şi inoportune! Mai bine să luăm un taxi!… Care să ne ducă urgent la domiciliul mătuşă-mii!…

Abia peste vreun sfert de oră s-a milostivit de noi un taximetrist.

Inimă de mamă, însă. Mai ales că ne-a efectuat cursa fără să mai pornească aparatul de înregistrare. Cînd a venit şi greaua clipă a socotelilor, am constatat stupefiat că poseda în devlă un dispozitiv de

calcul mai mult decît electronic, de autentic computer. Ne-a luat cincizeci de lei fără să clipească, şi-a şi zburat. Cu cincizeci pe oră.

Casa mătuşă-mii, de pe şoseaua Vergului, arăta sinistru. Fără lumină, fără o sonerie normală, în stare de funcţionare măcar aproximativă, cu obloanele la fereşti trase, cu uşa de la intrare zăvorîtă.

Disperat, l-am rugat pe Bileţel să mă însoţească în dosul casei, unde mătuşă-mea îşi avea grădiniţa de vară, un petic de vreo doi metri pătraţi de buruieni uriaşe, urît duhnitoare, şi-nspre care dădea fereastra de la bucătărie.

— Măiestrică, mi se pare mie, sau parcă-i lumină înăuntru?

Cuprins de negre presimţiri, îl mobilizez instantaneu:

— Fă-te capră, Gig băiete, să mă urc în cîrca ta pînă la nivelul prichiciului, şi să văd ce se petrece acolo… Precis bătrîna-i pe jos, zbătîndu-se în chinurile morţii! Hai, mai repede!

Cocîrjat de greutatea personalităţii mele, Bileţel se prăbuşeşte la pămînt peste nici un minut. Însă după ce apucasem s-o zăresc pe tanti Raliţa.

— Ce-i cu matale, dom’le, ce taci, de ce nu-mi spui nimic? – mă întreabă Bileţel terifiat, fiind incapabil, de-acolo de unde se afla, la cel mai coborît nivel al solului, să-mi descifreze expresia feţii. E de rău?…

— Ba de unde! Iartă-mă, dacă ţi-am demolat coloana vertebrală, dar tanti Raliţa trăieşte! Şi încă bine… Mănîncă!

— Ce? – se interesează Gig Mironescu, pe care-l bîntuia, probabil, o foame cumplită, dar pînă acum estompată de nenumăratele ţigări trase în piept.

Îl dumiresc în măsura posibilităţilor:

— Nu se vede! Stă cu spatele la fereastră, dar după cum îi funcţionează dreapta, cred că-n nici un caz ceai de sunătoare!… Ar trebui să-i bat la fereastră, mai mă ridici o dată?

— Pentru nimic în lume! – exclamă Gig.

Nu-mi rămîne decît să apelez la forţele proprii.

Mă agăţ de burlanul de la colţul casei, lîngă care se găsea fereastra bucătăriei şi pornesc să mă caţăr încet. Cînd ajung la nivelul corespunzător, burlanul dă semne de slăbiciune. Noroc că mă prind urgent de rama metalică a obloanelor. Fiind ridicate, din pricina trepidaţiei provocate de nefericita mea inspiraţie coboară instantaneu,

într-un huruit îngrozitor. Dar îmi înşfacă şi palmele, stîlcindumi-le între ramă şi latura inferioară a dispozitivului.

Orice rău e spre bine.

Dacă nu-mi ţinea astfel mîinile, ar fi urmat să mă prăbuşesc de la o înălţime cu totul neconvenabilă. Pe puţin doi metri. Aşa că rămîn atîrnat, iar burlanul cade singur, fără participarea mea. Bine că nu peste mine, ci în capul lui Bileţel. Iar burlanul arată acum, răsucit în jurul gîtului lui Gig, ca un trombon de fanfară militară.

Tanti Raliţa se iveşte la fereastră, însă nu vede nimic, datorită obloanelor căzute. O disting vag, printre interstiţii, cum dă să ridice dispozitivul. Îi vine greu, dar reuşeşte. Şi-atunci, eliberat din cleştele ramei, mă agăţ de şansa pe care mi-o oferă destinul, în speţă mătuşă-mea, care deschisese în afară fereastra. Atîrnat de rama acesteia, pendulez lejer în văzduh.

— Ce faci aici, Al, băieţelule? Ai înnebunit? – începe să mă interogheze tanti Raliţa. Coboară imediat, că-mi strici bunătate de fereastră!

Bine că nu pomeneşte nimic despre burlan.

— Pe unde să cobor, tanti Raliţo? Nu vezi că-s în aer? Mai bine încearcă să mă tragi înăuntru, peste prichici. Că n-am să sar de la înălţimea asta?… – strig eu la capătul puterilor. Dar grăbeşte!…

Ajutată şi de Bileţel, care-mi sprijinea picioarele pe creştetul capului său talentat, mătuşă-mea izbuteşte să mă vîre în bucătărie, fără pierderi prea mari.

În timp ce-i explic lui tanti Raliţa de ce fusesem nevoit să recurg la operaţia de mai sus, mă invită să iau loc la masă, să-mi ofere ceva pentru recăpătarea forţelor.

Mătuşă-mea, după o navetă rapidă, frigider – cămară, aşterne pe masă o serie de produse tonifiante. Brînză de vaci, roşii, castraveţi, ardei graşi, iaurt, kefir, lapte dulce (o sticlă de-un litru).

— Asta-i tot? – o chestionez nedumerit pe tanti Raliţa, care la mine în casă consuma numai omlete, slănină afumată, şuncă, salam de iarnă şi de vară, fripturi şi cîte un pachet de unt.

— Nepoate, de astăzi am început o viaţă nouă! M-am declarat lactovegetariană! Am citit articolul publicat de profesorul ăla al tău, care te-a îngrijit şi pe tine, şi adineauri am lichidat orice aliment nociv din casă… Dacă veneai mai de vreme, mai apucai cîte ceva… Însă, din

păcate, am mîncat totul, pînă la ultima fărîmiță, să nu mai am dușmanul la îndemînă!…

Tocmai cînd vroiam s-o întreb pe mătușă-mea de ce nu răspunsese la telefon, se-aude de-afară un fel de vaier, un sunet nedefinit, ceva cam în genul sirenei de la maşinile controlului circulaţiei.

— Alooo! Aloooo!…

— Aoleu! – exclam şi eu, recunoscînd în cele din urmă glasul deformat inexplicabil al lui Gig Mironescu, prietenul, uitat. Tanti Raliţo, Bileţel ne strigă de cine ştie cîtă vreme, iar noi ne-am apucat să discutăm probleme de alimentaţie raţională! Deschide ușa de la intrare, şi dă-i drumul înăuntru!…

Vizibil încurcată, tanti Raliţa se îndreptă spre fereastră, în loc să se ducă acolo unde o trimisesem, şi i se adresează poetului:

— Dragă domnule Bileţel, iartă-mă c-am să te bag în casă pe fereastră, dar ușa îmi este blocată, încă de ieri seară… Am chemat dispeceratul cooperaţiei meşteşugăreşti, şi mi-au promis că vin chiar în dimineaţa asta! Haide, dă-mi mîna!…

Afară începuse să se însereze. Bileţel fu tras în bucătărie mult mai lesne decît mine. Însă cu pierderi mai apreciabile. În sensul că-şi spintecase pantalonii în cîrligul de fixare a ferestrei.

Gig Mironescu, care în afară de poet mai este şi-un excelent inginer mecanic auto, îi făgădui mătușă-mii că-i repară el ușa de la intrare, iar dînsa îi ceru pantalonii, pentru a-i coase pe loc.

Peste zece minute, totul era în deplină ordine. Uşa fusese pusă la punct, se deschidea la prima încercare, dar nu se mai închidea, iar Bileţel se alesese cu nişte pantaloni originali, fiecare crac avînd altă lungime şi înfăţişare, cu-atît mai mult cu cît buzunarul de la spate se afla acum în dreapta, dar în faţă…

Apoi ne-am aşezat la masă, să ne mai prindem şi noi sufletele, după atîtea păţanii nepermis de inumane, şi să aflăm de la mătușă-mea ce mai făcuse.

Totuşi, pe cînd masticam de zor o porţie dublă de brînză de „veci”, absolut necomestibilă, după părerea mea, încă netrecut definitiv de partea lactovegetarienilor, mă frămînta o problemă destul de bizară, drept care-o întreb pe mătușă-mea:

— Ia ascultă, tanti Raliţo, că ușa se blocase, asta am văzut, dar spune-mi ce făceai, frate dragă, unde erai de nu răspundeai la telefon? În pod, scormonind prin hîrţoagele lui Tatapetre?…

— Aş! – zice dînsa imperturbabilă. Le-am terminat încă de-astă noapte… N-am mai găsit nimic! Iar telefonul nu l-am auzit, deşi eram în casă, pentru că nu mai vrea să funcţioneze! Nu ştiu ce dracu are! Sper să nu fie din pricina cafelei!…

— I-ai dat să bea cafea, coană Raliţo? o interoghează absolut oniric Gig Mironescu.

— Nu, dom'le Bileţel, că n-oi fi dilie! Dar am scăpat receptorul în ibric, şi l-am uitat acolo, fiindcă mi-am adus aminte de sarmalele de pe aragaz… Ibricul fierbea pe reşou, în dormitor, iar cînd m-am întors, telefonul se-nmuiase ca un caş proaspăt… Dar nu cred că-i un motiv să nu mai funcţioneze! Nu-i aşa?…

— Şi unde-s sarmalele, tanti Raliţo? – mă grăbesc eu să obţin cît mai degrabă o informaţie utilizabilă.

— Păi, nu ţi-am spus c-am început o viaţă nouă? Le-am mîncat! Am scăpat de ele!

— Păcat! – se exprimă dezolat Gig. Cu telefonul nu-i o problemă, coană Raliţo! Ţi-l depanez, şi-l fac să sune şi cînd nu-i nevoie!…

— Din ce punct de vedere? – se interesează curioasă tanti Raliţa…

— Tehnico-ştiinţific! – îi răspunde poetul. Să fiarbă în ibric, şi totuşi să zbîrnîie şi-acolo…

Dîndu-mi seama că Gig Mironescu pornise să bată cîmpii, probabil şi din cauza oboselii excesive, îl somez să tacă, pentru a-mi putea dezvolta interogatoriul la care vreau s-o supun pe mătuşă-mea.

Tanti Raliţa lucrase conştiincios, zi şi noapte, luînd la mînă, filă cu filă, registrele, revistele şi cărţile rămase de la Tatapetre. Şi, ca rezultat, nu găsise nimic. Decît că plînsese, de vreo cîteva ori, acolo sus, în pod, amintindu-şi de frumoasele zile petrecute la Piteşti, în apropierea lui bunicu-meu.

Cînd terminăm cu frugala gustare, fiind mai flămînzi decît înainte de-a ne fi aventurat în recentele experimente culinare ale mătuşă-mii, tanti Raliţa ne invită să vizităm podul, să vedem şi noi moştenirea lui bunicu-meu.

Cunoşteam foarte bine podul locuinţei pe care o poseda tanti Raliţa.

Acuma, cînd îl vizitam iarăşi, retrăiam o dublă emoţie. Pentru că reîntîlneam cărţile şi revistele lui Tatapetre, despre care mătuşă-mea nu-mi dezvăluise niciodată că se aflau adăpostite la dînsa în pod, şi pentru că regăseam o parte din tinereţea mea, cei mai dulci ani ai

lecturilor nepermise, cînd casa mătuşă-mii îmi fusese adăpost şi hrană spirituală.

Gig privea şi el uimit la fantastica privelişte ce i se desfăşura înaintea ochilor.

Pe cînd mîngîiam hîrţoagele lui bunicu-meu, îmi veni deodată o idee de milioane. Mă uitam la mătuşă-mea, care se străduia să pună la loc nişte reviste ilustrate, de pe vremea lui Tatapetre, şi zăream şi eu, ca şi dînsa, imaginile unei lumi dispărute. Dacă imaginile acesteia rămăseseră, n-ar fi trebuit oare să rămînă şi imaginea lui Tatapetre?…

— Ascultă, tanti Raliţo, dar unde-s fotografiile lui Tatapetre? Ale bunică-mii, ale familiei? Eu, de ce n-am nici una?… – o întreb brusc pe mătuşă-mea, amintindu-mi că-n locuinţa mea nu există nici un chip de-al lui Tatapetre.

— La mine! Răspîndite prin toată casa… Iar dacă tu nu ai nici o fotografie de la ai tăi, asta-i din pricina lui nen-tu Lambe… A interzis să ţi se transmită orice amintire din partea familiei. Zicea că nu mai eşti de-al lor… C-ai ajuns ruşinea familiei, întocmai ca şi bunicu-tău, care i-a făcut de rîs în toată mahalaua… I-a pus pe Tilică-Malec şi pe Sile să jure în genunchi că-i vor respecta dorinţa. Ceilalţi, tanti-ta Malica şi maică-ta mare, n-au jurat, dar nici nu te-au mai căutat… Este?

— Bine, dar matale? De ce nu mi-ai spus nimic despre eroarea de apreciere a lui nene Lambe? De ce nu mi-ai arătat niciodată fotografiile rămase de la bunicu'?… – o întreb eu cam enervat.

— Mi le-ai cerut vreodată? – îmi întinde o cursă tanti Raliţa. Şi-apoi, a mai fost o problemă! Ce rost avea să te mai îndîrjesc împotriva familiei, de vreme ce de capul tău ai dat cu piciorul la toate şi la toţi?… Asta m-a împins să fiu prudentă, şi să nu te întărît şi contra mea…

Coborînd din podul mătuşă-mii, cuget îndelung la cele spuse de dînsa.

Are dreptate. 100%!

Cînd ajungem jos, îi trasez o nouă sarcină:

— Ştii ce, tanti Raliţo, mi-ai face un mare serviciu, dacă ai aduna toate fotografiile alor noştri. M-ar ajuta mult la reîmprospătarea amintirilor pe care n-am mai dorit să le păstrez, dar de care acum am mare nevoie… Eu am să-mi văd mai departe de anchetă, iar matale ai să te ocupi de reconstituirea albumului familiei…

Spre surprinderea mea, care mă aşteptam ca mătuşă-mea să protesteze, se declară imediat de acord. Ba se arată şi amabilă, atunci cînd îmi propune:

— Hai, că vă duc acasă cu maşina! Numai o clipă, pînă-mi iau casca…

— Şi ce te faci cu uşa? Nu vezi că nu se mai poate închide? – o atenţionez eu, aducîndu-mi aminte de intervenţia inginerului Gig.

Tanti Raliţa îmi răspunde abia după ce-şi scoate casca din… frigider. Zărind chipurile noastre uluite, se explică pe loc, cu-o logică ferometalică:

— Ce vă hliziţi la mine?… N-aţi citit ce scrie în revista „Autoturism”?… „Un bun conducător auto trebuie să aibă în permanenţă capul rece şi picioarele calde!” De-aia şi port casca de motociclist ţinută la gheaţă… Iar de uşă nu-ţi face griji… Nu-i pentru întîia oară cînd o uit deschisă… Ce să-mi fure din casă? Cărţile şi revistele?…

Am ajuns cu bine în Calea Moşilor. Bineînţeles, contribuind substanţial la aprinderea motorului şi la pornirea „Trabant”-ului.

Ne-am despărţit de dînsa bucuroşi, mulţumindu-i pentru marele serviciu prestat.

După care ne-am repezit de urgenţă la restaurantul „Mioriţa”, să cumpărăm nişte fripturi. Eram atît de flămînzi, încît numai gîndul c-aveam să-i povestesc lui Bileţel moartea lui Tatapetre m-a oprit să comand mai mult de cinci porţii.

29. „News from Cairo!”…

În vreme ce Bileţel avea să se ocupe de fripturi, pe care intenţiona să le confecţioneze pe electrogrătarul meu din import, depistat de dînsul într-un sertar al bufetului, eu urma să mă îndeletnicesc cu prepararea cafelelor.

Pentru a nu-l deranja, prezenţa mea în bucătărie fiind vizibil indezirabilă, m-am retras în birou, acolo unde-mi păstrez reşoul electric.

Cînd cafeaua a fost gata, dînd corespunzător în fiert, de mi s-au ars toate nickelinele reşoului, transformîndu-se în zgură cu zaţ, s-a ivit şi Gig Mironescu cu fripturile.

— Cred că grătarul matale-i cam defect, măiestrică dragă! – mă anunţă demoralizat Bileţel. Mai întîi a luat foc, apoi după ce l-am stins cu apă de la robinet, nu s-a mai încins deloc. Însă l-am pus la încălzit pe aragaz, şi numai aşa am izbutit să-l pot folosi!…

Renunţ să mai cercetez cauzele care determinaseră aprinderea electrogrătarului, cu-atît mai mult cu cît mi-am amintit că nu era prevăzut pentru reţeaua de 220 volţi, şi procedez la degustarea fripturilor.

Însă am fost silit să mă rezum doar la degustare, cedîndu-le imediat lui Bileţel.

Dintr-un spirit de sadism exacerbat, la extrema limită, Gig nu numai c-a mîncat toate fripturile pe care le arsese, dar şi-a mai lins şi degetele. Probabil, pentru a-mi oferi o lecţie de asceză şi autosancţionare.

— Ei, ce-i facem acu'?… Şi ce se-aude cu cafelele?

Formidabil individul!

N-a suflat o vorbă despre fripturile pe care le carbonizase. Merita să-mi scot pălăria în faţa lui. Atîta stăpînire de sine mai rar întîlneşti!

Înghit în sec, îi torn o ceaşcă de cafea, îmi aprind o ţigară din pachetul pe care are bunul simţ să-l depună pe birou, şi demarez.

— Emoţiile stîrnite de vizita lui Leonică Gingherea, rubedenia noastră de la comisariatul de poliţie, şi care fusese curios să-l vadă pe Tatapetre cum arată în postura de vrăjitor de mahala, nu s-au încheiat aici.

John Steven Avrămuş, intrigat de prezenţa comisarului, se apucase după plecarea acestuia să ne semnalizeze cu-o oglindă, reflectînd razele solare şi dirijîndu-le spre noi printr-o crăpătură a cucuvelei de pe acoperiş.

Suficient pentru ca domnişoara Tonş să declanşeze un nou scandal.

— Curvar bătrîn şi neruşinat… Te dai la mine făcîndu-mi semne cu oglinjoara, de parc-aş fi chivuţă de bîlci? – pornise aschimodia să urle

şi să chirăie, behăind lîngă gard, de astă dată într-un costum adecvat. Acuş mă-c după domnul comisar, să văz şi eu de ce nu m-a consultat şi pe mine… Coană Caterinoooo!… Vecinicoooo!… Vină să-ţi priponeşti buhaiul, că i s-a făcut de carne tînără!…

Bătrînul ar fi avut în intenţie să-i aplice un nou tratament hidroterapic, dar n-a mai apucat, deoarece intervenise brutal tanti Malica:

— Tăticule, ce te-a pălit?… Vrei să ţi se facă iarăşi proces de viol, ca-n rîndul trecut?… Astîmpără-te!… Că i se urcă ţicnitei nervii la cap, şi-o să mai spună c-a fost şi fată mare…

Cînd am urcat în podul magaziei, utilizînd de astă dată chepengul interior, i-am găsit pe Avrămuş, Seppi şi Grişa îmbrăcaţi de plecare. Speriaţi de sosirea comisarului de poliţie, intenţionau să se cărăbănească în cea mai mare grabă, cu orice risc, numai să nu-i pricinuiască vreun pocinog bătrînului.

Abia după ce le-am explicat situaţia pe îndelete, au renunţat la aberanta iniţiativă.

Apoi i-am invitat la un popa-prostu, rugîndu-i să-şi desfacă bagajele, şi să nu ne mai creeze greutăţi suplimentare. Că şi-aşa aveam destule pe capul nostru.

Peste vreo două-trei zile s-a îmbolnăvit Grişa Vorobeicik.

Mă aflam cu Tatapetre în grădină, la cules de pătlăgele şi castraveţi, pentru aprovizionarea oamenilor noştri. Era trecut de miezul-nopţii, şi încă bine de tot. La un moment dat, din spatele colibei de pîndă ne-am pomenit cu-o mogîldeaţă în faţă.

Fără să mai pregete, bunicu-meu zvîrli în ea cu-o pătlăgică de dimensiuni ceva mai mari.

— Fleoşc! – a răsunat explozia tomatei.

Mare ochitor bătrînul!

Apoi s-a auzit glasul lui Seppi Heidischar:

— Dom Peter, mergeştem şnel, murim bolşevic!…

Neamţul pornise în căutarea noastră, alertat de groaznicele chinuri pe care le îndura Grişa. Acesta mugea ca un taur, făcînd spume la gură, tăvălindu-se în fel şi chip pe aşternut. Încerca mereu să transmită ceva, dar era în zadar. Nimeni nu-i înţelegea ucraineasca lui.

Cînd urcarăm cu toţii în podul magaziei, îl găsirăm pe Grişa Vorobeicik jucînd popa-prostu cu Avrămuş şi muşcînd ţeapăn dintr-un castravete murat.

Uluit de cele văzute, Heidischar se pocni atît de straşnic cu devla de-o grindă a acoperişului, încît se întinse la podea ca un kremschnit.

Ucraineanul ne explică stingherit că i se urîse de-atîta stat la ascunzătoare şi simţise nevoia să-şi descarce nervii. Pînă la urmă se potolise, după ce-l rugase pe John Steven Avrămuş să-i tragă două scatoalce zdravene. Apoi se apucaseră liniştiţi de cărţi.

— Măi Grişa, – îl întrebase bunicu-meu, nevenindu-i să-şi crează auzului, şi-ai de multe ori necazuri dintr-astea?… Te-apucă des?…

— Nu, papaşa dragă! Numai cînd mă pomenesc închis, fără o garmoşkă şi-un guleai pe cinste!…

De la întîmplarea cu Grişa Vorobeicik, Tatapetre hotărîse să nu-i mai lăsăm pe băieţi de capul lor. Făceam de gardă cu schimbul. Cînd se ducea dînsul după trăscău, cînd mă trimitea pe mine în beci să fac plinul, sau, alteori, la băcănia din barieră, după telemea şi cîrnaţi afumaţi.

Noaptea, la lumina lămpii cu gaz, cînd oboseau de-atîta joc de cărţi, bunicul le citea din gromovnic. Erau o serie de păţanii haioase din tinereţea sa pe care le ascultam şi eu cu plăcere. Rîdeau băieţii în hohote, amuzîndu-se în special pe seama stilului oral al naraţiunilor lui Tatapetre, plin de culoare şi cruzimi lexicale.

Bucuros şi încîntat de aprecierile asistenţei, Tatapetre îşi încheia recitalul anunţînd: „mîine am să vă citesc din nou, dar alte chestii, mult mai apropiate de zilele noastre, cînd voi vă găseaţi pe la căşile voastre, iar pe noi ne năpădiseră lăcustele”…

La vreo cîteva zile după Sînta-Mărie, pe cînd mă aflam de gardă în pod, laolaltă cu băieţii, îl aud pe Avrămuş:

— Hello, Alex, fugi mister Piter, şi chem la el aici!… Urgent!…

— Ce-i, ce s-a-ntîmplat? – întreb curios.

— Radio in funcşen! Auzim slab… Reparat bine, baterie prost, trebuie puţin apa cu salt, sare cum ziceţi la voi…

De la data la care fusese paraşutat, şi pînă-n ziua de azi, Avrămuş nu încetase o clipă să-ncerce mereu punerea în stare de funcţionare a aparatului de radio cu care fusese dotat la lansare.

— Fugi, Alex, fugi! – mă tot îndemna John Steven. Poate întăreşte baterie, şi transmit coordoneişn…

— Ba să stai cuminte în banca ta, măi Avrămuş, c-altminteri ne ridică nemţii ca din oală… Crezi că-s atît de tîmpiţi, încît să n-aibă şi ei un sistem de detecţie?… Numai voi oţi fi deştepţi?… – îl avertizez pe naivul de american. Zi mersi că putem recepţiona!…

În aceeaşi secundă am coborît scara, plecînd după bunicu-meu.

Îl găsesc în beci. Făcea plinul la sticla de trăscău. Cînd aude vestea, mai umple o sticlă, le înşfacă pe amîndouă, şi demarează în direcţia magaziei, trăgîndu-mă după dînsul.

Ajunşi în magazie, scotoceşte prin cîteva sertare, pînă ce găseşte un pachet cu vreo duzină de baterii plate, pentru lanterne. Mie mi se par prea vechi, însă bătrînul mă asigură că-s mai bune decît soluţia de sare solicitată de american.

Grişa Vorobeicik, pricepîndu-se întrucîtva la sistemele de alimentare electrică, după ce leagă bateriile între ele, obţine un autentic acumulator.

Seppi Heidischar îl pupă pe ambii obraji, apoi ne propune să cinstim evenimentul c-un şnaps. John Steven vrea whisky, iar Grişa vodkă. Tatapetre, neposedînd decît trăscău de Măţău, în mai puţin de trei minute golesc cu toţii una din sticlele aduse de bunicu-meu.

— Pune-l pe Londra! – zise Tatapetre, dîndu-se lîngă Avrămuş, care începuse să umble la butoanele aparatului.

— No problem! – îl tempereazǎ americanul. London, or Tanger, tot unul este!… Numai să avem bun audişn!…

— Prinde şi Moscva? – se interesează Grişa.

Deocamdată nu prindem decît Bucureştiul. Se transmitea muzică de fanfară, în execuţia orchestrei regimentului de gardă.

Avrămuş se enervează, schimbă undă după undă şi, deodată, auzim un glas anunţînd în engleză: „Niuzfromcher!”… sau ceva în genul ăsta… Americanul, care descifrase bolboroseala din difuzor, ne cere să tăcem deoarece se comunicau ultimele ştiri… „News from Cairo!”

Acuma stăm ciuciţi lîngă cutia lui Avrămuş. Aşteptăm extrem de tensionaţi. Pîrîiturile din difuzor sună extrem de plăcut timpanelor noastre. Avem prilejul să aflăm realitatea, să cunoaştem situaţia de pe fronturi, fără să mai apelăm la mistificările de la „Ilse II”.

Emisiunea întîrzie. Tatapetre, nerăbdător, îl chestionează pe american, trăgîndu-l înciudat de mînecă:

— Ascultă, măi Avrămuş, dar ăştia de la Cairu tău, n-au şi ei şpicheri pe limba noastră?… Că ăia de la Londra au, cînd bat la tobă de trei ori şi pornesc să-i turuie româneşte… Păcat, însă, că numai dracu-i înţelege, fiindcă le toarnă nemţii nisip în maşina de vorbit…

Însă John Steven nu mai prididește să-i răspundă, deoarece în ograda noastră se dezlănţuie un tărăboi nemaipomenit.

30. O bicicletă numită eternitate!

Maca-Maia, ca apucată, urla din adîncul bojocilor:

— Amelitooo!… Unde-mi eşti, Amelitooo!… Prinde-o, nu mai sta, săi la ea!… Ieşi în cale-i, că ne surpă şoprul!…

Uitînd de emisia transmisă de Cairo, ne repezim cu toţii la cucuveaua acoperişului.

Însă Tatapetre ne îmbrînceşte la o parte, bruftuluindu-ne:

— Ce-i cu voi, mă nebunilor, aţi căpiat?… Vreţi să vă vază vrăjmaşii din bătătura vecină?…

Calm, trăgînd o duşcă zdravănă din cealaltă sticlă de trăscău, prima fiind de mult golită de conţinut, Tatapetre îşi manifestă intenţia de-a aştepta retras desfăşurarea în continuare a evenimentelor din ogradă, nădăjduind să nu se petreacă nimic prea grav. Deduc asta după expresia chipului ciolănos, bronzat de arşiţe şi vînturi, după privirea ochilor albaştri ca oţelul coasei.

Lucrurile din ogradă se complică. Tanti Malica purcede şi ea să ţipe ca din gură de şarpe:

— Mamiţicoooo! Fereşte, Mamiţicoo!… Te omoară putoarea, nu vezi c-a turbat?…

În sfîrşit, nicidecum tulburat, Tatapetre se ridică în capul oaselor şi dă să coboare scara. Nu mai înainte de-a comunica, probabil pentru a ne linişti:

— Ca să vezi şi să nu crezi! Iar ne calcă bătătura ţopîrlanca aia de Tonşoaica!… Mă-c la ea s-o astîmpăr!…

Tanti Malica își sporește intensitatea glasului, apelînd de astă data la bunicu-meu:

— Tăticuleee, pe unde umbli, tăticule? Se dă javra la noi, vrea să ne muște!... Săi, tăticule, săi!...

Curios să văd ce-i mai face Tatapetre domnișoarei Tonș, mă strecor lîngă cucuveaua de pe acoperiș și încerc să privesc în curte.

Bunică-mea, cu făcălețul în mînă, asistată de tanti Malica, și aceasta înarmată cu prăjina de rufe, se apără de atacurile înverșunate ale unei făpturi, deocamdată, invizibile.

Se găsesc amîndouă în fața șoprului, iar atacanta, probabil, trebuie să se afle sub el, întrucît femeile noastre privesc într-acolo.

Cînd Tatapetre își face apariția în ogradă, țîșnind ca din pușcă pe ușa magaziei, Maca-Maia tocmai începuse să răcnească din nou:

— Uite-o Amelito!... Nu mai zăbovi, Amelitooo!... Arde-o, că-i vîrîtă sub mașina de gătit!...

Bunicu-meu, preluînd din mers prăjina Malicăi, îi transmite competent fie-sii:

— Ferește, Malico!... Las' pe mine, c-o aranjez eu pe beșnița aia de pîrîtoare... Unde-i putoarea?...

În aceeași clipă se ivește și „beșnița".

Nu știu ce să fac. Să rîd, sau să tremur? Pentru că nu-i domnișoara Tonș, așa cum crezusem, ci scroafa bunicilor, un adevărat monument al naturii, scăpată pesemne din cocină. Deși sîntem în august, arată de pe acum cît un hipopotam. Mare minune, să n-aibă peste două sute de ocale.

Scroafa, înfierbîntată de vipia cumplită de peste zi, se vede că își părăsise cocina și pornise să gonească năucă prin bătătură, cătînd o băltoacă unde să-și astîmpere jărăgaiul ce-i ardea măruntaiele. Însă neinspirata intervenție a bunică-mii și-a Malicăi, urletele lor bezmetice o întărîtaseră și mai dihai, scoțînd-o din minți.

Devenind brusc agresivă, mai ales de cînd zărise și prăjina din mîna lui Tatapetre, dă să se repeadă pe lîngă dînsul, intenționînd s-atace femeile. Bunicu-meu, la repezeală, îi otînjește una zdravănă. Scroafa, și mai ațîțată, se-ntoarce din mers și demarează rapid în direcția porții de la drum.

Excitat, bătrînul strigă la bunică-mea:

— Caterinoo, fa Caterino, unde-i bicicletu' lui Ionică?... Zi-mi mai iute, că-mi scapă animala pe uliță!...

Maca-Maia, nedumerită, îi arată obiectul solicitat, care se afla chiar lîngă șopru, rezemat de grinda de susținere, la colțul dinspre casă.

Nici una nici două, Tatapetre se repede la bicicletă, o înşfacă de coarne şi, încălecînd pe şa dintr-un singur salt, purcede să pedaleze vertiginos după scroafă.

„Animala”, cum îi spusese bunicu-meu, văzînd că-i urmărită cu mijloace de locomoţie moderne, se sperie şi mai zdravăn, după care se năpusteşte de-a dreptul în roţile velocipedului.

Tatapetre, executînd mai întîi o cădere spectaculară, suie din nou în șa și se avîntă după dobitocul ce-o luase către grădină. Am impresia că bunicu-meu se lovise grav în timpul căderii, deoarece un timp nu-şi poate păstra un echilibru ca lumea. Totuşi şi-l recapătă rapid. Jivina, ajunsă lîngă gardul care despărţea ograda de grădina cea mare, nu mai ţine seama de palan, ci-l dărîmă dintr-o unică îmbrîncitură, trecînd peste leaţurile prăbuşite.

Bunicu-meu, şi mai întărîtat de succesul scroafei, procedează aşijderea. Însă roata din faţă a bicicletului se propteşte într-un lănteţ, dîndu-l peste cap pe bătrîn.

Însîngerat, spumegînd de furie, Tatapetre îşi smulge vehiculul dintre sfărîmăturile gardului. Apoi îl încalecă anevoios, clătinîndu-se ca beat, şi se repede în continuare după scroafa ce dispărea spre fundul grădinii.

Abia pedalînd, de parcă ar fi avut o ţeapă în şale, bunicul urla necontenit:

— Stai tu, Caterino, că-ţi arăt eu ţie!…

În vreme ce se îndepărta pe poteca centrală a grădinii, gonind după animală, i se auzeau din ce în ce mai slab răcnetele stinse:

— Caterinooo!… Vita dracului, stai să te-ajung!… Putoareo!…

Ceva nu-i în regulă cu bunicu-meu. De ce-i zice animalei Caterino?

Mă reped la gura podului şi cobor în grabă scara.

Cînd mă zăreşte gonind, bunică-mea mi se propteşte înainte, tot cu făcăleţul în mînă, şi mă interpelează:

— Unde fugi, dom’le Sandi?… Ziulica-ntreagă nu-mi eşti pe-acasă, întocmai ca şi tac-tu Petre, bătu-l-ar cucu să-l bată, c-a zărghit de tot, şi s-a apucat să prindă scroafa de-a-ncălarea…

Tare nu-mi place cum îmi zice Maca-Maia. Sandi, ca la clovnii de la circul din piaţă. Totuşi este bunica mea bună, şi trebuie să-i răspund. Mă opresc locului, tremurînd de nerăbdare. Cu atît mai mult cu cît din

străfundul grădinii se-aud strigăte de om şi guiţatul dobitocului. La un moment dat răsună un ţipăt înfiorător, de groază, prelung şi sinistru, ca şi cum ar fi şuierat rapidul de noapte la bariera gîrlei.

— Macă-Maio, iartă-mă, dar alerg să văd ce face Tatapetre! – îi comunic bătrînei şi nu mai zăbovesc.

Sprintez îngrijorat, apucînd s-o mai aud în urmă-mi:

— Face pe dracu ghem, aia face!... Se plimbă cu bicicletu, în loc să-şi vază de treburile casei!...

Pînă s-ajung în fundul grădinii, vaierul acela înspăimîntător s-a stins. Îl caut disperat pe bunicu-meu. Nici urmă. Scroafa nicăieri. Parcă i-ar fi înghiţit pămîntul pe-amîndoi.

Fug înspre livada de lîngă casa Harigilor. Nu-s nici acolo. Alerg în partea opusă. Zadarnic.

Abia într-un tîrziu mi se pare c-aud undeva, cam prin mijlocul grădinii, grohăituri şi gemete.

Îl găsesc pe bunicu-meu peste cîteva clipe. Acolo unde mă aşteptam cel mai puţin. În coliba de pîndă din vie. Zace pe spate, prăbuşit pe grămada de fîn ce-i slujea de culcuş în nopţile de veghe. Se apără cu pompa bicicletei de atacurile furioase ale scroafei. Cu botul plin de sînge, fiara încearcă să-mpingă la o parte vehiculul care căzuse peste trupul bătrînului. Îmi este evidentă intenţia dobitocului de-a răzbate pînă la uriaşa şi înfiorătoarea rană din pîntecele lui bunicu-meu.

Din plaga mustindă, în care sîngele gîlgîie cu bulboace, roşu şi gros, se vede ieşind în afară, palpitînd la fiece răsuflare mai adîncă a lui Tatapetre, ca şi cum ar fi avut viaţă în el, un ciot de arac de vie, noduros şi plin de glod.

Bunicu-meu, răstignit de cadrul velocipedului, care se prăbuşise de-a curmezişul peste dînsul, se străduie în van să alunge scroafa.

— Tatăpetre! – răcnesc îngrozit, izbind bezmetic, cu picioarele şi cu mîinile, în bestia întărîtată de duhoarea sîngelui. Tatăpetre, ce-i cu matale, ce-ai păţit?...

Animalul ţîşneşte afară din colibă, gata-gata să mă dea peste cap, după care mă aplec numaidecît asupra bătrînului, să ridic bicicleta de pe dînsul.

Bunicu-meu, uşurat oarecum, priveşte la mine zîmbind amar. Pompa îi scapă din mînă. Apoi bătrînul încearcă să se tragă mai în sus, să-şi rezeme spatele de mormanul de fîn uscat.

Peste o clipă renunţă, dîndu-şi seama că nu-l ajută puterile. Îl ajut eu, punîndu-i sub cap preşul cu care se-nvelea cînd dormea în colibă, după ce-l răsucesc şi-l fac sul.

— Mă zgîmboi, pui şi tu nişte întrebări de te doare mintea! – începe să grăiască bătrînul, gîfîind şi continuînd să surîdă. Nu vezi c-am dat peste animală, blestemata aia de Caterina, c-aşa o botezasem pe scroafa lu' mă-ta mare, şi-am căzut zdravăn de tot, de mi s-au năsădit creierii-n cap?… Ce nu-nţeleg eu, e altceva!… Cum de-am ajuns în colibă?… Nu m-ai tras pîn' aici?… Cînd am zburat de pe nenorocitul de biciclet, pesemne că m-au părăsit puterile… Poate mi-oi fi pierdut şi cunoştinţa, că nu-mi amintesc nimic!… Şi de ce-oi fi pus tu maşinăria peste mine?… Ai?…

Îmi vine să-nnebunesc. Bătrînul a pornit să aiureze.

— Tatăpetre, bunule meu drag, nu eu te-am cărat în colibă!… Abia adineauri am ajuns aici… Bănuiesc că te-ai tîrît singur, fără să-ţi dai seama… Mai mult ca sigur, îţi încurcasei picioarele în lanţul de la roata pedalelor, şi-astfel ai cărat şi bicicleta… Dar unde Dumnezeu ai căzut, de te-ai procopsit cu bucata asta de arac în burtă?…

Bunicu-meu se uită nedumerit la lemnul din pîntece. Tace cîteva clipe, gîndind la cele întîmplate. Răsuflă din ce în ce mai anevoios. Apoi îmi răspunde:

— Mă, zău că nu ştiu!… Să fi căzut chiar peste vreun arac din vie?… Păi, cum să-ţi spun, aracii mei nu s-ar fi frînt pentru nimica în lume… Sînt toţi numai din pui de salcîm… Ăsta-i din altă parte!

Îl întrerup, gîndindu-mă la eforturile pe care le depune şi care-l costă enorm:

— Tatăpetre, lasă-l dracului de ciot… Spune-mi mai bine ce să fac? Poţi merge pînă-n casă?… Sau să chem pe cineva, să te cărăm tîrîş?…

Bunicu-meu priveşte ciudat. Mai c-ar vrea să zîmbească din nou. Tuşeşte de vreo cîteva ori, pînă i se iveşte un fir de sînge la colţul buzelor. Oftează apoi din adînc, încercînd să tragă cît mai mult aer în piept. În cele din urmă, izbuteşte să-mi vorbească. Însă arar, niţel îngăimat, ca şi cum l-ar fi împiedicat o uriaşă greutate, apăsîndu-i plămînii:

— Alexandre, nepotu' tatii, nici să mă mişc nu mai-s în stare… Şi nici să mă căraţi de-aici n-are vreun rost!… Mă băiete, nu-ţi dai seama că trag să mor?… Că-mi sînt numărate clipele? M-a răzbit ciotul prin

pîntec, pînă-n dosul spinării, anafura lui de lemn vrăjmaş… Cu-aşa ceva în maţuri nu se mai trăieşte… Ei, ei, ce-i cu tine?

Fără voia mea, mă podidiseră lacrimile. Pentru prima oară în viaţă îl auzisem pe Tatapetre rostindu-mi numele întreg. Şi-n aceeaşi secundă realizasem că bătrînul se duce, că nu mai are mult. Iar eu nu-l puteam ajuta cu nimic. Dacă plecam după oameni, murea fără să aibă pe cineva lîngă el.

Bătrînul începe să albească. Răsufla şi mai anevoios. Dar se străduie din răsputeri să-mi mai spună ceva. Şi-i venea nespus de greu.

În sfîrşit, izbuti să-ngaime:

— Mă zgîmboi… să nu văz că-ţi pişi ochii, m-auzi?… că nu-ş ce-ţi fac… Ştii ce?… Cată mai bine după fîn… trebuie să fie acolo o sticlă… Trăscău… de-al meu… de Măţău… Dă-o-ncoa'!… Şi stai aici… nu mişca de lîngă mine… Mama ei de viaţă!… Rău mai m-a-ntors… Taman acu' să mor… cînd aveam să trăim şi noi alte vremuri… Fără războaie… fără străini în ţară… Mă, şi cîte treburi mai erau de făcut!… Parastasu' ei de scroafă… Alexandre! M-auzi, mă? Că eu nu prea mai te-auz… Parcă ai fi pe alt ţărm… Şi nici că te mai văz… Ai grijă de băieţi… barem pînă mă petreceţi la ţintirim… Apoi să-l chemi pe Leonică… Dă-mi, mă, o gură de trăscău… Simt că mi-e o sete cumplită…

Nu mai dovedesc să-i duc sticla la buze. Bunicul mă opreşte c-un gest zvîcnit, dîndu-mi mîna la o parte, şi-mi susură la ureche, abia auzit:

— Alexandre… ai grijă… de tine… Ia-mi mîna… Strînge-o… strînge… tare… mai tare… mai…

O spumă roşie îi pătează colţul gurii. Apoi îşi pleacă obrazul în piept. Şi n-a mai fost în stare să-şi termine spusele.

Plîngînd în hohote, îi strîng mîna din răsputeri. Simt cum mi-o strînge şi dînsul pe-a mea. Pînă într-o ultimă clipă, cînd palma i se moleşeşte brusc.

I-am luat încetişor mîna şi i-am pus-o pe piept, peste cealaltă. Murise cu ochii închişi, privind adînc în sine, încercînd să pătrundă dincolo de beznele ce se buluceau să-i învăluie mintea.

N-am plecat din coliba de pîndă. Am aşteptat să se-nnopteze. Doream să-mi usuc lacrimile, cu-atît mai mult cu cît mă consideram nespus de vinovat. De ce nu fugisem după ajutor?…

Cînd s-a întunecat de-a binelea, mai întîi am trecut pe la străinii din pod, să le spun ce se întîmplase. Abia după aceea le-am înştiinţat pe Maca-Maia şi pe tanti Malica.

Le-am găsit aşezate la cină, mestecînd piftele prăjite şi cartofi copţi în spuză. M-au ascultat îngrozite, oprindu-se o clipă din masticaţia lor disperată, după care au purces iarăşi să clefăie. Maca-Maia, cu-o jumătate de piftea între degete, m-a liniştit plină de seninătate:

— Aşa-i viaţa, măi Sandi… Toţi ne ducem… Unii mai devreme, alţii mai tîrziu… Ia şi tu, de bagă ceva în tine!… Că pe-urmă mergem şi noi să-l vedem… Eu, una, nu cred că-i mort!… Ţi s-o fi părut ţie… Nu-l ştii pe tac-tu mare?… Se trezeşte din morţi, cînd ţi-e lumea mai dragă!… Ne-a mai făcut-o de-atîtea ori, nu-i întîiaşi dată…

Am plecat vraişte, cu sufletul împrăştiat, să mă refugiez în dosul magaziei. Abia acolo mi-am putut plînge în voie bunicul.

Numai că, din cînd în cînd, stomacul îmi icnea violent, vrînd să-şi verse fierea. De cîtă scîrbă mă cuprinsese!…

VIII. CELEBRĂRI TERMINALE

31. Priveghiul (primo tempo)

Următoarele trei zile, pînă l-am întrupat în ţărînă pe Tatapetre, au fost un terifiant prilej de-a descoperi, în cele mai infime şi infame măruntaie psiho-sociale, ce reprezenta, în realitate, o anumită fracţiune a familiei noastre.

Băieţii de la Bucureşti (nene Lambe, recent sosit de pe front, unchiu' Sile, reîntors în ţară cu ultimul avion de evacuare, taman din Crimeea, şi nea Tilică-Malec, librarul de pe strada Doamnei, care se afla la mare să-şi trateze reumatismele), se prezentară de urgenţă. Le telegrafiase tanti Malica, de la oficiul din barieră, chiar în primele ore ale dimineţii de după moartea bunicului.

În cursul după-amiezii, debarcară cu toţii din personalul de 18.02.

Nene Lambe, ceva mai mare în grad, că era medic militar, maior sau poate colonel, călătorise la clasa întîia, împreună cu nevastă-sa de-a doua, tanti Zefira-Jeaninne (născută Protapp), deoarece la ora actuală prima lui soţie se găsea la cel de-al patrulea bărbat, fiind mereu în căutarea unui soţ corespunzător, din toate punctele de vedere, mai ales de cînd îi intrase în cap că familia ei, Rowitzky-Rovinari, descinde dintr-un neam de grafi litvano-baltici.

Înalt, bine construit de maica-natură, nene Lambe arăta la coborîrea din tren ca un general sosit la paradă. Își purta uniforma cu-o eleganţă plină de afectare, privind la lume de sus, pe sub sprîncenele lui groase și negre, stufoase și îmbîrligate. Aștepta enervat pe scara vagonului să-i apară soţia. Cînd se ivi şi tanti Zefira-Jeaninne, o pofti morocănos, cu glas sonor, penetrant:

— Fii atentă, cucoană, n-o lua chiar ex abrupto, c-atunci am feştelit iacaua!… Ia aminte cum păşeşti!…

— Bine, Hary dragă, mersi mult! – îi răspunse mătuşă-mea intimidată. Cum ai tu grijă de toate…

— Să nu exagerăm! – mormăi nene Lambe lejer indispus. Natura non facit saltus, adică să nu sărim mai multe trepte deodată, că ne frîngem picioarele, şi-o păţim ca-n gară la Titu!…

După care coborî primul.

Tanti Zefira-Jeaninne aterizase cu bine pe peron, ajutată de nea Tilică-Malec. Cu care ocazie acesta îi suflase la ureche, destul de tare însă:

— Nu pune la inimă, Zefirico scumpă, c-aşa-i frate-miu Lambe!… Şi-i mai zici şi Harry, bată-l cucu să-l bată de înfumurat, de parcă nu l-ar fi fătat Mamiţica pe uliţa haznagiilor, botezîndu-l Haralambie, în loc de Tit-Livius Galerius, cum şi-ar fi dorit el… Numai ifosele-s de Lambe, c-altminteri nu-i băiat rău şi nici prost, de vreme ce ştie Larousse-ul roz pe dinafară!…

Mătuşă-mea, om tare de treabă şi nespus de blajin, se făcu că n-aude maliţiile lui cumnatu-său, ci se grăbi să-l ajungă din urmă pe nene Lambe, care se-ndrepta către unchiu' Sile, venit cu-acelaşi tren, dar la clasa a doua, fiind, probabil, şi mai mic în grad. Tot militar şi dînsul, şi tot medic. Abia de-l avansaseră căpitan pe-atunci.

Numai tanti Todica (la bază Tudora), călătorise cu clasa a treia, împreună cu nea Tilică-Malec, acesta dovedindu-se acelaşi permanent cavaler, însă în imposibilitate de-a-şi găsi perechea ideală, capabilă să facă faţă ambiţiilor sale, dar şi-ale maică-sii, Maca-Maia. Mătuşă-mea preferase totuşi agasanta companie a cumnatului, aerelor de cuceritor pe care şi le arbora, oricînd şi oriunde, unchiu' Sile.

Taică-meu o luase pe mama cu trăsura, direct de la gară, unde sosise de la băile Govora, laolaltă cu soră-sa tanti Clemenţa. Îl anunţasem chiar eu despre sfîrşitul lui Tatapetre, în toi de noapte, provocîndu-i o criză de nervi inexplicabilă. Asta după ce plînsesem tot drumul, din strada Libertăţii şi pînă-n Tîrgu-de-Vale, cu sughiţuri şi lacrimi cît bobul de fasole. Abia cînd a scos-o din casă, pe la bucătărie, pe doamna Iliescu, profesoara mea de română, am priceput întrucîtva supărarea tatei.

Către seară, au început să se înfiinţeze neamurile şi cunoştinţele din localitate. Mai întîi s-au prezentat nea Niculae Jimbla şi ţaţa Mariţa, urmaţi apoi de moş Apostol, tanti Sorica şi Măgeanu, precum şi de alte

cîteva persoane pe care nu le mai văzusem vreodată înainte de trecerea din viaţă a bătrînului.

Cînd se-nnoptase de-a binelea, sosi şi nea Ionică Podăşchină, chemat telefonic de naşu-său, domnul Tocilă. Era chior de beat. Aflînd că se prăpădise socru-său, omul la care ţinea cel mai mult din familia noastră, poate şi mai abitir decît la nevastă-sa, se refugiase în crîşma de lîngă gara Dîlgăi şi, tot aşteptînd trenul, plînsese gît la gît cu clondirul de vin. După ce pierduse două personale şi-un accelerat, în cele din urmă fusese urcat de-un prieten într-un marfar şi predat frînarului. Acesta, om de inimă, îl descărcase la halta de lîngă barieră, aflată în imediata apropiere a casei bătrînilor, avînd şi grijă să-l suie într-o birjă.

Rubedeniile de la Măţău, atît din partea bunicului, cît şi-a bunicămii, cîţiva veri îndepărtaţi, cu soaţele lor, picară noaptea tîrziu, cînd şi începuse priveghiul. Erau nişte oameni ciudaţi şi morocănoşi, cu chipuri brăzdate şi tăbăcite de vînturi, ciobani de munte, din tată în fiu, care-şi îmbrăcaseră ţoalele de „ţinere”, şi-şi făcuseră bocancii cu vax şi scuipat, lustruindu-i ca oglinda. Fuseseră singurii care sărutaseră dreapta de gheaţă a bătrînului.

Numai tanti Raliţa nu se arătase la faţă, fiind dispărută inexplicabil din localitate.

Lîngă năsălia răposatului său tată, nene Lambe păstrase o clipă de tăcere încruntată, privind grav la chipul împietrit. Apoi rostise arar, apăsînd fiecare cuvînt:

— Pulvis et umbra sumus… Asta-i viaţa! Sîntem doar umbră şi ţărînă… Ne-o făcuşi, dom’ Petre!… Că n-ai avut niciodată astîmpăr… Mă rog, acuma-i tîrziu să mai discutăm, de mortuis nihil sine deo!…

Apoi îşi corectase numaidecît eroarea:

— Pardon, de mortuis nil nisi bene… După cum a spus-o şi marele Ovidius Publicus Naso… Să nu-i vorbim de rău pe morţi, că nu se ştie ce mai poate ieşi şi dintr-asta!…

Tata, om al cifrelor, contabil de profesie, se uitase urît la nene Lambe, după care şoptise mai mult pentru sine, totuşi suficient de clar pentru a fi auzit de asistenţă:

— Ba se cam ştie… Numai să terminăm odată cu-nmormîntarea!

Peste o clipă se retrăsese jenat, adăpostindu-se în spatele maicămii.

Unchiu’ Sile, tîrînd-o după el pe tanti Todica, mîngîiase zîmbind amar fruntea lui Tatapetre. Întrucît mă aflam lîngă dînsul, îl auzisem îngînînd:

— Straşnic şi mîndru bărbat! A fost un cineva la viaţa lui!… I-a plăcut să trăiască din plin, iubind şi femeile, şi vinul şi mîncărica bună… N-a trecut degeaba pe pămînt, s-a ales cu ceva!…

Tanti Todica, brusc enervată, se îndepărtase smucit de lîngă sicriu, cu ochii scăldaţi de lacrimi. Neuitînd însă să-i sufle lui unchiu-meu:

— Rușine să-ţi fie, dacă și-n asemenea ocazii îţi umblă mintea după femei!

Numai nea Tilică-Malec avusese o comportare demnă, înveselind fără voie lumea, atunci cînd i se adresase lui Tatapetre:

— Tăticule, tăticule, sîntem toţi aici, şi Lambe, și Eftimie, și Sile, cu neveste cu tot, sosiţi anume de la Bucureşti!… Și-am venit şi eu, tăticule, că nu m-am mai făcut actor!… M-auzi?… Nu-i aşa că-ţi pare bine?

— Sigur că da, saltimbancule! – îi întrerupse nene Lambe spiciul, ricanînd. Termină cu fleacurile, Tilică! Vox clamantis in deserto, adică îţi baţi gura de pomană, că tot nu te-aude…

Bunicul, frumos și drept, ca un brad prăbușit, se afla întins pe masa marilor praznice, din odaia de la drum.

Îl îmbrăcaseră în straiele pe care le purtase, cîndva, de mult, la inaugurarea băcăniei de pe Strada Mare. Deţineam informaţia de la tanti Malica, pe care o găsisem clefăind o piftea în bucătăria de vară, cea de sub şopru. Se reîntrema, după ce se istovise căutînd întreaga dimineaţă hainele bătrînului. Le găsise abia către prînz, oră pînă la care Tatapetre fusese conservat, la întuneric, numai în izmene şi-o cămaşă cu guler tare, din carton presat, şi cravată neagră, rămasă şi-aceea de la înmormîntarea lui Azurel, primul băiat al bunicilor. Bătrînul îşi depozitase ţoalele, pentru păstrare, într-un sertar din magazia mare, probabil unul din cele aparţinînd tejghelei cu alimente, deoarece trăsneau a slănină rîncedă şi-a mucegai, şi erau atît de ciuruite de şoareci şi molii, încît mă miram că se mai ţineau din cusături şi urzeală.

În coşciugul înjghebat din cîteva scînduri vechi şi perforate de cari, smulse din rafturile rămase de la băcănie şi depozitate în magazia mare, bunicu-meu fusese alungit pe-un aşternut dintr-un preş de gîţe.

Sub cap îi puseseră un puişor de pernă, lîngă umăr pălăria cea neagră, de mers la biserică, dar pe care nu cred s-o fi purtat vreodată în viaţa lui de enoriaş contestatar, întrucît refuza cu obstinaţie să frecventeze dugheana popii Puturică, iar în buzunarul de la piept al hainei îi vîrîseră ochelarii cu ramă din sîrmă, deasupra batistuţei albe, care ieşea niţel, în afară, şi care nu era chiar batistă, după cum mi-am dat seama, examinînd-o atent şi scîrbit, ci un şerveţel de hîrtie creponată.

Pantofii din picioare, în loc de şireturi, fuseseră dotaţi cu nişte sfoară înnegrită cu cremă de ghete. Pingelele, mai expuse la vedere, erau acoperite cu un strat lucios de smoală, ca să nu li se observe găurile.

Şi, ca o culme a infamiei, pentru a se camufla mizerabila vestimentaţie a bătrînului, ornamentaseră întreaga năsălie cu hîrtie dantelată, tăiată de Maca-Maia şi tanti Malica din ambalajele utilizate pe vremuri la magazinul lui Tatapetre. Iar deasupra, în chip de flori, tronau cîteva smocuri păduchioase de regina nopţii, veştede şi împuţit mirositoare.

Din cînd în cînd, tanti Malica stropea coşciugul cu odicolon de frizerie, pe care-l răspîndea cu ajutorul unei pompe „Flit”, din cele care se foloseau odinioară pentru distrugerea ploşniţelor.

Maca-Maia, bunică-mea, păzea căpătîiul bătrînului, terciuind muştele c-un floştomoc confecţionat din pagini de „Universul”.

Îşi îmbrăcase rochia pentru „soarele”, neagră şi slinoasă de atîta întrebuinţare, pătată pe ici pe colo cu sosurile zaiafeturilor la care participase, iar peste părul alb ca spuma de săpun îşi trăsese un batic din lustrin întunecat, bătînd mai mult spre vînăt-verzui, ca o burtă de libarcă.

Privea fix şi încruntată la chipul lui Tatapetre, şi, în unele momente, cînd bănuia că se află în atenţia neamurilor de la Măţău, pornea să jelească şi să bocească, cu glas distorsionat, nefiresc şi acordat într-un registru străin de cel pe care i-l cunoşteam.

După ce-şi potrivea vocea, de parcă s-ar fi pregătit să cînte, tuşind lejer pentru îndepărtarea flegmelor, pornea să-şi desfăşoare recitalul:

— Petreee, Petreee! Hîhîhîîî, hîhî… te duci şi mă laşi… mă laşi de izbelişte… singură… Hîhîhîîî… Ai scăpat, Peeetre, de treburile casei, ce-ţi pasă… ai scăpat de mine, de Malica, ai scăpat şi de scroafă… Hîhîhîîî, hîhî!… Ce-am să mă fac în ziua de mîine, că vine şi-aia, dar şi cea de

poimîine… Cine-o să-i mai dea purcelei, în troacă, uruială şi sfeclă fiartă… Hîhîhîîî!… Hîc!… Scoală-te odată, Peetree!… Hî… hî… Că veniră băieţii, să te vază, taman de la Bucureşti, iar de mine puţin se-nteresează… Îi doare-n cot că belelele încep să curgă numai asupra capului meu… Hîîî!… Trebuie să le pun ăstora de mîncare, şi să-i îndop cu piftele şi sarmale, cu colivă şi colăcei, cum îţi plăceau ţie… Hîhîîî, hîhî!…

Tanti Malica, din stînga dînsei, o mai trăgea din cînd în cînd de mînecă intervenind şi verbal, dar în surdină:

— Mamiţico, ţine-ţi firea! Mai taci, Mamiţico, că ne-aude lumea asta şi ne faci de rîs!…

Maca-Maia tresărea, ca şi cum atunci s-ar fi trezit la realitate, şi privea intrigată la fie-sa. Se smulgea din mîna mătuşă-mii, şi, uitînd de asistenţă, se încontra cu ea:

— Dar ce-am spus de rău, Amelito, ce-am spus, fa?… Mai bine grijeşte-te de piftele… Le-ai terminat de prăjit?… Că ne-aşteaptă zile grele, fato, fa!… Oooh, Petre, Petreee! Dormi, ai?… Dormi, dormire-ai pînă ţi-oi zice eu… Că noi stăm aicişilea, fără somn, fără hodină, noaptea-ntreagă şi ziulica toată… Că părintele Puturică, de la Sfîntul-Nicolae, nu se-nvoieşte să-ţi facă slujbele de pe urmă, fiindc-ai fost păgîn şi ţi-ai bătut joc de cele sfinte… Trei sute a cerut caiafa, de-am ajuns să umblăm ca orbeţii după alt popă, la Mavrodolu, la biserica Domniţei Bălaşa, şi să-ţi facem cele cuvenite… Că de erai om de-nţeles… hîhîhîîî, hîhî!… mîine te şi-ngropa Pîrţăngău, numai cu-o sută, bată-l Dumnezeu de hapsîn!…

Însă chiar în clipa aceea, spre spaima tuturor celor de faţă, Tatapetre îi răspunse bunică-mii.

Un zgomot înfundat, prelung şi cu intermitenţe, de-o sonoritate uşor recognoscibilă, urmat de-un şuroit ce parcă n-avea să se mai isprăvească, răzbătură din direcţia năsăliei.

Tanti Sorica se repezi îngrozită spre bunicu-meu, şi-i puse mîna pe frunte, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că bătrînul nu se trezise din morţi. Dar reveni liniştită la loc, lîngă tanti Malica, şi-i suflă la ureche, suficient de tare ca s-o audă toată lumea:

— Fugi, fa Malico şi-adu şi tu o olică, de-o pune sub lada lu’ tac-tu… N-auzi c-a pornit, şi el, săracu’, să-şi sloboadă vînturile şi udul?…

Bunică-mea, mai înfuriată ca niciodată, roşie la faţă ca o felie de pepene răscopt, se răsti năprasnic la tanti Malica:

— Ba să nu te duci nicăieri! Auzi? Să nu te mişti de-acişilea! Ce-i, dacă s-a scăpat Petre pe el?… Nu-i întîia oară, că nu l-a mai săturat Dumnezeu de cîte băga în el… Stai locului, să vază şi băieţii cît m-a chinuit Petre, cu porcăriile lui, o viaţă întreagă! Să-mi facă, mie, una ca asta, şi încă acu', cînd îl grijim ca pe moaştele sîntei Filofteia… hîhî!… hîhî!…

Nu ştiu de ce, dar în secunda următoare am avut impresia că pe chipul lui Tatapetre da să înflorească un zîmbet. Şi, ca s-o înnebunească pe Maca-Maia, care îi mîncase zilele, după cum insinua dînsul mereu, se apucă să mai facă o trăznaie de pomină.

Într-un ungher al odăii pocni deodată ceva, însă atît de neaşteptat, încît lumea îşi întoarse speriată capul într-acolo.

Sărise dopul de la o sticlă. Sticla lui bunicu-meu, în care-şi ţinea de obicei trăscăul lui de Măţău.

Ca şi cum ar fi fost atras de zgomotul atît de bine cunoscut, Tatapetre se înclină în direcţia sticlei, gata-gata să-şi părăsească coşciugul. De fapt, fusese împins de nea Tilică-Malec, care, pe cînd se avînta în căutarea dopului căzut, undeva printre florile ce-l acopereau pe bătrîn, îi atinsese trupul şi-i imprimase mişcarea care-o făcuse pe bunică-mea să ţipe deznădăjduită:

— Săriţi, oameni buni, că-nvie Petre! Ştiam eu că nu-i mort de-a binelea… Opriţi-l, că pleacă după sticlă!…

În clipa următoare se aruncă asupra lui Tatapetre. Dar cînd dădu de marmura trupului neînsufleţit, îl împinse la locul dinainte, cu un aer satisfăcut. Privi triumfătoare la asistenţă, apoi declară bîlbîindu-se:

— Ba-i mo-mort… Foarte mort… Nu-i aşa că-i mort, Lambe? Vasilică, zi şi tu, doar sînteţi amîndoi doctori!… Daţi-mi un scaun, că mi se face rău!…

Stupefiate de spectacolul oferit de bunică-mea, neamurile de la Măţău purceseră să se-nchine rapid, cruce după cruce. Apoi, unul dintre bărbaţii aceia în straie de abà, după ce-şi termină salva de gesticulaţii pretins ortodoxe, întrebă în gura mare:

— Ţaţo Caterino, unde-am putea sta şi noi, să luăm ceva în gură? Că sîntem porniţi de-acasă încă din zorii zilei… Am adus şi cîtecevaşilea de-ale mîncării, niscai brînză de burduf şi ouă răscoapte, să-l cinstim pe bietu' Pătru, că tare-i mai plăcea şi lui să guste din merindele noastre… Nu pui tălică de-o mămăligă?…

Oricît de rău i-ar fi fost bunică-mii, nu putu totuşi rezista invitaţiei neamurilor. Plecă ţanţoşă în direcţia bucătăriei de vară, de sub şopru, luînd-o cu ea pe tanti Malica, şi anunţîndu-ne pe toţi:

— Staţi aicişilea, şi-aveţi grijă de Petre! Auziţi? Fiţi cu ochii pe el, să nu mai facă cine ştie ce poznă!… Ionică, tu du-te pînă-n beci şi trage nişte vinişor… Eftimie, Lambe, Sile, Tilică, daţi-le cîte-o tamburetă lu' Zefirica şi Tudora, daţi-i şi Onglitei, să-şi mai odihnească şi ele osişoarele, pînă gat eu mămăliga… Iar voi nu vă mai smiorcăiţi acolo, Sandi şi Mirceo, că-l stricaţi la nervi pe Micuşor… Nu vedeţi cît îi de neajutorat, şi cum îşi mai lăcrimează ochii?… Mai bine stropiţi-l pe Petre cu nişte odicolon… Dar nu prea mult, că-i scump!…

În vreme ce-l privegheam pe bunicu-meu, gîndurile îmi alergau necontenit la străinii din pod. Îndureraţi şi cutremuraţi de tragica moarte a bătrînului, în prima zi nici nu voiseră să mănînce.

De altfel, nici timpul nu mi-ar fi îngăduit să mă ocup de cumpărături, fiind prins cu treburile prilejuite de organizarea înmormântării. Însă în cursul dimineţii le dusesem o găleată cu apă, iar peste noapte aveam de gînd să procedez la o aprovizionare masivă, din bucatele ce se pregăteau pentru praznic.

32. Intermission – cu ouă răscoapte

Cînd, peste vreun sfert de ceas, am fost strigaţi la masă de Maca-Maia, în odaia de-alături, unde mai înainte se afla patul lui Tatapetre, acuma evacuat în magazia mare şi zvîrlit peste tejghelele băcăniei de altădată, bătrînul s-a văzut părăsit de toţi cei sosiţi la priveghi.

Geaba am încercat să rămîn lîngă el, că bunică-mea m-a somat s-ajut la descărcarea traistelor aduse de moţogani.

Împreună cu dînsa, apoi, am orînduit pe masă băşicile cu brînză de burduf, roata de caşcaval afumat din traista lui Conovăţ, unul din verii bătrînului, precum şi zecile de ouă răscoapte aduse de la Măţău.

Mămăliga aburea pe-un fund de lemn, iar Maca-Maia începu s-o împartă solemn, tăind-o cu sfoara. Nea Ionică Podăşchină, lingîndu-se pe buze, turna Drăgăşaniul în pahare, în timp ce mătăhăloasa de tanti Malica, flămîndă ca o lupoaică, spărgea ouăle cu coada făcăleţului.

Peste cîteva clipe nu se mai auzi o vorbă. Lumea mastica de zor, ca şi cum trăsese la jug şi-ar fi răzbit-o o foame biblică. Micuşor, care se-ncăpăţîna să nu-mbuce nimic, se procopsi, şi cu-o scatoalcă din partea lui tanti Malica.

Nea Ionică sări ca ars, să-i ia apărarea, dar mătuşă-mea îl somă:

— Lasă-mi copilu'-n pace, şi nu-l mai rîzgîia, că fac omor! M-auzi?... Ori i-ai tras cu Drăgăşaniul în beci?...

Neamurile de la Măţău, deşi provocaseră această cină de la miez de noapte, dacă nu cumva şi peste, gustau arar, de ici de colo, fără lăcomie, ştergîndu-se, discret şi respectuos, pe poalele feţei de masă, de resturile mămăligii frămîntate în podul palmei, atunci cînd mîncaseră bulzii cu brînză.

— Să fie primit, ţaţă Caterino! – oftă adînc una din băciţele sosite de la munte. Că tare de treabă mai era şi neica Pătru a lu' Bezdechie!...

— Ia ascultă, fa, da' tu de-a cui eşti? – sări înţepată Maca-Maia.

— D-apoi cum, ţaţă Caterino, nu mă mai cunoşti?... – se miră femeia brusc indispusă. Nu mai ţii minte, cînd ne jucam amîndouă de-a leapşa pe ouate în bătătura lui taică-miu, Costandin al lu' Bezdechie al lu' Chirnoagă?...

Începînd parcă să se lămurească, bunică-mea izbucni mînioasă:

— Ba ţiu, cum să nu ţiu, că încă n-am damblagit!... Tu trebuie să fii Dumitrina, nu-i aşa?...

— Ba, aşa-i!

— Păi, ce caţi, fa, la înmormîntarea lu' bărbatu-miu?... Că nu-i din neamul vostru, al Bezdechiilor, ci dintr-al Comanilor de pe plai... Pătru-al vostru-i de multă vreme oale şi ulcele, de cînd l-a călcat trenul în gară, la Piteşti... Şi mi te mai şi aşezaşi la masă, să-mi înfuleci bucatele pregătite pentru-ai noştri!...

Bunică-mea se arătă atît de supărată, încît nu lipsi mult să tragă farfuria dinaintea femeii aceleia, necăjite şi amărîtă foc, din pricină că-ncurcase morţii neamului.

Însă Maca-Maia fu pusă la punct şi domolită de nea Ionică Podăşchină.

— Lasă, Mamiţico, să le tihnească bucătura! Că-i din traista lor, şi nu din cămara matale!… Şi, la urma urmei, toţi oţi fi rubedenii pe undeva, cumva, aşa cum sînt şi-ai noştri, din cătunul Podişcăi, cimotii între deal de ei!…

Fără să mai ceară consimţămîntul bunică-mii, nea Ionică îi turnă un pahar de vin numitei Dumitrina, îmbiind-o să-l bea.

Dar băciţa, verde la faţă de obidă şi ruşine, strigă la bărbatu-său:

— Saltă-te de pe scaun, Mituşe, că asta-i din neamul lu' Bacria, şi-i în stare să ne scoaţă şi merindea noastră, scociorîndu-ne prin beregăţi! Haidem acas'!… Ce mai zăboveşti?… Eu aşa mi-amintem, că-l luase pe Pătru al lu' Bezdechie, cînd fugise din ograda lu' tacsu, cărpănosul de Bacria… Aşa să ştii, ţaţă, că ni s-a crîmpoţit şi ne plînge inima şi după bietu' Pătru al lu' Coman… mai ales acu', cînd văzurăm pe ce mînuri a căzut… În telegraful de la Măţău, scria că ţi s-a stins omu' din viaţă, şi-am jăluit ca şi cum ar fi fost vorba de Pătruş al nost'… Să le fie amîndurora ţărîna uşoară, Caterino ţaţo, iar lu' tălică să-ţi fie ruşine, şi să-ţi steie în gît bucatele aduse de noi!…

Plecarea grupului Bezdechie se petrecu întocmai ca-n filme.

Maca-Maia vru s-arunce în moţogani cu resturile de pe masă, pornind să chiraie şi să se răţoiască după dînşii:

— Luaţivă-ţi îndărăt împuţiciunile, cioflingarilor, c-aşa aţi fost de cînd vă ştiu!… Gîndeaţi c-o să-mi luaţi ochii cu cîteva ouă clocite şi-o băşicuţă de brînză iuţită?…

Nea Ionică Podăşchină, care nu contenise să se adape din damigenuţa cu Drăgăşani, o sili pe soacră-sa să-şi potolească hachiţele, buşind-o pe scaunul de pe care tot da să se repeadă pe urmele tribului Bezdechie. Cam brutal totuşi, deoarece fundul scaunului pîrîi îngrijorător. Apoi îi ajută pe cei care plecau să-şi adune catrafusele, după care îi petrecu pînă în prag. Cumătra Dumitrina, ajunsă acolo, îşi mai întoarse o dată capul către bunică-mea, şi-i declară ritos:

— Ţaţă Caterino, om fi noi cioflingari, dacă zici tălică, dar nici cu deal de-ai lu' Bacria nu ni-i ruşine!… Bine că, măcar, n-am apucat să scoatem toate caşcavele-le, că-ţi adusesem cîteva rotocoale de pomană… Dar le luăm înapoi, şi mai bine le-azvîrlim la dulăii noştri de la tîrlă, decît să ţi le lăsăm matale…

După ce grupul celor sosiţi de la Măţău se pomeni cu efectivul redus la jumătate, prin dispariţia reprezentanţilor neamului Bezdechie, se

putu lesne observa că se simţea înstrăinat şi stingherit, de parcă ar fi fost rupt din mijlocul alor săi.

Tăcînd încruntaţi, şi nemaiîndrăznind să soarbă din pahare, oamenii priveau atenţi la tăblia mesei, fără să-şi mai ridice capul.

— Păi, ţaţă Caterino, noi ne-om duce pînă la Pătru, să-l priveghiem după datină!… – declară, la un moment dat, un muntean ţeapăn şi fălcos, dînd semnalul ridicării de la masă.

— Duceţivă-ţi unde vreţi, că mie mi-i poftă să mai zăbovesc! – îi anunţă bunică-mea. Să-mi mai liniştesc sufletul, că tare m-au mîniat ţăranoii ăia nesimţiţi şi neciopliţi…

— S-ar zice că tot dintr-ăştia am fi şi noi, ţaţo! – îi întoarse vorba moţoganul. Ţărani, ţărani, întocmai ca şi tac-tu şi mă-ta, de la Măţău, că nu te-or fi fătat la oraş, atunci cînd te-au adus pe lume!…

33. Punguţa cu… mulţi bani

Bunică-mea, de parcă ar fi fost obligată să abdice de la tron, jignită de moarte, privea înciudată la cei care rămăseseră în jurul mesei. Nene Lambe, unchiu' Sile şi nea Tilică-Malec se aflau de-o parte a acesteia, iar nea Ionică Podăşchină, cu tanti Malica alături, taică-meu şi mama, precum şi tanti Todica cu mătuşă-mea Zefira-Jeaninne, de cealaltă. Numai noi, nepoţii, fuseserăm cazaţi la coada mese, dimpotriva capătului unde şedea matroana familiei.

Nea Nicolae Jimbla cu ţaţa Mariţa, moş Apostol şi tanti Sorica Măgeanu, avîndu-l pe curelar drept suporter, se retrăseseră şi dînşii, împreună cu moţoganii, părînd scîrbiţi de cele întîmplate.

Ceea ce însă mă intriga nespus era comportamentul băieţilor lui bunicu-meu. Atît taică-meu, cît şi fraţii lui, doctorii şi librarul, nu scoaseră o vorbă pînă acum.

De cînd sosiseră, tot timpul priviseră crispaţi prin casă, de s-ar fi zis că observaseră cine ştie ce lipsă. Nu-i frămînta defel absenţa bătrînului, la căpătîiul căruia nu vărsaseră o lacrimă măcar, ci cu totul altceva, dar ce anume, încă nu-mi puteam da seama.

Asta, pînă în clipa cînd nene Lambe, marele pseudointelectual al familiei, dîndu-se cu scaunul pe spate, de se lipise zdravăn de perete, văruindu-şi mîndreţea de uniformă, îşi slobozise telegarii:

— Ia ascultă, Mamiţico, ce ne-a lăsat dom' Petre? – întrebase el cu glas mieros, fandosindu-se ca mai totdeauna, mai ales cînd se străduia să graseieze artificial. Unde-s bănuţii?... Pentru că trebuie să ne gîndim şi la utile cum dulci, la auri sacra fames!...

Maca-Maia, care, de supărată ce era, tocmai se apucase şi dînsa să guste un strop de Drăgăşani înţepeni cu paharul la buze.

— Aşa-i, Mamiţico, să-mbină plăcutul cu utilul, adică foamea şi aurul, după cum prea bine spus-a Lambe! Unde-s bănuţii? Şi nu numai bănuţii, ci şi casa bătrînului de la Măţău, pămîntul din coastă, de pe cuşma Cîmpulungului, acţiunile, titlurile, toate astea, unde-s? ...Care-i situaţia lor?... – se interesă şi unchiu' Sile, mult mai detaliat decît frate-său, căznindu-se însă să pară gentleman, în special prin ţinuta distinsă şi zîmbetul felin pe care-l arborase.

Nea Tilică, aprobat din cap de cele două cumnate, maică-mea şi tanti Todica, adăugă jenat:

— Ţi-a lăsat vreun testament, a scris undeva ce se cuvine fiecăruia din noi?...

Crezusem că bunică-mea va cădea pradă unei crize de furie demenţială.

Însă nici gînd de-aşa ceva. Mai calmă ca niciodată îşi sorbi paharul pînă la fund, îi ceru lui nea Ionică să i-l umple din nou, şi, cu el în mînă, i se adresă lui nene Lambe:

— Care bănuţi, mă zbanghiule? Ce, ai înnebunit?... De unde să-i fi agonisit?... Din leafă? Păi, n-avea... Din pensia de veteran?... Care casă de la Măţău, care pămînt?... Nu le-a vîndut, cînd cu falimentul?... Şi de unde să se fi pricopsit cu titluri şi acţiuni?... De la banca din bariera Doamnei, la tarapanaua „Nouă vaci"?...

Nea Tilică-Malec, considerîndu-se omis pe nedrept din rîndul celor care aveau dreptul la o explicaţie, se supără foc. Se ridică de pe scaun, şi, surîzînd şmechereşte asistenţei, o întrebă pe bunică-mea:

— Mie să-mi spui ce ne-a lăsat!... Asta vreau să ştiu... Unde-i testamentul?... Nu de casă m-am interesat, şi nici de bănuţi... Că dom' Petre strîngea paraua la ciorap, asta cunoaştem cu toţii... Dar unde-i ciorapul, unde-i ascuns?... Şi, mai ales, unde-i hîrtia în care tăticu' a scris ce ne lasă moştenire...

Maca-Maia îl privise imediat cu alţi ochi. Apoi cugetase o clipă, după care rostise arar, parcă întrebîndu-se singură:

— Chiar aşa, măi Tilică, să-şi fi scris Petre vreun testament?… La asta nici că m-am gîndit! Poate-n catastifele alea, ale lui, în care zicea că povesteşte viaţa familiei… Dar ce să vă lase nenorocitul de Petre, ce să vă lase?… Gîţele de la izmene?… Ţîrii împuţiţi din magazia mare?… Trăscăul din beci?…

Taică-meu, Eftimică, după cum îl alinta Maca-Maia, care-l aprecia pentru atitudinea gomoasă și plină de prestanţă forţată, pentru aplombul său, pentru costumele elegante, totdeauna curăţate şi călcate, avu o inspiraţie sublimă:

— Băieţi, acolo-i testamentul!…

— Unde, bă! – sări ca ars nea Tilică-Malec. În magazie, sau în beci… Spune mai, repede, nu ne frige pe jăratic!…

— Acolo-i, fraţilor, acolo! – continuă tata.

Unchii mei rămaseră ca paralizaţi. Priviră rapid în toate direcţiile, ca și cum ar fi căutat din ochi locul unde se afla pitit testamentul, și pe care taică-meu întîrzia să-l precizeze.

Numai tanti Malica, după ce-i trase un picior pe sub masă lui nea Ionică, efort ce-a necesitat deplasarea unui volum impresionant de carne macră, părea să fi priceput despre ce-i vorba. Drept care îl iscodi pe taică-meu, pentru a-şi da bine seama dacă ghicise:

— În gromovnic?… În gromovnic, Eftimie?… Spune mai iute, că mor de curiozitate.

Surprins de isteţimea soră-sii, tata o privise contrariat.

— Exact! În gromovnic… Dar cum de-ţi trecu tocmai ţie prin cap? – o întrebase dînsul nedumerit.

Nea Ionică Podăşchină, jignit în demnitatea familiei pe care o conducea şi reprezenta, uită de avertismentul nevesti-sii şi-l repezi pe cumnatu-său:

— Că n-oţi fi doar voi, băieţii Coman, cei mai deştepţi din neamul vostru… Adică, ce-oi fi vrînd să spui, Malica mea-i bătută-n cap?… Numaidecît aduc registrele bătrînului, şi să te văd dac-ai nimerit-o cu testamentul tău…

În clipa cînd se ridică de la masă, scaunul pe care şezuse se prăbuşi zgomotos. Iar tanti Malica porni să ragă în do minor:

— Ionică, stai aici și nu pleca! Mai întîi să-i auzim ce pretenţii au… Poate le trece prin gînd să ne deie afară din casă, și să ne lase pe

drumuri!… Dacă tăticu şi-a pierdut minţile şi-a scris să-mpărţim averea între noi, atunci mai bine dau foc catastifelor… Pentru că tăticu mi le-a lăsat mie în păstrare, adică numai nouă ne-a arătat unde le ţinea pitite!…

Nene Lambe, vizibil indispus de declaraţiile soră-sii, îşi reveni din starea de prostraţie, şi-o întrebă ţîfnos pe tanti Malica:

— Ţi le-a lăsat, sau ai pîndit cumva unde şi le-ascundea?… Şi cu ce eşti mai brează decît noi, de vrei să-ţi rămînă numai ţie casa?…

Tata, mai atent la declaraţia făcută de nea Ionică Podăşchină, şi mult mai puţin interesat de curiozitatea lui frate-său, îl îmbie prefăcut prietenos pe cumnatu-său:

— Adu-le, măi şoldovene, şi-o să vedem cine are dreptate! Chiar de nu găsim nici o dispoziţie testamentară, oricum o să aflăm ce-a vrut să facă bătrînul cu registrele alea, cînd spunea mereu că va dezvălui totul despre neamul nostru, despre dînsul şi familia lui, adică despre noi… Mai bine să le citim acum, aici, decît să le citească alţii mai apoi, şi să ajungem de rîsul lumii!…

Nene Lambe, scobindu-se delicat printre dinţi cu unghia degetului mic, tresări nervos, de parcă şi-ar fi amintit ceva neplăcut. Îl chestionă imediat pe taică-meu:

— De ce să rîdă de noi?… Ce vrei să zici cu asta, Eftimie?… Dixi et salvavi animam meam!… Spune-o mai repede!

— Ia ascultă, dom'le, – îşi ieşi din pepeni tata, ai uitat cît l-ai chinuit pe bătrîn, de te ocăra pe toate drumurile, cu ifosele tale domneşti?… Crezi oare că te-a iertat, şi nu te-o şi fi încondeiat în gromovnic, povestind totul despre înrudirea ta cu nobilii Rowitzky-Rovinari?

Tanti Zefira-Jeaninne, cu plînsul în glas, apelă la nene Lambe:

— Îl auzi, Harry?… Îi permiţi să-şi rîdă de tine?… Adică neamul meu este chiar de ici de colo?…

Unchiu-meu, interesat de afirmaţiile tatei, o repezi destul de nepoliticos:

— Îl aud, că nu-s surd!… Şi mă doare-n cot de neamul vostru!…

— Păi da, – porni să recite mătuşă-mea, că Mamifera pe care-o luasei de nevastă, cînd te-ai căsătorit întîia oară, şi numai din interes, şi care ţi-a mai dat şi-un picior în fund, de nu te-ai mai văzut, era contesă de Vaisniht, născută la curtea din Cuciurul Galiţiei… Şi-şi mai zicea Halina de Rowitzky-Rovinari, ca şi cum n-ar fi ştiut toată lumea că pe tac-su îl chemase Rovinaru, şi păscuse gîştele la boierul ăla

polonez, scăpat şi pripăşit la Pîrli-vaca-de-deal … Ştiai că te-nşela pe toate drumurile, şi că-ţi punea nişte coarne de bou bălţat, lepădîndu-şi, viţeii, care nu erau ai tăi, prin ogrăzile neamurilor de la Pîrlivaca şi Cuciur? Că de-aia o botezaseră Mamifera?…

Nene Lambe răsufla greu, de-ai fi crezut că face pe loc un atac de apoplexie. Îşi înghiţi un moment vorbele, dar nu mai putu răbda şi explodă:

— Taci! Taci odată, că te plesnesc!… M-am săturat de mutra ta… În orice caz, era de preferat Mami… pardon, Halina! Provenea sigur din nobilimea lituaniană! Vade retro, Satana!… Acta, non verba!… Actele vorbeşte, madam!…

În vreme ce biata şi duioasa tanti Jeaninne vărsa lacrimi amare, plîngînd pe umărul cumnată-sii Todica, unchiu-meu păru să uite de dînsa şi de durerea ei. Peste o clipă îl auzii întrebîndu-l pe tata:

— Eftimie, hai să vorbim serios! De unde ştii că dom' Petre avea de gînd să mă treacă în cartea familiei?…

Tata, fără să mediteze prea mult, îi comunică imediat opinia sa:

— Sînt convins că ne-a încondeiat şi ne-a aranjat pe toţi!… Principalul este să citim şi să aflăm cum anume!… Nu?…

Apoi, adresîndu-se lui nea Ionică Podăşchină:

— Mergi, frate-cumnate, şi-adă-ne registrele!…

De data asta nici mătăhăloasa de tanti Malica nu se mai opuse. N-o mai interesau pretenţiile la moştenire ale fraţilor, ci mult mai mult ce-o fi scris Tatapetre despre dînsa. Nu uitase, pesemne, că fusese domnişoară bătrînă, şi că bunicu-meu îi făcuse rost de bărbat.

Maca-Maia, care asistase oarecum impasibilă la schimbul de opinii dintre tanti Jeaninne şi nene Lambe se arătă, în schimb, interesată de problema împărţelii.

— Ia stai o ţîrişică, Ionică, să pricep şi eu, mai bine, cum ar fi chestia asta, cu moştenirea!… Mai întîi s-ascult ce vor copiii… Dacă ne-o fi beştelit răposatul, spunînd vrute şi nevrute pe socoteala noastră, ce să vă zic, mare brînză, nici că-mi pasă!… Ce vreţi, mă? Să mă lăsaţi pe drumuri, să vă procopsiţi pe seama mea?… De rîmniţi la moştenire, păi împărţiţi-vă averea lui Petre, nu agoniseala mea de-o viaţă! Ia ziceţi mai repede, ce gînduri vă umblă prin cap?…

Nea Ionică Podăşchină rămase ţintuit locului, aşteptînd, vădit interesat, răspunsul băieţilor.

Unchiu-meu, nea Tilică-Malec, fără să fie autorizat de ceilalţi fraţi, luă cuvîntul numaidecît, intenţionînd s-o liniştească pe Maca-Maia.

— Mamiţico, ce-ţi mai veni şi matale? Să te lăsăm noi pe drumuri, să ne bucurăm de averea de-aici, de pe uliţa asta a haznagiilor?… Dacă nu găsim urma bănuţilor strînşi de tăticu, vindem totul, şi casa şi grădina, împărţim frăţeşte, iar matale ai să locuieşti la noi, cîteva luni la fiecare… Malica, după ce încheiem socotelile, n-are decît să-şi cumpere şi ea o căsuţă, mai micuţă, bineînţeles, şi totul o să fie cum nu se poate mai bine… Dar dacă găsim banii bătrînului, atunci se schimbă lucrurile. Împărţim între noi, îţi iei şi matale partea, şi ai astfel posibilitatea să răscumperi de la noi casa şi grădina. La urma urmei, n-ai decît să locuieşti aici mai departe, şi s-o ţii şi pe Malica lîngă dumneata, cu ginere cu tot!…

Înlemnit de cele auzite, nea Ionică dădu să se reaşeze. Uitînd, pesemne, că scaunul căzuse, se aşeză de-a dreptul pe duşumea.

Maca-Maia, verde la chip, îşi bulbucă ochii şi porni să gîfîie din greu. Abia după cîtva timp izbuti să-şi recapete răsuflarea, pentru a i se putea adresa lui nea Tilică:

— Nu răscumpăr nimic, paiaţă sfrijită! Nu plec nicăieri, aici e casa mea şi averea mea… Iar vouă n-am să vă dau un sfanţ, pentru că Petre, dacă se va găsi ceva, a fost bărbatu-meu şi totul mi se cuvine numai mie… L-am ţinut, cît a trăit, pe mîncare şi băutură, iar în casă n-a adus o leţcaie! După ce terminăm cu răposatul, să plecaţi şi să nu vă mai calce piciorul în casa mea!… Cîinilor!… Hainilor şi hapsînilor!… Ca să vezi pe cine-am crescut!…

— Mamiţico, – intervenii taică-meu, ca funcţionar de bancă, mai cunosc şi eu cîte ceva. Dacă ne gîndim bine, dom’ Petre, încă de la falimentul băcăniei, s-a tot ascuns de matale şi de noi… De unde ştii că şi-a vîndut casa din Măţău şi locul de la Cîmpulung? Din cele spuse de bătrînu’!… Ei bine, află că le-a vîndut abia prin 1929, la douăzeci de ani după faliment… Deci, nu pentru a-şi plăti datoriile, ci pentru a ne trage nouă în piept!… Fiindcă le-a dat pe-o mai nimica toată… Am găsit copiile actelor de vînzare, la notariatul de la Cîmpulung, unde stă scris, negru pe alb, c-a încasat numai patru mii de lei, adică un fleac… Şi cui credeţi că le-a vîndut?… Fraţilor Bezdechie, din Măţău!…

— Mocofanilor ălora? – exclamă indignată Maca-Maia.

— Exact! – o aprobă taică-meu. S-a-nţeles cu ei, că doar ni-s neamuri, dar şi vrăjmaşi de-ai lui moş Bacria, să ne lase cu buzele

umflate! Asta e!… Pentru că dom’ Petre, tăticu nostru, după ce-a dat falimentul ăla de spaimă, s-a apucat de afaceri pe picior… Mi-a spus moş Apostol… C-au lucrat împreună… Vreo patruzeci de ani, nu mai puţin… Cărau lemne pe la oameni, le tăiau cu joagărul, apoi le spărgeau şi le despicau, le aşezau în magazii… Vă daţi seama ce de bani trebuie să fi strîns dom’ Petre?…

— Cîţi? – aproape că răcni tanti Malica.

— Asta nu mai ştiu! – răspunse taică-meu. Dar trebuie să fie o grămadă…

— Eftimie, tu eşti nebun? – întrebă Maca-Maia, surprinsă de presupunerile lui taică-meu.

— Nu, mamiţico, contabil! – o asigură tata, privindu-şi triumfător fraţii. De-aia trebuie să găsim neapărat testamentul… Iar acesta nu poate fi decît în paginile registrelor în care bătrînul s-a apucat să povestească istoria familiei noastre…

Înmărmuriţi, fraţii, cumnatele, nea Ionică şi tanti Malica se priviră îngînduraţi. Precis că-şi calculau în minte partea ce li se cuvenea.

Numai Maca-Maia manifestă unele semne de luciditate rapace.

— Măi, Eftimică, – îl luă dînsa pe de departe, ştiam eu că-mi eşti cel mai deştept dintre copii! Dar vă lasă pe voi inima să nu-mi daţi şi mie cîteva miişoare, să-mi duc şi eu zilele, tîrîş-grăpiş, pînă la adînci bătrîneţi?… Ia spune, nu te sfii!…

Tata, fudulindu-se din pricina faptului că se şi vedea ajuns în fruntea familiei, datorită nu numai secretului pe care-l păstrase doar pentru sine, ci şi magistralei soluţii propuse, o bătu şiret pe bunică-mea pe umăr, şi-i declară plin de magnanimitate:

— Bine, Mamiţico, s-a făcut! Îţi dăm două miare!… Dar mai întîi să punem mîna pe aşa zisul testament, ca şi pe dezvăluirile care ne privesc… Acuma ar fi cazul să nu mai zăbovim, şi să-l trimitem pe Ionică să ne-aducă registrele, să le putem citi pe îndelete, să le puricăm rînd cu rînd, filă cu filă…

34. Priveghiul (fine del primo tempo)

După ce nea Ionică Podăşchină plecă să caute catastifele, nea Tilică-Malec încercă s-o tragă de limbă pe soră-sa:

— Şi unde-şi ţinea tăticu' gromovnicul, Malico?... Sau ţi l-a dat ţie, să-l pui bine?...

— Mda! Cum să-ţi spun... de fapt, mai curînd m-a lăsat să văz unde-l pitea! – se bîlbîi penibil tanti Malica, fără să dezvăluie însă locul cu pricina.

Nerăbdarea asistenţei sporea.

Nene Lambe privea chiondărîş la taică-meu, cuprins de-un vizibil complex de inferioritate. Unchiu' Sile, vrînd să-şi domine nervozitatea, bătea darabana pe tăblia mesei. Tanti Todica şi mătuşă-mea Jeaninne priveau fix înaintea ochilor, ca şi cum ar şi fi pornit să numere, monedele din comoara bătrînului. Numai maică-mea îşi ştergea cîte o lacrimă. Tata însă, ca să nu-şi piardă din prestanţă, se străduia să-şi toarne un deget de vin în pahar. Dar mîna îi tremura. Şi încă zdravăn.

La, un moment dat, Maca-Maia, care aştepta mai tensionată decît toţi ceilalţi, avînd întipărită pe faţă o expresie ciudată, bătu cu palma în masă şi ne ceru să fim atenţi.

— Ia ascultaţi!... Ce-o mai fi şi asta?...

În clipa următoare percepurăm un zgomot bizar, ca şi cum s-ar fi tîrît cineva pe podeaua tindei. Apoi un vaiet, un geamăt înăbuşit.

Unchiu' Sile, îmboldit de curiozitate, poate şi mai curajos decît fraţii săi, se ridică şi se-ndreptă către uşă.

Dar nu mai apucă s-o deschidă, deoarece se dădu singură la perete.

În prag, mai precis la nivelul pragului, desluşii silueta lui nea Ionică Podăşchină. Ghemuit ca un cîine bolnav, se chinuia să pătrundă în odaie.

Taică-meu şi unchiu' Sile se repeziră imediat să-l ajute. După ce-l traseră înăuntru, nea Ionică se ridică anevoie pe picioare, pentru ca, apoi, să se prăbuşească pe cel mai apropiat scaun.

— Ionicăăă! – purcese să orăcăie tanti Malica.

Plin de sînge pe obraji, tremurînd din tot trupul, cu hainele prăfuite, bărbatu-său privea ca năuc.

Mătuşă-mea, ieşită din minţi, gesticula disperată, străduindu-se să priceapă ce-i cu bărbatu-său. Abia într-un tîrziu izbuti să-l întrebe:

— Unde-s registrele, beţivanule?… M-auzi? Unde-s?… Şi cum ai făcut de-ai căzut şi te-ai murdărit în halul asta, ca un porc?

Nea Ionică, după ce-şi mai reveni niţel, reuşi să-ngaime:

— Au pierit, Malico!… Nu-s nicăiurea! Le-am căutat la locul ştiut, sub butoiul pe care-l răsturnase socru-meu, bietul tăticu. Polobocul s-a prăbuşit peste mine, de mi-a betegit picioarele şi mi-a julit obrajii… Abia m-am tras de sub el. Apoi am pornit să caut pretutindeni în beci, pe lîngă celelalte butoaie, printre rafturi şi prin sertare, însă totul a fost de pomană… Ne-au fost furate!… Cineva a ştiut de ele, le-a luat şi ne-a lăsat săraci!…

Maca-Maia, uluită de cele auzite, se adresă cu glas piţigăiat şi răsunător asistenţei:

— Ce mai staţi aicişilea, ca nişte boi?… Luaţi-l pe Ionică, puneţi-l pe picioare, şi-alergaţi numaidecît să găsiţi catastifele!… El le-a dosit, nefericitul de bărbatu-meu, că toată viaţa s-a ferit de mine!… Eu rămîn în casă, să stau de pîndă la ăia de dincolo, iar voi duceţivă-ţi şi răscoliţi pretutindeni… Luaţi totul la rînd, magazia mare, a mică, şoprul, cămara şi fiece odaie!… Dacă nu daţi de ele, v-aţi lins pe bot de moştenire! Că nu vă dau casa şi grădina, să vă văz şi morţi!… Două mii de lei mă costă vaca asta de Malica… Dacă-mi spunea mie unde-s registrele, nu mai pieiau! Le-ascundeam de nu le mai dibăcea nici dracu'!… Şi nici voi!

IX. ÎN CĂUTAREA LÎNII DE AUR

35. La munca de jos

Ceasurile următoare au fost de groază. Nebunia lumii, nu altceva!

Alegîndu-şi-l ca ghid pe nea Ionică Podăşchină, recent reîntremat, după o scurtă şi cordială conversaţie cu damigenuţa de Drăgăşani, neamurile se avîntară în corpore să caute catastifele.

Bineînţeles, se începu cu beciul.

Unchii mei, plus tata, solicitaţi de apelurile gîfîinde ale cumnatului Podăşchină, porniră să dea peste cap butoaiele şi tocitorile, zăcătorile, ăle mici, pentru tescovină, să răstoarne poloboacele goale, numai pentru a-şi face loc să cerceteze fiecare ungher necăutat, mai înainte, de nea Ionică.

Tanti Malica, transmiţînd de la distanţă punctele încă neinvestigate, ajunse să încurce atît de eficient lucrurile, încît peste cîteva minute nimeni nu mai ştia ce are de făcut.

Pivniţa lui Tatapetre, încăpătoare şi, pînă atunci, atît de frumos orînduită, arăta acuma ca un „saloon” texan.

În vălmăşagul din beci, mă pomenii la un moment dat cocoţat pe fundul unei tocitori uriaşe, răsturnate cu gura în jos. Dinăuntru răzbăteau sunete bizare.

— Tată, tăticule! – ţipai eu. E cineva aici!…

— Mă, nu ţi-e bine? – se răsti taică-meu. Nu vezi că noi sîntem aici?…

— Nu-n beci, ci sub mine! Ia ascultă cum bate!

Numaidecît, toată lumea se adună în jurul vasului?

— Ionică, – răcni entuziasmată tanti Malica, l-am prins! El este!

— Cine, dragă? – se interesă nedumerit nea Podăşchină.

— Hoţul! Nemernicul care ne-a furat gromovnicul…

Un zîmbet de infinită satisfacţie înflori brusc pe buzele asistenţei.

În timp ce nene Lambe mă ajuta să cobor, lovi cu capul becul aflat deasupra tocitorii. Se auzi un pocnet şi… ne cufundarăm în beznă. Din lipsă de vizibilitate, aterizai direct în cîrca lui unchiu-meu. Nene Lambe, om curajos de felul lui, fiind şi militar, începu să strige după ajutor. Fraţii săriră imediat, toţi ca unul, întrebînd curioşi:

— Te-a atacat banditul, Lambe?…

Însă unchiu-meu nu le mai putu răspunde, deoarece se refugiase de mult, pe undeva prin fundul pivniţii, orbecăind şi izbindu-se de poloboace.

Taică-meu, intrigat de dispariţia lui frate-său, precum şi de gemetele acestuia, dispuse răsturnarea tocitorii.

— Pe Lambe l-a luat ostatec, mai mult ca sigur, şi l-a vîrît şi pe el înăuntrul!

Bineînţeles, nimeni nu mai vedea nimic. Aşa că răsturnarea vasului se petrecu în condiţii extrem de complexe. Mai întîi, tocitoarea îi prinse un picior mătușă-mii Todica. Aceasta porni să urle corespunzător. Apoi, în vreme ce hurdubaia se rostogolea, îl strivi niţel, însă eficient, şi pe unchiu' Sile.

— Am pus mîna pe el! – anunţă după un timp, aproape strigînd, tanti Malica.

— Ţine-l bine! – comandă taică-meu. S-aducem repede un bec, şi să-l vedem la faţă! Todico, lasă mugetele, Sile, Ionică, ajutaţi-o pe Malica, să nu-i scape hoţul! Aşezaţi-vă cu toţii pe bandit… Vin într-o clipă cu becul!…

După ce se montă noul corp de iluminat, peste hoţ se afla întreaga familie, inclusiv „ostatecul" nene Lambe, revenit între timp în arenă. Individul nu putea fi însă văzut, motiv pentru care taică-meu îl somă ameninţător:

— Cine eşti, bestie!… Cum te cheamă?…

De sub mormanul unchilor şi mătuşilor mele răzbi un behăit penibil, stins şi abia desluşit:

— Tiii… Tii… Ti…

— Titi? – îl întrebă şi mai fioros tata. Titi şi mai cum?…

— Nu Titi, ci Tiii… Eu sînt, mă Eftimie, nu mă mai chinui! – se-auzi glasul nefericitului strivit de personalităţile neamului nostru.

— De unde mă cunoşti? – se interesă surprins taică-meu.

— Păi cum să nu te cunosc, dacă-mi eşti frate?… Eu sînt, Tilică!

În aceeaşi clipă se ridică toată lumea. Bietul unchiu-meu, stîlcit şi aplatizat de propria-i familie, zăcea la pămînt. Abia-și mai trăgea răsuflarea.

Însă nene Lambe nu-l iertă, ci purcese să-l interogheze plin de cele mai grave suspiciuni:

— Ce căutai sub tocitoare, măi frate-meu?... Spune cît mai degrabă, și nu vorbe goale, ci multum, non multa!...

Nea Tilică-Malec se săltă în capul oaselor, destul de dificultuos, pentru ca, în cele din urmă, să izbucnească, însăilînd anevoie cuvintele:

— Așaaa?... Biine, Lambe, biiine!... Voi v-apucaţi să mă-ngropaţi sub tocitoare, şi tot voi mă-ntrebaţi ce căutam acolo?... Buuun!... Credeaţi c-o să mă înlăturaţi de la descoperirea gromovnicului?...

— Tilică dragă, – începu să-l prelucreze unchiu' Sile, cu duhul blîndeţii, dar singur şi de bună voie te-ai vîrît sub tocitoare! Pesemne ai intenţionat să profiţi de neatenţia noastră, şi te-ai strecurat înăuntru, ca să găseşti numai tu catastifele despre care-ţi închipuiai că-s acolo!... Monşer, nu-i frumos!... Oţuleee, cocoşeluleee!?!...

Înnebuniseră in corpore.

După ce se constată că pivniţa nu conţinea nici urmă de gromovnic, expediţia se deplasă în direcţia magaziei mici, de lîngă șopru.

— Femeile să mute totul afară, – ordonă tata, încîntat c-a revenit iarăşi la conducerea grupului, ca să putem cerceta fiecare colţişor! Hai, Malico, nu mai căsca gura, pune osul şi mişcă!... Olgo, Todiţo, Zefiro, nu mai zăboviţi!... Ionică şi Lambe să răstoarne putinile, iar Sile cu Tilică să care de-acilea copăile!...

Cînd părăsirăm şi magazia mică, după ce fusese golită total de lemne şi de vasele gospodăriei, după ce băieţii, sub îndrumarea lui taică-meu, săpaseră cu cazmalele şi tîrnăcoapele întreaga suprafaţă a podituriі de lut, de curgeau năduşelile de pe ei ca dintr-o cişmea, iar femeile abia se mai ţineau pe picioare, registrele gromovnicului tot nu fuseseră găsite.

— Ce ne facem, Eftimie? – miorlăi brusc tanti Malica, cu lacrimile în nas.

— Luăm la rînd magazia mare! – preciză taică-meu.

36. La munca de sus

În clipa aceea am crezut că mor. De spaimă. Drept care intervenii numaidecît, gîndindu-mă că-n podul magaziei se aflau Grişa, Avrămuş şi Seppi Heidischar, care aşteptaseră toată ziulica să le duc de-ale mîncării.

— Tăticule, dar magazia mare a mai fost cercetată de tanti Malica, atunci cînd a umblat după hainele lui Tatapetre! – îngăimai eu.

— Tu să taci, dacă n-ai poftă să te pocnesc, muceo! – mă repezi tata. Chestiile astea nu-s de nasul tău! Haideţi, fraţilor-cumnaţilor, că ne-apucă ziua pînă găsim blestematul ăla de gromovnic… Vreţi moştenire, atunci munciţi!…

Spre norocul meu, dar şi-al pribegilor din podul magaziei, nimănuia nu-i dădu prin minte să suie şi-acolo.

Abandonară cercetările după vreun ceas şi ceva. Fără să găsească registrele bătrînului.

Dar nu mai rămăsese nimic la locul său. Nici vandalii, atît de specializaţi în branşă, n-ar fi realizat o devastare mai calificată.

Băieţii se apucaseră să scotocească prin tejghele. Cu care prilej nea Tilică-Malec îşi betegise degetele, prinzîndu-şi-le într-un sertar înţepenit. Taică-meu îi sărise în ajutor. Şi se pomenise şi dînsul cu mîinile înăuntru. Singura soluţie, pentru eliberarea captivilor, propusă de nea Ionică Podăşchină, fusese să se răstoarne tejgheaua. Cînd prizonierii se aflară cu capetele sub tejghea şi cu picioarele în sus, mîinile le ieşiră numaidecît din sertar. Însă nu se mai putură elibera de sub greutatea tejghelei. Aceasta fu întoarsă la loc, şi-atunci se constată că taică-meu şi cu nea Tilică rămăseseră lipiţi de tăblia utilajului. Cred că era tejgheaua pe care Tatapetre o folosea la prepararea cleiului de tîmplărie.

Colecţiile de reviste, teancurile de cărţi, registrele şi facturierele fuseseră date jos de pe etajere, abia după ce contribuiseră cu toţii s-o extragă pe tanti Malica de sub rafturile prăbuşite peste dînsa.

După cîteva clipe, toţi ai mei răscoleau printre cărţi, reviste şi broşuri, risipind şi încurcînd ordinea fascicolelor minunatelor romane

populare, atît de dragi mie şi lui Tatapetre. Mormanul care începuse să se formeze, prin aruncarea hîrţoagelor examinate, căpăta dimensiuni din ce în ce mai impresionante.

Dar munca lor fu de pomană. Gromovnicul tot nu era de găsit.

După vreun sfert de ceas, cînd se adunaseră în ograda casei, urmaşii bunicului prezentau simptomele evidente ale unei stări de istovire extremă. Murdari, îngălaţi, cu hainele împrăştiind la fiece mişcare nori denşi de colb, cu ochii injectaţi de supărare şi nesomn, scăldaţi de toate sudorile iadului, se îngrămădiseră laolaltă pentru a discuta situaţia actuală a investigaţiilor.

Mulţumit de faptul că oamenii mei nu fuseseră descoperiţi, mă trăsesem mai la o parte, pentru a chibzui în linişte la aprovizionarea lor.

Nene Lambe, scuturîndu-şi straiele de praf, fu cuprins brusc de-un acces de autoritate, cu care prilej se adresă plin de gomă asistenţei:

— Pînă acuma ne-am luat după capul lui Eftimie, şi-aţi văzut ce-a ieşit!… Pulvis et umbra, tabula rasa, adică pe limba noastră: vax!… Praful de pe tobă!… Aşa ne trebuie… Însă am şi eu un cuvînt de spus în casa asta… Doamnelor şi domnilor, situaţia-i gravă! Nu putem renunţa la descoperirea registrelor… Să se facă fiat lux! Mai sînt cîteva ceasuri pînă la ziuă, şi trebuie să ducem lucrurile la capăt!… Ne-au mai rămas de cercetat casa şi şoprul. Ne-mpărţim în grupuri, şi le luăm pe rînd! Sper că sînteţi de acord!… Aut Caesar, aut nihil!

Nea Tilică-Malec consideră că-i necesar să intervină ironic:

— N-ai decît să speri, Lambe, dar te priveşte-n personal! Nu-s de-aceeaşi părere, oricît ai fi tu de Cezar, iar noi nişte nihilişti… Adică unii să se procopsească, şi-ăilalţi să rămînă cu buzele umflate? Hai, că prea te crezi deştept dom' Lambe!… Însă nici noi nu sîntem bătuţi în cap! Aşa să ştii! Mergem numai împreună, c-altminteri iese nasulie mare!… Magna nasulibus, ca să vorbesc şi eu ca tine, latrinistule!

Devastarea şoprului şi-a casei s-a petrecut în aceleaşi condiţii, ca şi „cercetarea" magaziilor.

Mai întîi, a fost aproximativ demolat şoprul. După care se trecu la încăperile casei, cu excepţia camerei mortuare. Şi nu rămăsese colţişor neinvestigat. Mobila fusese de mai multe ori mutată de colo pînă colo,

pînă se dejghinase din încheieturi. Iar în unele odăi, acolo unde li se păruse că sună a gol, scoseseră şi cîteva scînduri din duşumea.

La îndemnul lansat de Maca-Maia, care supraveghea neobosită operaţiile de interior, ajunseseră pînă-ntr-acolo, încît evacuaseră neamurile aflate la priveghi, să aibă la dispoziţie şi încăperea în care zăcea trupul lui Tatapetre.

În vreme ce moţoganii şi celelalte rubedenii erau cazate în camera unde, nu de mult, cinaseră, privind nedumirite la schimbările de decor, „moştenitorii” se apucaseră să răscolească prin odaia de la drum. În disperare de cauză, dăduseră jos şi coşciugul, cu bunicu-meu cu tot, depunîndu-l pe podea. Apoi îl extrăseseră şi pe Tatapetre din sicriu, vrînd să caute sub preşurile pe care zăcuse. Negăsindu-se nimic, hotărîră să abandoneze cercetările.

Maca-Maia, necăjită şi cătrănită foc, le oferi o povaţă de adevărată matroană:

— Duceţi-vă-ţi de puneţi capul jos oleacă, să vă mai trageţi şi voi sufletul! Ziua de mîine-i şi ea tot zi, şi-atunci o să luaţi grădina la cercetare…

— Cum, Mamiţico, – izbucnise tanti Malica, – îţi închipui că tăticu şi-a îngropat catastifele sub brazde sau în vie?…

— Amelito, ţi-a fost gura spoită cu aur! – îi răspunsese ţîfnoasă bunică-mea. Dar ce, crezi că i-ar strica grădinii o praşilă ca lumea? Sînteţi mulţi şi dolofani, aveţi şi burticică de-atîta huzur! Puneţi mîna pe sape şi căutaţi pînă o ţîşni osînza din voi…

37. „Una cheiţa”…

Profitînd de retragerea grupului expediţionar, care se cuibărise prin paturile rămase la dispoziţie, nu mai înainte ca bunică-mea să-i fi poftit pe moţogani să se culce şi dînşii în patul dublu din odaia mortuară, iar pe tanti Sorica şi pe Măgeanu să plece acasă, din lipsă de spaţiu, mă gîndii c-ar fi timpul să mă ocup de străinii din podul magaziei.

Cînd mă văzură sosind încărcat cu două coşniţe pline cu merinde, sustrase din bucătăria de sub şopru, unde se aflau depozitate, gata preparate, bucatele pentru praznicul de poimîine, băieţii mă interogară alarmaţi:

— Ce fost la voi în curte? Iar problems cu polis?…

Avrămuş, cel care emanase supoziţia de mai sus, stătea lîngă aparatul de radio, îmbrăcat în ţoalele de paraşutist, ca şi cum s-ar fi pregătit să plece în lumea mare.

Grişa Vorobeicik, de asemenea gata de drum, se interesă şi el:

— Alioşa, ce căutat ciolovecii?… Aflat de noi, şi umblat se găseşte?…

Numai Seppi Heidischar nu mă întrebă nimic, deşi şi el arăta îngrijorat, şi părea decis să-şi abandoneze adăpostul de pînă acum.

Le povestii pe îndelete cele întîmplate, după care îi poftii să mănînce. Apoi le spusei să stea locului, liniştiţi, deoarece în ziua următoare cercetările aveau să fie continuate în grădină.

Cînd află că tărăboiul fusese declanşat de dispariţia registrelor lui Tatapetre, Heidischar porni să rîdă chicotind. După care mă lămuri:

— O-Papa de la tine, mein lieber Alexander, mai deştept decît toţi, copil… Acum două, odăr trei zile, după ce citit la noi poveste din register, spus să ascunde pe ele în ceasul doisprezece! Eu nu ferşteht ce este asta, abăr acolo este register!…

Gromovnicul se găsea, deci, la adăpost de lăcomia alor mei. Dar unde?

Pe cînd coboram treptele scării, petrecut de privirile celor trei, îl mai întrebai o dată pe Heidischar:

— Dar în afară de „doi spre zece”, n-a mai zis nimic bunicu-meu?

— Ja, ja! – îmi răspunse el. – Zis!… Zis caută la tine şi dă una cheiţa…

Mai nedumerit decît pînă atunci, îmi părăsii oamenii cu inima îndoită.

Mă aşteptau două zile grele. Încă o zi de priveghi, şi-apoi înmormîntarea…

X. ALBUM FOTO – DE MARI DIMENSIUNI

38. Lupte în beznă

Iarăşi ne-a prins miezul nopţii la poveşti.

Gig Mironescu mă ascultase permanent impresionat. Fără să scoată o vorbă. Se rezumase, în răstimpul cît relatasem păţaniile de mai sus, doar la făcut plinul ceştilor cu cafea, şi la aprovizionarea amîndurora cu ţigări (dintr-ale sale), desfăcînd pachet după pachet. De „Kent”.

Abia cînd încheiasem cu episodul căutării bezmetice a gromovnicului, iar somnul da să ne cîrpească pleoapele, se încumetă să mă întrebe:

— Dar bine, măiestrică dragă, care-ţi mai zici şi detectiv pe deasupra, în afară de scriitor, tocmai acuma, după scurgerea atîtor ani, ţi-ai amintit de cheiţa pe care trebuia s-o preiei de la bătrîn?… Şi-apoi, cum de nu te-a preocupat niciodată, pînă astăzi, problema gromovnicului?… Mai ales c-a declanşat atîta tevatură printre neamuri. Bietul tău de bunic, să piară în împrejurări atît de tragice, iar nepotu-său nici să nu se intereseze, şi încă vreme de peste trei decenii, de adevărata moştenire lăsată de bătrîn! Halal nepot, halal scriitor, ca să nu-l mai calific pe detectivul Conan Doi!… Mi-e teamă că nu ţi-a fost hărăzit să te-ajute coţofana!… De nici un fel, de nici o culoare! C-altminteri s-ar fi ales ceva de capul matale! Dar ce să-i faci… De unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere!…

Surprins neplăcut de spiciul lui Bileţel, îmi aprind nervos o ţigară. Încerc să-i explic:

— Dragul meu, să n-o luăm nici aşa! Pe-atunci eram crud la minte, iar creierii nu mi se copseseră suficient, pentru a gîndi atît de matur ca tine…

— Acuma-s altfel? Nu ţi s-or fi răscopt cumva?… – mă întrerupse răutăcios Gig Mironescu.

— Bancuri ieftine, de duzină, cumetre Bileţel, care nu te onorează! Mai bine depune un efort, cît de minim, şi caută să mă-nţelegi! – îmi reiau expunerea de motive. O clipă, măcar, nu mi-a trecut prin cap, în zilele acelea de groază, de neuitat, că bătrînul avea să mi se prăpădească atît de neaşteptat, lăsîndu-mi în seamă străinii din podul magaziei… Şi încă nu-mplinisem şaptesprezece ani… Iar în privinţa gromovnicului, care, după cîte ştiam, trebuia să cuprindă doar povestea vieţii lui Tatapetre şi-a neamului, ce să-ţi spun? De unde să bănui că era posibil să mai conţină şi unele dispoziţii testamentare, precum şi indicaţii despre agoniseala lui de-o viaţă întreagă… Şi-apoi, mai era ceva neclar. Mă bătea serios gîndul, şi-a continuat să mă persecute şi după aceea un timp, că nu era exclus ca toată istoria cu banii să fi fost numai o născocire, dacă nu chiar năluceală, a minţilor înfierbîntate din devlele rubedeniilor mele!… Ce-i drept, eram intrigat de dispariţia registrelor, dar mi se formase şi convingerea că Tatapetre le ascunsese din alte motive, şi nicidecum din pricina comorii care-i obseda pe-ai mei. Care erau însă motivele, numai dînsul le cunoştea…

Bileţel suge nemulţumit din ţigară, apoi mă chestionează:

— Şi cheiţa?…

— Erau atîtea chei şi cheiţe în magazia lui Tatapetre, încît puteai deschide o prăvălie de fiare vechi… Care anume cheiţă vrusese să mi-o încredinţeze, uite, crede-mă, m-am tot întrebat şi eu! Dar n-aveam cum să-l mai solicit pe bătrîn să-mi răspundă… Deci, am renunţat s-o mai caut prin puzderia de fiare din dotaţia lui Tatapetre, şi mi-am îndreptat toate strădaniile în direcţia ocrotirii, cu orice preţ, a străinilor pe care-i pîndea execuţia… Şi nu-mi asumam o sarcină prea uşoară…

— Mda! – mă aprobă poetul, stingîndu-şi ţigara. Şi-apoi, ce-a mai fost?… Aţi continuat căutarea registrelor?…

— Păi, nu ţi-am spus c-a doua zi urma să se declanşeze cercetarea grădinii?…

— Şi? – se interesează nerăbdător Gig.

— Şi-aş zice că-i cazul să ne şi odihnim niţel!… Simt c-adorm pe mine, de obosit ce sînt!… Haidem la culcare, iar mîine îţi povestesc continuarea.

Pe cînd ne organizam culcuşurile, eu în dormitor, iar Bileţel în fotoliul din birou, în care nu dormea întîia oară, abandonînd orice speranţă de-a lua ceva în gură, date fiind şi ora înaintată, dar şi inexistenţa oricăror provizii, am avut impresia, la un moment dat, că-mi încearcă cineva clanţa de la uşă.

L-am atenţionat imediat şi pe Bileţel:

— Auzi ceva, dragule?

— Da! – mi-a răspuns Gig. Un foşnet mărunt, binecunoscut mie! Aud cum îţi umblă gărgăunii prin cap…

Lejer supărat, m-am retras în dormitor şi m-am întins pe pat. Totuşi, nu fără a-i ura prin uşa lăsată deschisă, lui Bileţel:

— Noapte bună, filatelistule!…

Care noapte bună?

Peste mai puţin de-un minut se dezlănţuie un scandal nemaipomenit. În faţa intrării. Pe terasă. Urlete, vaiete, explicaţii, injurii cu duiumul. Plus nişte bufnituri sinistre, ca şi cum trupuri de oameni s-ar fi prăbuşit la pămînt.

Sărim numaidecît din culcuşurile noastre. Cînd am dat uşa la perete, le-am zărit încăierate, şi nu oarecum, pe madam Anuţa şi tanti Raliţa. Tocmai în pragul nostru îşi găsiseră locul. Că-n altă parte nu le-ajungea spaţiul!…

Madam Anuţa, vecina noastră, spălătoreasă în timpul liber, cînd nu se îmbăta criţă, praf şi pulbere, înhăţase două geamantane cît nişte cufere, şi nu se-nvoia, pentru nimic în lume, să le dea drumul. Susţinea sus şi tare, că hodoroaga aia, în costum de circ, le furase de la mine din casă. Cu atît mai mult cu cît o surprinsese meşterind la broasca uşii.

Tanti Raliţa (căci dînsa era „hodoroaga” la care se referea madam Anuţa) îşi manifesta intenţia de-a o sălta pe spălătoreasă, cu geamantane cu tot, şi s-o azvîrle de pe terasă. Jos. La un metru şi ceva, sub nivelul platformei de beton.

Ne repezim să le despărţim. Bileţel o ia în braţe pe madam Anuţa, iar eu mă strădui s-o cuprind pe tanti Raliţa. Spălătoreasa, fără să-şi ia mîna de pe mînerul geamantanelor, porneşte să ragă:

— Dom'le Conane, săi odată, nu mai sta, c-a venit şi compliciul babei!

Bineînţeles, mi-era imposibil să execut operaţia solicitată, încă şi cu mătuşă-mea peste mine. Atunci, cînd mă aventurasem s-o înlănţui, îmi

pierdusem echilibrul, iar tanti Raliţa căzuse, antrenîndu-mă sub personalitatea dînsei.

Renunţînd la geamantane, din pricină că li se rupseseră mînerele, în vreme ce unul din „cufere” se desfăcu-se, golindu-şi conţinutul pe terasă, madam Anuţa, femeie vajnică şi îndelung pregătită fizic, datorită meseriei, îl culcă la pămînt pe Gig Mironescu, dintr-un singur pumn, bine administrat. Apoi, în aşteptarea eliberării mele din fatala îmbrăţişare cu tanti Raliţa, i se aşeză pe coşul pieptului.

— Nu te lăsa, dom’le Conane, că eu nu mă grăbesc! Otînjeşte-o pe cotoranţă, să se înveţe minte să mai fure de prin casele oamenilor!…

Peste cîteva minute, după ce s-au mai potolit lucrurile, i-am oferit spălătoresei o bancnotă de douăzeci şi cinci, drept recompensă pentru vigilenţa dovedită. Apoi, cu toţii, am cărat în casă tuspatru geamantanele, că mai erau două în mijlocul curţii, şi-am adunat şi pacheţelele revărsate din geamantanul făcut harcea-parcea.

Pe cînd madam Anuţa se retrăgea la dînsa, încîntată de marele serviciu pe care mi-l adusese, dar nu prea lămurită în privinţa insistenţelor mele de-a nu se mai duce la circa de miliţie să reclame prinderea hoţoaicei şi-a „compliciului”, o poftesc pe mătuşă-mea să ia loc în fotoliu şi să se explice.

Mătuşă-mea nu se grăbeşte, ci mai întîi îşi aprinde o ţigară, eterna ei mărăşească. Abia după ce-o consumă pe jumătate (din două fumuri) catadixeşte să vorbească.

— Al, băieţelule, nu-i uman ce se întîmplă! – zice dînsa. Dă-mi mai întîi o cafeluţă, că n-o fi foc, să-mi trag şi eu sufleţelul, şi-apoi îţi spun tot!…

Noroc că mai rămăsese ceva zaţ în termos.

Cu ceaşca într-o mînă, iar cu mărăşeasca în cealaltă, mătuşă-mea se tolăneşte, satisfăcută în fotoliul ce trebuia să fie culcuşul lui Gig, şi, după ce ne examinează pe-amîndoi, mirată parcă de starea noastră de oboseală extremă, spre deosebire de dînsa, care arăta mai vioaie şi mai exultantă ca oricînd, purcede să grăiască fals mînioasă:

— Ce păţirăţi, fraţi români? Ce-i cu voi?… Precis, nu-i ceva în regulă… Telefonul nu răspunde, soneria nu funcţionează, iar uşa şi mai puţin, probabil că-i defectă, deoarece am bătut în ea, pînă mi-am zdrelit degetele!… Ce-nseamnă asta? Aveţi probleme? Dacă-i aşa, de ce nu m-aţi chemat şi pe mine? Că doar ştiţi cum le rezolv!…

De ce s-o dezamăgesc pe năzdrăvana mea de mătuşă? îi spun verde în faţă:

— Slavă Domnului, că n-o făcurăm şi pe-asta! În orice caz, fii liniştită… Nu s-a-ntîmplat nimic. Telefonul nu răspunde, pentru că l-am scos din priză, avînd de lucru cu Bileţel; soneria nu mai este în stare de funcţionare, de cînd ţi-ai vîrît matale degetul în lăcaşul butonului, iar uşa este mersi… Mai curînd răspunde-mi, ce-i cu bagajele astea?… Intenţionezi să te muţi la mine?…

Mătuşă-mea mă priveşte nedumerită. Apoi se ridică din fotoliu, probabil pregătindu-se de plecare, pentru a-mi demonstra că n-are asemenea dorinţe, şi-mi declară printre dinţi:

— Băiete, stai rău cu ţinerea de minte! Nu mi-ai comandat tu, să-ţi aduc albumul cu fotografiile de familie?… Ţi l-am adus… Am răscolit toată casa, ca să-ţi fac rost de pozele neamurilor, başca pozele cu neica Petre… Acum mă duc pînă la poartă, fiindcă m-aşteaptă în stradă şoferul, şi costă…

Nu mai înţeleg nimic.

— Dragă tanti Raliţo, – mă interesez eu, vrînd să-mi dau seama dacă nu deraia din pricina abuzului de zaţ de cafea, stai blînd şi explicitează-te!… În privinţa albumului, cum îi zici matale, ai deplină dreptate, eu ţi l-am cerut, dar nu în proporţiile astea. Însă ce-i cu şoferul? Te dau banii afară din casă, şi ţi-ai angajat şofer la maşină? Sau ţi s-a ridicat carnetul de conducere?…

— Nici una, nici alta! – declară mătuşă-mea. Nu mi-a pornit „Trabant”-ul, şi-am fost silită să iau un taxi… Că nu eram să-ţi car geamantanele cu braţul! Bine c-am dat peste un băiat de treabă, serviabil, care m-a ajutat şi la împachetat… Însă l-am ajutat şi eu, cînd a rămas în pană de motor, tocmai la poarta ta. I-am reglat pe loc aprinderea, şi-acum aşteaptă să vină atelierul mobil de la getax, ca să-l remorcheze… Dacă nu mă pot înapoia acasă cu maşina-atelier, rămîn să dorm la tine. Şi mai facem şi economie. Hai să mergem, să vedem ce-avem de plătit! Şi ia-ţi şi nişte bani cu tine!… Dar ia spune-mi, unde mă culc?… Tot în dormitor?…

— Nu-ţi fă griji, tanti Raliţo dragă! Ai să dormi la domiciliul matale! Dacă-mi mai rămîn ceva parale, îţi angajez un alt taxi, şi te trimit acasă urgent! Haidem repede, să nu mai zăbovim!…

39. Supliment tehnic: auto, mecano, telecomunicaţii!

Uff! Scăpasem uşor. 282 de lei. Atît cît marcase aparatul de taxare.

Restul fusese mult mai ieftin.

25 de lei, amenda plătită agentului de circulaţie. Parcarea taxiului pe linia de tramvai. Care tramvai însă, nu mai funcţiona de peste un an și ceva.

35 de lei, cinstea făcută băieţilor de la atelierul mobil. Motorul maşinii n-avusese nevoie de nici o depanare decît în imaginaţia tehnică a mătușă-mii. Nu mai mergea, deoarece i se terminase carburantul din rezervor.

75 de lei, pentru 10 litri de benzină CO 98. De la staţia Peco, de lîngă Rosetti, unde împinsesem maşina, împreună cu tanti Raliţa şi serviabilul taximetrist, care acceptase să ne ajute, din cînd în cînd, atunci cînd cobora de la volan.

Și încă 40 de lei, pentru cursa următoare, de la Lido pînă-n bariera Vergului, unde locuia tanti Raliţa. Însă efectuată cu-o altă maşină, întrucît băiatul nostru pretextase că-l doare capul din pricina efortului depus la conducerea vehiculului împins de noi, şi că preferă să se-mpuşte decît s-o mai urce pe mătușă-mea în taxiul său.

Cînd am ajuns acasă, a trebuit să bat la uşă numai vreun sfert de oră. Bileţel nu m-auzea deloc. Probabil că adormise buştean.

Am pătruns în locuinţă ceva mai tîrziu. Datorită ajutorului prestat de Mihăiţă „Sfîntu", vecinul de la etaj, pe care am fost nevoit să-l trezesc şi să-l rog să coboare cu uneltele de lăcătuşerie.

La ceasul cînd intenţionam să mă culc, renunţînd la examinarea miilor de fotografii din geamantane, se lumina de ziuă.

Tot era ceva. Pentru că lumina electrică din apartament nu mai ardea. De cînd încercasem să înlocuiesc becul de la veioză. Se înţepenise în fasung şi-am vrut să-l scot cu ajutorul unui cuţit de bucătărie. Iar vîrful cuţitului se topise niţel, într-o flamă de rară frumuseţe.

Instalaţia electrică ieşise din funcţiune. Telefonul ba. Și-acuma bîrîia de-mi umfla capul.

— Aloo! Cine-i la aparat? – mă interesez eu, înşfăcînd mînios receptorul.

— Dar acolo cine-i? – se interesează individa de la celălalt capăt al firului, pe care însă o recunosc imediat.

Pentru că tanti Raliţa, datorită abuzului de tutun, se află în posesia unui timbru voalat de neuitat.

— Eu sînt, dragă tanti, nepotul tău iubit, eu, şi de la oaste, m-am întors rănit, capul rău mă doare, şi mi-i tare somn, dar nu-i chip, acuma, ochii să-i adorm! – îi răspund mătuşă-mi cuprins de-o ciudată ameţeală liric-baladescă.

— Păi, e şi normal! – mă informează tanti Raliţa. Cine poate dormi ziua?… Dar ce-i cu tine, ai cumva temperatură, de vorbeşti ca-n cartea de citire pentru clasa a IV-a?…

— Spune-mi care-i baiul, nu mă prelucra! Că pe urmă scot telefonul din priză… Altminteri nu se poate, dormi în casa asta! Ce dacă-i ziuă?… Ai uitat ce-am păţit peste noapte? – o solicit pe mătuşă-mea să-şi încheie mai repede expunerea.

Aud un soi de scrîşnet în receptor. Probabil că-şi aprinde o ţigară, deoarece întîrzie puţin, pînă să-mi declame:

— Al, băieţelule, n-am vrut să te mai deranjez, venind la tine din nou… De-aia ţi-am telefonat. Am mai descoperit o fotografie… Formidabilă. De la înmormîntarea lui bunicu-tău, şi care mă tulbură nemaipomenit. Închipuie-ţi, băiatule, nu mă găsesc printre participanţii luaţi în poză. Este posibil? Să nu fi fost şi eu la-nmormîntare?… Ia încearcă de-ţi adu aminte, unde eram cînd s-a tras imaginea?… Ce zici, să nu ţi-o aduc, să te uiţi la ea?…

Aproape urlu, cînd îi răspund:

— Pentru nimic în lume! Nu-i nevoie… Am să-mi amintesc şi fără s-o privesc… Dar lasă-mă să dorm cîteva ceasuri, şi-apoi te sun eu… La revedere, tanti Raliţo, la revedere, pe curînd!

Şi, fără să mai aştept reacţia mătuşă-mii, mă pune dracul şi dau să scot telefonul din priză. Însă, ameţit de tolborseala somnului, în loc să trag de cordonul ştecherului, smucesc zdravăn de cel al receptorului.

N-aş putea afirma că s-a rupt complet, fiindcă mai atîrnă în vreo cîteva sîrmuliţe. Dar, ca o culme a tehnicii, soneria aparatului purcede să sune din senin.

Ceva este în neregulă. Pentru a nu avea necazuri cu administraţia telefoanelor, îl trezesc pe Bileţel. Că doar este inginer auto.

— Hai, Gig dragă, scoală-te, c-am dat de bucluc! – îi susur eu la ureche, zgîlţîindu-l zdravăn. Ia-ţi o şurubelniţă şi repară-mi urgent telefonul, că sună, şi încă de peste un sfert de ceas!… Dacă nu-l oprim, ne pomenim cu depanatorii de la centrală pe cap… Eşti în stare să-l pui la punct?…

— No problem! – mă linişteşte inginerul.

Pînă la urmă, i-a dat de capăt. Însă abia după vreun ceas de încercări chinuitoare. Legînd firele în fel şi chip, ajunsesem să vorbim cu-o mulţime de necunoscuţi. Mulţi dintre aceştia ne erau recunoscători, mulţumindu-ne pentru verificarea întreprinsă, dar total neortodox. Alţii, mai catolici, s-au rezumat doar la salve de afurisenii, în care amestecau laolaltă sfinţi şi dumnezei, nemairespectînd ierarhia.

În sfîrşit, cînd totul era gata, şi nervii noştri şi soneria, care aproape nu mai suna deloc, telefonul porneşte să zbîrnie din nou, de data asta normal.

După care, în disperare de cauză, am ridicat liniştit receptorul din furcă. Definitiv.

Apoi m-am adresat lui Gig Mironescu, care privea la mine încîntat:

— Uite ce-i, pînă dorm şi eu cîteva ceasuri, du-te şi fă piaţa, că eşti odihnit! În orice caz mult mai odihnit decît mine!… Cumpără ceva de-ale mîncării, şi pregăteşte un prînz corespunzător necesităţilor noastre, de bieţi oameni care am fost privaţi de cină. Cînd eşti gata, scoală-mă şi, după ce ne prindem sufletele, am să-ţi povestesc în continuare desfăşurarea evenimentelor…

N-am mai aşteptat răspunsul lui Bileţel. M-am azvîrlit drept în pat, înfofolindu-mă sub plapumă.

Barem de-aş adormi niţel. Că de pe-acum începea să mă frămînte problema ridicată de tanti Raliţa.

Chiar aşa!

Cum de nu se afla în fotografie, printre neamurile care se pozaseră cu prilejul înmormîntării lui Tatapetre?

XI. ŞI-A FOST ZIUA A DOUA

40. Enigma se lămureşte (foarte parţial)

Gig Mironescu, dăruit cu har dumnezeiesc (în materie de poezie), nu face două parale… ca bucătar. În afară de faptul că m-a trezit abia pe la trei și jumătate, și nu la vremea prînzului, așa cum îl rugasem, ceea ce mi-a oferit la masă însă, spre cumplita mea dezamăgire, nu reprezenta decît un regim dietetic sever, întocmai cum mi se servea, cîndva, la institutul de endocrinologie.

— Ce-i asta, meştere? – îl chestionez vădit indispus, arătîndu-i borcanul cu iaurt, pachetul de brînză de „vaci" şi cele patru mere coricove, scofîlcite şi verzi, pe care mi le depusese cu infinit gust estetic pe masă.

Bileţel nu se pierde cu firea, ci mă informează prompt:

— Cele mai ideale şi raţionale alimente pentru o cură de slăbire eficientă! Nu-mi spui mereu că, de mîine, intenţionezi să-ncepi o viaţă nouă, din punct de vedere nutriţional, bineînţeles?… Uite, ţi-am dat ocazia să-ţi îndeplineşti dorinţa!…

— De acord! Este posibil să fi emanat şi-asemenea afirmaţii riscante! Dar astăzi nu-i mîine!… Vrei să-mi anihilezi orice posibilitate de-a-mi realiza marea anchetă, lăsîndu-mă să mor de inaniţie?…

Nu-ţi dai seama că-n perioadele de intensă activitate cerebrală suspend orice dietă?… Altceva, mai acătării, n-ai găsit la piaţă?…

— Ba da! – îmi răspunde Gig. În piaţa „Gemeni", la restaurantul din colţ, am dat peste nişte ciorbă de burtă morbidabilă… De fapt, ţin şi eu un soi de regim, dar de altă natură şi concepţie, aparţinînd mai curînd practicilor yoga… Aşa că am cumpărat o oală de ciorbă, plus o cratiţă

cu sarmale… A fost ceva de groază, pînă le-am cărat în Calea Moşilor! Toate javrele şi potăile erau după mine.

— Uite ce-i, frate Bileţel! Ca să n-avem vorbe, adu totul aici, şi vom împărţi frăţeşte! – îl somez excitat pe poet.

— Să lăsăm mai moale chestia cu fraţii! – se opune Gig. Facem jumi-juma', şi-atunci e bine!…

La cafeluţe, pe care le preparasem cu mînuţele mele, după ce lichidasem două farfurii de burtă şi vreo zece sărmăluţe, îi spun lui Gig, în vreme ce-mi aprind un „Kent" (din dotarea sa) şi care sper să nu fie ultimul:

— Ştii ce? Află că, abia acum, cînd îmi funcţionează normal metabolismul, m-am dumirit în privinţa dispariţiei mătuşă-mii!

Bileţel, emoţionat la culme, exclamă îngrozit:

— Nu se poate! A dispărut coana Raliţa?…

Bileţel, emoţionat la culme, exclamă îngrozit:

asemenea momente de excepţie!… Mă refeream la dispariţia mătuşă-mii din fotografia participanţilor la înmormîntarea lui bunicu-meu… De fapt, după cum mi-am amintit, nici nu se găsea acolo în timpul evenimentului respectiv! Cînd ne trăsese în poză domnul Schutzmeister, fotograful oraşului, specializat în nunţi, botezuri şi decese, de toate riturile, tanti Raliţa părăsise priveghiul, temporar, şi-şi refăcuse apariţia abia după ce demarasem cu dricul către cimitir! Dar stai, să-ţi povestesc totul de la început…

41. Spălatul rufelor (în familie)

Tanti Raliţa, care nu fusese găsită în tot oraşul, atunci cînd intenţionasem s-o anunţ despre tragicul sfîrşit al bunicului, deoarece plecase la Bucureşti, să-şi rezolve nişte probleme personale, s-a ivit la casa bunicilor abia în a doua zi a priveghiului.

Bineînţeles, dezlănţui un scandal monstru. O bălăcări pe Maca-Maia ca pe-o albie de porci, osîndind-o pentru meschinăria cu care organizase înmormîntarea.

— Să-ţi fie ruşine, ţaţă Caterino! Cum de te-a lăsat inima să-l îmbraci pe neică Petre în ţoalele ăstea de chelner?... Imediat să faci pe dracu-n patru, şi să-l pui în straie cuviincioase! Auzi?...

— De unde, fa Raliţo? Ai înnebunit? De unde să-i fac rost de haine de-nmormîntare clasa-ntîia? – porni să se văicărească bunică-mea.

Tanti Raliţa, şi pe-atunci tot atît de energică şi dinamică, o chemă pe Malica şi-i dispuse, răcnind la ea în gura mare:

— Malico, adu-mi fracul lui Ionică... Da, da! Fracul, ăla pe care l-a îmbrăcat doar la nuntă... Ce-i mai trebuie?...

Peste cîteva minute, dacă nu şi mai puţin, Tatapetre era despuiat de costumul cu care inaugurase băcănia şi îmbrăcat în fracul lui nea Ionică Podăşchină.

Tanti Malica plîngea, bineînţeles nu de mila lui taică-său, ci de-a hainelor de „ţinere” ale bărbatului personal. Maca-Maia, mormăind înfundat, ajuta la operaţie, în vreme ce tanti Raliţa proceda la modificarea întregii decoraţii din odaia mortuară.

Cînd îşi manifestase şi intenţia de-a tapisa sicriul cu faţa de masă, din catifea vişinie, atunci izbucni scandalul în a doua sa fază.

Maca-Maia, trăgînd de-un capăt al feţei de masă, porni s-o înfrunte pe tanti Raliţa:

— Ia ascultă, fa Raliţo, cine te-a chemat să-mi faci ordine în casă?... Nu-ţi convine cum arată neică-tu Petre, n-ai decît să te cari d-aci! Larivoar şi-un praz verde!... Ei, asta-i bună! Că n-oi fi vrînd să-l îngrop pe Petre în zestrea Malicăi...

Tanti Malica, auzind că-i vorba să i se ia din dotă, se răţoise şi dînsa la mătuşă-mea:

— Mamiţica are dreptate! Cine eşti tu, de ne porunceşti nouă?...

Tanti Raliţa îşi frînase nervii, privind contrariată la neamurile ei, după care le anunţă:

— Uite ce-i, Caterino ţaţo, şi tu Malico, eu nu mai stau, plec, mă duc, îmi iau lumea-n cap!... Decît să v-aud şi să vă văd smiorcăind din pricina unor otrepe, mai bine vă las în plata Domnului! Faceţi cum vreţi, că de cărpănoase ce-mi sînteţi, aţi fi-n stare să-l îngropaţi pe bietul neica Petre şi fără izmene, ca să vă coaseţi din ele guleraşe pentru soaréle!

Fără să mai rostească o vorbă în plus, Tanti Raliţa îşi luase geanta şi plecase turbînd de supărare.

Bunică-mea şi Malica, fericite că scăpaseră ieftin, văzîndu-se izbăvite de prezenţa şi gura spurcată a Raliţăi, îl schimbară din nou de haine pe Tatapetre.

În clipa cînd tanti Malica observă că mătuşă-mea se-apucase să taie coadele fracului, retezîndu-le din scurt cu foarfeca, dădu să fugă după dînsa. Era tîrziu însă.

Pe la prînz, în a doua zi de priveghi, moţoganii se retrăseseră sub şopru, să ia ceva în gură, apelînd la traista lor cu merinde.

Tanti Sorica şi nea Măgeanu apărură abia după-amiază, odată cu vecinii de mahala veniţi să se închine la catafalcul bătrînului. Spre surprinderea mea, care urmăream de la distanţă sosirile, deoarece trebuia să fiu atent şi la săpăturile din grădină, începute încă de pe la zece de „moştenitorii” direcţi, am constatat că la poarta noastră se formase o coadă uriaşă.

Veniseră, în afara prietenilor şi cunoscuţilor mai apropiaţi ai lui bunicu-meu, pînă şi duşmanii de ieri.

Adică avocatul Jurj Hariga, împreună cu băieţii, Maţ şi Bobe, domnişoara Tonş, într-o rochiţă prăzulie, subţire şi cu dantele, de parcă s-ar fi înfiinţat la un botez, madam Cerchez, cu voaletă neagră, însoţită de hăndrălăii ei de băieţi, gemenii Zdruhu şi Alionte Cerchez, care-şi roteau privirile împrejur, ca şi cum ar fi vrut să-şi întipărească în memorie numele celor prezenţi. Alionte, la un moment, porni să rînjească subţire pe sub mustaţă, în timp ce-i şopocăia ceva la ureche lui Bobe. Însă bătrînul Hariga le făcu semn, cerîndu-le să păstreze buna-cuviinţă.

Perindarea celor care doreau să depună o floare la năsălia lui Tatapetre ţinu pînă seara tîrziu.

Cînd ne aşezarăm să cinăm, tata şi unchii mei, nea Tilică, unchiu’ Sile şi nene Lambe, mătuşile Todica şi Zefira-Jeaninne, precum şi maică-mea cu nea Ionică Podăşchină, arătau cu toţii de parcă ar fi lucrat ziua întreagă la golirea haznalelor din mahala.

Numai tanti Malica afişa o ţinută ceva mai decentă. Deşi fusese iniţiatoarea acţiunii, nu participase la operaţiile complexe din grădină, întrucît preparase bucatele pentru masa de seară.

Ceilalţi însă, plini de colb, murdari de sus şi pînă jos, cu hainele flendurite, nădusiţi ca nişte cai de tracţiune, abia se mai puteau ţine pe

picioare. Motiv pentru care luaseră cu toţii loc pe scaune. Dar şi pentru a mînca pe sparte.

Nene Lambe, supărat pe taică-meu, pe tanti Malica, de fapt pe toată lumea asta dezlănţuită, lacomă şi nesătulă, care-l silise să muncească fizic, ceea ce nu făcuse niciodată la viaţa lui, puse punctul pe „i".

Renunţînd la pifteaua din mînă, şi care ar fi trebuit să fie a şaptea la rînd, după evidenţa ţinută de mine, porni să vorbească, aproape spumegînd de furie:

— Aşa ne trebuie, dom' Eftimie! Să ne luăm după mintea Mamiţichii… La ce rezultat am ajuns?… Doar că, nolens, volens, i-am săpat în lung şi-n lat grădina! Numai nişte tîmpiţi, ca noi, puteau crede că tăticu şi-a îngropat registrele! Dar răposatul s-a dovedit mult mai deştept… De ce să le vîre sub păstîrnac?… Ca să dea peste ele orice dobitoc?… Nu, fraţilor, am muncit de pomană, pentru că gromovnicul, pînă la urmă, după părerea mea, cea mai recentă, a fost totuşi furat… Problema-i lămurită! Rămîne s-aflăm cine l-a luat, că-n nici un caz n-o să mă convingeţi c-a fost şterpelit de vreun străin de casă!… Hoţul se află printre noi!… Asta e!… Alea iacta est!…

— Ce vorbeşti, dom'le! – sări ca ars nea Tilică-Malec. Va să zică sîntem şi hoţi! Ei, nu mai spune! Şi care-i ăla?…

— Oricine! – afirmă sentenţios nene Lambe. Şi tu, şi Eftimie, mai ales că locuieşte-n Piteşti, şi Malica…

— Poate că şi mă-ta, boule! – răcni unchiu' Sile, dînd să se repeadă la frate-său, cu pumnii în poziţie de atac.

Tanti Zefira-Jeaninne, temîndu-se pentru viaţa bărbatului ei personal, se interpuse neinspirat între nene Lambe şi unchiu' Sile. Coliziunea nu mai putu fi evitată, şi biata mătuşă-mea nimeri cu capul în platoul cu salata de „béf", cum îi zicea Maca-Maia.

Nene Lambe, după ce asistase impasibil la demonstraţia de eroism şi fidelitate a nevesti-sii, se uită o clipă la frate-său, care-şi extrăgea pumnii din serviciul de muştar şi şi-i ştergea cu poalele feţei de masă, şi declară brusc, cu faţa iluminată de-o scînteiere demenţială:

— Dar ştii că-i o idee! Fiat lux!… Unde-i Mamiţica?…

— În odaia de la drum! – îl informă nea Ionică Podăşchină.

— Ia ascultaţi, fratres et cumnates, nu vi s-a părut ciudat că Mamiţica a-ncercat mereu să ne convingă despre inexistenţa unor bănuţi adunaţi de dom' Petre? – îşi reluă nene Lambe discursul. Ba că tăticu n-avea de unde să-i strîngă, ba că dînsa se mulţumeşte doar cu

cei două mii de lei pe care ar urma să-i primească de la noi! Păi, da, cred şi eu!… Carpe diem, adică bucură-te de ce-ţi pică-n mînă, şi nu te lăcomi! Dacă a pus mîna pe registrele gromovnicului, îşi poate permite! Pentru că, astfel, are posibilitatea, nu numai să distrugă testamentul din gromovnic, dar să şi afle unde-s ascunşi bănuţii… Auri sacra fames! Aurul i-a luat minţile… N-am dreptate?

Nene Lambe, triumfător şi încîntat, privi superior la asistenţă.

— Sigur că n-ai dreptate, fătălăule! – răsună deodată glasul piţigăiat al bunică-mii, penetrant şi abraziv. Ce să fac cu catastifele lu' tac-tu, dacă nu le pot citi?… Ai uitat că nu ştiu carte?…

Argumentul prezentat de Maca-Maia, care apăruse în pragul odăii de la drum şi se-ndrepta către noi, păru decisiv. Numai nea Tilică-Malec nu arăta excesiv de convins.

— Şi dacă ai să te pui pe-nvăţat? – îşi exprimă el strălucita idee care-i străfulgerase prin minte.

Maca-Maia, dispreţuitoare, emise un sunet indecent cu buzele, apoi îl bătu pe unchiu-meu cu palma pe creştet, cam tare totuşi, spunîndu-i cu glas fals înduioşat:

— Tilică, Tilică, bietule!… De cînd te-am născut, mi-a fost milă de tine! Că erai plăpînd şi firav, şi-aveai capul scofîlcit şi teşit, de zicea coana moaşe, madam Flaimuc, c-am adus pe lume un tîmpiţel, ia aminte, un tîmpiţel, iar nu un tîmpit, cum eşti acum, şi încă zdravăn!… Cînd să-nvăţ a citi, mă beşleagă?… Că-s bătrînă şi nici ochii nu mai m-ajută!… La asta nu te-ai gîndit?… Mai bine te-azvîrleam la privată, şi nu mai aduceam pe lume un nătîntol, o paiaţă de bîlci…

Apoi, de astă dată adresîndu-se tuturor „moştenitorilor", Maca-Maia declară în gura mare:

— Duceţivă-ţi la culcare, bernebecilor, că mîine ne-aşteaptă zi grea! Mai întîi trebuie să-l cărăm pe Petre la cimitir, după care mai avem şi praznicul, să-i îmbuibăm pe toţi nehaliţii ăştia… Luaţi-vă gîndul de la gromovnic… V-aţi întrebat vreodată, dacă nu cumva bătrînul şi-o fi bătut joc de noi toţi?… Mereu ne-a speriat cu catastifele lui, dar a citit careva măcar un singur rînd din ele?… Ai?…

Tata, după ce se asigură că bătrîna se retrăsese în salon, odaia dinspre şopru, rosti cu glas înfundat:

— S-ar putea să fie şi-aşa, cum zice Mamiţica! Să nu fi existat niciodată vreun gromovnic… Dracu' să mai înţeleagă, că eu nu pricep nimic!… Om trăi şi-om vedea, haideţi la culcare!…

Apoi căscă atît de tare, încît înghiţi vreo cinci muşte deodată, pe puţin. Lejer indispus de neplăcuta întîmplare, tuşi niţel. Dînd să părăsească încăperea, greşi clanţa şi, în loc să iasă pe uşă, intră de-a dreptul în uriaşul dulap, cu două batante, din bucătărie.

Fără să-şi piardă aplombul şi morga, tata se prefăcu a nu observa cataclismul dezlănţuit de infima eroare de circulaţie. Păşi mîndru şi prestant printre cratiţele prăbuşite şi răspîndite pe duşumea, călcînd în picioare farfurii şi castroane, linguri, furculiţe, cuţite, pahare şi alte piese din vesela gospodăriei. După care, rulînd lent pe făcăleţul de mămăligă, de era să-şi spargă capul, se retrase cam grăbit către odaia de la drum…

Acolo unde Tatapetre, nepăsător şi foarte rece, îşi dormea somnul cel de veci, privegheat de neamurile mai mult sau mai puţin îndurerate!

XII. FUNERALII DE GALĂ

42. Marcia funebre
(Chopin – Zavaidoc) – cu ritm variabil

După ce ai mei porniseră să sforăie pe mai toate timbrurile posibile, armonic vorbind, m-am strecurat în podul magaziei mari, să-mi hrănesc prietenii. Încărcat cu-o paporniţă, plină cu piftele şi pătlăgele roşii, şi mai cărînd şi-o găleată cu apă de băut, am fost nevoit să întreprind o serie de manevre echilibristice din cele mai riscante.

I-am găsit pe băieţi străduindu-se să asculte la radio ultimele ştiri. Recepţionau însă destul de dificultuos, şi Cairo şi Tangerul, deoarece bateriile se cam descărcaseră. După ce le-am transmis proviziile, anunţîndu-i că a doua zi aveam să-l petrecem pe Tatapetre la cimitir, i-am părăsit în grabă, ducîndu-mă să mă culc şi eu.

Pe la zece dimineaţa a sosit popa Sîrmă, părintele paroh al bisericii Domniţa Bălaşa, căreia i se mai spunea şi Mavrodolu, împreună cu dascălul şi doi ţîrcovnici.

În vreme ce-şi despachetau uneltele pentru oficierea slujbei, priveau cu toţii curioşi şi intrigaţi la neamurile adunate în odaia de la drum. Dîndu-şi seama că nu mai era loc suficient şi pentru cadrele bisericeşti, o rugară pe Maca-Maia să organizeze transferarea lui Tatapetre în curte.

Timpul era frumos, soarele bătea puternic.

— E mai bine în ogradă, coană Caterino! – o lămurea aiuritor părintele Sîrmă, fără să ştie prea bine ce şi cum vorbeşte. Într-un ceas, două, cît o să ţie slujba, nu cred să vie vreo ploaie… Totuşi, n-ar fi rău dacă am avea la îndemînă şi nişte umbrele!…

— Dar de ce, sfinţia ta, dacă vremea-i atît de însorită?…

— Păi, tocmai d-aia! Că n-o sa stau cu capul în bătaia vipiei, să-mi fiarbă creierii ca ciulamaua!…

Bunică-mea începu să se enerveze. Niţel furioasă, îl întrebă pe popă:

— I-ascultă, părinte, ai de gînd să slujeşti cu umbrela în mînă?… Ce, nu ţi-e bine?

— Ba da! Însă nu vreau să-mi fie rău… Mata, coană Caterino, sau unul din băieţi, că-s destui, după cum văz, o să ţineţi umbrelele… Că, dacă trece cumva pe-aici părintele Puturică, şi mă vede că slujesc în parohia lui, atunci s-a zis cu mine!… Mă spurcă dihania și mă blesteamă, de-mi merg fulgii… N-am dreptate?…

Maca-Maia se-nvoi în cele din urmă. Însă, mai înainte de-a purcede la strămutarea sicriului în bătătură, îi pofti pe oamenii bisericii la o gustărică, sub șopru. Acolo n-avea cine să-i vadă, și mai era ceva vreme pînă la sosirea cioclilor cu dricul.

Peste vreun ceas şi ceva, cînd îşi făcu apariţia carul mortuar, tras de doi bidivii famelici, prăpădiţi şi jigăriţi, de li se identificau coastele, părintele Sîrmă era beat cui şi se pupa bot în bot cu nea Ionică Podăşchină, însărcinat cu adăparea şi hrănirea lui, şi care se găsea la aceeaşi cotă de saturaţie alcoolică.

Dricul parcă în faţa porţii, iar dinăuntru descinseră trei ciocli şi cinci indivizi janghinoşi, cu nişte cutii în mînă. Abia cînd le desfăcură, şi scoaseră instrumentele muzicale adăpostite acolo, realizai că era vorba de muzicanţii tocmiţi de nea Tilică-Malec.

Acelaşi lucru îl realiză însă şi tanti Malica. Pentru că porni să ţipe isteric:

— Mamiţicooo! Mamiţicooo!… Vină să vezi ce-a făcut tontul de Tilică!… În loc să ne-aducă fanfara regimentului, aşa cum fusese vorba, cînd l-am trimis după muzică, s-a apucat şi-a angajat taraful lui Ciomîrtan… A-nnebunit, Mamiţicooo!… Mor! Simt cum mă trec toate căldurile!… Să-l duc la groapă pe Tăticu, fără trombon şi tobă mare?… Pe el, care toată viaţa a fost veteran de război!…

— Stai blînd, fa cucoană, – interveni unul din muzicanţi, probabil chiar Ciomîrtan în persoană, c-avem şi tobă!…

Şi, fără să mai adaste reacţia mătuşă-mii, strigă la cioclul de pe capra dricului:

— Dă, mă Bălică, toba jos, mîncaţi-aş guriţa!… Dă-o mai repede, că turbează apucata asta!…

Vizitiul se ridică de pe capră și, după îndelungate manevre, scoase din lada acesteia un agregat muzical monstruos, cum nu mai văzusem în viaţa mea. De vreme ce-i ziseseră tobă, era posibil să fie și-așa ceva! Îi cîrpiseră pielea de rezonanţă cu-atîtea petice din bășici de oaie, vacă sau porc, încît nu se mai putea determina cu precizie unde era pielea originală, montată iniţial, și unde contribuţiile ulterioare. Iar pereţii ciudatului instrument arătau atît de jalnic, scorojiţi, plesniţi și bătuţi în cuișoare, că numai sîrmuliţele și sforile cu care fuseseră legaţi și închingaţi mai ţineau să nu-și piardă învelitura.

Tanti Malica porni să plîngă cu năduf.

— Lambe, Lambe, – recita dînsa, rău am mai ajuns, de-l îngropăm pe Tăticu numai cu doi cai… Tilicăăă! Tilică, ce-ai făcut, nenorocitule?… Unde-s soldaţii? Nu ţi-am spus că vreau soldaţi? Să tragă cu puștile și cu tunul, cînd o să-l coborîm în mormînt pe Tăticu!… Ionicăă, lasă-l în plata Domnului pe ţapul ăla de Sîrmă, și vină să vezi ce se-ntîmplă!…

Însă nea Ionică Podășchină nu mai făcea de mult priză cu realitatea.

Și nici nu mai apucă să dea vreun răspuns mobilizării nevesti-sii, deoarece în faţa porţii se ivise, parcă adus de diavol, iar nu de cel al cărui reprezentant legal pe pămînt era, popa Puturică, parohul nostru, de la biserica Sfîntu Nicolae, din capătul străzii.

Examinînd febril ambianţa îl caută din priviri pe colegul care îndrăznise să-i încalce spaţiul vital. Cînd îl depistă sub șopru, unde părintele Sîrmă conversa în continuare cu damigenuţa lui nea Ionică, purcese să chiraie și să orăcăie:

— Bată-te Dumnezeu să te bată, sfinţia ta, c-ai ajuns să furi pîinea de la gura fraţilor tăi… Nu știai că n-ai dreptul să pătrunzi în parohia mea?… Că numai eu pot boteza, cununa și înmormînta în mahalaua asta?… Rîvnești, ca o fiară, la bănuţii altora?… Te reclam la patriarhie, așa să știi, lacomule și păcătosule! Să te răspopească!… Pe ăsta te-ai găsit să-l slujești la groapă? Pe păgînul de Petre Coman… Care n-a pășit în viaţa lui, nici măcar în tinda bisericii?… Huideo, la oase, mămăligarule!…

Numai intervenţia salutară a lui taică-meu, care-i strecură lui Puturică cîteva monede neidentificabile, izbuti să ne scape de rușine.

Între timp, mai toată mahalaua se-adunase în uliţa noastră. Iar Jurj Hariga, în haine de doliu, negre și lucioase de-atîta utilizare, rînjea satisfăcut lîngă Bobe, sprijinindu-se de umărul lui Maţ, proţăpiţi tustrei în dreptul gardului de la drum. Madam Cerchez, domnișoara

Tonş, aceasta din urmă între Alionte şi Zdruhu, precum şi nenumăraţi vecini, aşteptau curioşi desfăşurarea evenimentelor.

După ce băieţii, ajutaţi de ciocli, scoseseră în ogradă sicriul cu rămăşiţele pămînteşti ale lui Tatapetre, porţile curţii fură date la o parte, iar lumea se buluci în interiorul ogrăzii.

Popa Sîrmă, secondat de părintele Puturică, care se-mpăcase cu dînsul la un păhărel de Drăgăşani, după o scurtă tranzacţie, probabil reciproc avantajoasă, începu oficierea slujbei de înmormîntare. Citea cu limba împleticită, pe sărite, omiţînd pasaje întregi din textul pe care-l avea în faţă. Puturică mai bălmăjea şi el cîte ceva, în vreme ce dascălul şi ţîrcovnicii cîntau pe de lături, încurcînd mereu isoanele.

În doi timpi şi trei mişcări, eventual numai două, totul era gata.

Coşciugul fu, după aceea, urcat în carul mortuar, iar Maca-Maia îşi demonstră posibilităţile vocale, dezvoltînd un bocet ca la carte:

— Peeetree, Peetree, mai stai o ţîră, Peetree, mai stai şi nu pleca! Aolică, aoleu, ce mă fac acuşa eu, că mi-a fost cu tine bine, aoleu şi vai de mine!... Peeetree, Petricăă! Hîhîhî, hîhî... Hîhîhî!... Nu ţi-e teamă, nu ţi-e sete, ai scăpat de greul vieţii, ce-ţi mai pasă!... Hîhîhîhî!... Mă laşi pe mîna copiilor, să jupoaie şi pielicica de pe mine!...

Tanti Malica, jenată de ultima afirmaţie a bunică-mii, o înghionti pe ascuns între coaste, murmurîndu-i în surdină, cu glas veninos:

— Mamiţico, vină-ţi în fire!... Termină odată, că te-aude mahalaua!

— Taci, Amelito, – scrîşni printre dinţi Maca-Maia, taci, că mai am niţeluş...

După ce-şi isprăvi, cu brio, ultima bucată de rezistenţă, vru să se caţăre de-a dreptul în dric. Asta, probabil, ca să demonstreze asistenţei intenţia de-a-şi însoţi bărbatul pînă şi-n groapă. Bunică-mea însă îşi agăţă catastrofic poalele rochiei de-un ornament al carului mortuar.

Lumea, aşteptîndu-se la un spectacol de zile mari, fu totuşi dezamăgită, deoarece Maca-Maia purta pe dedesubt nişte izmene de-ale lui Tatapetre. Spre norocul dînsei şi neşansa mulţimii.

Tanti Malica, pe care o podidiseră lacrimile, mai mult de necaz, îi desprinse rochia de pe ciubucul dricului şi-o ajută să şi-o tragă la loc. Asta în văzul tuturor. Maca-Maia nu se prea ruşină, dovadă c-o auzirăm comunicîndu-i fie-sii:

— Zi-le cioclilor să-i deie drumu', c-altminteri pierdem ziua-ntreagă!... Iar tu ai grijă, şi-nchide peste tot, să nu ne fure tîlharii şi

hoţomanii ăştia de vecini, să ne lase săraci lipiţi pămîntului, că sînt în stare!…

Peste cîteva minute cortegiul se urni din loc, urmînd carul mortuar.

Maca-Maia păşea în frunte, sprijinită de taică-meu şi de nenea Lambe, băieţii ei dintîi. O urmau unchiu' Sile şi nea Ioniţă, cu nevestele la braţ, nea Tilică-Malec cu maică-mea, tanti Sorica, şi mătuşile mele, iar Măgeanu singur, deoarece se luase în cioace cu podoaba de soaţă. Aceasta, cu prilejul fotografierii neamurilor şi prietenilor în jurul sicriului lui Tatapetre, din ograda casei, îl silise să-şi schimbe locul de lîngă tanti Todica, pe motiv că-i face zîmbre.

Cînd se ajunse în dreptul locuinţei lui Moncică, din curtea acesteia izbucni o maşină, cu „diplodocul" la volan (dînsul fiind nu numai profesor de naturale, dar şi unicul posesor de automobil de pe strada noastră).

„Diplodocus" Moncică, trezindu-se cu alaiul în faţă, se sperie şi porni să claxoneze ca un disperat. Caii, şi mai terifiaţi, o luară la goană, trăgînd după ei caleaşca morţii. La primul hop, coşciugul îşi părăsi lăcaşul şi ateriză pe caldarîm. Părintele Sîrmă şi popa Puturică-Pîrţăngău, care se suiseră în dric lîngă răposat, se pomeniră şi ei debarcaţi în colbul drumului.

Muzicanţii tarafului lui Ciomîrtan, dinaintea carului mortuar, şi care pînă atunci interpretaseră cam în dorul lelii un soi de marş funebru, văzînd că întreaga instalaţie funerară se năpusteşte asupra lor, iuţiră imediat pasul, alergînd după aceea din ce în ce mai accelerat, într-un crescendo furibund. Fără a-şi întrerupe însă cîntarea. Numai că, datorită schimbării de ritm, marşul căpătă noi valenţe, sunînd acum a bătută, sîrbă sau ciuleandră.

Bineînţeles, cortegiul înţepeni locului. Participanţii rămaseră cu gura căscată, privind la dricul care se dezmembra la orizontul străzii, la cioclii care goneau după el, precum şi la instrumentiştii în panică, dispărînd din cîmpul lor vizual într-un tempo „molto allegro", dar nicidecum „ma non tropo", ci dimpotrivă chiar.

Maca-Maia, fără să-şi fi pierdut cumva cumpătul, chirăii la taică-meu:

— Eftimie, ce mai stai, fugi după nenorociţii ăia cu dricul şi adu-i înapoi!… Vrei să ne-apuce noaptea, cu tactu mort în drum?… Ălora le convine s-o-ntindă la căşile lor, după ce şi-au încasat arvuna…

La scurt răstimp, spre stupefacţia generală, în capătul străzii, pe coastă, îşi făcu apariţia taraful lui Ciomîrtan. Formaţia se deplasa tot în pas alergător, cîntînd acelaşi marş funebru în ritm de sîrba popilor. Dar în sens invers.

— De-aia-i bine să nu dai toţi banii înainte! – constată satisfăcut nea Tilică-Malec.

Totuşi, nici gînd să fie vorba de-aşa ceva. Instrumentiştii erau fugăriţi din urmă de fantastica noastră tanti Raliţa.

Cu biciul într-o mînă şi cu frîiele în cealaltă, pe capra unui camion de cărat lemne de foc, la care erau înhămaţi doi cai uriaşi şi voinici, de tracţiune, mătuşă-mea mîna de mama focului în direcţia noastră.

Cînd opri caii, stătură locului şi bieţii muzicanţi. După care, spetiţi de-atîta goană, şi la deal şi la vale, căzură ca nişte baligi la pămînt.

— Slavă Domnului, că i-am întîlnit pe ciocli, cu rămăşiţele dricului în stradă, c-altminteri nu mai aflam ce s-a-ntîmplat cu voi! – ne comunică tanti Raliţa. Dar au fost băieţi de treabă, şi-n lipsa caleştii fărîmate şi-au adus de-acasă camionul cu care lucrează la depozitul de lemne… Trebuie să sosească şi ei, că m-am grăbit şi nu i-am mai aşteptat… Gata, haideţi, nu mai zăboviţi, suiţi-l pe neică Petre în camion, puneţi şi florile, ridicaţi-i şi pe beţivanii ăia de popi!… Ciomîrtane, ce zaci acolo, ca o plăcintă fleşcăită?… Dă-i drumu’ la muzică… Zi marşul lui Chopin!…

— Şopăn?… Care Şopăn, coană Raliţico?… E vreun roman de-al nostru, că n-am auzitără de el?… Nu-i ştim marşul, zău aşa! – declară jenat Ciomîrtan.

Noroc că interveni la timp tanti Malica:

— Ascultă-l la mine, Ciomîrtane, şi-l înveţi într-o clipită!…

După care mătuşă-mea purcese să răcnească în gura mare, cu patos, linia melodică a celebrei compoziţii. După cîteva momente, nu mai mult, ţambalagiul formaţiei strigă încîntat:

— Bă, Oică, păi ăsta-i marşul lui Zavaidoc!…

Oică, brunetul de le trombon, porni de urgenţă s-o acompanieze pe tanti Malica. Mătuşă-mea, încîntată de succesul repurtat, vru să şi dirijeze, dar îşi reveni la vreme şi se încadră în alaiul care începuse să se deplaseze către cimitir.

Cioclii îşi preluaseră posturile din mers, iar tanti Raliţa supraveghea energică desfăşurarea operaţiunilor. Îi mai îmboldea, din cînd în cînd, cu codirişca biciului, de pe capră, pe popa Puturică şi pe părintele

Sîrmă, îl mai admonesta pe Ciomîrtan, cînd observa vreo abatere de la marşul de doliu al lui Chopin-Zavaidoc, căruia şeful tarafului îi conferea o viziune interpretativă proprie, însă total instabilă.

La marginea oraşului, pe cuşma unde se afla cimitirul, convoiul se opri pentru o haltă de ajustare. Lumea era atît de istovită din pricina urcuşului, încît mulţi se trîntiră pe iarba de lîngă drum. Soarele îşi înteţise vipia, iar popa Puturică, scăldat de sudorile iadului, începu să-și facă vînt cu poalele rasei. Părintele Sîrmă, pe care beţia încă nu-l părăsise, privea hăbăucit în jur, întrebîndu-se, probabil, unde se află. Maca-Maia, împresurată de membrii familiei, se aşezase pe-un muncel de pămînt, de lîngă zidul împrejmuitor al cimitirului, să-și mai tragă şi ea un pic sufletul. La un moment dat chiţăi speriată atît de strident, încît omenirea sări în picioare:

— Mişcă!… Mişcă şi pişcă!…

Luînd-o la goană către camionul tras lîngă intrare, îşi scutura din mers poalele rochiei, oferindu-ne iarăşi priveliştea rufăriei de corp ce aparţinuse lui Tatapetre.

După cum se dovedi, muncelul era un muşuroi uriaş de furnici roşii.

Incidentul fu numaidecît uitat, deoarece porţile cimitirului se dădură la o parte, datorită răcnetelor insistente ale mătușă-mii Raliţa, care, cocoţată pe capra camionului, se răţoia c-un glas neobişnuit de penetrant la administratorul lăcaşului de veci, aţipit lîngă ghereta de la intrare, pesemne din pricina vipiei de august, crîncenă şi insuportabilă.

43. Masa de pomenire, cu probleme

Ce-a fost apoi, n-a mai prezentat vreun interes deosebit. Decît pentru mine şi nea Ionică Podăşchină. Amîndoi plîngeam cu lacrimi amare înţărînarea bătrînului. Ceilalţi, nerăbdători să se termine mai repede slujba de la capelă şi operaţia finală, în special băieţii de la Bucureşti, nene Lambe, unchiu' Sile şi nea Tilică-Malec, ca şi soţiile

primilor doi, care ar fi dorit ca-n aceeaşi seară să plece la căşile lor, îi zoreau în şoaptă pe părintele Sîrmă şi pe popa Puturică să isprăvească circul.

Chiar aşa se exprimase nene Lambe, în spatele căruia, mă găseam:

— Terminaţi odată cu circul ăsta, că nu mai pupaţi un franc de la mine!… Gata! Sic transit gloria mundi…. Ce-a fost a fost! Dixi!…

— Lasă, taică, – îl liniştise Puturică, nu te pripi, că mă pricep la meseria asta… Dacă mai ieşi c-un sutic, peste o jumătate de ceas sîntem cu toţii la masa de pomenire! Tot nu prea se dădea în vînt răposatul după cele sfinte şi slujbele noastre, ba ne mai şi-njura şi ne reclama la Patriarhie, că era cam păgîn de felul său!…

Neamurile de la Măţău, de îndată ce Tatapetre a fost pogorît în groapă, probabil indignate de rasoleala întreprinsă de cei doi nedemni reprezentanţi ai ortodoxiei, plecară direct la gară, renunţînd să mai participe la praznic. Aşijderea şi vecinii de mahala, care se risipiră pe drum, la întoarcere, ducîndu-se la casele lor.

În schimb, domnişoara Tonş, madam Cerchez, Zdruhu şi Alionte, băieţii ei, precum şi Jurj Hariga, cu Bobe şi Maţ, avură neruşinarea să ne intre în casă şi să verse o picătură de vin, întru pomenirea lui bunicu-meu. Însă nu zăboviră mult, deoarece peste vreun sfert de ceas îl auzii pe avocat:

— Să-i fie ţărîna uşoară, madam Caterino! Din păcate, noi trebuie să vă lăsăm, că mai avem şi alte treburi… Mă cheamă madam Cerchez şi domnişoara Tonş, pentru nişte chestii avocăţeşti, mă rog, probleme personale, de familie!… Dom' Petre a fost un om cumsecade, deh, era loc şi de mai bine, dar ce să-i faci, fiecare cum îşi aşterne!… Acuma s-a dus… Odihnească-să-n pace! Acolo, în ceruri! Că, pe pămînt, nu mai avea cum!…

În odaia de la drum, unde mai înainte se aflase depus Tatapetre, iar acuma se întinsese masă mare, pentru pomenirea dispărutului, se adunaseră doar neamurile mai apropiate. După plecarea familiei Hariga, a domnişoarei Tonş şi-a Cerchezoaicei cu băieţii ei, rămăseserăm numai între de-al de noi.

Maca-Maia, mai potolită întrucîtva, trona prestantă în fruntea mesei. Tata şi cu nene Lambe, de-a dreapta şi de-a stînga dînsei, priveau de sus la ceilalţi fraţi şi cumnaţi, cumnate şi plozi. Apoi se orînduiau, de ambele părţi, nea Ionică Podăşchină, tanti Sorica, unchiu'

Sile, tanti Zefira-Jeaninne, nea Tilică-Malec, mătuşă-mea Todica, Măgeanu, precum şi fraţii lui bunicu-meu, moş Apostol şi Niculae Jimbla, acesta cu consoarta dînsului, ţaţa Mariţa.

Numai nepoţii, eu, Mircea şi Micuşor, fuseserăm plasaţi la măsuţa cea mică, de lîngă soba de zid, de altfel totdeauna rezervată copiilor. Iar tanti Raliţa, ale cărei relaţii cu Maca-Maia se deterioraseră apreciabil, încă din ziua precedentă, şi care acceptase să participe la pomenire numai datorită insistenţelor lui nea Culaie Jimbla, cu care se avea bine de cînd lumea şi pămîntul, bătrînul iubind-o disperatamente, în mare secret, se aşezase ostentativ la masa noastră, a năpîrstocilor, cum ne mai alinta uneori.

Deoarece se întîrzia cu adusul bucatelor, Maca-Maia se apucă să răcnească ţîfnoasă în direcţia uşii lăsate deschise:

— Ce faci, fa Amelito, acolo? Ce te tot cîcîi atîta, de nu mai vii odată?…

— Viu, Mamiţico, viu! – se auzi glasul mătuşă-mii din odaia alăturată, transformată temporar în bucătărie, pentru a fi mai la îndemînă. Dară vine şi popa Puturică, bătu-l-ar Dumnezeu să-l bată de hoţoman şi parşiv! Ce-i fac?… Mai aduc sărmăluţele?… Să-l îndopăm cu mîncăruri alese, după cîte ne-a făcut?… Sau servesc numai parizelul şi brînza?…

Bunică-mea, alertată, strigă la ea într-o clipită, fără să mai chibzuiască mult:

— Numai parizelul, Amelito!… Nimic altceva, pînă scăpăm de iscoada diavolului… Ia zi-mi, Pîrţăngău e singur, sau vine şi cu beţivanul ăla de Sîrmă?…

Tanti Malica nu mai dovedi să-i răspundă. Popa Puturică şi apăruse în prag.

Nemaionorînd adunarea c-un bună ziua sau un bună seara, se adresă de-a dreptul bunică-mii:

— Coană Caterino, iartă-mă, nu pot rămîne la masă! Mă cheamă madam Flaimuc, moaşa mahalalei, să-l împărtăşesc pe bărbatu-su… Trage să moară, nenorocitul!… Că-i al treilea om pe care-l bagă-n groapă coana moaşă!… Doamne, şi cîte-s pe capul meu! Pe părintele Sîrmă a trebuit să-l duc acasă cu trăsura, că nu-l mai ţineau picioarele de ostenit ce era, apoi m-am văzut nevoit să dau o fugă şi pînă la voi, să vă binecuvîntez masa… Viaţă grea, coană Caterino, şi bani şi mai

puţini!… Hai pîn' afară, dom' Lambe, pen'că veni vorba, să plăteşti birja şi să facem socotelile. Mai ţii minte ce mi-ai zis la cimitir? Ai?…

După ce închipui un semn al crucii deasupra mesei, popa Puturică părăsi grăbit încăperea. Iar nene Lambe, clocotind de mînie, ţîşni după el.

Cînd se înapoie, numai că nu făcea spume la gură, adresîndu-i-se lui taică-meu:

— Uite ce-i, dom' Eftimie… Dulce et decorum est pro patria mori, adică nu-i rău să mori decorat, dar dura lex, sed lex! Unde-i lege, nu-i tocmeală! Ia să trecem la calcule! Sper să fii mai priceput la de-al de-astea… Am avansat o sumedenie de bănuţi, şi-adineauri a trebuit să-l satur şi pe Pîrţăngăul vostru… Pînă găsiţi voi moştenirea lui Tăticu, mie să-mi returnaţi părăluţele. Iar registrele, de-o fi să daţi peste ele, mai bine le puneţi pe foc, să dispară batjocurile cu care ne-mproaşcă acolo bătrînu'… Asta e! Alea iacta est!…

Brusc, parcă trezindu-se dintr-o transă hipnotică, unchiu-meu îşi întrerupse discursul. Apoi, privind ţintă la nevastă-sa, începu să strige:

— Ce beleşti ochii la mine, madam?… Să le ardă! Că o viaţă întreagă m-a umilit dom' Petre! Mereu m-a luat în focuri, pentru căsătoria mea cu Halina, după ce tot el o botezase Mamifera…

Biata mătuşă-mea înghiţi în sec. Tăcu mîlc şi-şi plecă ochii. Noroc că tanti Malica, împreună cu maică-mea, tocmai duseseră din bucătăria alăturată o serie de platouri şi le aşezau pe masă.

Ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, asistenţa uită deliberat de inexplicabila intervenţie a lui nene Lambe şi-şi repezi furculiţele în gustările introductive.

Observînd că nu iau nimica în gură, tanti Raliţa încercă să mă iscodească:

— Ce-i cu tine, măi Al, băieţelule?… De ce nu-mbuci şi tu cevaşilea?…

— Nu mă lasă inima! – îi răspunsei, simţind c-o să mă podidească plînsul.

— Mă, tu ai ceva pe suflet?

— N-am nimic! Mi-e greaţă numai!…

— Şi mie! – recunoscu mătuşă-mea. Haidem în curte, să luăm niţel aer curat, c-aici ne-năbuşim de-atîta putoare…

Tocmai cînd dădeam să ne ridicăm de la măsuţă, afară, la intrarea în tindă, răsunară cîteva bocănituri.

Tata se ridică alene şi îngreunat de pe scaun şi se îndreptă spre uşa care dădea în odaia de-alături. De-acolo, din bucătăria improvizată, auzirăm cum strigă la nepoftitul ce bătea la uşă:

— Care eşti, mă, acolo?…

Ciocăniturile încetară brusc, şi-un glas aspru, plin de insolenţă, îşi anunţă identitatea:

— Poliţia!… În numele legii, deschideţi!

XIII. PRAZNIC DE POMINĂ

44. Percheziţia fatală

Taică-meu, uluit de cele auzite, nu mai apucă să se conformeze somaţiei, deoarece uşa, care şi-aşa nu era încuiată, fu dată brusc la perete, bufnind de se cutremură casa.

Iar peste cîteva momente, spori sensibil şi populaţia din încăperea unde avea loc masa de pomenire. O droaie de oameni ne trecu pragul, încît nu mai rămăsese spaţiu nici să-ţi sufli nasul.

Un individ brunet, chiar excesiv de oacheş, cu faţa plină de coşuri şi bubiţe scorojite, într-o uniformă de comisar de poliţie, ponosită şi suficient de cocoloşită, se prezentă impertinent:

— Cezar Ciompete!… Deocamdată şeful comisariatului din mahalaua voastră… Anchetez în cazul Petre Coman… Voi cine-mi sînteţi şi ce-nvîrtiţi aici?… Spuneţi-mi repede, pînă nu mă enervez!…

În afara comisarului, mai pătrunseseră în încăpere şi doi poliţişti, însă în civil, precum şi, spre surprinderea generală, Jurj Hariga, însoţit de Bobe, domnişoara Tonş şi fraţii Cerchez, Zdruhu şi Alionte.

Tata, fiind incapabil să-şi revină din starea de hăbăuceală în care se prăbuşise, în locul său răspunse nene Lambe, corespunzător de furios:

— Ia ascultă, dom'le Cimpoiete, cine te crezi dumneata, de-ţi permiţi să dai astfel buzna peste nişte oameni cumsecade?… Şi-apoi, nu uita că sînt militar, maior doctor Haralambie Coman! Îţi sînt superior în grad, şi te rog să vorbeşti frumos, că, de nu, te dau afară cît ai zice peşte!… Şi, dacă anchetezi ceva în privinţa răposatului, de ce i-ai mai cărat după dumneata şi pe neisprăviţii ăştia?… Şi unde-i văru-meu Leonică Gingherea, – îşi continuă nene Lambe seria de întrebări, că el comandă comisariatul nostru!… Dixi et audio şi altera pars!… Adică, te-ascult…

— Domnul Gingherea a fost convocat de urgenţă la Bucureşti! Şi, pînă se-ntoarce, eu răspund. De toate! – îi replică brunetul, scărpinîndu-şi o bubă de pe obraz. Aveţi vreun act că sînteţi militar, şi încă maior?… Şi, la urma urmei, chiar de-aţi fi, eu îmi fac datoria şi n-aveţi nici un drept să-mi ordonaţi… Noi sîntem poliţie, nu spital de ofticoşi!… Iar dacă am apelat la serviciile vecinilor dumneavoastră, mă priveşte-n personal, fiindcă am nevoie de martori… Ancheta o cere!

Nene Lambe, lejer dezumflat, se arată mai maleabil:

— Ce să mai anchetaţi, domnule comisar, din moment ce bătrînul şi-a strîns catrafusele şi s-a mutat pe lumea cealaltă?… Despre ce-i vorba?… Luaţi loc, la masă, să servim un păhărel de vin şi nişte piftele, pînă ne spuneţi care-i situaţia. Martorii n-au decît să v-aştepte afară, în curte… Tarde venientibus ossa!…

— Nu servesc nimic, domnule maior!… Sînt în misiune, şi, mai întîi şi-ntîi, vă rog să prezentaţi actele… Şi nu numai dumneavoastră, ci toată lumea de-aici… După aceea, am să văd ce-i de făcut…

Cînd isprăvi cu procedura de identificare a asistenţei, care se supusese încremenită operaţiei, comisarul se adresă bunică-mii, apelînd, de astă dată, la un ton ceva mai omenos:

— Uite, ce-i, coană mare, văd că eşti văduva răposatului… Băieţii dumitale n-au de unde cunoaşte adevărul, ca şi celelalte neamuri, de altfel, deoarece nu locuiesc aici, aşa cum reiese şi din buletine, însă dumneata ai stat la adresa asta, împreună cu Petre Coman, împotriva căruia s-a depus reclamaţia… Dumneata şi cu numita Amelita, fiica dumitale, şi soţul ei, agronomul Păduchină…

— Pardon, Podăşchină! – interveni jignit de moarte nea Ionică.

— Mă rog, n-are importanţă, – nu se lăsă intimidat comisarul Ciompete, dar sînteţi singurii care trebuie să cunoaşteţi totul în privinţa ascunzătorii!…

Maca-Maia, ţîfnoasă şi suficientă, ripostă urgent:

— Nimeni nu ştie nimic, domnule comisar… Poate, doar, bărbatu-meu, Petre, însă a luat secretul cu dînsul, în mormînt… Că de două zile căutăm ca nebunii, de-am căpiat la cap! Nu-s nicăieri de găsit!…

— Poate vrei să insinuezi c-au fugit, coană mare? – întrebă comisarul, hlizindu-se ironic. Hai, că nu ţine!… N-o să mă faci pe mine să cred că nu ştii unde-s acum?…

— Cum să fugă? – se miră Maca-Maia, convinsă că poliţistul a tîmpit brusc.

— Ai mai văzut dumneata registre cu picioare? – se vîrî în discuţie Tilică-Malec, chicotind subţire.

— Stai la locul tău, măi pişpirică! – îl repezi comisarul. Care registre?… Şi-n ce calitate te bagi în problemele familiei Coman?… Ai? Sau eşti vreun complice de-al răposatului?…

— Sînt băiatul lui! N-ai citit în buletinul de populaţie?

— Da?… Aşa-i, uitasem! Dar despre ce registre bîigui acolo?… Mie îmi trebuie dezertorii… Oamenii pe care i-a ascuns în casă Petre Coman, adică mortul! Pricepi?… Dezertorii! Au fost văzuţi de vecini… După cum stă scris şi-n reclamaţia lor!

Rubedeniile mele rămaseră interzise. Cu excepţia subsemnatului, care începeam să-nţeleg despre ce-i vorba.

Peste cîteva minute, comisarul îşi declanşa percheziţia. Vecinii, care susţineau sus şi tare că nu ei au depus reclamaţia, fură solicitaţi să ne întovărăşească.

— Cu multă plăcere, domnule comisar, doar cunosc legea! – declară Jurj Hariga, oferindu-şi cu entuziasm serviciile. Mergem şi noi, să-i descoperim pe ticăloşii care-şi trădează ţara şi neamul, în aceste clipe grele pentru poporul nostru… De altfel, bănuiam că bătrînul poate fi capabil de-o asemenea ispravă! Nu-i pentru întîia oară cînd se ridică împotriva conducătorului, a domnului mareşal Antonescu… A mai făcut-o, cînd s-a opus la deportarea ţiganilor din mahala, ridicînd toată strada în apărarea lor, ca şi mai înainte, în zilele aşa zisei rebeliuni, cînd s-a apucat să-i înjure, să-i ia la bătaie şi să-i facă de legionari pe nişte tineri de treabă, de altminteri mari patrioţi, şi care participaseră la vreo cîteva şedinţe de cuib absolut din curiozitate… Ştiţi prea bine, şi dumneavoastră, căci de pe atunci vă arătaţi indignat de corupţia partidelor politice, căzute pe mîna masonilor… Şi numai năzuinţa sfîntă, către puritatea spirituală a neamului vă îmboldea să asistaţi la…

— Mai ţine-ţi fleoanca, dom'le Hariga! Unde te crezi aici?… – îl repezi brutal oacheşul comisar, care începu-se să-şi cam piardă din culoarea naturală, virînd rapid spre galben-verzui.

Alionte, cel mai dezvoltat fizic dintre gemenii Cerchez, îi trase un ghiont lui Jurj, mîrîindu-i printre dinţi:

— Înghite-ţi limba, boule, că ne faci de rahat!… Vrei să intre ăştia la idei nesănătoase?…

Cînd corpul expediţionar ajunse în magazia mare, după ce sub conducerea comisarului vizitase cu de-amănuntul beciul, magazia mică şi toată casa, am simţit cum îmi îngheaţă pătlăgica din coşul pieptului, căreia i se mai zice şi inimă.

La lumina unui bec, recent instalat în tavan, chiar de bunicu-meu în persoană, în zilele dinaintea morţii sale, poliţiştii examinau năuciţi harababura din interior. Ţintuit în faţa grămezii de cărţi, reviste şi catastife, comisarul Ciompete privi pe sub sprîncene la Jurj Hariga. Apoi o-ntrebă pieziş pe Maca-Maia, deşi ar fi aşteptat, mai curînd, un răspuns din partea avocatului:

— Ce-i cu asta?… Literatură subversivă?… Ia spune, coană mare, ce-nvîrtea bărbatul matale cu hîrţoagele din hambarul gospodăriei?… Le răspîndea prin mahala?…

Bunică-mea, nepricepînd ce-nţelege Ciompete prin „subversiv”, îi dădu răspunsul meritat:

— Dar de unde, maică! Să împrumute Petre din cărţile lui?… Păi se poa’? Înseamnă că nu l-ai cunoscut! Nu dădea nimănui din romanurile astea cu putori şi bandiţi… Iar catastifele-s de la băcănie, c-am fost şi noi nişte cineva negustori de lux, pe Strada-Mare!…

Ciompete făcu un semn poliţistului de lîngă el, ordonîndu-i:

— Cercetează atent despre ce-i vorba! Şi ia-l şi pe boşorog, să te-ajute!…

Deşi vorbise în şoaptă, Jurj Hariga îl auzise foarte bine, însă tăcu, făcîndu-se că nu ştie despre cine-i vorba.

Cu toate acestea, fără să mai aştepte vreo invitaţie din partea poliţistului, se repezi imediat la mormanul de hîrţoage şi purcese să-l răscolească febril.

Comisarul Ciompete, între timp, se îndreptă către fundul magaziei, privind intrigat la chepengul din tavan.

În clipa cînd intenţiona să-ntrebe, probabil, cum se poate pătrunde în pod, deodată se-auzi de sus, ca picurînd dintr-un clopoţel, semnalul sonor al postului de radio Bucureşti.

Poliţistul rămase ţintuit locului. Privind la noi bănuitor şi cerîndu-ne din ochi linişte, trase mai atent cu urechea. Semnalul răsună iar.

— De ce-ţi ţii aparatul de radio în pod, coană mare? – o întrebă el pe bunică-mea. Sau ai niscaiva oaspeţi pe-acolo?… Ha?…

Nu-i mai aşteptă răspunsul. Ajutat de gemenii Cerchez, băieţi tineri şi zdraveni, în cîteva clipe reuşi să se caţere pe mormanul alcătuit la repezeală din rafturi, şi să ajungă pînă la chepeng.

Cînd împinse şi capacul la o parte, dîndu-l peste cap, se pomeni faţă în faţă cu mutra lui John Steven Avrămuş.

Ciompete nu mai apucă să-şi manifeste triumful, deoarece americanul îl ameninţă cu ţeava automatului, răcnind la el:

— Stop! No move! Eu trage!…

Poliţistul nu mai fu în stare să dea ascultare somaţiei, deoarece îşi pierdu cumpătul şi echilibrul, şi se prăbuşi catastrofic laolaltă cu stiva de rafturi. În aceeaşi clipă se auzi din nou semnalul postului de radio. Pentru ca, imediat ce-a încetat, să răsune glasul crainicului:

— Nu părăsiţi aparatele de radio… Peste cîtva timp se va transmite un comunicat important… Nu părăsiţi aparatele de radio!…

Comisarul Ciompete, nevenindu-i să-şi creadă ochilor şi urechilor, privea îndobitocit la gura podului. Cînd distinse şi figurile lui Heidischar şi Grişa Vorobeicik, porni să strige furios la agenţii săi:

— Ce vă cîcîiţi acolo, ca nişte blegi? Trageţi în bandiţii ăia de sus!…

— Dar ce, sîntem dilii? – îi replică unul din poliţişti. Ca să ne-mpuşte în doi timpi şi trei mişcări?… Pînă scoatem revolverele, ăla cu automatul ne-a şi luat maul!… Mai bine să tratăm cu ei…

Tanti Raliţa, privind interesată la mutrele celor trei, din gura podului, îl consilie pe Ciompete:

— Omul dumitale are perfectă dreptate! Dacă n-avem de-a face cu dezertorii pe care-i căutai, nu-i mai normal să discuţi cu indivizii din pod şi să-i întrebi cine sînt şi ce fac acolo?…

Fără să mai aştept opinia comisarului, care şi-aşa se afla la discreţia automatului lui Avrămuş, preluai iniţiativa şi declarai în faţa tuturor, însă cu inima cît gămălia acului:

— Eu îi cunosc! Ştiu cine sînt şi ce caută în pod! Lăsaţi-i să coboare, şi-or să vă explice şi singuri care-i situaţia lor…

Lumea din magazie mă exploră cu gura căscată. Doar tanti Raliţa zîmbea subţire. Comisarul, după ce se extrase dintre rafturi, mi se adresă intrigat, scărpinîndu-şi nervos una din nenumăratele bube de pe faţă:

— Va să zică ştiai că bunicu-tău ascundea dezertori în pod? De ce nu mi-ai spus de la bun început, şi ne-ai lăsat să căutăm ca nişte fraieri prin toată casa?… Şi cum vrei să coboare de-acolo?… Cu paraşutele?…

— Nu mai au paraşuta, domnule comisar! – îl informai pe Ciompete. A-ngropat-o Tatapetre, încă de cînd l-a luat în gazdă pe Avrămuş…

Comisarul se scărpina şi mai intens, sporind frecvenţa de mişcare a mîinii drepte, apoi izbucni:

— Măi băiete, ai înnebunit? Vrei să spui că Avram ăla, al tău, a dezertat cu paraşuta după el?…

— Păi nu-i dezertor, ci paraşutist american!

Ciompete îşi trase o palmă peste frunte, de-i rămaseră degetele imprimate în piele. Jurj Hariga, cuprins de-un acces de inteligenţă, îşi exprimă un patriotism de ultimă oră:

— Ştiam eu c-or să vină americanii! Că-s mai iuţi decît ruşii!…

Vrînd să-i fac şi lui o plăcere, îi comunicai pe loc:

— Există şi-un rus printre băieţii de sus!… Grişa Vorobeicik…

Comisarul, reuşind să-şi rupă o bubă scîrboasă, începu să zbiere:

— Mai bine nemţii, decît bolşevicii! Doamne, unde-s nemţii noştri!… Barem unul de-ar fi, şi n-am mai avea probleme… Unul…

— Este! – se-auzi grăind Seppi Heidischar, care îşi alungise gîtul şi se ivise la gura chepengului.

Jurj Hariga, nedumerit de apariţia lui Heidischar, se avîntă pînă-n mijlocul magaziei, şi i se adresă direct:

— Heil! Heil, ich bin auch ein Kamerad! Zău aşa!… Nu mai sta, ia puşca americanului şi-mpuşcă-i pe duşmanii noştri comuni… Americanii sînt masoni, iar ruşii bolşevici!… Totdeauna l-am admirat pe marele Führer Adolf Hitler!…

— Eu nu! Facem kaka la el! strigă de sus Seppi Heidischar. Hitler kaputt!…

— Atunci nu eşti german? – întrebă uluit avocatul.

— Austriac şi chiar hundert prozent!

Ciompete, îmbrîncindu-l pe avocat, de-l zvîrli de-a dreptul peste grămada de registre, colecţii de reviste şi cărţi, începu să strige la oamenii din pod:

— Coborîţi numaidecît de-acolo! Predaţi-vă! Indiferent ce-aţi fi, americani, ruşi sau nemţi, trebuie să vă constituiţi prizonieri… Ştiţi cine sînt eu? Comisar de poliţie, nefericiţilor! Ciompete, spaima pieţii!… Dacă nu vă daţi jos din pod, vin peste voi!… Trebuie să-mi fac datoria, altminteri mă arestează mareşalul Antonescu şi mă trimite pe linia-ntîia a frontului… Vreţi să-mi rămînă băieţelul orfan?… Vă rog, nu mai trageţi de timp, oferiţi-mi o şansă, predaţi-vă, nu mă lăsaţi să-mi

pierd minţile! Simt că-nnebunesc! Tocmai mie să mi se întîmple una ca asta, să caut nişte dezertori, şi să dau peste forţele armate americane, ruseşti şi germane, şi încă la un loc?… Ce mai staţi?… Coborîţi, vă rog, cît mai repede, şi n-am să vă fac nimic… Doar vă duc la comisariat, să vă iau interogatoriile… Nu-i aşa că sînteţi de acord?… Am să vă ţin pe casă şi masă, pînă se termină războiul!…

Cînd comisarul Ciompete pomenea de terminarea războiului, aparatul de radio din pod, staţia de radio-emisie şi recepţie a lui John Steven Avrămuş, porni să transmită comunicatul făgăduit.

Nu mai ţin minte textul citit, şi nici cine-l rostise, pare-mi-se că regele, însă principalul era că vestea ieşirea României din război, şi că întorceam armele împotriva hitleriştilor.

În vreme ce transmitea senzaţionala ştire, iar apoi de încă vreo cîteva ori la rînd, asistenţa din magazia lui Tatapetre asculta încremenită.

Tanti Raliţa, luîndu-mă pe după umăr, chicoti înăbuşit, şoptindu-mi la ureche:

— Al, băieţelule, să vezi, tu, circ după asta!

Mătuşă-mea avea dreptate, căci chiar aşa se-ntîmplă. John Steven Avrămuş îşi aruncă automatul, lăsîndu-l să cadă printre neamurile mele. Apoi, americanul strigă la Vorobeicik:

— Haide, Grişa! Venit taimul nost'! Sărim jos! Ţine-l pe mine!

Radios, ucraineanul îşi lăsă picioarele să-i atîrne pe lîngă chepeng. Avrămuş se prinse de ele, iar, în timp ce-şi dădea drumul, Grişa se apucă şi el de braţele lui Seppi Heidischar, care stătea aplecat deasupra amîndurora. După ce Avrămuş ateriză cu bine pe duşumeaua magaziei, îl susţinu apoi pe Vorobeicik, trăgîndu-l lîngă sine. Heidischar, rămas în pod, ezita să execute saltul. Însă americanul îl stimulă bărbăteşte, ameninţîndu-l:

— Neamţu, nu frice la tine!… Dacă nu sărim, împuşc cu gunmaşin… Aude? Sare… Sare!… Prinde amîndoi, Steven şi Grişa… Hai, sărim!

Seppi, incitat de jignirea adusă, se azvîrli numaidecît pe gura podului, căzînd între cei doi prieteni de nădejde. Noroc că americanul îl prinse la timp, şi-l întoarse rapid din voleu, pentru a nu pica drept în scăfîrlie. Heidischar se ridică imediat în picioare, fără nici o vătămare, după care i se adresă lui Avrămuş:

— Dacă mai face la mine neamţ, eu sparge asta Kopf de american idiot de la tine!… Eu austrian! Oestereicher! Austriace!…

Însă John Steven Avrămuş pornise să rîdă în hohote, îl îmbrăţişa pe Heidischar şi-l săruta pe ambii obraji, pentru ca apoi să-l ia în braţe şi pe Grişa Vorobeicik. Rîdea nebuneşte, cu lacrimi, strigînd şi urlînd:

— Victory! Victory! Hip, hip, hurrah!… Hip, hip, hurrah!… Romania finish războiul, Romania liberty, Romania trăieşte!…

Grişa, abia scăpînd din îmbrăţişarea americanului, se repezi la mine şi-mi ceru gîfîind, eu fiind, de altfel, singurul său cunoscut din sector:

— Alioşa, bem pentru pace! Vodka, aduce vodka krepkaia, din care aducit papaşa Piotr!… Este la mine sete aşa de bălşaia, bem şi Mare Negru tot!…

Îi mai temperez din elan, anunţîndu-l:

— Grişa dragă, o să mergem cu toţii la masă, să-l pomenim pe bunicu-meu şi să vă mai prindeţi şi voi sufleţelul cu-o mîncărică fierbinte! Şi-atunci o să dai şi de niscaiva băuturică!… Numai niţică răbdare, şi-apoi om bea…

Jurj Hariga, afişîndu-şi unul din cele mai mieroase zîmbete avute la dispoziţie, i se adresă lui Grişa:

— Tovarăşe, eu sînt cel mai bun prieten al răposatului, avocatul lui, care l-am scăpat de belele unui faliment îngrozitor, şi care am fost şi la Odessa, pe vremea primului război mondial… Totdeauna mi-au fost simpatici ruşii! Mă reped pînă acasă, şi-aduc imediat o sticlă cu ţuică bătrînă, s-o sorbim împreună… E bine?

— Niet! – îl repezi c-un surîs dispreţuitor Vorobeicik. Nu bem de la admirator Adolfa Ghitlera!…

— Eu, admiratorul lui Hitler? Ferească sfîntu'! Am zis-o doar aşa, pentru că se afla neamţul ăla în pod, şi mă gîndeam că era în stare să ne-mpuşte pe toţi, şi pe voi dar şi pe noi!…

Zdruhu Cerchez, mai realist, îl trase de mînecă pe avocat, şi-i urlă direct în timpan:

— Termină odată cu dobitoceniile, nea Jurj, c-avem alte chestii de discutat! Haidem acasă, să vedem ce mai putem face… Nu-ţi dai seama că se-ntoarce lumea cu fundul în sus?… Vai de ţărişoara noastră, dacă încape pe mîna masonilor de americani şi-a bolşevicilor! Nu mai avem pentru ce zăbovi aici… Şi nici tu, Ciompete… Întinde-o cît mai ai timp,

ia-ţi agenţii şi haidem!… Că nu se ştie ce zile ne-aşteaptă… Hai, Bobe, fă-i vînt lu' podoaba de tactu…

Comisarul Ciompete, care asistase la aterizarea „dezertorilor" sub influenţa comunicatului transmis la radio Bucureşti, renunţă să-şi mai scarpine bubele şi-o porni după gemenii Cerchez. Cei doi poliţişti în civil, nedumeriţi de comportamentul şefului lor temporar, procedară aşijderea.

Numai domnişoara Tonş, parcă picată din lună, zăbovi locului, privind uluită la dispariţia celor care-o solicitaseră ca martoră. În ultima clipă, cînd avocatul Jurj Hariga dădea să treacă pragul magaziei, purcese să behăie la el:

— Cui mă laşi, Jurjică?… Pe mîna americanilor, ruşilor sau nemţilor?… Tu cu cine mai ţii? Ce să fac?… Dacă mă violează?

Fără să-şi mai întoarce capul, Hariga îi răspunse din mers:

— Dracului te las, toanto! Că nici ăla nu-i în stare să-ţi vină de hac… Fugi acasă şi te-ascunde sub pat!

Tonşoaica, ruşinată, ţîşni pe urmele avocatului, pentru ca, în momentul cînd ajungea în prag, să primească în frunte uşa trîntită de protectorul ce-şi lua tălpăşiţa. Ţipînd de durere, domnişoara Tonş nu se lăsă abandonată, ci deschise uşa din nou, ca apoi să dispară din cîmpul nostru vizual. De-afară i se mai auzeau încă urletele:

— Stai, Jurjică! Stai, nu pleca, barem spune-mi ce-ai vrut să zici cu patul?… Jurjicăă!…

Tanti Raliţa, amuzîndu-se copios din pricina aventurii de ultimă oră a scumpei noastre vecine, examină cu ochi înveseliţi asistenţa din magazie, după care îi spuse bunică-mii:

— Ţaţă Caterino, fă-ţi datoria de gazdă pînă la capăt! Acum eşti slobodă să-i primeşti şi-n casă, ba chiar să le dai şi-o ţîrişică de mîncare… Războiul s-a terminat, cel puţin pentru noi… Eu zic să mergem în casă, şi să tăinuim despre soarta oamenilor ăştia. Că trebuie să-i culcăm undeva, mai ca lumea, pînă ce-şi aranjează şi ei situaţia…

Maca-Maia, ai cărei băieţi, Lambe şi Sile, fuseseră pînă de curînd pe frontul de est, se declară imediat de acord, vrînd, probabil, să se pună bine cu forţele recent aliate.

45. Tratative, la cel mai jos nivel

Peste cîtva timp, eram iarăşi în jurul mesei la care-l pomeneam pe bietul Tatapetre.

Maca-Maia, avînd oarece dificultăţi de orientare politică, îl pusese, mai întîi, pe Seppi Heidischar în fruntea ospăţului. Apoi, dîndu-şi seama că era ceva în neregulă cu neamţul ăsta, prieten la toartă cu americanii şi ruşii, după ce luptase împotrivă-le, îl mutase lîngă tanti Raliţa, pe motiv că mătuşă-mea mai ciripea, pe ici pe colo, cîteva vorbe nemţeşti, de cînd îşi terminase pensionul la călugăriţe.

La insistenţele lui nene Lambe, îi acordă apoi locul de onoare lui John Steven Avrămuş. Însă reveni urgent asupra deciziei, deoarece nea Ionică Podăşchină, beat de bucurie că se isprăvise cu războiul, dar şi din pripita sa conversaţie cu damigenuţa de Drăgăşani, abia scoasă din beci, opiniase ca Grişa Vorobeicik să ocupe scaunul americanului.

— Dacă stăm să gîndim bine, cei dintîi care vor sosi aici vor fi bolşevici, pardon, ruşii!… – îşi motivase nea Ionică propunerea.

Însă tot tanti Raliţa puse capăt ezitărilor bunică-mii, atunci cînd sugeră ca tustrei străinii să fie plasaţi, în ordine „algebrică” (după cum se exprimase dînsa), la dreapta dumneaiei, iar în capul mesei să ia loc Maca-Maia.

În răstimpul cît se tot tergiversase problema plasării băieţilor, taică-meu adusese în odaie aparatul de radio al Podăşchinilor, o „Philetta” nenorocită, pricăjită şi legată cu sfoară, şi-l aşezase lîngă dînsul pe-o taburetă. Cînd întoarse butonul, ascultarăm iarăşi comunicatul.

După ce-l audie şi dînsa, cu osebită atenţie, tanti Malica îi îmbie pe străini, strălucind de cele mai ambigue surîsuri:

— Poftiţi şi vă ospătaţi!… Acum ori niciodată, că mîine nu se mai ştie…

Depunînd pe masă oala cu sărmăluţe, care pînă atunci colcăise la foc mic pe maşina de gătit, porni să le umple farfuriile.

Trăgînd cu urechea la difuzor, privind oarecum neliniştiţi la străinii care apreciau intensiv sărmăluţele preparate de tanti Malica, tata, nene Lambe, unchiu’ Sile şi nea Tilică-Malec acţionau ferm, ingurgitînd

sarma după sarma, ca şi cum la ora aceea ar fi avut de rezolvat toate problemele lumii.

În schimb, nea Ionică Podăşchină ciocnea mereu cu Grişa, din ce în ce mai intens, vrînd să dovedească vîna bărbaţilor autohtoni.

— Mă Grişa, mă bolşevicule, iartă-mă că-ţi zic aşa, dar termină-ţi odată stacanul, şi nu mai căsca ochii la nevastă-mea! Ce, n-ai mai văzut femeie la viaţa ta? – îl tot zădăra agronomul familiei.

— Niet! Asta nu femeie, asta sobor de la Kiev! – zîmbea cu gura pînă la urechi Vorobeicik.

Tanti Malica, nemaiîncăpîndu-şi în piele de încîntare, îşi privea de sus cumnatele. Nea Ionică, mai puţin încîntat, umplea paharul ucraineanului pînă la buză, şi-l înfrunta arţăgos:

— Ei, nu mai spune! Soborul de la Kiev, ai? Îţi place, care va să zică? Păi, da, ce să-ţi spun, curat sobor, mai ales cînd se-aşază la pat, de plesnesc droturile unul după altul… Numai că îi turuie gura, mă Grişa, mă bolşevicule, că-ţi vine să-ţi iei lumea-n cap şi să fugi încotro vezi cu ochii… Ajungi la Kievul ăla, al tău, în mai puţin de cinci minute!… Hai noroc!…

Nene Lambe, gelos de atenţia stîrnită de cumnatu-său, se apucă să-i facă o curte nebună lui Avrămuş.

— Mister John, dacă nu interveneaţi voi, americanii, cu banii voştri şi armamentul, ne mîncau nemţii de fripţi!… Sînteţi tari, domnule mister, tari de tot… Ehehe! Dolarii… Vivere militare est, ziceau strămoşii noştri… Noi, intelectualii, dintotdeauna am fost alături de aliaţi… Germanii ne-au ocupat de două ori ţara, aşa că nimeni nu-i poate suferi… Chiar stau şi mă-ntreb, ce cată neamţul ăsta la masă cu noi?… Şi ce meşterea în podul tatii, împreună cu duşmanii săi? Ori e cumva prizonierul vostru?… Mie poţi să-mi spui, mister John, că-s militar de carieră, medic stomatolog, şi ştiu ce-nseamnă secretul unei operaţii!… Dacă ar fi după mine, l-aş închide imediat în beci!…

Avrămuş, indignat de aberaţiile emanate de unchi-meu, bătu violent cu pumnul în masă, pentru a declara cu glas pătrunzător şi ochi mînioşi, din care stîngul, mai ales, şi nu ştiu din ce pricină, pur şi simplu scăpăra scîntei:

— Seppi Heidischar no german! Prieten la mine şi la Grişa… Antifascist! Counter Hitler! Înţelegeşti?…

— Dar bineînţeles că-nţelege, monşer mister John, că nu-i atît de tîmpit pe cît pare, – se avîntă în discuţie şi unchiu' Sile, mai mult

pentru a-l domoli pe paraşutist, c-am întîlnit şi noi pe front o sumedenie de soldaţi germani antifascişti… C'etait formidable! Îl înjurau pe Führerul lor de-i zburau fulgii, şi-l acuzau mereu de prăbuşirea Germaniei… Voilà!…

Nea Tilică-Malec, scălîmbăindu-se ca un clown, vru să-l cuprindă, pe după umeri pe Heidischar. Observînd apoi că austriacul nostru nu se cam lăsa atras de efuziunile lui, îi comunică surîzînd:

— Herr Seppi, află că-i cunosc de minune pe concetăţenii dumitale!… Cînd am vizitat Viena, acum vreo zece ani, vrînd să filmez ca actor de comedie, l-am întîlnit acolo pe marele Hans Moser… Chiar am şi dat mîna cu el, atunci cînd mi-a mulţumit că-l ajutasem să-şi îmbrace paltonul… Îţi dai seama? Să-mi zică mersi, şi încă în frumoasa dumneavoastră limbă austriacă, cel mai celebru comic al ţării! Mie, care abia debutam în film, ca garderobier la studiouri!… Am suferit crunt cînd Hitler v-a ocupat teritoriul naţional… Tîlhar de drumul mare, nu-altceva!…

Tanti Raliţa tăcea, privind la mine cu coada ochiului, vrînd parcă să-şi dea seama dacă recepţionam corespunzător, la nivelul cerut, penibilul şi ridicolul situaţiei.

Însă eram de mult pe fază. Mai ales după ce-i auzisem, în repetate rînduri, pe toţi ai mei, lăudînd magistralele, operaţii tactice ale nemţilor, care se repliau dinaintea ruşilor, în cele mai strategice scopuri, pentru ca acuma să-şi manifeste vechi şi ascunse simpatii faţă de aliaţi, ba chiar şi-n favoarea antifascismului.

Maca-Maia, care patrona festinul cu ochii împăienjeniţi, fără să-nţeleagă mai nimic din declaraţiile băieţilor ei, începea să dea semne de oboseală. Picotind de somn, zîmbea în gol, ascultînd absentă desfăşurarea discuţiilor.

Măgeanu, aproximativ bine cherchelit, porni să le povestească străinilor cum sabotase maşina de război nazistă. Confecţionînd hamuri şi curelărie pentru armata germană, le executase atît de superficial şi defectuos, încît nu se mai mira că nemţii erau pe cale să piardă războiul.

Tanti Sorica, nevastă-sa, care ocupa un loc de frunte în activitatea atelierului, asigurînd aprovizionarea cu materie primă şi comenzi, chicoti înfundat, atunci cînd pomeni de livrarea unor furnituri a căror piele, ce-ar fi trebuit să fie de vită, fusese înlocuită cu alta de porc.

— Pricepi, domnule John cît de mult am susţinut şi noi, cu măruntele noastre mijloace, cauza americanilor? Adică, pe-a ruşilor… Ba nu, pe-a aliaţilor, engleji, franceji, şi ce-or mai fi… Că doar v-aţi dat în cîrdăşie cu toţi!…

Tanti Raliţa, lejer enervată de imbecilităţile Măgenilor, interveni brusc:

— Ei, nu mai spune! Şi-acum ce-o să faceţi cu milioanele adunate de pe urma afacerilor cu hamurile?… O să le dăruiţi orfanilor de război şi văduvelor?…

Sorica Măgeanu îşi muşcă buzele, apoi o lămuri pe mătuşă-mea:

— Care milioane, Raliţico?… De unde le mai scoseşi şi pe-astea?… Vai de capul nostru, noi şi milioanele!… Păi, abia de ne-am scos cheltuielile atelierului. Avem muncitori mulţi, cu lefuri mari, care-s şi puturoşi pe deasupra. Să vă spună Eftimie, care-i cîştigul nostru?…

Tata, în timpul liber, cînd treburile de la banca unde era funcţionar îi îngăduiau, se ocupa de contabilitatea, dublă, bineînţeles, a Măgenilor. Însă, fiind, încă din timpul primului război, un antipatizant convins al nemţilor, întrucît fusese rănit la picior, cu prilejul luptelor de la Mărăşeşti, de data asta se răzbună cumplit. Şi împotriva germanilor, dar şi a Măgenilor, care-l plăteau slab, cu-o nimica toată.

— Cîştigul? … Care cîştig, Sorico?… Ce-aţi reuşit şi voi să puneţi deoparte, a trebuit să cheltuiţi cu zaiafeturile… Că ofiţerii de la intendenţă trebuiau şi ei hrăniţi… Nu vă procurau comenzi din partea armatei?… Numai căpitanul Kuntz, de la regimentul vînătorilor germani din Piteşti, căruia i-aţi livrat centuri şi curele pentru raniţe, încît să doteze cinci divizii, numai ăla cred că v-a păpat vreo cîteva sute de mii… Seară de seară era la tine acasă… Pune-te masă, ridică-te masă… Bietul Măgeanu trăgea şi năduşea la atelier, iar biata de tine trăgeai la chiolhanuri, de ţi se dusese vestea în tot oraşul…

Fără să scoată o vorbă, răgind ca vita înjunghiată, Măgeanu se ridică de pe scaun şi se repezi la tanti Sorica. În vreme ce nevastă-sa îl privea, uimită, dînsul îi altoi o pereche de palme, atît de ţepene şi răsunătoare, încît o clipă am crezut că tanti Sorica îşi va muta faţa la ceafă. Abia după ce-şi reocupă locul, gîfîind greu, nea Măgeanu îi furniză informaţiile de rigoare:

— Putoare ordinară! Căţea nenorocită… Va să zică era adevărat ce mi-a suflat madam Cerchez! Te ţineai cu neamţul, iar eu habar n-aveam şi munceam ca un bou!…

— Ba aveai, porcule, aveai!… Că nu eşti atît de bou, încît să-ţi închipui că neamţul ne oferea comenzile pe gratis!… – strigă tanti Sorica indignată. Lasă, că-ţi arăt eu ţie… Haidem acasă!… Nu-ţi dai seama că de mîine va trebui să lucrăm pentru americani? Că n-or să ne lase să murim de foame, după cîte am făcut pentru ei!… Ce, n-au cavalerie? N-au artilerie cu cai?… Peste cîteva zile debarcă aici…

— Unde, ţicnito? – răcni la ea Măgeanu exasperat. Crezi c-or să urce cu crucișătoarele pe Argeș?… Mai curînd vin rușii! Cu ăştia se mai poate mînca o pîine, dacă or fi tot aşa, cum îi ştiu din ălălalt război, cînd își iubeau caii mai mult decît pe ţar!…

Revoltate de spurcatele purtări ale Soricăi Măgeanu, care se ţinuse cu nemţii, iar acuma se dovedea dispusă să întreprindă aceeaşi operaţie şi cu americanii, mătușile mele, în corpore, plus maică-mea, răsuflară uşurate cînd perechea Măgeanu părăsi încăperea.

Ţaţa Mariţa, distinsa consoartă a lui nea Nicolae Jimbla, încercă să-i cînte la ureche lui Grişa Vorobeicik o versiune proprie a celebrei romanţe „Oci ciornîie”, pe care o prinsese de la un matroz de pe „Potemkin”, prin 1905.

Slavă Domnului, americanul, austriacul şi rusul nu prea apreciară demonstraţiile vocal-muzicale ale ţaţei Mariţa, ci continuară să studieze și ultimele picături din damigenuţa lui nea Ionică Podăşchină.

Cînd agronomul îşi manifestă intenţia de-a se duce din nou în beci, pentru a face plinul recipientului, nu reuşi să-şi mişte decît un singur picior, deoarece celălaltul refuza cu desăvîrşire să-l asculte. Renunţă zîmbind amar, apoi adormi numaidecît cu capul pe masă.

Acesta fu, de fapt, şi semnalul mult aşteptat de încheiere a ospăţului de pomenire. Pentru că bunică-mea, cu glas împîslit şi cleios, o rugă pe tanti Malica:

— Amelito scumpo, n-ai vrea să te ocupi de băieţii ăştia, să-i culci şi tu pe-undeva?…

Însă Grișa se opuse, împotrivindu-se cu nespusă gingăşie:

— Mamaşa daragaia, babuşka iubita, noi culcam tot la podul!…

Iar John Steven Avrămuş şi Seppi Heidischar îşi exprimară, şi ei, aceeaşi dorinţă.

Apelînd la mine, deoarece cunoşteam locul unde se află scara, peste un scurt răstimp izbutirăm să-i vîrîm în paturile lor improvizate pe Grișa și Avrămuş. Mai dificultuos a fost însă cu Heidischar. Neamţul

pornise să alerge pe acoperiş, strigînd şi cîntînd în stil tirolez, iar noi, cu tata în frunte, fuseserăm nevoiţi să gonim după el, pentru a nu-şi pierde tocmai acum viaţa, în ultima zi de război.

După vreun sfert de ceas, ne organizam şi noi pentru culcare.

Dar nu ne fu dat. Îngrozit, nene Lambe ne anunţă dispariţia lui frate-său.

— Eftimie, Sile! Să ştiţi că blegul de Tilică o fi căzut de pe acoperiş… Haideţi, să-l căutăm, şi să vedem dacă se mai poate face ceva din el! Non omnis moriar, că doar n-o fi crăpat, vorba lui Mucius Scaevola…

Tot eu am dat peste nea Tilică. Nu căzuse deloc. Ci rămăsese în pod, unde se străduia să-l trezească pe american, căruia îi susura la ureche:

— Domnule mister John, hai, scoală odată! Plecăm la Bucureşti… Te iau cu mine, în capitala ţării, unde-am să-ţi asigur totul, casă, masă şi bani de buzunar, pînă-ţi vin dolarii pe care ai să-i ceri prin telefon!… Am mare nevoie de-un pic de capital, să-mi dezvolt librăria, poate aranjăm şi-un import de cărţi pentru copii… M-auzi?… Cu Mickey Mouse şi Donald… Te iau asociat!…

După ce l-am convins pe nea Tilică-Malec să renunţe la prelucrarea inutilă a lui Avrămuş, care le dormea de le buşea, am coborît cu toţii pe pămînt şi ne-am îndreptat către culcuşurile noastre.

Că şi mîine este zi. Dar ce zi!…

46. Adios, muchachos!…

Mă trezisem de vreo cîteva minute şi mă gîndeam la neobişnuitele păţanii din ziua precedentă, atît de zbănţuită şi turbulentă, dar şi marcată prin cele cîteva lovituri de teatru, absolut de groază. Şi, în timp ce examinam aspectul cu totul insolit al odăii în care dormisem, unde unchii mei, nene Lambe, unchiu' Sile şi Tilică-Malec sforăiau zdravăn, ca nişte contrabase dogite, culcaţi alandala, care pe unde nimerise, cugetam la ce-o să se mai petreacă şi astăzi. Mai ales că nu putea fi o zi ca toate zilele, de vreme ce ţara noastră ieşise din război, pentru a întoarce armele împotriva hitleriştilor.

Doamne! Ce înmormîntare mai avusese şi bietul Tatapetre. Ce masă de pomenire, ce praznic! Cu poliţie, cu senzaţionala anunţare, la radio, a ieşirii noastre din război!

La urma urmei, extraordinarul meu bunic nici n-ar fi acceptat o altfel de sărbătorire a trecerii sale în lumea de dincolo.

Deocamdată, lucrurile păreau să se fi terminat cum nu se poate mai bine. Însă, probabil, mai puţin bine pentru neamurile mele. Fiindcă, şi-n privinţa asta nu mai încăpea nici o îndoială, în somnul lor nestrăbătut de vise frumoase, testamentul (ca şi inexistent, odată cu dispariţia gromovnicului) trebuia să ocupe, precis, un loc din cele mai importante.

Însă pe mine mă preocupau alte probleme, iar nu moştenirile fantasmagorice. Mă interesa, bunăoară, posibilitatea de-a pleca la Bucureşti, la vreunul din unchii mei, eventual, să văd cu ochi proprii schimbarea la faţă a capitalei, intrarea ei în conul de lumină al păcii.

Pînă una alta, aceştia dormeau în pace şi onor, cu sarmalele ghiorăindu-le prin maţe. Aşa că, temporar, renunţ să le mai pun problema invitării mele, şi-i las să-şi mistuie chiolhanul de-aseară în tihnă. Cu-atît mai mult cu cît afecţiunea mea faţă de dînşii suferise o oarecare deteriorare.

Dar nu mai poate fi vorba despre nici un fel de tihnă. Pentru că, ţinînd seamă de bocăniturile ce se-aud răsunînd la intrare, nu cred să mai fie posibil a-şi continua somnul. Ciudată casă! Mereu ne bate cineva la uşă…

— Deschideţi odată, oameni buni! Ce dracu', taman acuma v-aţi găsit să le dormiţi pînă la ora asta?…

— Cine-i? – bubui brusc glasul baritonal al lui nea Ionică Podăşchină, care se culcase în odaia unde avusese loc masa de pomenire, chiar pe agregatul utilizat pentru servirea bucatelor, dată fiind indisponibilitatea sa motrice. Trage careva cu tunul?… Veniră americanii?…

Cînd recepţionez delirantele întrebări avansate de nea Ionică, îmi dau seama că Drăgăşaniul mai circula încă, şi-n suficientă cantitate, prin celulele sale.

— Mă mai lăsaţi s-aştept mult? – se-auzi iarăşi glasul de-afară.

Pînă să dovedesc a ajunge la uşă, nea Ionică Podăşchină, pesemne revenit brusc din starea de mahmureală, se şi afla în tindă, deoarece îl aud explodînd:

— Hai noroc, măi frate Leonică!… Poftim de intră-n casă, să ciocnim un păhărel întru pomenirea lui bietu' socru-meu… De ce n-ai venit la-nmormîntare? Că toată lumea s-a mirat c-ai plecat la Bucureşti tocmai cînd trebuia să-l petrecem pe bătrîn!… Poftim, poftim! Numaidecît îi scol pe toţi…

Comisarul Leonică Gingherea, şi dînsul un soi de nepot de-al lui Tatapetre, aşezat în capul mesei, care acuma îşi recăpătase destinaţia normală, fiind debarasată de preşurile ce-i serviseră de aşternut lui nea Ionică, asculta uluit relatările neamurilor mele reunite de urgenţă în jurul său.

Între o pifteluţă şi-un păhărel de Drăgăşani, pe rînd, însă destul de bramburit, unchii şi mătuşile mele, tata şi maică-mea, Maca-Maia, tanti Raliţa, care dormise laolaltă cu bunică-mea, în ciuda relaţiilor dintre ele, care se răciseră apreciabil, moş Apostol, nea Niculae Jimbla şi ţaţa Mariţa îl puneau la curent cu evenimentele din sînul familiei.

Gingherea, vărsînd un strop de vin pe podea şi făcîndu-şi cruce, declară cu voce îndurerată, abia stăpînindu-şi lacrimile:

— Da, aşa-i! Mare necaz cu pierderea lu', neica Pătru!… Abia as'-noapte am aflat, cînd am sosit de la Bucureşti… M-au chemat acolo telegrafic, pentru dispoziţii speciale… Aţi ascultat şi voi, la radio, ce se-ntîmplă în ţară… Fie-ţi ţărîna uşoară, că om ca dînsul mai rar întîlneai… Nici nu ştiţi cît îi eram de îndatorat. Fără ajutorul bătrînului, nu dovedeam s-ajung comisar în vecii vecilor… Neica Pătru m-a adus la oraş, luîndu-mă de la tîrlă, şi tot el m-a băgat la internatul liceului, unde-am stat pe banii dînsului, iar apoi m-a sfătuit să intru în poliţie, ca să fie şi-acolo oameni cinstiţi… Odihnească-se-n pace, sărmanul neica Pătru, că multe părăluţe a prăpădit cu mine!…

Bunică-mea, care, de la un timp, devenise extrem de atentă la relatarea amintirilor lui Gingherea, fornăi deodată ţîfnoasă:

— Poftim de vezi, şi noi care ne-ntrebam unde-s banii lui Petre, unde-i moştenirea voastră, nătîntolilor! Auzi, Eftimie?… Auziţi, Lambe, Sile, Tilică!…

Leonică Gingherea, surprins neplăcut de izbucnirea care-o prinsese pe Maca-Maia, o lămuri imediat:

— Greşeşti amarnic, ţaţă Caterino, şi vorbeşti cu păcat! De cînd am ieşit comisar, ba chiar şi mai înainte, i-am înapoiat lu' neica Pătru toate cheltuielile făcute cu mine… Pînă la ultimul leuţ!…

— Mă rog, n-am ştiut, că niciodată nu spunea nimic, neica Pătru al tău… Şi unde-s atuncea leuţii?… – se mai înmuie Maca-Maia, fără a renunţa la enigma care-i frămînta mintea.

Gingherea tăcu o clipă, apoi se adresă asistenţei:

— O să aflăm şi mai tîrziu ce-i cu moştenirea lăsată de neica Pătru! Pînă atunci avem alte probleme, mult mai urgente… Nemţii încearcă să ocupe Bucureştiul, se pregătesc să-l bombardeze! Iar în Piteşti, avem şi noi nişte rămăşiţe de trupe germane, şi trebuie să fim cu ochii pe ele… Dar, ia spuneţi-mi, i-aţi mai văzut cumva pe fraţii Cerchez, pe Zdruhu şi Alionte?…

— Poate-n vis! – răspunse Tilică-Malec, vrînd să fie ironic. Unde să-i vedem, dacă am dormit pînă la sosirea ta, măi Leonică?

— Mda! – mormăi comisarul, privind un oarecare timp în gol. Interesant! Foarte interesant… Deci au dispărut! Nu-s nicăieri de găsit, deşi i-am dat în urmărire încă din zorii zilei… Au pierit fără urmă… Şi ei, şi Bobe, şi bătrînul Jurj Hariga! Iar comisarul Ciompete de-aşijderi… Interesant!

— Ce-i atît de interesant? – se-arată curioasă tanti Raliţa.

— Ei, ţaţă Raliţo, parcă nu i-ai ştii cine sînt! Oamenii dracului, fiare, nu altceva! Nu-ţi aminteşti de ce-au fost în stare în zilele cînd veniseră la putere Horia Sima şi haidamacii lui?… Ciompete era omul lor… Numai datorită lui şi avocatului Hariga, care se fudulea că-i un fel de neam cu Miţa Antonescu, mareşăleasa, au scăpat de închisoare… Nu ţi-a povestit neica Pătru?… Că punea mult temei pe matale…

— Habar n-am de nimic! Şi nici nu eram în Piteşti, la vremea despre care pomeneşti. Mă aflam la Bucureşti, unde-mi aranjam casa cumpărată, în bariera Vergului… Dar ce-au făcut, măi Leonică?…

— Ticăloşii, murdării de spaimă, ţaţă Raliţo! – răspunse preocupat de-un gînd ascuns comisarul. Au tăiat şi spînzurat în mahalaua noastră… M-au ameninţat şi pe mine cu moartea, da, cu moartea!… Au bătut ca nişte călăi oamenii, le-au spart casele, jefuindu-i de bani şi de boarfe… Apoi, după ce mareşalul i-a alungat pe hăndrălăii lui Sima, Zdruhu şi Alionte s-au prezentat la coana Miţa Antonescu acasă, cu plocoane şi covoare, în frunte cu Jurj, şi-au depus jurămînt de credinţă faţă de mareşal! Numai aşa se explică de ce, atunci cînd s-a procedat la ridicarea ţiganilor din oraş, fraţii Cerchez, comandaţi de Hariga, au dat iama prin ogrăzile acestora, scotocind după aur, pentru ca, tot ei, să-i scape pe vreo cîţiva de la deportare, în schimbul unor grămezi de bani

şi lucruri de valoare… Cînd am vrut să intervin, mi s-a ordonat să nu mă amestec, deoarece Cerchezii şi Harigii acţionau în numele şi contul Patronajului, în fruntea căruia se găsea mareşăleasa… Numai neica Pătru, săracu', numai el s-a-ncumetat să ridice lumea întru apărarea nefericiţilor ăia de ţigani, de era să iasă o răzmeriţă în toată puterea cuvîntului!… Ce vremuri de urgie!…

Nene Lambe, cu gura căscată şi ochii cît cepele, exclamă interogativ:

— Nu se poate! Ce vorbeşti, dom'le? … Să facă Tăticu una ca asta, şi să nu ne spună nimic?… Putea să ne nenorocească pe toţi! Nu s-a gîndit că, şi eu şi Sile, eram ofiţeri în armată, şi era posibil ca mareşalul să ne salte, ca din oală, şi să ne expedieze pe linia întîia a frontului, în batalioanele de pedeapsă?… Dar matale, Mamiţico, unde-mi erai, de l-ai lăsat pe bătrîn să se-amestece în politica mareşalului?… De ce nu ne-ai anunţat despre trăsnăile lui dom' Petre?… Oculos habent et non videbunt?… Nu-ţi vedeau ochii?

Maca-Maia, luată pe nepregătite, dădu din cap a lehamite, apoi se dezvinovăţi:

— Ce să vă mai necăjesc şi pe voi?… Nu eram eu destul de cătrănită?… Noroc c-a aranjat Eftimie, de l-a băgat în spitalul de nebuni! Doamne, cîte am mai tras şi-atunci de pe urma lui Petre!… Îi scosese din minţi şi pe doctorii de-acolo… Născocise alte blăstămăţii, de le venea ălora să-şi ia lumea-n cap…

Comisarul Gingherea, sătul de lamentaţiile bunică-mii, dar şi de intervenţia lui nene Lambe, se ridică de la masă anunţîndu-ne:

— Să mergem după străinii voştri, din podul magaziei… E nemaipomenit! Să-mi ticluiască mie, neica Pătru, asemenea poznă? Vînă tare mai avea şi bătrînul, de-a fost în stare să-şi ţină gura pînă şi faţă de mine!… Haidem, că trebuie să-i iau şi să-i conduc la comenduirea militară, care o să-i aibă-n grijă… Acuma ne sînt aliaţi, şi sîntem datori să-i ocrotim… Cine ştie ce se poate întîmpla, cu nemţii ăştia pe care-i avem aici!…

Nene Lambe, brusc sensibilizat de periculozitatea situaţiei, explodă:

— Nu merg nicăieri, dom'le Leonică! Ce-s, nebun? Dar dacă nemţii nu se lasă încazarmaţi, şi se ridică cu armele împotriva oraşului? Vivere militare est! Mă-nţelegi?… Militare!… Adică pun ăia mîna pe puşcă şi ne fac harcea-parcea… Ce, au şi venit americanii, ruşii? Nu?… Atunci stau în banca mea, nu mă bag, nu mă amestec!… Carpe diem! Să zicem mersi, că mai sîntem în viaţă!…

— C’est ça, monşerule, – sări şi unchiu’ Sile, Lambe are dreptate!

— Ba bien que pas! – o-ntoarse şi nene Lambe pe franţuzeşte, negăsind nimic latin la îndemînă. Ăştia sînt capabili să ne execute pe toţi. Mai ales dacă află că Tăticu a ascuns şi-un dezertor de-al lor, ca să nu mai vorbim despre bolşevic şi american… Ce, crezi că nemţii-s de acord cu ieşirea noastră din război şi nu se vor răzbuna?…

— Măi oameni buni, măi Lambe şi tu Sile, – încearcă Gingherea să-mi dumirească unchii, – măi, sînteţi militari, şi trebuie să vă supuneţi ordinelor date de comandamentul suprem! Ce, vi s-a urît cu binele?… Nu credeţi că şi-ai noştri v-ar putea executa, pentru dezertare de la datorie?…

— Dom’le, ce mai tura-vura, eu unul nu mă amestec! Stau acasă, pînă se lămuresc lucrurile! – strigă excedat nene Lambe. Şi-apoi să ştii, sîntem în permisie, cu ordin în regulă, şi eu şi Sile, ca să asistăm la înmormîntarea lu’ Tăticu! Nu merg! Nu mergem! Mi-e frică, dom’le, ce să mă mai ascund după degete!… Dulce et decorum est pro patria mori, dar şi mai sănătos e să trăieşti!… Dixi!… Am şi-aşa destule decoraţii!

Pînă la urmă, numai tanti Raliţa, moş Apostol, nea Ionică Podăşchină şi cu mine îl însoţirăm pe comisar.

Cînd ajungem la magazia mare, altă belea. Forţele aliate dispăruseră din pod!

— Ce-i facem, ţaţă, Raliţo, – se arătă preocupat Leonică Gingherea, unde-or fi întins-o?…

— Mergem după ei! – decise mătuşă-mea. Nu-s ei oamenii ăia, care să se cărăbănească, aşa, din senin, fără să-şi ia rămas bun de la noi… Hai, să nu mai ardem gazul de pomană, poate-i găsim sub şopru! Li s-o fi făcut şi lor foame… Pesemne s-au jenat să ne deranjeze, mai ales cînd au văzut c-avem musafiri!

I-am găsit, la o bună bucată de timp, tocmai în fundul grădinii. Dădeau tîrcoale colibei de pîndă a lui Tatapetre, examinînd-o contrariaţi, cu infinită atenţie.

Le explicai cine era Leonică Gingherea, iar ei ne informară că fuseseră curioşi să vadă locul unde se prăpădise bătrînul.

Comisarul, felicitindu-i pentru omenia iniţiativei, se apucă să examineze şi dînsul împrejurimile. Însă, de astă dată, ceva mai profesional. Nu mai ţin prea bine minte cît durase investigaţia, dar mă intrigă mult întrebarea pe care o adresă lui nea Ionică:

— Unde-i frîntura de arac găsită în pîntecele lui neica Petre? Şi, unde anume a căzut de pe bicicletă?… Mai este, pe-acolo, vreo urmă?

Pînă să-i răspundă nea Ionică Podăşchină, care, de altfel, nici nu cunoştea problema, deoarece eram singurul care asistase la moartea bătrînului, deasupra grădinii îşi făcură apariţia două avioane de vînătoare nemţeşti, cu crucea îmbîrligată pe coadă.

— Culcat pămînt!… Culcat pămînt! – răcni John Steven Avrămuş, ca unul care se mai pricepea la chestii dintr-astea.

După ce aeroplanele se îndepărtară în direcţia Găvanei, fugirăm cu toţii spre casă.

Nea Ionică îi pofti pe băieţi să guste ceva. Americanul, bărbat zdravăn, sănătos ca un taur, îl rugă pe agronom să-i prăjească nişte ouă pe slăninuţă afumată, informîndu-l că, la el acasă, aşa ceva se chema „eggs-and-bacon”, şi că făcea parte, mai totdeauna, din gustarea de dimineaţă, sau, cum îi zicea Avrămuş, breakfast. Şi pregătiră în colectiv, laolaltă cu americanul, nişte ochiuri cu costiţă prăjită, rumenă şi crocantă, de spaima lumii.

Abia acum îmi amintesc că Leonică Gingherea, preocupat de problemele ce-i stăteau înainte, uitase de răspunsul pe care i-l datora nea Ionică. Tot aşa cum uitasem şi eu să-l informez, că Tatapetre nu suflase o vorbă despre locul unde căzuse cu bicicleta. Iar de căutat aracul vinovat de moartea bunicului, nimănuia nu-i trecuse prin cap.

La zece şi jumătate, spre surprinderea generală, pendula lui Tatapetre, care, după moartea bătrînului, fusese trasă în cel mai îndepărtat ungher al odăii, porni să bată din senin de douăsprezece.

Însă bătrîna relicvă, păstrată de bunicu-meu doar pentru a-şi ascunde sticlele cu trăscău, nu mai funcţiona, după cîte ştiam de la Maca-Maia, încă de pe vremea cînd avusese loc declararea băcăniei în stare de faliment.

— Tilică, ce-ai făcut?… Te-ai apucat cumva să repari orologiul? Ce-ţi veni?… – se interesă bunică-mea niţel speriată.

— Da de unde, Mamiţico! Cînd m-am ocupat de rîşniţa asta, pentru ultima oară, a fost acum vreo zece ani, cu prilejul Crăciunului… Dar nici atunci n-am izbutit s-o fac să meargă, deşi se apropia revelionul. Însă nu-ţi fă griji, c-aşa se-ntîmplă cu pendulele astea de pe vremea lui Pazvante-chiorul, pornesc să bată de la sine, pentru ca după aia iarăşi să nu mai umble ani de-a rîndul!…

Nene Lambe, dornic să mai înviorеze atmosfera saturată de neliniştea ce pogorîse asupra noastră, emise o supoziţie din cele mai aiuritoare:

— Ba umblă, dom'le, umblă!... C-avea Tăticu nişte idei tehnice formidabile... Era-n stare să piseze şi ceasuri de buzunar, ca apoi să le amestece şi să scoată din ele o pendulă ca asta... Deus ex machina! Maşinaţiile lui dom' Petre, asta-i!...

Leonică Gingherea, după un timp, ne rugă să-l scuzăm, deoarece era nevoit să plece. Băieţii se ridicară şi ei. Apoi se sărutară şi se îmbrăţişară cu toată familia. Grişa Vorobeicik, în special, îi mulţumi într-un chip aparte mătuşii Malica pentru zaftrak, cum îi zicea el micului dejun. Cînd dădu s-o ridice în braţe, un pîrîit sinistru ne anunţă că rusul îi rupsese rochia mătuşă-mii. Din fericire, era vorba de-altceva, căci îl auzirăm urlînd pe Grişa:

— Boje moi!... Crăpat la mine pantalonile!...

Omenos, nea Ionică îşi oferi numaidecît proprii săi nădragi de lucru, pe care-i folosea la muncile grădinii. În vreme ce tanti Malica îi aducea de sub şopru, nespus de ruşinată, deoarece îşi imaginase că pîrîitul avusese o altă sursă decît cea presupusă de noi, Podăşchină zîmbea diabolic pe sub bogata lui mustaţă.

John Steven Avrămuş, Seppi Heidischar şi Grişa, tustrei laolaltă, mă luară în braţe şi mă sărutară pe obraji, mulţumindu-mi pentru tot ce făcusem pentru ei. Cînd mă eliberară din strînsoare, îmi înmînară, fiecare, şi-o hîrtiuţă cu adresele lor.

Numai nene Lambe şi unchiu' Sile se ţinuseră ceva mai la o parte, arătîndu-se extrem de rezervaţi. Tanti Raliţa, fără să ia seama la unchii mei, vajnici militari ai familiei, îi îmbrăţişă pe băieţi din toată inima, le scutură mîinile, de credeam c-au să rămînă temporar ciungi, după care le mai trase şi cîte-o bleandă în spate. Tuşiră bieţii de ei din adînc, dar îi zîmbiră colectiv, apelînd la surîsul cel mai strălucitor posibil, deşi era evident că mătuşă-mea le strămutase coastele.

Pe Maca-Maia o mai sărutară o dată, întru amintirea lui papaşa Piotr, cum îi zicea Grişa Vorobeicik. După care ieşiră pe uşă. Nici unul nu-şi mai întoarse privirea. Pesemne se ruşinau de lacrimile care dădeau să le podidească ochii.

— O să-l vedem acuş pe dracu'! – ne anunţă nene Lambe, trîntind uşa atît de violent, încît intră în vibraţie şi damigenuţa de pe masă.

Vom avea de tras, și încă zdravăn, de pe urma trăsnăilor lu’ dom’ Petre! Ascultaţi la mine, că ştiu ce vorbesc!… Vox populi, vox Dei! Dixi!

Însă nu-și mai continuă previziunile, deoarece întreaga asistenţă îşi întoarse capul spre pendula lui Tatapetre, care iarăși pornise să bată de douăsprezece.

— Ceva nu-i în regulă! – rosti îngîndurat nea Ionică Podășchină. Pentru că acele arată doar unșpe și-un sfert!…

XIV. EPISCOPUL ŞI DISPOZITIVELE

47. Fasole bătută (bine)

— Măiestrică, nu numai c-ai avut un bunic de excepţie, formidabil şi vrednic de-a intra în legendele familiei căreia cu onoare-i porţi numele, dar, drept să-ţi spun, nici cu neamurile celelalte nu stai rău!… Mai rar asemenea jeg sufletesc… Unul şi unul, bob cu bob, de nici un fel, de nici o culoare!… Iartă-mă că-mi dau cu presupusul în privinţa rubedeniilor tale, însă nu mă pot abţine… Ce, crezi că-i puţin lucru, să te procopsească Dumnezeu cu nişte specimene de soiul ăsta? Eşti un norocos, ce să-ţi spun, zău aşa!… A tunat şi i-a adunat! Chiar mă mir, cum de nu te-ai pomenit moştenindu-le infectele trăsături de caracter? Probabil că-i semeni lui bunicu-tău! Nu te supăra, dar ce-am în guşă şi-n căpuşă!…

Gig Mironescu, tolănit în fotoliul din biroul meu, răsuflă ostenit de amploarea spiciului rostit. Însă, indubitabil, şi din pricina nenumăratelor ceasuri petrecute cu ascultarea îndelungatei mele povestiri.

Smogul din încăpere învăluia în nori de ceaţă nicotinică unicul bec din odaie, celelalte trei ale lustrei fiind cam arse. Pe cînd mă îndrept spre fereastră, să-i deschid batantele, îl interoghez pe Bileţel, incitat de unul din ultimele cuvinte rostite de dînsul:

— Pentru că pomenişi de guşă, dragă Gig, noi nu mai mîncăm în seara asta?

— Care seară, frate Conan? – se miră Bileţel. Poate noapte, în toată regula!

— S-ar putea să ai dreptate, după cît mi-e de foame! Ţie, nu?…

— Ba da! Aş fi în stare să bag în mine şi beton expandat! – răspunde brusc înviorat Bileţel. Dar ce să mîncăm, de vreme ce-ai ras tot ce-am adus de la restaurant?…

Demoralizat de cele transmise de poet, mă gîndesc o clipă, după care constat apariţia unei idei de excepţie.

— Ce-ar fi să facem o vizită la tanti Raliţa? – îi comunic lui Gig. Mai stăm oleacă de vorbă, şi poate se-ndură de noi şi ne oferă ceva de introdus în guriţă… Stai o clipă, să-i dau un telefon!…

Mătuşă-mea răspunse numaidecît:

— Ce faci, Al, băieţelule, nu mai dai şi tu un semn de viaţă? Tocmai aveam de gînd să mă reped pînă la tine… Am descoperit ceva formidabil, de necrezut, mormîntal! Cînd o să vedeţi despre ce-i vorba, dacă-i şi domnul Bileţel pe-acolo, o să rămîneţi cu gurile căscate, cît oala de sarmale!…

— Aoleu, tanti Raliţo, bine că pomenişi de guri şi de sarmale… Sîntem în mare dificultate, murim de foame, nu altceva. Nu ne-aduci şi niscaiva de-ale mîncării?…

— Perfect! Am o fasolică bătută, de regim, nebunia lumii, ce nu s-a mai pomenit! Peste zece minute sînt la voi…Pregătiţi-vă! Numai să-mi pornească „Trabant”-ul…

Ca să ne mai dezanchilozăm articulaţiile, ieşim în curte, s-o aşteptăm pe mătuşă-mea. Din nefericire, uit de „Yale”, şi uşa se-nchide pocnind lejer, dar lăsîndu-ne afară. Cheile, bineînţeles, rămăseseră pe birou.

Tanti Raliţa soseşte la mare urgenţă. Abia peste vreo jumătate de oră. Ceva nu era în ordine cu motorul „Trabant”-ului, deoarece nu se mai vede om cu tovarăş pe Calea Moşilor, de-atîta fum cît emană ţeava tobei de eşapament.

Deschidem larg poarta mare de la intrarea în curte. Autentic as al volanului, tanti Raliţa întoarce în stradă şi pătrunde peste noi ca un uragan. Dumnezeule! Bine că l-am buşit la pămînt pe Gig. Altminteri îl transforma mătuşă-mea în ceas de buzunar extraplat. Lanţ tot avea Bileţel, de la ornicul personal.

Ca întotdeauna, tanti Raliţa rade batantul de metal al porţii, lăsînd acolo o mică porţiune de aripă. Apoi, opreşte brusc, frînînd la ţanc. Exact lîngă portiera „Moscvici”-ului vecinului de la etaj. La un milimetru de clanţă.

Prin norii groşi de fum o găsim pe mătuşă-mea tot în „Trabant”, de unde nu mai putea ieşi, fiind blocată de maşina lui Mihăiţă – „Sfîntu”. O extragem prin uşa din spate, vehiculul dînsei fiind un „combi”, în vreme ce orăcăia incontinent:

— Platoul! Platoul!... Atenţie la platou!...

Nu acordam prea mult interes avertismentului, deoarece nici eu, nici Bileţel, care mai era, pe deasupra, şi inginer de automobile, nu auzisem de-un asemenea detaliu al maşinii.

Am realizat despre ce era vorba abia cînd mătuşa ne-a arătat obiectul cu pricina. O tingire uriaşă, în care adusese fasolea bătută, şi pe care o transportase în partea dorsală a „Trabant”-ului. Îi cam presase mătuşă-mea conţinutul, însă îi dăduse prin cap să vîre tingirea într-o pungă de plastic, din cele supradimensionate, de doi lei.

— Vedeţi ce-aţi făcut? – ne arată tanti Raliţa fasolea ce pornea să se reverse, însă reţinută de învelişul protector.

— Nu-i o problemă, coană Raliţo! – o asigură Gig Mironescu. Se mănîncă şi-aşa, doar a mai fost bătută... Punga să fie curată!

— Cum să nu fie, domnule Bileţel, se poate? – face pe indignata mătuşă-mea. Abia am deşertat-o de măslinele cumpărate ieri...

Am pătruns în casă, după ce ne-a deschis Bileţel, care intrase pe fereastră. Tanti Raliţa, în mînă cu platoul (tingire, de fapt), iar eu cu sacoşa, în care se afla mai mult de jumătate din fasole. Apoi ne-am îndreptat imediat către bucătărie, pentru a ne îngriji de gustărică.

Nu ştiu pe ce anume o fi alunecat mătuşă-mea, probabil pe vreo cîteva picături de ulei, din cele debitate de sacoşa pe care o cărasem, fapt e că, pe neaşteptate, o zbughi brusc înainte, executînd un lansaj olimpic, pe-o distanţă de aproximativ cinci metri, tocmai cît măsura biroul meu. Cînd se opri în uşa dinspre bucătărie, de se cutremură întreg imobilul, mai poseda tingirea în mînă. Artistă mare, şi tanti Raliţa!

După ce-am adunat-o de pe jos, cu forţe reunite, eu şi cu Gig, tanti Raliţa se apucă să privească încîntată la tingire. Apoi ne comunică suficient de bine dispusă:

— Nu prea-i uman ce se-ntîmplă la voi în casă, dar aşa fasole mai zic şi eu... Şi bătută, şi scuturată, şi stîlcită, şi căzută! Haideţi la masă, că mi s-a făcut o foame turbată...

Abia după ce i-am venit de hac minunatei şi extraordinarei creme preparată de mătuşă-mea, răzuind pînă şi sacoşa de plastic, şi nu numai tingirea, delectîndu-ne cu aromele incitante ale usturoiului şi ardeiului roşu pisat, cu ceapa prăjită şi rumenită corespunzător, încît devenise crocantă, şi care, iniţial, acoperise „faţa” fasolei, abia atunci se linişti şi tanti Raliţa şi catadicsi să ne dezvăluie senzaţionala ei descoperire.

— Măi copii, Al, băieţelule, şi domnule Bileţel, dacă aţi şti ce-am găsit, parcă printr-o minune, m-aţi coopta şi pe mine în ancheta la care v-aţi angajat singuri… Aţi avut mereu grijă să mă îndepărtaţi de ea, prin fel de fel de tertipuri! Hai, că ştiu tot! Nu-s chiar atît de ramolită şi sclerozată, precum vă închipuiţi voi…

Puţin ruşinat, plec capul. Apoi mă uit la tanti Raliţa pe sub sprîncene, cerîndu-i din priviri iertare.

— Ce-ai descoperit, scumpa şi draga mea dintotdeauna – îndrăznesc s-o întreb.

Tanti Raliţa îmi zîmbeşte măgulită, însă nu se lasă sedusă şi abandonată, deoarece îmi răspunde luînd-o pe după leuștean:

— Al, băieţelule, eşti mai ceva decît marele sculptor al grecilor din vechime, Perfidias ăla! Ce te tot linguşeşti şi pisiceşti pe lîngă mine?…

— Hai, spune-ne, ce-ai găsit? – insist eu iarăşi jenat.

— Un fir… Un fir conductor…

— …electric? – întrebă mirat inginerul de Bileţel.

— Tronc, Mariţo, c-o ziseşi, domnule Gig! Un fir conductor simplu! Dar care ne poate duce la descoperirea adevărului în privinţa lui Bazil Avaru…

— Și unde-i firul matale? – mă interesez brusc alertat.

— Acasă! L-am uitat, ca o fleaţă, cînd m-am grăbit să vin la voi cu fasolea, auzindu-vă cum schelălăiţi de foame!… Mă duc imediat să-i iau… În cinci minute sînt îndărăt! Pînă atunci puneţi şi voi de nişte cafeluţe, că vom avea mare nevoie…

48. Vechi prieteni

După ce-am ajutat-o pe tanti Raliţa să-şi pornească maşina, deoarece, ca-ntotdeauna, motorul nu făcea aprindere, şi-am împins-o pînă dincolo de colţul străzii, vreo jumătate de kilometru şi ceva, ne-am înapoiat istoviţi şi gîfîind, să dăm urmare indicaţiilor transmise de mătuşă-mea.

Pe cînd puneam la fiert ibricul cel mai capacitos, Bileţel purcese să manifeste evidente semne de frămîntare sufletească. Ba îşi aprindea ţigara, uitînd să mă invite să servesc şi eu un „Kent” din pachetul său, ba căuta prin bufet, răscolind după ceşti, ba privea clipe întregi în gol.

Abia într-un tîrziu se decise să mă întrebe:

— Măi frate Conan, simpatica şi cumplita asta de mătuşă, coana Raliţa noastră, îţi vine chiar rudă dreaptă?... Că prea-ţi seamănă!... Asta-i una la mînă. Şi, două la mînă, ce-ai făcut din ’44 şi pînă astăzi, de te-ai rupt de neamuri, după cum mi-am dat şi eu seama, şi nu mai ştii nimic despre ele?...

— Dacă-mi oferi o ţigară, am să-ţi servesc şi eu o cafeluţă mormidabilă, iar dacă mă-ntrebi atît de frumos, am să-ţi răspund cu aceeaşi monedă! E bine?... Stai jos şi, în timp ce-o să sorbim din cafele şi-o să tragem în noi nişte fum domnesc, am să-ncerc să-ţi relatez o mică povestioară... Aşa!... Mai întîi, situaţia lui tanti Raliţa. Da, mi-e mătuşă bună, însă prin alianţă, dacă se poate spune şi-aşa... Dînsa-i sora ţaţei Mariţa, consoarta lui nea Niculae Jimbla, fratele lui bunicu-meu... Cîndva, de vom trăi, am să-ţi povestesc şi „autobiografia” ei, că se merită. Pînă atunci, am să-ţi zic ce s-a-ntîmplat cu personalitatea subsemnatului şi familia mea.

— Spune, dom’le, odată, şi nu mă mai fierbe în suc propriu! – mă invită Bileţel nerăbdător.

— Puţintică răbdare, coane Gig!... După acea fantastică zi de august patruşpatru, cînd ai noştri întorseseră armele împotriva hitleriştilor, am fugit la Bucureşti. Din pricina scîrbei care mă cuprinsese, la văzul atitudinii alor mei. Un timp, am lucrat corector la un ziar de pe Sărindar. Apoi m-au promovat redactor la pagina culturală, că tot vroiam să mă fac poet şi scriitor de romane... Poet n-am ajuns, iar

romane am scris o sumedenie, mai ales din cele pentru copii şi tineret, de altfel singurele pe care am izbutit să le public… Adevăratele mele cărţi, cele de moravuri, sau de aventuri detectivistice, cum le spun unii, le-am elaborat abia în anii din urmă… Însă n-am apucat să fiu editat. Mă rog, se-ntîmplă și-n case mai bune!… Prin ’45 m-am căsătorit. Cu bulgăroaica de Penke, nevastă-mea dintîi. Şi din totdeauna. Că nu scapă de mine, nici în vecii vecilor. Iar invers, aşijderea… După o oarecare activitate la presa de seară, m-am specializat în reportajele social-culturale, iar ceva mai tîrziu am trecut la revista „Fapta”, unde-am rămas şi pînă-n ziua de azi… Cam asta ar fi! În ceea ce priveşte relaţiile cu familia, lucrurile-s mult mai complicate…

— Normal! – declară Bileţel. Cu-aşa oameni, nici nu putea fi altfel!…

— Exact! Dar nici să n-o luăm mecanic… Chit că matale-mi eşti inginer! Taică-meu s-a prăpădit imediat după evenimentele pe care ţi le-am povestit, prin ianuarie sau februarie ’45. Maică-mea s-a recăsătorit, stabilindu-se la Craiova. De-atunci, stresat de-atîtea benefice lovituri ale destinului, pur şi simplu am refuzat să consider că aparţin unei familii de rapaci, de instabili psihici… Uneori îi mai întîlnesc prin Bucureşti pe nene Lambe, pe unchiu’ Sile sau pe Tilică-Malec. Mă fac că nu-i văd, şi trec pe celălalt trotuar… Doar cu Micuşor Podăşchină mai întreţin unele relaţii, însă suficient de espasate. Taică-su, bietul şi blajinul nea Ionică, s-a dus şi dînsul de pe lumea aceasta, murind în chinuri atroce, datorită unei boli necruţătoare. Tanti Malica a rămas la Piteşti, văduvă neconsolată, cu Maca-Maia, trăind tot aşa cum apucaseră…

— Dar cu coana Raliţa? – se interesează avid de detalii Gig.

— Cu mătuşă-mea am păstrat cele mai strînse legături. Şi sufleteşti şi spirituale, fiind pentru mine, orice-ai zice, o copie fidelă şi incredibilă a lui Tatapetre. De altfel, între noi fie vorba, m-a şi ajutat nespus de mult şi substanţial, din toate punctele de vedere…

— Mă rog, era şi normal, fiindcă-i un om de milioane!… – decretează Bileţel zîmbind încîntat. Şi-acuma, acuma ce-ai de gînd?…

— Datorită matale, precum şi cărţii ăsteia nefericite, romanul „Tare ca piatra”, cînd mi-am reînviat în memoria afectivă toate amintirile, acuma mă simt dator să lămuresc, cu orice preţ, tot ce se leagă de fantastica prezenţă pe acest pămînt a lui Tatapetre… Din păcate, am impresia că voi fi silit să-mi regăsesc o parte din rude, ceea ce nu-mi

face mare plăcere, şi să limpezesc cu ele o serie de lucruri relative la „moştenirea” bătrînului… Nu-i firesc?…

Însă Bileţel nu mai are timp să-mi comunice opinia, deoarece poarta de fier greu, de la intrarea curţii noastre, pe care o închisesem după plecarea mătuşii Raliţa, se-aude bubuind catastrofic.

Peste cîteva secunde eram în ogradă. Ciudată maşină şi „Trabant”-ul mătuşă-mii! Nu i se întîmplase nimic. Cu excepţia aripii celeilalte, din stînga, care zăcea pe pavaj. Restul era intact, în afară de tanti Raliţa care adormise la volan.

Eroare cumplită. Nu dormea deloc. Gîndea. Cel puţin așa ne-a declarat, cînd am coborît-o din mașină:

— Stăteam și mă-ntrebam, măi băieţi, cine-o fi fost imbecilul care-a tras poarta la loc?… Aveţi cumva vreo idee?…

— Lasă chestiile astea minore, – îi sugerez eu, şi haide-n casă, să-ţi revii din şoc, la o cafeluţă… Te-aşteaptă pe masă… Ai adus formidabila dumitale descoperire?…

Tanti Raliţa nu-mi răspunde pe dată, ci cotrobăieşte prin măruntaiele „Trabant”-ului, de unde extrage o cutie uriaşă de carton, un ambalaj de pe vremuri, din cele care se utilizau pentru cazarea pălăriilor de damă. Mi-o pune în braţe, zîmbindu-mi triumfal şi declarîndu-mi:

— Asta-i descoperirea! Adică se află înlăuntru! N-o zgîlţîi, că se strică! Și, mai înainte de-a trece la examinarea ei, să vă povestesc cum a fost de-am avut norocul să dau peste nemaipomenita și senzaţionala mea comoară, de însemnătate istorică aş putea zice…

În vreme ce soarbe din cafeluţă şi suge din eterna ei mărăşească, mătuşă-mea ne fierbe la foc mărunt, trăgînd infernal de timp.

— Ce mi-am zis eu, ieri de dimineaţă? Ia să dau o raită pe la „Consignaţia”… Poate găsesc ceva interesant! – Aici mătuşă-mea face o pauză, pentru a mă privi cu înţeles. Doar ştii cît mă pasionează vechiturile, discurile de-acum cincizeci de ani, patefoanele, gramofoanele cu pîlnie, cutiile muzicale, mă rog, lucrurile de pe vremea mea, care-mi bucurau auzul şi privirea!

— Treci la obiect şi la subiect, tanti Raliţo, şi nu ne mai toca nervii! – o mobilizez eu niţel sîcîit.

— Stai blînd, băieţele! – îmi taie macaroana mătuşă-mea. Să n-o luăm nici aşa… Cînd am ajuns la raionul cu aparate fotografice, unde se

aflau expuse nişte „Kodak”-uri cu burduf, văz deodată o bîzdîganie ciudată, cu ochean şi cordon… „Ce-i chestia asta, fetiţo?” – o întreb eu pe vînzătoare, o copilă gingaşă şi respectuoasă, care mă cunoaşte de cînd s-au înfiinţat magazinele astea, pentru prăpădiţii care-şi vînd boarfele din casă sau din pachetele primite de la rudele din străinătate… „Un episcop, coană mare!” – îmi zice fata…

— Poate epidiascop! – o corectez pe tanti Raliţa.

— Exact, epidiscop! O maşină pentru proiectat dispozitivele colorate…

— Diapozitive, nu dispozitive! – încerc să-i îmbogăţesc mătuşă-mii cunoştinţele tehnice video. Ei, şi? N-ai mai văzut un aparat dintr-ăstea?… Mare brînză! Unde-i senzaţionalul descoperirii matale?…

Tanti Raliţa îşi iese din pepeni. Bătînd cu pumnul în birou, de sare zaţul din ceşti, mă pune imediat la punct:

— Al, băieţelule, nu-i uman ce se-ntîmplă cu tine! Mai tacă-ţi gura odată! Nu mă zădărî… Epidiscopul ăsta se vindea şi cu dispozitivele necesare, aduse la magazin de ofertant, odată cu aparatul… Aici e-aci!… Ţin-te bine, c-ai să cazi de pe scaun! Zece cutiuţe, şi-n fiecare din ele cîte douăzeci şi patru de dispozitive, cu ramă cu tot! Toată ziua am stat în casă, şi m-am zgîit la fotografiile lui nenea ăla care le vînduse… Pînă ce-am ajuns la ultima cutiuţă… Atunci, am crezut că-mi pierz minţile! În primul dispozitiv pe care l-am proiectat pe perete, i-am recunoscut pe oamenii noştri… Era o fotografie cu mai mulţi ţopîrlani, făcută în casă şi nu chiar atît de clară, dar destul de luminată pentru a mi-i desluşi pe prietenii despre care ţi-am pomenit…

— Care prieteni? – îmi ies eu din sărite. Că n-ai citat nici un nume!…

Tanti Raliţa priveşte la mine nedumerită, de parcă era căzută din lună, apoi, niţel încurcată, mărturiseşte:

— Nu ţi i-am spus? Foarte bine… Am să-ţi las ţie plăcerea recunoaşterii!… Hai să vîrîm aparatul în priză…

49. Trădătorul

Procedăm la operaţia respectivă, abia după ce extragem din cutia de carton întreaga instalaţie. De fapt, după cum constat, erau două agregate, unul cilindric, ca un termos, precum şi un minuscul aparat de proiectat diapozitive, căruia i se mai spune şi „kieker”, în limbaj de specialitate.

— N-am mai avut răbdare să le văz de una singură, măi băieţele! – îmi declară tanti Raliţa. M-am gîndit că-n doi, s-ar putea să descoperim şi alţi cunoscuţi în restul dispozitivelor!… M-am mai uitat la cîteva din ele, însă numai cu ochiul liber, şi-aşa, totuşi, mi s-a părut că-s şi ceilalţi!…

Deoarece refuză cu îndîrjire să dezvăluie ce-nţelegea prin „ceilalţi”, purced la eliberarea unui perete, ca să-l transform în ecran.

Gig Mironescu, fiind şi inginer, deci mai abilitat în probleme tehnice, ne propune să-ntindem şi-un cearşaf alb, pentru a obţine o imagine optimă. Asta însă după ce reuşise să-mi spargă geamul de la reproducerea unui tablou de Luchian, pe care-l smulsese din zid, cu cuie cu tot, plus cîteva hălci zdravene din tencuială.

Dar cu montarea cearşafului nu mai sînt necazuri. În primul rînd pentru că nu este cearşaf, ci faţa de masă cea mai bună din casă, o minunată piesă de damasc. Iar în al doilea rînd, pentru că nu mai este nevoie s-o prindă în cuie. Bileţel, plin de iniţiative inginereşti, a lipit-o de-a dreptul pe perete, cu nişte „Lipinol”, utilizîndu-mi întreaga rezervă din birou. Nouă tuburi. Mari.

— Avem un ecran de milioane! – exclamă încîntat Gig. Eu unul nici nu l-aş mai da jos, deoarece tot nu mai este posibil, şi, în afară de asta, oricînd poate fi de folos… Nu se ştie la ce, dar să fie!…

Arzînd de nerăbdare să vizionez figurile indivizilor, despre care mătuşă-mea afirmă că-mi sînt cunoscute, mă împinge dracul şi cuplez în grabă unul din aparate la reţea.

În loc să se-aprindă, şi să-şi proiecteze razele pe perete, bîzdîgania porneşte să bîrîie şi să-mproaşte un nor de particule neidentificabile. În schimb, o trăsnitoare aromă de cafea umple biroul.

— Ce te bagi, dom’le Al! – mă interpelează tanti Raliţa. Cine te-a poftit să-l pui pe-ăsta în priză? N-ai văzut că-i mixerul vostru, pe care l-am luat să-l repar? Nu ţii minte că se plîngea nevastă-ta că-i defect?…

— Păi mixerul lui Penke era pentru piureuri de fructe! – încerc eu să precizez.

— Nu contează! – mă asigură mătuşă-mea. Merge şi pe boabe de cafea! Numai că le împrăştie… Mîine am să mă ocup de el neapărat… Episcopul e ălălaltul, de lîngă domnul Bileţel.

Gig Mironescu preia conducerea operaţiilor, mătuşă-mea considerîndu-mă insuficient de calificat.

Cînd distingem pe cearşaf imaginea primului dispozitiv introdus în „kieker”, Bileţel se aplaudă singur.

Prematur însă, deoarece imaginea este total neclară şi, în plus, cu picioarele-n sus.

După încă vreo două, trei încercări, privim cu toţii o fotografie de familie, de-o calitate tehnică îndoielnică.

— Tanti Raliţo! – exclam eu, nemaiputîndu-mi stăpîni nervii. Păi ăştia-s fraţii Cerchez, Alionte şi Zdruhu, cu madam Cerchez şi-un individ pe care nu-l pot recunoaşte! Formidabil!…

— Ce ţi-am spus eu! – jubilează mătuşă-mea.

Imaginea reprezintă un interior de prost gust, cu cromolitografii pe pereţi, în fund un divan acoperit c-o velinţă muntenească, probabil de Rucăr, iar mai suscitaţii se află în jurul unei măsuţe, cu mîinile pe ea, unele peste altele, ca şi cum şi-ar fi jurat credinţă, în stilul filmelor de odinioară, cu carbonari şi terorişti sicilieni. Madam Cerchez, încruntată bine, îşi priveşte ca o matroană romană plozii. Zdruhu şi Alionte, băţoşi şi solemni, se uită cu ochii cît cepele la necunoscutul de la extrema măsuţei. Totuşi mă nelinişteşte ceva în înfăţişarea bărbaţilor, fără să-mi pot explica anume ce.

Gig Mironescu, la un moment dat, din senin, explodează strigînd:

— Măi fratele meu, dar ăştia-s actori! I-am văzut, nu de mult, în filmele alea cu comisarul Roman, în care era vorba de gardişti legionari! Nu vedeţi că poartă uniformele cămăşilor verzi… Şi încă mai au şi centuri cu diagonală?…

Sînt nevoit să-i mai reduc din valoarea descoperirii:

— Dragă Bileţel, era bine dacă ar fi fost actori! Însă filmele lui Nicolaescu au fost realizate în anii din urmă, iar Alionte şi Zdruhu,

după cum poţi observa şi singur, sînt destul de tineri în fotografie… Astăzi, totuşi, ar trebui să aibă cam în jur de vreo cincizeci şi ceva de ani! Nu, domnul meu, nu-s actori, ci legionari în toată regula… De altfel, chiar comisarul Leonică Gingherea ne povestise că făcuseră parte din gărzile de fier! După toate probabilităţile, fotografia trebuie să fi fost realizată în anul lor de tristă glorie, prin septembrie, sau octombrie 1940… Dar stai oleacă, acuma ştiu cine-i şi individul din margine… Da, da, precis e comisarul Ciompete!… Cît pe-aci să nu-l mai cunosc. Cînd l-am văzut în august 1944, nu purta mustaţa asta pleoştită, pe oală, pe care o disting acum… De-aia nu l-am identificat de la prima vista!…

Gig Mironescu, extrem de curios, ne proiectează, în continuare, celelalte diapozitive.

Majoritatea înfăţişează grupuri de familie, cu participarea anumitor vecini din cartier. Într-una din imagini îi descopăr şi pe Jurj Hariga, cu Bobe şi cu Maţ, laolaltă cu fraţii Cerchez. În alt diapozitiv, apare şi domnişoara Tonş. Spre uimirea mea, poartă şi dînsa o cămaşă verde, cu centură şi diagonală. Numai la asta nu m-aş mai fi aşteptat. Ciompete îşi face iarăşi reapariţia în vreo cîteva fotografii, patronînd parcă reuniunile de familie ale Cerchezilor.

Tanti Raliţa, care n-apucase să proiecteze acasă toate aceste diapozitive, la fiecare nouă imagine nu-şi mai poate reţine exclamaţiile de uimire.

Cînd Bileţel vîră în epidiascop ultimul diapozitiv, iar pe cearşaf privim o nouă scenă de familie, mătuşă-mea aproape că răcneşte:

— Dom’le, dar ăştia-s nebuni de-a binelea! Îi vedeţi ce fac? Se-nchină la tabloul căpitanului lor!…

Nu era chiar aşa. Nu se-nchinau, ci, cu toţii în poziţie de drepţi, dădeau onorul, cu salutul legionar, unei fotografii plasate în centrul măsuţei. Parcă depuneau un jurămînt.

— Stai, Bileţel, nu schimba imaginea! – strig eu scos din minţi. Fotografia din mijloc nu-i a căpitanului lor, nu-l reprezintă pe Zelea Codreanu! Ia mai focalizează niţel! Aşa… Nemaipomenit! Ştiţi cine-i în fotografia de pe măsuţă?…

— Neica Petre! – aproape că urlă de surpriză tanti Raliţa.

— Da! confirm şi eu. E Tatapetre! Dar să nu-mi spuneţi că fusese avansat căpitan al gărzii de fier, că nu vă cred!…

Fotografia, care-l reprezenta pe Tatapetre, cred că data din perioada anilor 1925–1930. Bunicul nu arăta deloc bătrîn, ci bărbat în

deplinătatea puterilor. Ciudatul onor era dat de fraţii Cerchez, Alionte şi Zdruhu, de Jurj Hariga, de Bobe şi Maţ, acesta din urmă în civil, deoarece probabil nu fusese acceptat în formaţiile respectivilor, din motive de vîrstă, de domnişoara Tonş, iarăşi în cămaşă verde, de madam Cerchez, şi dînsa tot în uniformă, precum şi de Ciompete, în aceeaşi postură băţoasă de comandant al reuniunii.

În vreme ce privim cu toţii uimiţi la bizara ceremonie înregistrată de peliculă, şi încă în culori, la un moment dat mi se pare că disting ceva pe pieptul portretului lui Tatapetre. Oricît îmi forţez ochii, îmi este cu neputinţă să-mi dau seama despre ce-i vorba.

— Opreşte proiecţia, dragă Gig! – îi spun încordat lui Bileţel. Scoate diapozitivul, că vreau să-l examinez sub lupă!…

Subsemnatul, tanti Raliţa şi Gig, răsuflînd greu, privim înmărmuriţi imaginea mărită de lupa enormă, aflată în posesia mea de pe vremea cînd mă ocupam de filatelie.

— Măi, Al, băieţelule, oare văz bine? – murmură stupefiată tanti Raliţa, făcîndu-şi pe ascuns o cruce cît toate zilele. Tu vezi?…

— Da! Acuma sînt sigur! La început crezusem că-i vorba de-o dungă, de-o zgîrietură a peliculei… Dar nu-i aşa! În pieptul lui Tatapetre au înfipt un pumnal! Ticăloşii! Să străpungă o fotografie cu jungherul! De ce?… – abia mai sînt în stare să îngăim eu.

— Vrei să ştii de ce? – întreabă Gig Mironescu. Scrie pe partea de jos a portretului lui bunicu-tău… Desluşeşti?… Ia citeşte!

— Trăsă… Nu, trădă… tor… Trădător! – descifrez eu ca paralizat.

— Atunci e clar! – conchide Bileţel. Criminalii au ţinut să-şi imortalizeze pe peliculă intenţia de-a-l condamna la moarte pe bătrîn!…

XV. TRIBULAŢII DETECTIVISTICE

50. Mai întîi somnul…

— Slavă Domnului, că nu te-ai apucat şi de proză, dragule! – îi spun lui Bileţel lejer înfuriat.

— De ce? – se miră poetul. Nu mă crezi capabil?…

— Ba da! Însă dădeai precis în patima romanelor detective! Mai ales că posezi o logică de fier forjat, cu brizbrizuri şi ornamente baroce… De unde şi pînă unde o scoseşi şi pe-asta, c-aveau de gînd să-l condamne la moarte pe bunicu-meu?… Nu-ţi dai seama, judecînd chiar şi numai după faptul că indivizii din fotografie poartă uniformele gărzii de fier, de anul cînd a fost trasă poza? 1940, puişor! Iar Tatapetre s-a prăpădit abia, în ’44! Deci, este evident că nu şi-au dus la îndeplinire nici o sentinţă, ci totul fusese doar o macabră şi tipică fanfaronadă a băieţilor verzi… Fii serios, frate dragă!… Nu ţine!

Gig Mironescu suportă cu demnitate valul meu de argumente. Numai o clipă. Deoarece se năpusteşte asupra mea cu alte supoziţii, pe care şi le susţine ridicînd tonul la un mod absolut supărător.

— Dacă-i vorba să fim serioşi, atunci de ce nu-ţi manifeşti matale propensiunile detectivistice? Mai ales că ţi se spune şi detectivul Conan Doi. De ce nu te frămîntă problema, destul de bizară şi spinoasă, a prezenţei bunicului tău pe măsuţa din cuşca fiarelor?… Văd că-i cunoşti pe exhibiţioniştii ăştia! Însă nu te-ntrebi deloc, cum de-a ajuns aparatul de proiecţie, şi încă dotat cu-atîtea diapozitive, destul de compromiţătoare, tocmai la o „Consignaţie” bucureşteană? Este?…

— Este! – declar spăşit temporar.

Privind mai atent la tanti Raliţa, o chestionez brusc, impulsionat de-o inspiraţie de moment:

— Ia ascultă, coană Raliţo, cine-a vîndut epidiascopul?

— Păi, nu ţi-am mai spus? – îmi răspunde mătuşă-mea, neplăcut surprinsă de omisiunile mele de memorie. Fata de la magazin!…

— Mereu mă-nţelegi pe dos! Nu cine ţi le-a vîndut dumitale, ci „Consignaţiei”?… E clar? Sau să-ţi mai repet întrebarea?… Spune, nu te jena, dă-i drumu’!

— Uite ce-i, Al, băieţelule, la asta nu m-am gîndit. Cu-atît mai mult, cu cît nu ştiam ce cuprind dispozitivele din cutiuţe…

— Diapozitivele, nu dispozitive, că m-ai înnebunit!… Mă rog, şi unde-i magazinul?…

Tanti Raliţa se uită la mine cam urît, apoi se explicitează:

— Măi nepoate, dacă mă mai iei o singură dată peste picior, să ştii că-ţi trăsnesc una după ceafă, de nu te vezi! Aşa cum o păţeai cînd erai puşti!… Ce maniere-s astea, să-mi vorbeşti ca la golani?… Ia te uită, dom’le! După ce realizez cea mai importantă descoperire din anchetă, obţinînd informaţii despre Avaru, îţi mai îngădui să fii şi incompetent cu mine, adică, pardon, impertinent… Mai slăbeşte-mă, ştii!

Dacă mă pune sfîntul să-i cer iertare mătuşă-mii, s-a zis cu mine. Deci o întreb, sărind peste scuzele de rigoare:

— Ce legătură vezi matale între Bazil Avaru şi diapozitive?… De unde ţi s-a mai năzărit?…

— De-aici! – îmi răspunde mătuşă-mea, arătîndu-şi fruntea. Din mintea mea luminată!… Nu-ţi dai seama că romancierul ăsta necunoscut îi ştia bine pe toţi cei din fotografii? Singur ai spus că Avaru trebuie să fi fost printre oamenii din preajma lui neica Petre. Nici nu ştiu ce te împiedică să te prezinţi la el şi să-l întrebi de-a dreptul… Ai priceput care-i legătura?…

— Sigur că nu! – i-o retez eu lui tanti Raliţa, realizînd că sistemul ei deductiv se bazează mai mult pe intuiţii, decît pe argumente susţinute logic.

Peste o clipă îmi reiau discursul, la un ton mult mai cald:

— Dragii mei, iertaţi-mă că mi-am ieşit din balamale… Dar e firesc şi omeneşte! Să-ţi vezi bunicul catalogat de trădător, şi încă avînd un pumnal în piept, nu-ţi cade chiar atît de uşor pe suflet!… Acum aş zice c-ar fi cazul să ne culcăm… Sîntem istoviţi de oboseală. Iar mîine pornim la drum!

— Unde? – se interesează imediat tanti Raliţa. După Bazil Avaru?

— Nu… La Consignaţia aia a matale, să-l identificăm pe fostul proprietar al epidiascopului.

— Dar de ce? – insistă mătuşă-mea.

— Pentru c-aşa-mi zice mie flerul pe care-l posed, şi care nu-i de ici de colo! Este ceva ce-aparţine de parapsihologie! E clar?…

În loc să-mi răspundă tanti Raliţa, mă acroşează Gig Mironescu. Simţise, bestia, vacuitatea impulsurilor din gîndirea mea disimulatorie.

— Chiar foarte clar! Mai ales dacă-o dai pe parapsihologie!… Însă-i şi mai clar, că neapărat trebuie să dormim niţel şi să ne punem bilele pe cinci… Altminteri, cine ştie unde mai ajungem! Poate dăm şi-n fandacsie… Nu te-ajută deloc coţofana, măiestrică dragă!…

51. …şi – apoi investigaţia (la Snack)

La zece şi jumătate, după ce lichidasem şi ultimele picături ale unui breakfast excesiv de dietetic, compus numai din iaurturi consumate la patiseria „Mioriţa”, dar şi acelea acre, de ţi se strepezeau dinţii, ne aflam tustrei argonauţii la „Consignaţia” din pasajul Macca.

De-aici, dar abia peste vreun ceas, deoarece magazinul se deschidea la unsprezece şi jumătate, din motive de inventar, ne-am deplasat la baza de recepţie a obiectelor prezentate de ofertanţi.

La bază, avînd în vedere afabilitatea unui recepţioner care doar nu ne-a poftit afară, totul a mers din plin. După ce i-am prezentat individului legitimaţia de gazetar, acesta ne-a declarat că nu poate afla numele celui care vînduse epidiascopul, decît, cel mai devreme, în ianuarie. Însă, cînd tanti Raliţa i-a prezentat buletinul ei de populaţie, personajul a devenit brusc extrem de serviabil şi binevoitor. Ne-a invitat să-l aşteptăm cîteva minute. Pe cînd ne zîmbea cuceritor de la distanţă, dispărînd în hrubele arhivei, am întrebat-o surprins pe mătuşă-mea:

— Ce fel de buletin ai matale, tanti Raliţo? Cu vreo poză de-acum cincizeci de ani, cînd suceai minţile tuturor bărbaţilor?…

— Nea! – răspunse dînsa jumătate enigmatic, jumătate ironic. Cu-o altă poză, pe care, de altfel, o ai şi tu în portmoneu, şi pe care ai face

foarte bine dacă mi-ai da-o imediat! Cum scoţi suta, cum o poţi admira!…

Recepţionerul s-a întors peste vreo cinci minute. La fel de zîmbitor și radios. Ne-a înmînat o hîrtie împăturită în patru, asigurîndu-ne că scrisese acolo numele ofertantului, precum şi toate obiectele aduse spre vînzare de acesta.

La plecare, i-am suflat la ureche individului:

— Meştere, mi-eşti tare simpatic, și mi-ar părea rău să te admir la gazetă! Cunoşti rubrica revistei unde lucrez eu, „Etica în imagini”? Dacă ţii să nu-ţi vezi mutra acolo, înapoiază-mi poza din buletinul mătuşă-mii… Şi cată bine, să nu fie cumva Vladimirescu, ci neapărat Bălcescu!

Individul înghite în sec. Nu fără a se conforma rugăminţii mele.

Afară, tanti Raliţa, care ţinea în mînă hîrtia adusă de amabilul amator de figuri istorice, mă alertează într-un stil aparte, care, de altfel, o şi caracterizează:

— Dom’le, nu-i uman ce se-ntîmplă! Ne laşi să te-aşteptăm afară, ca matale să te-ntinzi la palavre cu băiatul acela, iar noi să facem zîmbre! Nu vezi ce-i alături?…

Privesc în juru-mi şi, drept să spun, nu remarc nimic notabil.

— Al, băieţelule, – insistă mătuşă-mea, chiar nu vezi, sau te faci? Ce scrie acolo?…

Îmi arată cu degetul o firmă. Descifrez: „Rotiserie-Snack”.

— Şi ce-i cu asta? – întreb eu, în vreme ce simt în mine nişte mutaţii metabolice bizare.

— Dacă vrei să citim în linişte informaţia furnizată de recepţioner, invită-ne măcar la un grătar ca lumea! – îmi sugerează tanti Raliţa. Că n-o să mă laşi să mor de foame, iar la autopsie să găsească ăia în mine numai, produse lactate!… Cum vrei să te-ajut în ancheta ta, hrănindu-mă cu iaurt?…

Bileţel se face că plouă, privind pierdut în spaţiu. Dar cu coada ochiului mă examinează plin de curiozitate.

— Perfect! – mă declar de acord cu propunerea mătuşă-mii. Haidem înăuntru… Numai de-ar fi deschis!…

Din nefericire, pentru mine, era.

După ce lansăm comenzile, consider că-i timpul să lecturăm şi biletul individului de la Consignaţia. Pînă una alta, îi transmit mătuşii

Raliţa suta de lei, recuperată de la funcţionarul lipsit de omenie. Poate-şi plăteşte singură muşchiul de porc, preparat vînătoreşte, adică împănat cu usturoi şi costiţă afumată, şi tăvălit în mălai. Pentru că eu comandasem, pentru mine şi Bileţel, doar nişte pui la ceaun, bineînţeles cu mujdei.

Emoţionat, din toate punctele de vedere, şi din pricina sucurilor gastrice deja intrate în ebuliţie, dar şi datorită curiozităţii ce mă măcina, de-a afla cît mai curînd numele posesorului epidiascopului, despăturesc hîrtia. Abia acum înţeleg de ce zăbovise atîta recepţionerul. Pentru că am în faţă o listă întreagă, unde sînt trecute toate obiectele prezentate de ofertant.

Epidiascopul nu figurează printre primele, ci pe la mijloc, după trei aparate fotografice defecte, dar reparabile, un gramofon cu pîlnie, cincizeci de plăci „His Master's Voice" „Parlophone" şi „Pathe", un aparat de radio „Atwater Kent", cu fisuri în carcasă, prevăzut cu un difuzor separat, mai multe aparate electro-casnice, uzură 60%, ceainice, cafetiere, rîşniţe, mixere şi alte chestii asemănătoare, o maşină de scris „Adler", producţie 1923, încă una „Remington", fără anul fabricaţiei, două picup-uri „Dual", pentru ascultat plăci antebelice, precum şi-o serie întreagă de piese disparate, putînd fi utilizate la unele din obiectele mai sus enumerate: ace de patefon, doze pentru pic-up, siguranţe, zeci de lămpi pentru aparatele de radio, etc.

La încheierea listei, numele ofertantului. Sofronia Avaru, de profesiune casnică, strada Pictor Luchian, numărul 117. Cui să-i dea prin minte că Fifi derivă de la Sofronia?

Cînd le arăt companionilor mei numele soţiei lui Bazil Avaru, îi văd reacţionînd diferit. Tanti Raliţa păleşte la chip, şi-şi suflă zgomotos nasul, iar Gig Mironescu îşi scoate inconştient pachetul de „Kent", oferindu-mi o ţigară, deşi posedam una între buze.

Nu mă las pradă emoţiei, ci le adresez unica întrebare demnă de un real interes:

— De unde s-o fi căpătuit Bazil Avaru cu diapozitivele anexate aparatului de proiecţie?… Ei?…

— Precis s-a aflat în relaţii cu vreunul din cei prezenţi în poze! – îmi sugerează Bileţel. Ori i-au dăruit epidiascopul, cu cine ştie ce prilej festiv, cu diapozitive cu tot, ori au încercat să-i vîre în casă o „maimuţă", ca să-l compromită înaintea vizitatorilor invitaţi la proiecţii!…

Interesantă şi supoziţia lui Gig Mironescu. Oniric, oniric, dar are totuşi ceva în devlă.

Tanti Ralița, revenindu-şi la culoarea iniţială, îşi aprinde o mărăşească, din care începe să tragă ca o moto-pompă aspiratoare. Apoi îşi dă şi dînsa cu părerea:

— Ştiţi ce zic eu? Mai întîi mîncăm şi, în final, trecem la analizarea problemelor şi enigmelor! Că-s destule!... Şi nimeni nu-şi poate folosi ca lumea un cap gol!... Trebuie şi creierul alimentat cu ceva! Uite-l şi pe ospătarul nostru, vine cu gustăricile... Curios, tare curios! De ce şi-o fi vîndut Bazil Avaru lucrurile din casă?...

Iarăşi porneşte să divagheze tanti Raliţa. Motiv pentru care lămuresc lucrurile, odată pentru totdeauna:

— Rămînem deocamdată la propunerea matale, draga mea, adică să mîncăm! Iar chestia cu vînzarea vechiturilor ăstora, nu-i o problemă care să ne anihileze pofta de viaţă! Este normal ca, din cînd în cînd, să-şi mai elibereze omul casa de tot soiul de hodoroage şi lucruri inutile! Şi nu Bazil Avaru le-a dus la Consignaţia, ci nevastă-sa... Şi nu-i exclus, deloc, ca Bileţel să aibă dreptate, atunci cînd bănuie că epidiascopul i-a fost dăruit scriitorului, indiferent de scopul urmărit. Cîţi nu ne oferă cadouri inutile, cu care nici nu ştim ce să facem! Parcă matale nu mi-ai dăruit, de ziua mea, o trusă de toaletă, pentru întreţinerea dinţilor din generaţia a treia, cunoscînd prea bine faptul că mă aflu în posesia unei danturi de excepţie?...

Tanti Raliţa zîmbeşte cam acru, după care mă consiliază:

— Păstreaz-o sănătos, mă refer la trusă, că nu se ştie cînd îţi va prinde bine! Vine ea o vreme, vine şi-o vamă!...

Peste cîteva secunde, într-un consens unanim, suspendăm orice discuţii şi ne îndeletnicim serios cu reîntremarea organismelor.Mătuşă-mea, considerîndu-se probabil mai slăbită, din pricina eforturilor din ultima vreme, îşi comandă şi două profiteroluri. Aşa că, abia peste două ceasuri ne ridicam de la masă, pentru a ne îndrepta către casă, unde urmează să declanşăm o analiză mai aprofundată a situaţiei.

Bineînţeles, după ce sînt invitat să achit consumaţia. 174 lei!

XVI. FINAL DESCHIS

52. Supoziţii multiple, chiar în exces

Acasă ajungem apelînd la serviciile ITB-ului. Bineînţeles, mult mai scump plătite decît dacă am fi recurs la un getax.

Neştiind că ne urcasem într-un „84” fără taxator, nici n-apucăm să facem rost de nişte tichete, solicitîndu-le la „n-aveţi un bilet în plus”, că ne şi pomenim amendaţi. Iar întrucît tanti Raliţa are nefericita inspiraţie să-i organizeze un scandal monstru nevinovatului controlor, mai sîntem şi debarcaţi forţat din autobuz, şi încă ovaţionaţi de pasageri.

Unul din aceştia, un bărbat ceva mai vîrtsnic, chiar strigă la noi:

— Ruşine să vă fie, bişniţarilor!... Şi mai ales ţie, huliganco!...

Tanti Raliţa, căreia i se adresase calificativul ultim, alergă după autobuz, ferm decisă să-l înveţe minte pe insolent. Cînd tocmai dădea să-l tragă jos din maşină, uşile acesteia se închiseră brusc, prinzîndu-i mîinile.

Numai astfel a reuşit mătuşă-mea să călătorească o staţie pe gratis, alergînd ca un hipopotam pe lîngă autobuz.

Pînă la urmă, în disperare de cauză, am dus-o pe tanti Raliţa, pînă-n Calea Moşilor, pe jos. Pe jos, e doar un fel de-a vorbi, deoarece numai eu şi Bileţel am păşit pe asfalt, căci pe dînsa am fost nevoiţi s-o cărăm mai mult pe sus, susţinînd-o de subsuori.

După ce-am depus-o în fotoliul din birou, mătuşă-mea răsuflă uşurată, de parcă dînsa ne-ar fi transportat pe noi, iar nu invers. Pentru ca, mai tîrziu, culme a nerecunoştinţei, să mă repeadă plină de vigoare şi reproşuri:

— Aşa-ţi trebuie, dom'le Al! Să te-nveţi minte să mai faci economii stupide!… Fugi la bucătărie şi pune de nişte cafeluţe, să-mi mai viu în fire…

În timp ce fumăm ca şerpii, examinăm pe rînd elementele pe care le avem la dispoziţie. Scrisorile doamnei Fifi Avaru, fila din gromovnic găsită de tanti Raliţa, precum şi lista obţinută de la recepţionerul „Consignaţiei”.

Deoarece începe să se întunece, fiind deja trecute de şapte şi jumătate fix, aprind lustra din birou. Din cele patru becuri arde, deocamdată, doar unul. Suficient şi-ăsta. Pentru că, pentru a-mi expune ideile, mi-ajunge şi lumina din minte.

Drept care demarez:

— Dragii mei, vă rog să nu cădeţi pradă vreunui complex de inferioritate, dacă am să-mi îngădui a vă expune un scurt bilanţ al situaţiei… După cum aţi constatat şi singuri, sper, documentele existente sînt total neconcludente. Scrisoarea Frosei, soţia lui Bazil Avaru, denotă doar posibilitatea unor relaţii, suficient de intime, fără să frizeze imoralitatea, între dînsa şi Pompi Negreţu. O fi el redactor de editură, şi încă şef de secţie, însă în materie de sexul opus este incoruptibil.

— De-acord! – declară Gig Mironescu, aprinzîndu-şi o nouă ţigară, uitînd să-mi ofere şi mie. Însă ce-i cu scrisoarea „filatelistei” ăleia?… Nu vă sugerează nimic?…

Tanti Raliţa, sorbind pînă la fund zaţul din ceaşcă, îşi expune opinia:

— O să rîzi, dom'le Bileţel, dar absolut nimic! Decît că Bazilică, despre care se vorbeşte c-a fost şi avocat, i-o fi pierdut cîndva vreun proces, iar nebuna vrea să se răzbune…

Pînă ce mătuşă-mea îşi face iarăşi plinul, umplîndu-şi ceaşca din ibricul aflat la îndemînă, profit de întreruperea expozeului dînsei, şi care nu reprezenta decît confirmarea supoziţiilor mele, pentru a vorbi în continuare:

— La, fel de negrăitoare mi se pare şi lista lucrurilor vîndute de madam Fifi… Pînă nu-l găsim pe Avaru, pînă nu aflăm cine este în realitate, nu avem dreptul să tragem nici o concluzie… La ora actuală, lista atestă doar un singur lucru… Nu chiar lipsit de valoare, ce-i drept. Şi anume, că Bazilică a păstrat în casă vreo duzină de imagini vîrtos compromiţătoare…

După cum arată, placid şi lipsit de entuziasm, Bileţel nu prea pare încîntat de ideile mele. N-o spune direct, însăşi chinuie favoriţii, scărmănîndu-i şi flocăindu-i intensiv.

— Să zicem, să presupunem, nu ne interzice nimeni! – declară în cele din urmă poetul, cu încăpăţinare. Că de-aia ne numim detectivi! Şi mai avem şi-o coţofană, care ne ajută şi ea, din cînd în cînd!…

Trec peste intervenţia lui Mironescu, şi-mi dezvolt expunerea:

— Unicul document de certă valoare, din păcate insuficient ca dimensiune, rămîne fila din gromovnicul lui Tatapetre… Cuprinde un element din cele mai stranii, care mă incită să cuget la unele afirmaţii ale străinilor din podul magaziei… Chestia cu „ceasul al doişpelea”, ca să respect ortografierea bunicului… Şi Avrămuş susţinuse aceeaşi bazaconie, cum că bunicu-meu pomenise mereu de ora „de la doi spre zece”! Iar Grişa şi Seppi Heidischar mi-o repetaseră… Şi nu o dată, sau de două, ci-ntruna, ca şi cum ar fi fost obsedaţi de enigma care zăcea în spusele lui Tatapetre. Însă, pînă nu-l anchetăm pe Avaru, va trebui să lăsăm deoparte şi fila din gromovnic… Cine ştie, poate va sosi şi clipa, cînd să-i descoperim tîlcul!…

În vreme ce ne afundăm cu toţii în gînduri, pentru a cugeta la tustrelele documentele de pe birou, la uşă se află cineva care intenţionează să-mi demoleze locuinţa.

Curat blestem! Cînd mi-e lumea mai dragă, totdeauna intervine destinul la uşă. Şi nu numai la a mea, dar şi, în trecut, la uşa casei bunicului…

Cînd deschid, în prag dau peste Visarion Ţuluca, secretarul editurii „Prometeu”. Cu părul vîlvoi, cu ochi exoftalmici, de alcoolic convins, gîfîind de parcă l-ar goni din urmă o ciurdă de tauri, dă buzna înăuntru, fără să se mai lase poftit.

— Ce-i cu tine, Visică? – îl chestionez alarmat.

— E de rău! Rău de tot! A-nnebunit Pompilică, bată-l să-l bată Dumnezeu de schizofrenic!… Dar nu te deranjez cumva? Ai vreo pipiţă?…

— Am pe dracu’, adică, pardon, pe tanti Raliţa, pe care-o cunoşti destul de bine!

— Faină şi dînsa! – zîmbeşte a rîdere Visică Ţuluca. A, iată-l şi pe maestrul Bileţel!… Ce faceţi, oameni buni, Negreţu dă de ceasul morţii,

iar voi vă distraţi staţi la taclale şi sorbiţi din cafele… Așa viață, mai zic și eu…

Pesemne stresat de necazurile pricinuite de Pompilică al său, Ţuluca se aşează pe cel mai apropiat scaun. Un trosnet ciudat, sinistru, îl determină să se autocatapulteze la vreo cincizeci de centimetri deasupra nivelului scaunului. Din celebra cască de motonaut a mătuşii Raliţa, însă nu mai rămăsese decît căptuşeala interioară. Bună şi aia! Dar nu se ştie la ce…

Mătuşă-mea, înduioşată de interminabilele scuze şi lamentaţii ale secretarului, îl linişteşte plină de compasiune:

— Nu face nimic, dom’le Vizică! Tot îmi trebuia una nouă, din cele cu răsuflători… Ai să-mi cumperi alta, că se găseşte la magazinul de pe Doamnei!…

Nemaiîncumetîndu-se să se aşeze nicăieri, Visică îşi bea cafeaua de-a-npicioarelea. Apoi, mai revenindu-şi, porneşte să ne povestească necazurile cu Pompilică Negreţu.

— Fraţilor, nu-i în toate minţile! Ieri dimineaţă, bunăoară, s-a-ntors cu maşina dintr-o deplasare, şi-aia secretă, că nici şoferul n-a avut voie să-mi deconspireze traseul, într-un hal fără de hal… Aproape negru la faţă, cu ochi vitroşi, m-a chemat numaidecît la el, în cabinet, ordonîndu-mi să-i întocmesc lui Bazil Avaru, cît mai urgent, formele de plată… Mai era un rest de vreo zece miare… Apoi s-a apucat să telefoneze, după ce-a avut grijă să mă evacueze, şi-a ţinut-o tot aşa pînă la vremea prînzului! Cînd credeam că se potolise nebunul, m-a convocat din nou, anunţîndu-mă că se internează la spitalul Sahia, deoarece bănuie că-l aşteaptă un infarct… Dar n-am avut noroc! Pentru că, după masă, pe la cinci, m-am pomenit cu el la telefon, rugîndu-mă să-l ridic de la spital… L-am găsit la poartă, numai în pijama şi halat. Neînţelegînd nimic, l-am urcat într-un getax, să-l duc la casa lui şi să-l predau nevesti-sii. Însă mi-a cerut să-l transport la Avaru, unde madam Fifi l-a îmbrăcat imediat într-un costum de-al lui bărbat-su’… În halul ăsta, avînd pe el nişte nădragi mai scurţi cu vreo şapte centimetri, l-am însoţit din nou la spital, de unde şi-a ridicat hainele, dezlănţuind un scandal de pomină, deoarece medicul de gardă susţinea că Pompi fugise de la secţia de nevrotici, fără să aibă foaia de externare… În sfîrşit, cînd l-am dus la domiciliul său personal, nevastă-sa a refuzat să-l recepţioneze, întrucît îl văzuse cu hainele lui Avaru pe el, iar cu-ale sale în braţe… Acuma-i la hotelul „Dacia”, de lîngă Gara de

Nord, şi-i telefonează mereu nevesti-sii, implorînd-o să-i asculte explicaţiile… Ce să mă fac cu el, oameni buni?… Unde să-l mai duc?… Că ăi de la hotel nu vor să-l mai ţină, deoarece se aşteaptă sosirea unui grup de turişti, de la „ONT”!…

Brusc, îmi trăsneşte prin minte un gînd din cele mai îngrozitoare:

— Mă Visică, nu cumva te paşte ideea să mi-l aduci pe Pompi în casă?… Hai, spune, nu te sfii!…

Ţuluca mă priveşte neîncrezător, apoi mă-ntreabă zîmbind parşiv:

— Şi nu ţi-ar prinde bine, să-l serveşti? Nu ziceai că ai gata un roman?…

— Mă, te-ai molipsit de la podoaba de patronu-tău?… Dute, dom’le, cu Dumnezeu, şi cazează-l la Cumpătu, la balamuc, sau la dracu-n praznic… Secături îmi trebuie mie aici?…

Apreciindu-mi francheţea, secretarul lui Pompi îşi ia rămas bun, după ce-o asigură pe mătuşă-mea c-o să-i cumpere două căşti, nu una, iar pe mine mă roagă să păstrez discreţia cea mai desăvîrşită în privinţa aventurilor lui Negreţu.

Îl asigur:

— Fii liniştit! De altfel, cred c-am să-l văd mîine sau poimîine! Şi dacă n-o să-mi spună ce-i cu scriitorul ăsta al lui, am să-i sugerez că posed oarece informaţii despre spitalul Sahia şi despre evadarea unui „glumeţ” de-acolo, numai în halat şi pijama! Pa, şi la revedere! Mîine îţi telefonez la birou, să-mi aranjezi o audienţă la Negreţu…

După dispariţia lui Visarion Ţuluca, prietenul meu de cursă lungă, dar care acuma se îndoia serios de rezistenţa legăturilor dintre noi, consider că-i cazul să revin la expunerea teoriilor mele:

— Aşadar, să vă spun ce mă frămîntă, mai ales după ce-am examinat diapozitivele găsite, cu totul întîmplător, de tanti Raliţa…

— Ba, s-avem pardon. Al, băieţelule, – interveni mînioasă mătuşă-mea, n-a fost deloc întîmplător, ci numai datorită genialei mele instituţii…

— Se zice intuiţie, dar nu contează! – îi mai reduc eu din entuziasm. Principalul e altul, şi-anume că moartea lui Tatapetre nu mi se mai pare chiar atît de simplă. Cu-atît mai mult cu cît prietenii noştri, cei din fotografii, par să-i fi purtat o pică inexplicabilă. Mai sînt şi-o serie de alte elemente care concură la bănuiala c-au contribuit esenţial la sfîrşitul lui… Să vi le dezvălui, pe rînd. Mai întîi, cînd l-am găsit pe

bunicu-meu în coliba de pîndă, trăgînd să moară, era cu bicicleta aia nenorocită zvîrlită peste dînsul… Cine-o aruncase, astfel încît să-l blocheze la pămînt? Apoi, cine-l tîrîse pînă-n interiorul colibei? Şi încă un element, dar care mi se pare extrem de grav şi ciudat. De unde răsărise parul ăla de stejar putred, pe care bătrînul îl avea înfipt în pîntec?…

— Păi, nu din grădină? – opinează Gig.

— Exclus! – refuz eu să-i accept supoziţia. Aracii, noştri, pe care Tatapetre îi folosea la susţinerea viţelor de vie, precum şi pentru fixarea corzilor cu rod, erau numai din salcîm… Nişte araci subţiri şi destul de elastici, greu de frînt, şi încă verzi… Însă-n zilele trecute mi-am amintit, cu precizie, că aşa zisul arac, ce-i provocase moartea lui bunicu-meu, era din lemn de tufan, dur şi bătrîn, uscat şi gros!… Mă paşte gîndul că cineva i-l aruncase de peste gard, astfel încît să intre în spiţele de la roţile bicicletei, şi să-l dea peste cap pe bătrîn… Cine putea să săvîrşească asemenea ticăloșie?… Cine altcineva, dacă nu indivizii pe care i-aţi văzut în diapozitiv! Mai ales că via lui Jurj Hariga era pusă pe şpalier, întărit din loc în loc cu bulumaci din stejar. Nemernicul îi avea la îndemînă. Asistînd la goana bătrînului cu bicicleta după scroafă, l-a ajutat în muncă. Ori singur, ori împreună cu gemenii Alionte şi Zdruhu Cerchez, îmboldiţi de ura neostoită a lui Bobe şi Maţ Hariga… Ce ziceţi de-asta?…

Gig Mironescu ar vrea parcă să spună ceva, însă mătuşă-mea i-o ia înainte, răcnind de se cutremură pereţii:

— L-au omorît criminalii, l-au ucis cu sînge rece! Eşti un naiv, dacă-ţi închipui că s-au mărginit doar la zvîrlirea frînturii de bulumac, ca să-i pună beţe-n roate! Nu, dom’le Al, nu şi iarăşi nu! Tot bestiile alea l-au tîrît în colibă, tot ele i-au proptit bicicleta în piept, să nu mai poată mişca! Şi, să mă ierte Dumnezeu dacă gîndesc cu păcat, nu neica Petre s-a aruncat singur cu pîntecul în arac, ci fiarele de Hariga şi Cerchezii i l-au înfipt în maţe… Ce le mai trebuia lor pumnale şi alte chestii tăioase, atîta timp cît soarta le scotea în cale o asemenea sculă?…

Pînă ce tanti Raliţa se opreşte o clipă, să mai tragă niţel aer în piept, intervine şi Bileţel:

— Excepţional gîndit, măiestrică! Excepţional! Tot aşa îmi imaginam şi eu răzbunarea ălora!… Au profitat de accidentul lui bunicu-tău, l-au văzut căzînd cu bicicleta, şi-atunci au sărit gardul! Şi

restul n-a mai reprezentat o problemă… Mai ales că bătrînul leşinase, probabil, şi n-avea cum să-i identifice!

Îngrozit de presupunerile companionilor, le mărturisesc ezitînd:

— Absolut imposibil! N-aveau atîta sînge rece nemernicii!… Nu-i cu putinţă!… Rămîn la opinia mea. Au ţinut doar să-l pedepsească, imaginîndu-şi că rănirea bătrînului nu era atît de gravă… Apoi s-au mulţumit să-l tîrască în colibă, şi să-i mai şi trîntească bicicleta deasupra!…

Gig Mironescu, mai supărat ca niciodată, se ridică brusc de pe scaun, mă măsoară cu priviri reci, şi-mi declară mînios:

— Domnule Conan, amarnic au mai greşit cei care ţi-au zis „detectiv”! Eşti într-o eroare cumplită!… Habar n-ai de meseria asta nobilă!… Nu te-ajută deloc coţofana!… Eu plec, nu mai stau de vorbă cu matale! Mi-ai jignit inteligenţa! Mă duc…

— Stai, unde te duci? – încerc să-l opresc.

Bileţel, fără să-şi mai întoarcă faţa spre mine, îmi strigă din mers, în vreme ce se îndrepta către uşă:

— Să mă ocup de cafele! Pentru nimic în lume n-aş mai accepta o fiertură provenită din mîinile tale! Mi-ar sta în gît!… Auzi, dom’le, să dai cu piciorul unei evidenţe atît de bătătoare la ochi! Să scoţi faţă curată nişte criminali odioşi!…

Tanti Raliţa, alăturîndu-i-se, plecă pe urmele poetului, anunţîndu-mă însă:

— Are dreptate! Pînă ne-napoiăm cu cafelele, caută de te linişteşte, şi nu pune la inimă!…

— N-am nevoie! Convingerile mele nu-s din gumilastic, să le modelez mereu după ipoteze emanate de amatori lamentabili! Am să vă explic mai amănunţit situaţia… Pentru că eu conduc ancheta, şi nu voi! Cînd am să constat necesitatea consiliilor voastre, am să cuget profund înainte de-a vi le solicita!

Însă sînt obligat să-mi sistez debitul vervei. Deoarece sînt singur în birou. Tovarăşii de drum mă abandonaseră. Ce oameni! Penibili… Pentru prepararea unor cafele, sub orice nivel, preferaseră să se lipsească de înaltul voltaj al ideilor mele.

53. Dezagremente temporare

Dar există şi-o ironie a destinului. Care-i pedepseşte pe ingraţi şi infatuaţi. Peste cîteva minute, din direcţia bucătăriei se-aud nişte răcnete infernale.

Mă deplasez de urgenţă către obiectiv.

— Trage-mă odată afară, dom'le Bileţel! Vrei să mor?... – urla tanti Raliţa, c-un glas din cele mai bizare.

Abia cînd pătrund în incinta bucătăriei, realizez de ce vocea mătuşă-mii suna atît de neobişnuit. Cu capul în cuptorul maşinii de gătit, un modern aragaz cu patru ochiuri, mătuşă-mea rămăsese înţepenită acolo. Pentru că nu se mulţumise să-şi vîre numai organul gîndirii, ci intrase cu umeri cu tot.

Gig, disperat, trăgea din răsputeri de mijlocul mătuşă-mii, care, fie vorba între noi, nu-i de ici de colo.

În timp ce-l ajut la extragerea mătuşă-mii, mă adresez ei plin de curiozitate:

— Ce căutai acolo, omul lui Dumnezeu!... Vrei să te sinucizi, şi încă avînd spectatori?...

— Ibricul, – îmi răspunde enervată mătuşă-mea, că nu l-am găsit nicăieri altundeva!...

— Absolut normal, de vreme ce-i la mine, în birou!...

În cele din urmă, gîfîind copios, izbutim s-o scoatem pe tanti Raliţa din maşină. Însă cu cutia cuptorului cu tot. Bine c-am reuşit şi-aşa. Pentru că restul operaţiei nu mai reprezintă o problemă. Cu ajutorul unei dălţi şi-al unui ciocan, tăiem tinicheaua din jurul capului mătuşă-mii în cîteva minute.

Eliberată din cuşcă, tanti Raliţa oftează din adîncul plămînilor, răspîndind în atmosferă un nor dens de funingine. De data asta nu se mai plînge că nu-i uman ce se-ntîmplă.

54. Planul de bătaie (la cap) operativ

Ecarisaţi în mare grabă la baie, care acum arată cu totul altfel, deoarece căpătase o gingaşă nuanţă gri, stăm în faţa cafeluţelor preparate de mine şi cugetăm în tăcere la cele petrecute.

— Al, băieţelule, nu ştiu ce v-aţi face fără mine! Tot eu să vă trag de memorie! Aţi uitat de enigmele noastre? Ce mai aşteptăm?

Îi răspund mătuşă-mii absolut peremptoriu:

— Nimic! Totul mi-e clar, ca bună ziua! Bazil Avaru ştie ceva în privinţa morţii lui Tatapetre… Cînd afirm asta, mă bizui pe maniera în care-a mistificat datele biografice ale eroului din „Tare ca piatra”. Şi chiar mă-ntreb, cum dracului o să-şi ducă mai departe romanul, dacă nu se află şi-n posesia părţii a doua a gromovnicului?…

— Şi de unde ştii că nu? – mă-ntrerupe Gig.

— Păi, aia e, că n-am de unde! – sînt nevoit să mărturisesc. Dar este posibil, şi-ntr-un sens şi-n altul… În afară de asta, Bazilică trebuie, precis, să se numere printre prietenii cei mai apropiaţi ai indivizilor pozaţi în diapozitiv. Altfel n-ar fi avut cum s-ajungă aparatul de proiecţie pe mîinile lui, şi încă dotat cu-atîtea imagini „de familie”…

— Apropo de familie, – intervine tanti Raliţa, oare n-o fi Avaru ăsta vreun neam de-al Cerchezilor, Harigilor sau, mai ştii, de-al Tonşoaicei?…

— Tot ce-i posibil! – îi confirm supoziţia. Dar şi-n bune relaţii cu familia noastră!…

— Domnule Al, nu-i uman ce se-ntîmplă cu tine, ai zărghit de tot! – mă repede mătuşă-mea.

— Încă nu… Şi-ai să vezi de ce! După citirea romanului, în care Avaru a escamotat toate referinţele bunicului la defectele de caracter ale urmaşilor săi, precum şi-ale celorlalte rubedenii, am căpătat convingerea că Bazilică s-a aflat, sau chiar se mai află, în cele mai strînse legături cu cineva dintr-ai noştri! Numai aşa a renunţat la dezvăluirile lui Tatapetre! Care alt romancier ar fi aruncat peste bord asemenea fapte de viaţă, asemenea tipologii de excepţie?… Şi ştiţi pentru ce?… Pentru partea a doua a gromovnicului! Ei?… Ce ziceţi?…

— Nu mai zicem nimic! Ar fi ceva de groază, cumplit! – murmură tanti Raliţa. Dacă neamurile noastre au fost atît de haine, încît să vîndă amintirile lui neica Petre numai pentru a li se scoate petele şi jegul de pe suflet, ca la „Nufărul”, atunci îmi dau demisia din familie! Adică Avaru, fără gromovnicul ălălalt, murea nepremiat de Uniunea Scriitorilor?… Pentru ce-i trebuia neapărat?… Poci să-mi spui?…

— Poc! Adică, pardon, pot!… – mă bîlbîi niţel. Ca să-şi salveze prietenii!… Dacă l-a cunoscut pe Tatapetre, precis şi-a închipuit că bătrînul a scris tot ce ştia despre jigodiile din pozele pe care le-am vizionat!… Iar dezvăluirile bunicului nu puteau fi decît în partea a doua, contemporană cu evenimentele în care fuseseră implicaţi indivizii… Dar, mă rog, să nu ne grăbim, afirmaţiile mele nu-s decît o ipoteză de lucru, pur detectivistică!

Deodată telefonul porneşte să zbîrnîie atît de strident încît trepidează şi cristalul de pe birou.

Mult mai argintiu decît clopoţeşte soneria agregatului, glasul lui Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, răsună zglobios în receptor:

— Alo, măiestrică! Ce-mi mai faci matale pe-acolo?… Ai grijă de tine?…

— Dar bineînţeles! – răspund fals entuziasmat.

— Regim, regim?…

— De groază!

— Atunci e bine! De-aia te caută cu disperare Micuşor Podăşchină, care mi-a telefonat la Tîncăbeşti, spunîndu-mi că te-a zărit la „Casa Scriitorilor”, şi că, după aceea, n-a mai putut da de tine nicăieri şi nicicînd. Mi-a comunicat apoi că unchii tăi vor să te găsească neapărat, probabil în legătură cu cartea ta… De unde-or fi aflat neamurile, de-au intrat în panică?…

— Or fi citit cartea lui Bazil Avaru, căci despre ea-i vorba, şi nu despre a mea, şi le-o fi teamă să nu relatez eu ceea ce n-a relatat autorul cu pricina… S-au trezit cam tîrziu…

Privesc preocupat la chipurile companionilor mei. Arată ca nişte gînditori de Hamangia. Dar nişte gînditori cu întrebări în ochi. Motiv pentru care le explicitez neliniştea ce mă cuprinsese o clipă:

— Fraţilor, ceva nu-i în regulă! Adică-i în regulă, dar pe dos!…

Identificînd stupoarea pe feţele lor, sînt nevoit să adaug:

— Nu m-aţi înţeles! – N-am fost suficient de clar?

— Sigur că nu! – declară Bileţel.

— Măi frate, mi se adeveresc presupunerile! Unchii mei încep să panicheze!… Înseamnă că Bazil Avaru le-a promis ceva, şi nu s-a ţinut de cuvînt. În ce anume privinţă, asta nu mai ştiu. Dar de ce se frămîntă scumpii mei unchi, de vreme ce în „Tare ca piatra” nu-i nicăieri vorba despre dînşii?…

Tanti Raliţa, infestînd atmosfera cu mărăşeştile ei, soarbe preocupată din cafeluţă, privind la manevrele lui Gig Mironescu, care-şi frămîntă favoriţii cuprins de febra întrebărilor ce-i mistuie mintea. Apoi, din senin, emite şi dînsa o idee epocală:

— Eu aş zice să lăsăm la o parte ipotezele şi supoziţiile, şi să ne apucăm de lucru… În privinţa asta am unele propuneri!

Lejer enervat de pretenţiile mătuşă-mii, care mai vrea să avanseze şi „propuneri”, o temperez urgent:

— Dragă tanti Raliţo, mai înainte de-a trece la planul de bătaie, pe care eu trebuie să-l elaborez, şi nu dumneata, ţin să vă precizez un anume lucru, după mine, de importanţă esenţială… Dacă Tatapetre a fost asasinat, aşa cum presupuneţi voi, şi trebuie să vă mărturisesc că sînteţi în eroare, ca să utilizez o expresie dragă lui Bileţel, criminalii, la ora actuală, nu mai pot fi traşi la răspundere… De mult timp au intrat în prescrierea pedepsei… Aşa-i legea! Iar dacă n-a fost ucis de bestiile din diapozitiv, ci doar ajutat, aşa cum presupun eu, atunci am obligaţia să dau în vileag adevărul. Din mai multe motive. Mai întîi, pentru a apăra onoarea bunicului, acuzat mişeleşte de trădare. După aceea, ca să-i numesc pe cei implicaţi în ciudata moarte a lui Tatapetre, iar apoi, în cele din urmă, pentru a-l demasca pe Bazil Avaru, hoţul gromovnicului, sau, dacă nu-i el hoţul, să-l silesc la recunoaşterea plagiatului comis, la mărturisirea relaţiilor întreţinute cu Zdruhu şi Alionte Cerchez, cu familia Hariga… Şi, în plus de astea, să aflu care-i rolul jucat de Pompiliu Negreţu în fabricarea acestui scriitor!

Bileţel, care mă ascultase atent, se încumetă să întrebe:

— Şi ce-ai să rezolvi?… Dacă nu poţi obţine condamnarea vinovaţilor, ce rost mai are totul?… Doar stabilirea unor adevăruri?

— Şi nu-i suficient? – declar niţel contrariat.

Gig priveşte la mine intens. Apoi se pronunţă:

— Ba da! Altminteri n-ai mai avea dreptul să te numeşti om!... Şi, ca să-ţi dovedesc că nu-s o gîlmă, am să particip, şi eu la ancheta pe care ai s-o dezlănţui.

Emoţionat de cele declarate de Bileţel, mă rezum doar la aprinderea unui „Kent”, al nu ştiu mai cîtelea. Pe care-l aprind de-a-ndoaselea, pesemne datorită tulburării ce mă cuprinsese, la capătul unde se afla filtrul acela „famous micronite”. Tuşind scîrbit, trag în continuare, pentru a nu-mi demasca starea de spirit.

Tanti Raliţa, mişcată şi dînsa de atitudinea poetului, îşi abandonează mărăşeasca, stingînd-o în zaţul din ceaşcă, şi se serveşte şi ea cu un „Kent”, tot de la Gig Mironescu. După primul fum, mă anunţă:

— Vin bucuroasă cu voi! Am să fiu alături de tine, Al, băieţelule, aşa cum am fost şi la celelalte anchete ale tale. Ce te-ai fi făcut fără mine, dacă nu mă găseam şi eu la Posada, la Colţiilupchii, sau la Craiul Munţilor?...

Cînd îmi aduc aminte de năzdrăvăniile mătuşă-mii, precum şi de necazurile trase de pe urma participării dînsei, mă bate gîndul s-o rog să se abţină. Dar consider că nu i se cuvine o asemenea jignire. A pus atîta suflet în tot ce-a făcut, a cheltuit atîta energie, încît decid să mai amîn niţel problema asistenţei sale.

— Vă mulţumesc, dragii mei, din toată inima! – le declar sincer (mai puţin în ce-o priveşte pe tanti Raliţa). Acum să trecem la planul de bătaie!... Pe puncte. *Unu*. Tragerea de limbă a lui Pompi Negreţu, pentru a afla unde se găseşte Bazil Avaru. *Doi*. Identificarea precisă, a individului: cine este, de unde provine, cum a pus mîna pe gromovnic, care-s relaţiile cu Harigii şi Cerchezii. *Trei*. Contactarea neamurilor mele, bineînţeles aici, pe pămînt, pentru cei care mai sînt încă în viaţă. *Patru*. Depistarea cîtorva cunoscuţi de pe uliţa noastră, din Piteşti. Necesari pentru clarificarea unor amănunte referitoare la bunicu-meu. *Cinci*. Informaţii despre Cerchezi, Zdruhu şi Alionte, despre familia Hariga, inclusiv băieţii, Maţ şi Bobe, despre domnişoara Tonş şi comisarul Ciompete. *Şase*. De scris lui Seppi Heidischar, John Steven Avrămuş şi Grişa Vorobeicik. Ca să obţinem detalii suplimentare relative la gromovnicul bătrînului... După cum vă daţi seama, un cîmp de acţiune extrem de vast. Însă pe care mă simt în stare să-l acopăr, date fiind aptitudinile mele detectivistice!... Ce ziceţi?...

— Aş zice că, mai întîi, ar fi cazul să mîncăm ceva, şi-apoi să trecem la transpunerea planului de bătaie în măsuri organizatorice! – opinează, pragmatic şi realist, Gig Mironescu.

Poet, poet, dar le vede bileţelul!…

55. „Mica publicitate”

În mai puţin de zece minute, sîntem cu toţii la bufetul „Mioriţa”, din apropierea Căii Moşilor, aflat la colţul Mîntulesei cu bulevardul Republicii.

Locanta ne oferă nişte mititei de excepţie. Dar lejer înverziţi. Ceea ce n-o reţine pe tanti Raliţa să consume, uşor, vreo duzină, dacă nu cumva şi mai mult.

Peste vreo două ore, sîntem siliţi să chemăm „Salvarea”. Mătuşă-mea, care se apucase să elaboreze în plină euforie digestivă, un proiect de directive operaţionale, în locul meu, bineînţeles, se tăvălea pe jos de durere, acuzînd o colică intestinală crîncenă.

— Toxicoză alimentară! – decide medicul de la urgenţă.

Însă nu dispune ridicarea mătuşă-mii, s-o transporte la clinica de pe Calea Dorobanţilor, ci ne-o lasă în grijă.

După ce simpaticul şi tînărul doctor i-a administrat cîteva injecţii, plus un pumn de tablete, şi i-a comunicat să zacă vreo cîteva zile la pat, tanti Raliţa s-a simţit ceva mai bine, suficient pentru a ne avertiza:

— Gorobeţilor, dacă vă pune sfîntu’ şi nu mă vizitaţi în fiece zi, să mă ţineţi la curent cu desfăşurarea anchetei, am să mă răzbun cumplit! Nu ştiu cum, dar va fi vai de capul vostru!…

A doua zi, după ce-am cărat-o acasă pe tanti Raliţa, în propriul ei „Trabant”, însă condus de mine, ne-am înapoiat în Calea Moşilor frînţi de oboseală. Era şi normal. Petrecusem o noapte de groază, fără să închidem un ochi. Cuprinsă de-un acces logoreic infernal, mătuşă-mea ne boscorodise la cap pînă-n zori, expunîndu-ne, en-gros şi en-detail, planurile dînsei de organizare a investigaţiilor.

În curte, lîngă poartă, l-am găsit pe Visarion Ţuluca, ţinînd o „Românie liberă” în mînă, Părea radios. După ce l-am invitat în casă, să ne trezim la o cafeluţă, n-a mai avut răbdarea necesară s-aştepte prepararea acesteia, ci ne-a anunţat strălucind de bucurie:

— L-am găsit pe Bazil Avaru!

Şi eu, şi Bileţel, rămînem cu gurile căscate. Însă, personal, îmi revin rapid şi-l iau la întrebări pe Visică:

— Unde? Cum? Cine ţi-a dat adresa?…

— Stai încet, că spun tot! – mă roagă Ţuluca, năucit de rafalele intempestivului interogatoriu. S-o luăm pe-ndelete… Unde? La casa de creaţie, de la Sinaia Cumpătu. Cum? Foarte simplu. Citind! Cine mi-a dat adresa! „România liberă”!… E bine?…

E clar că nu-i bine! Visică o fi avut vreun diferend cu podoaba lui de şef, şi-acuma bate cîmpii, cuprins de un acces nevrotic.

Ţuluca, bietul de el, ne priveşte contrariat, întrebîndu-se probabil, de ce l-om studia atît de intensiv.

Dîndu-mi seama de stresul ce-l pălise, decid să-l luăm cu uşurelul:

— Măi băieţică, n-ai vrea să te-ntinzi niţeluş? – îl îmbii eu.

— Nu! Cum să mă culc, de vreme ce mîine m-aşteaptă o grămadă de treburi, iar de astăzi trebuie să mă ocup, împreună cu cei de la Uniune, de Bazil Avaru?… Pompilică Negreţu, în persoană, mi-a cerut asta!…

— Buun! Perfect! Nu te culca!… Dar, hai să procedăm altfel. Ia spune-mi tu mie, măi Visică, drăgălaşule, unde scrie în „România liberă” că Avaru se află la Sinaia-Cumpătu?…

— Aici! – îmi comunică Ţuluca, indicîndu-mi cu degetul pagina de „Mică publicitate” a ziarului.

Îi smulg gazeta din mînă. Apoi, împreună cu Bileţel, care-şi vîrîse şi el capul lîngă al meu, de mă gîdila la urechi cu favoriţii săi flocănoşi, citim stupefiaţi. La rubrica „decese”.

„Adînc îndureraţi, cutremuraţi de tragica pierdere, Sofronia Avaru, soţie, rudele şi nenumăraţii prieteni anunţă cumplitul sfîrşit, datorat unui stop cardiac, al scriitorului Bazil Avaru. Trupul marelui artist se află depus la Complexul caselor de creaţie de la Sinaia-Cumpătu. Înmormîntarea va avea loc miercuri, orele 13, la cimitirul „Pîrîul Rece”, din localitate. Criticul Pompiliu Negreţu va rosti cuvîntul de adio”.

După ce Visică ne părăseşte, lăsîndu-ne în păstrare exemplarul ziarului, Bileţel mă priveşte o clipă năuc, pentru ca, după o bună bucată de vreme, să mă întrebe:

— Ce-i facem acu', măiestrică?… S-a dus Bazil Avaru, s-a dus şi ancheta noastră!…

— Ba deloc!… Ci chiar invers! – pornesc să-l lămuresc. Abia acum se-ncurcă lucrurile şi mai abitir, şi se cere imperios declanşarea, cît mai rapidă, a operaţiilor noastre de investigare. Mai ales c-a apărut un nou element, bizar, de excepţie. Şi anume, factorul care a determinat accidentul cardiac! Nu cumva apariţia romanului „Tare ca piatra”? De ce-a refuzat să participe la lansarea cărţii? De ce s-a deplasat Pompilică Negreţu, şi încă în repetate rînduri, în căutarea enigmaticului autor dispărut atît de straniu, păstrînd secretul într-un chip fantastic, de parcă ar fi pornit să recupereze o rachetă balistică pierdută, şi nu un scriitor de fabricaţie proprie?…

— Mda!… E ceva! – mormăie în barbă Bileţel.

— Cum să nu fie? Între moartea, total neaşteptată, a lui Bazil Avaru şi neliniştea mereu ascendentă a şefului de secţie de la editura „Prometeu” există o legătură strînsă, chiar foarte, dar şi ciudată…

— Şi-atunci – mă chestionează nedumerit Gig Mironescu.

— Atunci, adică, mai precis, acum chiar, plecăm imediat la Sinaia-Cumpătu… Să-l vedem şi noi pe Bazil Avaru cum arată la faţă… Plus că-s tare curios să-i cunosc prietenii şi neamurile… Ne instalăm acolo, pentru o zi sau două, să aşteptăm şi provincia. S-ar prea putea să sosească şi unele cunoştinţe din Piteşti… Asta, pentru cazul, cînd mi se confirmă bănuiala, cum că Bazil Avaru provine din acelaşi oraş de baştină cu-al subsemnatului. Nu cumva oare, printre „nenumăraţii prieteni” ai decedatului, se vor afla şi niscaiva personaje, bine cunoscute mie, din diapozitivul vizionat alaltăieri?… Mai ştii?…

Poate se prezintă şi acestea, pentru a-i aduce un ultim omagiu!

— Interesant! – mormăie îngîndurat Gig. Şi cu prilejul ăsta, dragă măiestrică, i-ai putea saluta şi matale!…

— Exact! – îl aprob vehement pe Bileţel. Ba le-aş transmite şi unele complimente din partea lui Tatapetre!… Pentru mine, bunicu-meu încă nu-i mort… Iar dacă-i descopăr şi gromovnicul, va continua să trăiască, şi încă mult şi bine, într-un anumit fel vorbind! În schimb, mă voi ocupa să decedeze mulţi alţii, moralmente măcar… Printre care, precis, va trebui să se afle şi Pompiliu Negreţu!…

Bileţel rămîne o clipă interzis, pentru ca apoi să exclame îngrijorat:

— Ce-i cu matale, măiestrică, ai bolînzit de cap?… Nu te mai ajută coţofana?… Ce ţi-a căşunat pe bietul Pompilică?…

— Mai nimic! Însă voi lupta, cu ghearele şi cu dinţii, să-l ajut în muncă, să-l demasc în faţa obştii, să-l determin să procedeze şi singur la autolichidarea sa definitivă… Şi ştii de ce?…

— Sigur că nu! – mă anunţă Gig total hăbăucit.

— Atunci să-ţi spun eu… Fiindcă, într-un anumit fel, deşi la prima vedere poate părea aberant, individul ăsta germinează în sine, şi încă de mult, o autentică şi virulentă sămînţă de asasin!…

— Imposibil! – protestează Bileţel. Cu tot jegul de pe suflet, Pompi nu-i în stare să omoare o muscă… Prea este laş, fricos, combinagiu abject, sforar şi traficant de influenţe… Eşti în eroare, dragul meu detectiv, oricît ai fi matale de Conan Doi!

— Ai să rîzi, dar nu-i deloc aşa! Ascultă-mă atent, şi-ai să te cutremuri… Mai întîi şi-ntîi, a intenţionat să-l „omoare" pe… Dar am să-ţi spun mai tîrziu!…

— Pe cine? – insistă îngrozit Gig.

Din păcate, nu mai dovedesc să-i răspund. Cineva mă strigă la uşă, soneria fiind, bineînţeles, defectă.

— Maestre Conan, eşti acasă?…

Glasul mi se pare extrem de cunoscut. Întreb totuşi, atît de puternic şi emoţionat, încît intră în vibraţie ceştile de cafea:

— Cine mă caută?

— Prieteni buni! Eu, Pompiliu Negreţu, şi cu tov. Avaru!…

(urmarea în volumul al doilea)

Cuprins

Lector: NEAGU ALFRED
Tehnoredactor: CORNEL CRISTESCU

Bun de tipar 7 IV 1981. Apărut 1981

Comanda nr. 1592
Coli de tipar 23,5

Tiparul executat sub comanda nr. 10 122
La Combinatul Poligrafic Casa Scînteii, Piaţa Scînteii Nr.1, Bucureşti
Republica Socialistă România

colecția aventura

Vlad Mușatescu

Nădăjduiesc că nu voi dezavantaja pe autor (și nici prea mult editura) afirmînd că această carte este într-un sensibil contratimp cu colecția care o găzduiește. Distorsiunea ar putea fi chiar aplaudată și anume de către toți acei cititori care admit că aventura este doar fiica mai mică a Evenimentului, sau poate prima sa copilărie. (Cea din fașă.) Proza de față realizează distanța de la «De-a baba oarba» care l-a făcut atît de prețuit pe cunoscutul Conan Doi la un fel de «De-a ochii-n patru» care îl va face, sînt convins, și mai popular pe prețuitul Vlad Mușatescu.

MIRCEA SÂNTIMBREANU

Lei 8,75